

3444

4 1711

3444

N° 29

ΣΥΝΟΨΙΣ

ΤΗΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ,

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ ΜΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΣΤΙ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡ. ΟΓΗΒΕΡΟΥ Δ. Φ.,

Καθηγητοῦ κτλ. ἐν Ἑιδελβέργῳ.

ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΘΕΙΣΑ ΔΕ

ΥΠΟ

Α. Ι. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ

Ἐγκρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Ὅμουργείου.

A. L. Kyrros.
9/11/77

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΕΣΑΙΩΝΟΣ.

ΕΚΔΟΣΙΣ Ε'. ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ.

Τίχος ἐπὶ πᾶσι μέγιστον
· Λίγο δὲ εἰ παρεθέσαις μὲν τὰ μικρὰ
εκεῖ ήττον ἀντιγράφει, λίγοις δ' ίκα-
νης τὰ μεγάλα μῆλλον δὲ καὶ πε-
ριχλειπέντα πολλά.

Αουτιανοῦ Π. Δ. Ι. Σ. 56.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΠΑΡΑ ΤΩΝ ΕΚΔΟΤΗΝ Κ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΝ.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

(Ἐν ὁδῷ Περικλέους, ἡρ. 23.)

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

(Ἐν ὁδῷ Ἐρμοῦ, ἡρ. 242.)

1877.

ΕΠΙΧ ΟΠΗΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'.

Α'. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ Η ΕΓΚΛΩΠΟΥΣΙΣ ΤΟΥ ΜΟΝΟΘΕΙΣΜΟΥ.

Α'. Η ΝΙΚΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΣΜΟΥ.

1. Η χριστιανική ἐκκλησία τῶν πρώτων ἀιώνων.

§ 1. Οι Ρωμαῖοι ήσαν πολὺ ἀνεκτικοὶ πρὸς τὰς διαφόρους ἔθνικὰς θρησκείας τῶν ἄλλων λαῶν, ὡς ἔξαγεται ἡδη ἐκ τούτου, ὅτι οὐ μόνον παρέλαβον τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, ἄλλα καὶ παρεδέχθησαν κατὰ μικρὸν τὰς διαφόρους θρησκείας τῶν ἀνατολικῶν λαῶν, τῶν Χαλδαίων δηλ. Περσῶν, Αἰγυπτίων καὶ Σύρων. Ἐπειδὴ δημος ὁ χριστιανισμὸς ἔκοπτε πάντα δεσμὸν πρὸς τὸν ἔθνησμὸν, οἱ δὲ χριστιανοὶ ἔφευγον ἐπιψελῶς πᾶσαν μειοχὴν εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ τὰ θρησκευτικὰ ἔθιμα τῶν ἔθνικῶν, κατερρόνουν τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὰς πολιτικὰς θέσεις, καὶ ἔζων μάλιστα ἀποχωρισμένοι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἰδιωτικὸν βίον, ἡγέρθη τὸ μῆσος τοῦ λαοῦ καὶ ἡ δυσπιστία τὸν κυβερνώντων, καὶ ἔξεδόθησαν διατάγματα τρομερῶν διωγμῶν κατὰ παντὸς ὅμολογητοῦ τοῦ εὐαγγελίου, ἐξ οἷουδήποτε ἔθνους η τάξεως καὶ ἀν ἥθελεν εἶναι. ΔΕΚΑ τοιοῦτοι ΔΙΩΓΜΟΙ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ μνημονεύονται, ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Νέρωνος, ὅτε λέγεται ὅτι ἐμαρτύρησαν ὁ Λέπρος καὶ ὁ Παῦλος, μέχρι τῆς πρώτης δεκαετηρίδος τοῦ πεταρτοῦ αἰώνος, ὅτε ὁ Αιοκλῆτιαρδες καὶ ὁ Γαλέριος ἔσυραν τοὺς ὅμολογητὰς τοῦ ἐσταυρωμένου Σωτῆρος διὰ βασάνων καὶ πελέκεων εἰς τὰ ἔθνικὰ θυσιαστήρια, κατηδάφισαν τὰς ἐκκλησίας, καὶ παρέδωκαν εἰς τὰς φλόγας τὰς ιερὰς γραφάς. Αὐ-

τός μάλιστα ὁ γενναιόφρων Μάρκος Αἰρήλιος ἐνόμιζεν, δτε
ἔπρεπε νὰ κάμψῃ διὰ τῆς βίας τὸ σκληροτράχηλον τῶν νομι-
ζομένων μανιωδῶν, καὶ ἡ θραυγχόνιος βασιλεία τοῦ αὐτο-
κράτορος Δεκίου εἶναι ἀξιομνημόνευτος δι' ἓνα τῶν σφεδο-
τάτων διωγμῶν τῶν χριστιανῶν (250).

Ἄλλ' ἡ καρά τῆς πίστεως, μεθ' ἣς ὑπέφερον οἱ μάρτυρες τὰ
βασανιστήρια καὶ τὸν θάνατον, ἐπολλαπλασίασε τόσον πολὺ^{τόσον}
τὸν ἀριθμὸν τῶν δύσιλιγούντων τὸν Ἐσταυρωμένον, ὥστε δι-
καίως ὠνόμασαν τὸ ἀἷμα τῶν μαρτύρων «σπέρμαν τῆς ἐκκλη-
σίας». Οἱ καταδιωκόμενοι ἐκρύπτοντο εἰς ὑπογείους στοάς
(κατακόμβας), πλησίον τῶν τάφων τῶν φιλτάτων αὐτῶν,
εἰς τὰ κοιλώματα καὶ τὰς φάραγγας τῶν ὄρεών· ἢ δ' ἀνάγκη
ἐπηνέζανε τὴν εἰς τὸν Θεὸν πίστιν, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποστα-
τούντων, οἵτινες παρέδιδον τὴν Ἀγίαν Γραφὴν νὰ καῇ, ἢ έθυ-
μίαζον ἔμπροσθεν τῶν ἀνδριάντων τῶν αὐτοκρατόρων, ἢ τον
ὅλιγος παραβαλλόμενος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν σταθερῶν ὅμο-
λογητῶν, οἵτινες ὡς τραχητοὶ τοῦ Χριστοῦ ἔμενον πιστοὶ
μέχρι θανάτου εἰς τὸν ὄρκον, διν εἶχον ὄρκισθη βαπτιζόμενοι,
νὰ μένωσιν «ὑπὸ τὴν σημαῖαν αὐτοῦ». Πάντες οἱ πένητες
καὶ τεθλιμένοι, οἱ πεφορτισμένοι καὶ κοπιῶντες ἐξεδέχοντο
μετὰ καρδίας περιχαροῦς τὸ εὐαγγέλιον τῆς Σωτηρίας, τὸ ὄ-
ποιον ἐν μὲν τῷ ἐπιγειῷ βίῳ παρεῖχεν ἀνθρώπινα δικαιώ-
ματα, ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ παραμυθίαν, ἀπὸ δὲ τοῦ θανά-
του ἀφήρει τὴν ὁδύνην καὶ ἀπὸ τοῦ "Ἄδου τὴν νίκην. Κατὰ
τὰ ἔτη λοιπὸν τῶν διωγμῶν διεδάθη ὁ χριστιανισμὸς ἀπαν-
ταχάσσει διὰ τῆς ἐν αὐτῷ οἰκουμῆσης δυνάμεως τῆς ἀληθείας
καὶ δι' εὐνόην ἔζωθεν περιστάσεων, οὕτως ὥστε ἐν τῇ τρίτῃ
ἡδη ἐκατονταετηρίδι, πρὶν ἔτι ὑψώσῃ αὐτὸν ὁ Κωνσταντῖνος
εἰς θρησκείαν τοῦ κράτους, εἶχεν ὑπερβῆ τὰ ὄρια τῆς Ρω-
μαικῆς αὐτοκρατορίας.

Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας († 337) καὶ Ιουλιανὸς
οἱ Παραβάτης († 363).

§ 2. Μοναρχήσας ὁ Κωνσταντῖνος, μετέθηκε τὴν ἔδραν αὖ-
τοῦ εἰς τὸ Βαζάριον, ὄνομασθεν ἔκτοτε ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ·

ΠΟΛΙΝ. Ὅχι μέρωσε τὴν εὐφυῶς καιριμένην πόλιν μὲ τείχη καὶ πύργους καὶ καθωράσσεν αὐτὴν λαμπρότατα μὲ παλάτια καὶ ἐκκλησίας, μὲ ἵπποδρόμια καὶ καλλιτεχνήματα. Τότε δ' ἀνήγειρε τὴν παλαιωθεῖσαν πολιτείαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, περιέβαλε τὴν αὔτοκρατορίαν μὲ πᾶσαν δύναμιν, περιεστορχίσθη ὑπὸ λαμπρᾶς αὐλῆς θαλαμηπόλων, ὑπαυργῶν, ὑπαλλήλων καὶ ὑπηρετῶν, καὶ ἐπέταξε καταθλιπτικὴν φορολογίαν. Καὶ διὰ νὰ δύναται νὰ διοικῇ καλλιών τὸ μέγα κράτος, διηρεσεν αὐτὸν εἰς τέσσαρκς ΕΞΑΡΧΙΑΣ, τὴν ΑΝΑΤΟΛΗΝ, εἰς τὴν ὄποιαν ἀνήκον προσέτι ἡ Θράκην καὶ ἡ Αἴγυπτος, τὴν ΙΑΥΡΙΑΝ μετὰ τῆς Καλλίδος, τὴν ΠΑΛΙΔΑΝ μετὰ τῆς Ἀγριφικῆς καὶ τὴν ΔΥΣΙΝ (Γαλλίαν, Ισπανίαν, Βρεττανίαν). Ἐκάστη δὲ πάλιν τούτων διηρεύετο εἰς μεγαλήτερον ἢ μικρότερον ἀριθμὸν διοικήσεων, καὶ αὗται πάλιν εἰς ἐπαρχίας (*). Τὰ δὲ τελευταῖα ἔτη τοῦ βίου αὕτου ἀφέρωσεν δὲ Κωνσταντῖνος κυρίως εἰς τὰ θρησκευτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, ἀνέβαλεν ὅμως νὰ δεχθῇ τὸ ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν καθαρίζον βάπτισμα μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς ζωῆς του. Ἐκτινε πολλὰς ἐκκλησίας, καὶ ἔχαρισεν εἰς αὐτὰς τεμένη ἀπένειμεν εἰς τὰς κληρον ἀτέλειαν καὶ ἄλλα προνόμια, καὶ ἐπέτρεψεν εἰς τὰς ἐκκλησίας νὰ λαμβάνωσι κληροδοσίας. Ἐκτοτε δ' ἐλαβεν ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία νέαν μοσφήν. Ἐνῷ δηλ. πρότερον οἱ πρεσβύτεροι καὶ ἐπίσκοποι ἔζελέγοντο ὑπὸ τῆς κοινότητος τῶν πιστῶν, καὶ τὸ ἀξιωμα τῆς ἀδελφικῆς ισότητος εἶχε κύρος παρ' ἀπασι τοῖς χριστιανοῖς, ἐγωρίσθησαν τῷρα οἱ κληρικοὶ ἀπὸ τῶν λαϊκῶν, καὶ εἰσήχθη τοιαύτη τις βαθμολογία; ὥστε οἱ ἐπίσκοποι τῶν πρωτευουσῶν προσταντο ὡς μητροπολῖται τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων, καὶ οὗτοι πάλιν εἶχον τὴν δικαιοδοσίαν τῶν ιερέων τῆς περιοχῆς αὐτῶν. Συγχρόνως δὲ, προστεθείσης τῆς μουσικῆς καὶ ἄλλων ὥραίων τεχνῶν ἐγίνε πολὺ λαμπροτέρα ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ, ἦ-ις πρότερον

(*) Ἐβασμούλιτης δὲ προσέτι δὲ Κωνσταντῖνος τὸ 312 καὶ τὴν Ἰνδικτιῶνα, χρονικὸν διέτετμα 15 ἡεῖσην, καθ' ὃ ἐγράφοι ὅγους εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάπετη; Ηδικτιῶνος ὀρίζεται ἡ διεισικὴ τῶν φέρων.

συνίστατο ἐξ ἀπλῆς φύσης, προσευχῆς καὶ ἀναγνώσεως τῶν γραφῶν, καὶ ἔληγε μὲ τὴν ἀγάπην.

§ 3. Ἀρειανισμός. Αὐγουστῖνος. Πατέρες τῆς ἐκκλησίας. Ἄλλα καὶ τὸ Χριστιανικὸν δόγμα δὲν ἔμεινεν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ ἀπλότητα καὶ καθαρότητα, ἀφοῦ πολλοὶ πεπαιδευμένοι ἔλαβον αὐτὸν ὡς ἀντικείμενον ἐρεύνης καὶ μελέτης. Ἐζήτουν πρὸ πάντων νὰ ὄρισωσι τὸν λόγορ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὴν μυστικὴν οὐσίαν τῆς θείας καὶ αἱθρωπίης αὐτοῦ φύσεως. Περὶ τούτου ἐπὶ Κωνσταντίνου ἥδη ἡγέρθησαν σφοδραὶ ἔριδες μεταξὺ τῶν Ἀλεξανδριῶν κληρικῶν Ἀρείου καὶ Ἀθαραοίου, ὃν ὁ μὲν πρῶτος διεσχυρίζετο, ὅτι ὁ Χριστὸς, ὡς Τίτος τοῦ Θεοῦ, εἶναι κατώτερος τοῦ Θεοῦ, ὡς πατρὸς, καὶ ἀπὸ τούτου ἐξηρτημένος, ὃ δὲ τελευταῖος ἐθεμελίου τὴν περὶ Τριάδος διδασκαλίαν διὰ τοῦ δόγματος, ὅτι Θεὸς ὁ Τίτος εἶναι δρμοούσιος πρὸς Θεὸν τὸν Πατέρα. Ἡ δὲ πρώτη οἰκουμενικὴ σύνοδος, τὴν ὥποιαν ὁ Κωνσταντίνος συνεκάλεσεν (325) εἰς τὴν Νικαιαν, ἐκήρυξε μὲν τὴν δοξασίαν τοῦ Ἀθανασίου ὡς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τὰ Γερμανικὰ ἔθνη, οἱ Γότθοι, Βαρδάλοι, καὶ Λογγοθάρδοι, ἀτινα εἶχον δεχθῆ τὸν Χριστιανισμὸν παρ’ Ἀρειανῶν ιεραποστόλων, διέμειναν αἰῶνας ἐτὶ εἰς τὸν Ἀρειανισμόν· καὶ διὰ τοῦτο ἀφωρίσθησαν καὶ κατεδιώχθησαν ὑπὸ τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας ὡς αἱρετικοί. Μέση δέ τις μερὶς πρεσβεύουσα, «ὅτι ὁ Τίτος ἐγεννήθη μὲν ἀπ’ αἰῶνος ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀλλ’ εἶναι ὑποτεταγμένος εἰς τὸν Πατέρα, καὶ τοι δρμοούσιος αὐτῷ,» εὗρεν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὑποδοχήν τινα ὑπὸ τῶν Ἡμιαρειανῶν. Ποταμοὶ αἷματος ἐχύθησαν ἔνεκα τῆς εἰς τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἀπροσέτου ταύτης διδασκαλίας.— Εφιες δέ της διλιγότερον ὀλεθρία ἀνεψύη τὴν πέμπτην ἐκατονταετηρίδα περὶ τῆς ἐμφύτου τῷ ἀνθρώπῳ κακίας καὶ τῆς διὰ τῆς θείας χάριτος ὀκλογῆς (προσορισμοῦ), καθ’ ἣν ὁ Αὐγουστῖνος ἐπίσκοπος τῆς Βορείου Ἀφρικῆς ἐδογμάτιζεν, ὅτι ὁ ἀνθρώπος διὰ τοῦ ἀμαρτήματος τοῦ Ἀδάμ ἐγεινέν ἀνίκανος πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐξ ἴδιας ἐκτοῦ δυνάμεως, καὶ διὰ τὴν δύναμις κύπη μόνον διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ γεννᾶται εἰς μέρος τι τῶν

ενθρώπων, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἐγκαταλείπεται εἰς τὴν ἀπώλειαν· οὐδεὶς ἔκεινοι μὲν εἶναι ἔξ αρχῆς προωρισμένοι πρὸς τὴν μακαριότητα, οὗτοι δὲ πρὸς τὴν καταδίκην. Η σκληρὰ αὕτη διδασκαλία ἐπολεμήθη ὑπὸ τοῦ Πελαγίου, Βρεττανοῦ μοναχοῦ, διατρίβοντος ἐν Ἀφρικῇ, ὅστις ἐδογμάτισεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος δύναται διὰ τῆς ἐλευθερίας αὐτοῦ θελήσεως νὰ γείνῃ μέτοχος τῆς μακαριότητος. — Οἱ χριστιανοὶ συγγραφεῖς τῶν πρώτων αἰώνων καλοῦνται Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ συγγράμματα δὲ αὐτῶν εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον σπουδαῖα, ὅσῳ αἱ παραδόσεις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας στηρίζονται ἐπ' αὐτῶν. Οὐθενὸς πλησίέστεροι εἶναι εἰς τοὺς χρόνους τῶν ἀποστόλων, τόσῳ μεγαλήτερον εἶναι τὸ κύρος αὐτῶν· καθότι πιστεύεται, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ παρέδωκαν προφερικάς τις τις διδασκαλίας εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτῶν, αἵτινες δὲν εὑρίσκονται μὲν ἐν τοὺς ἀνατολικοῖς συγγράμμασι, δύνανται δῆμος νὰ γνωσθῶσιν ἐκ τῶν βιβλίων τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἔγραψαν δὲ μέρος μὲν ἐλληνιστὶ, μέρος δὲ λατινιστὶ. Καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων μὲν τῆς Ἐκκλησίας Πατέρων διαπρέπουσι μάλιστα οἱ Ἀλεξανδρινεῖς κληρικοὶ Κλήμης καὶ Ωριγένης, διατορικὸς τῆς Ἐκκλησίας Εὐσέβειος, καὶ ὁ χρυσορόήμων ῥήτωρ τῆς Ἐκκλησίας Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐν Κωνσταντιπόλει, διὰ Γρηγορίου καὶ Βασιλείου· μεταξὺ δὲ τῶν Λατίνων κατέχουσι μετὰ τὸν Αὐγουστῖνον τὴν πρώτην θέσιν ὁ Τερτιλίαρδος, διακόπτιος καὶ διὰ Ιερώνυμος. Ή δὲ ὑπὸ τοῦ Ιερωνύμου γενομένη μετάφρασις τῆς Ἀγίας Γραφῆς ἀπέκτησεν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἡ Κοινὴ (Bouλγάτα) κύρος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

§ 4. Ἐκ τῶν τριῶν μοχθηρῶν οὖσιν τοῦ Κωνσταντίνου, οἵτινες, κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἐμοιράσθησαν τὸ κράτος, ἔλαβεν ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ (337—360) μετὰ φονικοὺς ἀγώνας τὴν μονοκρατορίαν. “Ων δὲ” ἀπησχολημένος ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἐπειμψε τὸν ἐξάδελφον αὐτοῦ ΙΟΥΔΙΑΝΟΝ εἰς τὴν Γαλλίαν, διὰ νὰ προφυλάξῃ τὰ ὅρια τοῦ κράτους ἐναντίον τῶν Γερμανικῶν λαῶν. Ἐν τῇ παλαιᾷ δηλ. Δεκουματίᾳ, κατὰ τὸν ἄνω Ρήνον καὶ τὰς πηγὰς τοῦ Δουνάβεως, εἴχον καταλαβεῖ γεκήσαντες οἱ μάχιμοι Αλλεμαροὶ χώρας πρὸς κατοικίαν, καὶ

έξετέθησαν μέχρι τοῦ Δάνα πρὸς ὄρκτον, καὶ πέραν τῆς Βοδαμικῆς λίμνης πρὸς μεσημέριαν. Φερόμενος δὲ ὑπὸ τῆς πολεμικῆς αὐτῶν μανίας, ἔζητησαν νὰ τάξωσιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτῶν καὶ τὴν πέραν τοῦ Ρήνου χώραν, καὶ εἰσέβαλον πολλάκις εἰς τὴν Ρωμαϊκὴν Γαλλίαν. Ἐν τούτοις δὲ Ιουλιανὸς ἐνίκησε (357) τοὺς Ἀλλεμανούς παρὰ τὸ Ἀργεντόρατον (Στρασβούργον), διέβη δις τὸν Ρήνον, ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς Φράγκους ἐν ταῖς Κάτω Χώραις, καὶ ἀγενέωσε τὴν παλαιὰν δοξὰν τῶν Ρωμαϊκῶν ὅπλων. Ἀναγορευθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν αὐτοκράτωρ ἐν τῇ ἀγαπητῇ αὐτοῦ πόλει τῶν Παρισίων, ἔξεστράτευσεν δὲ Ιουλιανὸς κατὰ τοῦ Κωνσταντίου καὶ ξθελεν ἐπέλθει ἐμφύλιος πόλεμος, ἀν δὲν ἀπέθνησκεν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ τελευταῖος (360). Ἀκωλύτως δὲ κατώρχησε γάν τις μονάρχης τοῦ μεγάλου κράτους δὲ Ιουλιανὸς (361—363) εἰς τὰ ἐν Κωνσταντινούπολει αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα ἀπεμάκρυνεν εὐθὺς πάντας τοὺς περιττοὺς ὑπαλλήλους τῆς αὐλῆς, ἐπεριύρισε τὴν αὐλικὴν πολυτέλειαν, καὶ ἐπετηδεύθη μεγίστην ἀπλότητα ἐν τε τῇ ἐνδυμασίᾳ καὶ τῇ διατῇ ἐφρόντισε περὶ ἀδεκάσιον ἀπογομῆς τῆς δικαιοσύνης, καὶ ἐπανέφερεν εἰς τὸν στρατὸν τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν στρατιωτικὴν ἀρετὴν. Καὶ ἐπενήργησε μὲν οὕτως ισχυρῶς ἐπὶ τὸ κοινῶμενον ἔθνος, ἀλλ' ἀνέτρεψε τὰ ἀποτελέσματα τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ διὰ τοῦ ζῆτον, διὸ ἔθειξεν εἰς τὸ γὰρ ἀγαῖων πυρῆσθη τὸν ἐθνισμόν. Ἡ κατανάγκασις δηλ., ἣν εἶχεν ὑπομείνει ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ παρὰ χριστιανῶν διδασκάλων, εἶχε γεννήσει ἐν αὐτῷ μῆσος πρὸς τὸ Εὐαγγέλιον· ἐν φὸν ζωηρὰ αὐτοῦ φυντασία καὶ ἡ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος, τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ποίησιν τῆς ἀρχαιότητος ἀγάπη, εἶχον ἀνάψει ἐν αὐτῷ μέγαν ὑπὲρ τοῦ εθνισμοῦ ἐνθουσιασμόν. Διὸ καὶ ἀπεδόθη εἰς αὐτὸν ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν συγγραφέων τὸ ὄνομα τοῦ Ἀποστάτου ἢ Παραθάτου. Ἐν τούτοις ἦτο λίαν εὐθὺς καὶ φρόνιμος, μὴ θελήσας νὰ διατάξῃ αἱρατηρίους κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμούς· ἥρκεσθη νὰ τοὺς ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὰ ἀνάκτορά του, ἀπὸ τὰς δημοσίας θέσεις καὶ τὴν δημόσιον διδασκαλίαν, νὰ καταπολεμήσῃ τὰς δοξασίας αὐτῶν ἐγγράφως, καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ πά-

καὶ τὴν ἐθνικὴν λατρείαν τῶν Θεῶν μετὰ τῶν ἑορτῶν καὶ θυσιῶν. Ήτος τὸν Θεόν "Ηλιον προσέφερεν ἐνίστε ό ίδιος πανηγυρικὰς ἑκατόμβιας ἑκατὸν μόσχων. 'Αλλ' ἡ προσπάθειά του αὐτη, τοῦ νὰ ἀναζωγονήσῃ δῆλο. πάλιν τὸ πιθμα τῆς παλαιᾶς ἐθνικῆς θρησκείας τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ ἀνακαλέσῃ εἰς τὴν ζωὴν ἥθη καὶ ἔθιμο παρελθόντων ἥδη χρόνων, ἥτο μωρὰ τολμητικούς δέ ποτε, μετὰ τῆς παλαιᾶς τῷ ὄντι τῶν Ρωμαίων τριβωλῆς ἀνδρεῖας, τολμηρὰν κατὰ τῶν νέων Περσῶν ἐκστρατείαν, ἐπροχώρησε μὲν καταστρέφων πέραν τοῦ Βύφρατου καὶ Τίγριδος, ἀλλὰ περιπλεχθεὶς ἐπειτα εἰς ἀνεξόδους ὁρεινοὺς τόπους, ἡναγκάσθη νὰ ἐπιχειρήσῃ δυσχερῆ ὑποχώρησιν, καθ' ᾧ Ἑλαθε πληγὴν βέλους θανατηφόρου, καὶ ἔξεπνευσε τὰς παραβόλους αὐτοῦ φαντασίας. 'Ο δὲ διάδοχος αὐτοῦ Ιοβιανὸς (363—364) ἀπέδωκε τὰ κατακτηθέντα συνομολογήσας αἰσχρὰν εἰρήνην, καὶ ἀνέδειξε πάλιν ἐπικρατοῦσαν θρησκείαν τὸν χριστιανισμόν. 'Αποθανόντος δ' αὐτοῦ, διεμοιράσθη τὸ κράτος, ὡστε ὁ μὲν ἀρειανὸς ΟΥΔΑΛΗΣ (364—378) διώκει τὰς 'Ανατολικὰς χώρας, ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ, ὁ τραχὺς καὶ πολεμικὸς ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ ὁ Α'. (364—374) προτίστατο τῆς Δύσεως.

Β'. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ.

1. Θεοδόσιος ὁ Μέγας.

§ 3. 'Ἐνῷ δ' ὁ Οὐάλης διώκει τὴν 'Ανατολὴν, ἥλθεν ἐκ τῶν ἐρήμων πεδίων τῆς μέσης 'Ασίας εἰς τὴν Εύρωπην ἄγριον, δυσειδέας καὶ εὕπιππον νομαδικὸν ἔθνος, οἱ ΟΥΝΝΟΙ. 'Ιποτάξαντες δῆλο. οὗτοι τοὺς 'Αλαλοὺς κατέστησαν ὑποχειρίους τοὺς ἀνδρείους 'Οστρογότθους, καὶ προσέβαλον ἐπειτα τοὺς Βησιγότθους. Οἱ τελευταῖοι ὅμως, δεχθέντες ἥδη παρὰ τοῦ ἐπισκόπου Οὐλγέλλα τὸν χριστιανισμὸν τοῦ 'Αρειου, ἔλαβον παρὰ τοῦ Οὐάλεντος τὴν ἀδειαν, νὰ διαβῶσι σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις τὸν Δούναβιν, καὶ λάθωσι νέας χώρας πέρδε κατοικίαν. Διωροδοκήσαντες δὲ τοὺς 'Ρωμαίους ἀρχοντας, κατώρθωσαν νὰ διατηρήσωσι τὰ ὅπλα αὐτῶν παρὰ τὴν συνθήκην, καὶ ἐπειδὴ, ἔγεκα τῆς σκληρότητος καὶ πλεονεξίας τῶν ἐπάρχων,

περιέπεσαν μετ' ὀλίγον εἰς μέγιστον λιμὸν, κατέφυγον εἰς τὸ σύνηθες αὐτοῖς ξύφας, προσέβαλον τὴν Μαρκιανούπολιν, καὶ διῆλθον ἀρπάζοντες καὶ λεηλατοῦντες τὴν χώραν. Τότε δ' ἐπῆλθε μὲν ὁ Οὐάλης ταχέως κατὰ τῶν ἔχθρῶν, ἡττήθη (378) ὅμιλος εἰς τὴν ἐν ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΙ φουικὴν ΜΑΧΗΝ, καὶ φεύγων κατέστρεψε τὸν βίον ἐν τινι καιομένῃ καλύβῃ. Μετ' ακατασχέτου δὲ λύστης διέδραμον ἥδη οἱ νικηταὶ τὴν ἔρημον τῶν ὄπλων χώραν τῶν Ίουλιανῶν "Ἀλπεων, καὶ ἡπείλησαν μάλιστα τὰ ὅρια τῆς Ἰταλίας. Τότε δ' ἐξελέχθη (379) αὐτοὶ κράτωρ τῆς Ἀνατολῆς ὁ ἀνδρεῖος Ἰσπανὸς ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ. Οὗτος ἐτελείωσε τὸν Γοτθικὸν πόλεμον, μέρος μὲν τῶν ἔχθρῶν κατοικίσας εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας τοῦ Δουνάβεως, μέρος δὲ παραλαβὼν ὡς μισθοφόρους εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατόν. Μετὰ πολλοὺς δ' ἀγῶνας καὶ πολεμικὰς πράξεις, ἔλαβε τέλος ὁ ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ, ἐπονομασθεὶς ἔκτοτε ΜΕΓΑΣ, καὶ τὴν αὐτοκρατορίαν τῆς Αἴσεως, καὶ ἦνωσεν (394) οὕτω τελευταίαν φοράν τὸ ὅλον Ῥωμαϊκὸν κράτος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ. "Τπῆρε δ' ἵσχυρὸς μὲν, ἀλλ' ὀξύθυμος ἡγεμὼν, διατάξας ποτὲ γὰρ φονεύσωσιν ἐν Θεσσαλονίκῃ 7,000 πολιτῶν, διότι εἶχον ἀποκτεῖνει τὸν ἐπαρχὸν τούτου. Τιμωρηθεὶς δ', ἐνεκκα τούτῳ ἐκκλησιαστικῶς ὑπὸ τοῦ ἀτρομήτου ἐπισκόπου τῶν Μεδιολάνων Ἀμβροσίου, ὑπέστη ἔκουσίως τὴν τιμωρίαν. Οὕτως οἱ λειτουργοὶ τοῦ Χριστοῦ ἤδυναντο τότε νὰ κολάζωσι τὰς καταχρήσεις τῆς ἑξουσίας, καὶ νὰ προστατεύωσι τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ.—Ο Θεοδόσιος ἦτο σφόδρα ζηλωτὴς τοῦ Καθολικοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀπηγόρευσε καὶ κατεδίωξε τὸν Ἀρετανισμὸν, ἐμπόδισε τὰς θυσίας καὶ μαντείας, καὶ ἐπέτρεψε νὰ ἐρημωθῶσι καὶ καταστραφῶσιν οἱ ἔθνικοι ναοί. "Ἐκτὸτε δ' ἐσδέσθη τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς Ἐστίας, ἐσίγησαν τὰ Ναντεῖα καὶ αἱ Σιβυλλαῖ, καὶ ὁ μυθολογικὸς κόσμος τῶν ἔθνικῶν ὑπεγέρησεν (395) εἰς τὴν πίστιν τοῦ Ἐσταυρωμένου Σωτῆρος. Ἀποθνήσκων ὁ Θεοδόσιος κατέλιπε τὴν ΑΝΑΤΟΛΗΝ μὲν μετὰ τῆς Ι.Ι.Ι.ν-ρίας εἰς τὸν ὄκτωκαιδεκατῇ νίον αὐτοῦ ΛΡΚΑΔΙΟΝ (395—408), τοῦ δούλου ἐπετρόπευεν ὁ Γάλλος Ρουγέρος, εἰς δὲ τὴν ΔΥΣΙΝ τὸν ἐνδεκατῇ ΟΝΩΡΙΟΝ (395—423) ὑπὸ τὴν

ἐπιτροπείαν τοῦ συνετοῦ πολιτικοῦ καὶ ἐμπείρου πολεμικοῦ ΣΤΙΛΙΧΩΝΟΣ τοῦ Βανδάλου. Ἐκτὸς δὲ ἔμεινε τὸ κράτος χωρισμένον.

2. Βησιγότθοι. Βουργούνδιοι. Βανδάλοι

§ 6. Φθόνος πρὸς τὸν Στιλίχωνα ἔκαψε τὸν Ἱουφῖνον νὰ παρορμήσῃ τὸν τολμηρὸν τῶν ΒΗΣΙΓΟΤΩΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΑΛΑΡΙΧΟΝ, νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Δυτικοῦ κράτους. Σφάζοντες λοιπὸν καὶ ἀρπάζοντες διέτρεξαν (396) οἱ Γότθοι τὴν Θεσσαλίαν, Στερεάν Ἑλλάδα καὶ τὰς χώρας τῆς Πελοποννήσου, καταπατοῦντες ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν τὰ λείψανα τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, μέχρις οὗ περικυλωθέντες ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Στιλίχωνος, ἡναγκάσθησαν νὰ ὑποχωρήσωσιν. Ὄλιγον δὲ ἐπειτα εἰσέβαλε μὲν ὁ Ἀλάριχος εἰς τὴν ἄκρω Ιταλίαν, καὶ εἰσῆλασε καταστέφων μέχρι τῶν ὁχθῶν τοῦ Πάδου, ἐπαθεν ὅμως εἰς δύο ἀμφιφόρους (παρὰ τὴν Πολιερτλαρ καὶ Βερώναρ) πρὸς τὸν Στιλίχωνα μάχας τοιαύτας ζημίας, ὥστε ἐπέστρεψεν (403) εἰς τὴν Ἰλλυρίαν, διὰ νὰ περιμένῃ καταλληλοτέραν εύκαιριαν.—Μόλις δὲ εἶχεν ἀποσυμῆνη ὁ τρομερὸς οὗτος ἐχθρὸς, ὅτε πολυπληθῆ συήνη ἐθνικῶν Γερμανῶν, ΒΑΝΔΑΛΟΙ, ΒΟΥΤΡΓΟΥΝΔΙΟΙ, ΣΟΥΓΕΒΟΙ καὶ ἄλλοι, εἰσέβαλον ὑπὸ τὸν Δοῦκα ΡΑΔΑΓΑΙΣΟΝ εἰς τὴν Ιταλίαν, κατέστρεψαν πόλεις καὶ χωρία, καὶ ἐνέπλησαν τὸ πᾶν φόρον καὶ ἀσυμπαθοῦς ὀλέθρου. Ἀλλὰ καὶ τούτους κατέβαλεν (406) ἡ πολεμικὴ τοῦ Στιλίχωνος τέχνη, εἰς τὴν ἐν ΦΑΙΣΟΥΛΑΙΣ ἡ ΦΔΩΡΕΝΤΙΑ μάχην. Καὶ ὁ μὲν ἀρχηγὸς αὐτῶν ἐπεσεῖ χιλιάδες δὲ ἐξέπνευσαν ὑπὸ τὰς ξύρη τῶν νικητῶν, ἡ ἀπωλέσθησαν ὑπὸ τῶν νόσων καὶ τῆς πείνης· ἀλλοὶ δὲ ἔγειναν μισθοφόροις τῶν Ρωμαίων. Τὰ δὲ λείψανα τοῦ στρατοῦ ὄρμησαν πρὸς τὴν Γαλλίαν, ὅπου μετὰ μακρὰς λεηλασίας ἀποκατεστάθησαν οἱ Βουργούνδιοι πλησίον τοῦ Ροδανοῦ καὶ τοῦ Ιουρασίου καὶ ἐθεμελίωσαν τὸ Βουργουνδικὸν κράτος, ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῆς Νετογείου μέχρι τοῦ Βοσίκου (Βισγίων). Ἡ ἐναντίας δὲ οἱ Βανδάλοι καὶ Σουέβοι ὑπερέβησαν τὰ Πυραναῖα, καὶ μετά τινας μάχας κατέλαβον χώρας πρὸς κατοι-

κίαν ἐν Ἰσπανίᾳ καὶ Πορτογαλίᾳ, τὰς δόπιας ὅμως κατέλιπον πάλιν μετὰ δύο δεκαετηρίδας καὶ μετέβησαν εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὑπὸ τὸν βασιλέα τῶν *Barbálear* Γεισερῆχον (430) (§ 8).

§ 7. Ἐν τῇ ἀμπηκανίᾳ αὐτοῦ εἶχε συνομολογήσει ὁ ἀγαθὸς Στιλίχων πρὸς τὸν Ἀλάριχον φιλικὴν συνθήκην, καὶ ὑποσχεθῆ εἰς αὐτὸν ἐτήσιον φόρον. Ὁφεληθέντες δὲ ἐκ τούτου οἱ ἔχθροι του, κατηγόρησαν αὐτὸν ὡς προδότην τῆς πατρίδος, καὶ ἐνήργησαν τὴν θανάτωσίν του ἐν Ῥαβέννη. Τότε δὲ εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἰταλίαν (408) ὁ Ἀλάριχος, ἐξηγριώμενος διὰ τὴν ἀποστέρησιν τοῦ φόρου, καὶ προσκληθεὶς εἰς βοήθειαν ὑπὸ τῶν ὄπαδῶν τοῦ Στιλίχωνος, ἐπολιτρίκησε τὴν Ῥώμην, καὶ ἡνάγκασε τοὺς περιφόρους κατοίκους νὰ ἔξαγοράσωσι τὴν χάριν τοῦ νικητοῦ, προσφέροντες χρυσὸν, ἀργυρὸν καὶ πολύτιμα ἐνδύματα. Ἄλλῃ δὲ ἡ αὐλὴ τῆς Ῥαβέννης ἀπέφριψεν ὑπερηφάνως τὰς περὶ εἰρήνης προτάσεις τοῦ Ἀλαρίχου, ἐφέξη ἐπανειλημμένως ὁ ἡγεμὼν τῶν Γότθων πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πετεκοσμοκράτορος πόλεως, ἔξεπόρθησεν αὐτὴν τέλος (410) ἐν καιρῷ νυκτὸς, καὶ ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς στρατοὺς αὐτοῦ τριήμερον λεηλασίαν. Ὁλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ὁ ἡρως εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἐν τῇ κατώ τιταλίᾳ. Η δὲ τὸ σῶμά του περιέχουσα λάρναξ καὶ οἱ θησαυροὶ αὐτοῦ κατερύχθησαν, ὡς λέγεται, εἰς τὴν κοιτην τοῦ παροχετευθέντος ποταμοῦ *Bouzéntou*. Ὁ δὲ γαμβρὸς αὐτοῦ ΑΤΑΟΥΛΦΟΣ (*Aðalþrōs*) συνωμολόγησε πρὸς τὸν Ὀνώριον συνθήκην μεθ' ἣν ἀνεγώρησαν οἱ Βησιγότθοι εἰς τὴν μεσημβρινὴν *Galliar*. Ἐνταῦθι δὲ ἵδρυσαν (412) τὸ *Bησιγότθικόν* κράτος, τὸ δόποιον κατ' ἀρχὰς μὲν ἔξετείνετο ἀπὸ τοῦ Γαρούνα καὶ μέχρι τοῦ Ἕβρου, καὶ πρωτεύουσαν εἶχε τὴν Τολῶσαν· δὲ ὅμως ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα ἀνεγώρησαν οἱ Βηνδάλοι εἰς τὴν Ἀφρικὴν ἐκυρίευσαν μὲν οἱ Βησιγότθοι κατὰ μικρὸν δὲ τὴν Ἰσπανίαν, ἀναγκάσθησαν δὲ νὰ ἀφήσωσιν ὕστερον εἰς τοὺς Φράγκους τὴν μεταξὺ Πυρηναίων καὶ Γαρούνα χώραν.

§ 8. Τὸν Ὀνώριον διεδέχθη ΟΥΑΛΕΝΤΙΝΙΑΝΟΣ ὁ Γ'. (425 — 455), ἔχων παρ' ἑκυτῷ ὑπουργὸν τὸν ΔΕΤΙΟΝ, μεγάλα κεκτημένον στρατηγικὰ καὶ πολιτικὰ πλεονεκτήματα. Τὸν

Δέτιον δὲ τοῦτον ἔχθροντο διπαρχος τῆς Βορείου Ἀφρικῆς Βοριγάκιος, καὶ ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο τὴν ὁργὴν αὐτοῦ ἀπεστάτησε, καὶ ἐκάλεσε πρὸς Βοήθειάν του ἐκ τῆς Ἰσπανίας τοὺς Βανδάλους, ὑπὸ τὸν ἀνδρεῖον καὶ πανοῦργον αὐτῶν βασιλέα ΓΕΙΣΕΡΙΧΟΝ. Καὶ μετενόησε μὲν κατὰ τὴν ἐλευσιν αὐτῶν διέ τὴν ταχεῖν αὐτοῦ πρᾶξιν, καὶ ἀντέπτη (430) πρὸς αὐτοὺς μετὰ στρατιωτικῆς δυνάμεως. Ἀλλ' οἱ μάχαιρι Βανδάλοι κατενίκησαν αὐτὸν, καὶ στερήσαντες τὴν αὐλὴν τῆς Ραβέννης τὴν ΒΟΡΚΙΟΝ ΑΦΡΙΚΗΝ, καθίδρυσαν ἐνταῦθα τὸ ΒΑΝΔΑΛΙΚΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ μὲ πρωτεύουσαν τὴν ΚΑΡΧΗΔΟΝΑ, ἐξεπόρθησαν τὴν Σικελίαν καὶ τὰς Βαλεαρίδας νήσους, καὶ κατέστησαν τρομεροὶ καθ' ἀπόστας τὰς νήσους καὶ παραλίας διὰ τὴν πειρατείαν αὐτῶν. Ἐκατὸν ἔτη διήκεσε τὸ Βανδαλικὸν κράτος εἰς τὴν Βόρειον Ἀρρικήν. Οἱ δὲ Γεισερῖχος ἀπέθανε τὸ 477.

3. Ἀττίλας ὁ βασιλεὺς τῶν Ούννων (450.)

§ 9. Περὶ τὰ μέσα τῆς 5ης ἑκατονταετηρίδος κατέλιπεν ὁ ΑΤΤΙΛΑΣ, ὁ ἐπονυμασθεὶς θεῖα μάστιξ, τὰ ξύλινα αὐτοῦ ἀνάκτορα, τὰ παρὰ τὸν Τίβιτον ἐν Ούγγαρᾳ, ὅπως ἐκπορθήσῃ τὸ πρὸς Δυναμὶς Ῥωμαϊκὸν κράτος μὲν τὴν ὀξύτητα τοῦ ξίφους αὗτοῦ. Πλείονες τοῦ ἡμίσεος ἑκατομμαρίου τραχέων πολεμιστῶν, μέρος μὲν Ούννων, μέρος δὲ ὑποτεταγμένων ἢ συμμάχων Γερμανῶν, ἐστράτευσαν διὰ τῆς Λύστρας, Βαυαρίας καὶ Ἀλλεμανίας πρὸς τὸν Ῥήνον, κατέσκαψαν τὰς Ῥωμαϊκὰς πόλεις, καὶ ἐπήνεγκον ἐπειτα φόνον καὶ καταστροφὴν εἰς τὴν Γαλλίαν. Τότε ὅμως κατώρθωσεν ὁ ἀνδρεῖος ΑΕΤΙΟΣ, μὲ στρατὸν συγκείμενον ἐκ Ῥωμαίων, Βουργουνδῶν, Βησιγότθων καὶ Φράγκων, νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὸν καταστρεπτικὸν δρόμον τοῦ Ἀττίλα, διὰ τῆς εἰς τὰ εὐρέα ΚΑΤΑΛΑΥΝΙΚΑ ΠΕΔΙΑ (Chalons sur Marne) φυικῆς ΜΑΧΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ (451). 162,000 νεκροί, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀνδρεῖος βασιλεὺς τῶν Βησιγότθων, ἐκάλυψαν τὸ πεδίον τῆς μάχης· αἱ δὲ σκιαὶ τῶν νεκρῶν ἐμάχυντο, ὡς ἔλεγον, καὶ μετὰ θάνατον εἰς τὸν ἀέρα. Ἡν τούτοις ὑπὸ τὸ σχύρωμα τῶν ἀμαζῶν αὐτοῦ ἀντέστη ὁ Ούννος κατὰ τοῦ ἐφοριμῶντος ἔχθρον, καὶ ἐπέστρε-

ψεν (432) ἔπειτα εἰς τὴν Οὐγγαρίαν (Παννονίαν), διὰ νὰ εἰσβάλῃ τὸ ἐπόμενον ἔτος εἰς τὴν Ἀνω Ἰταλίαν. Ἀνεστατώθη δὲ ἡ Ἀκυλητία, ἐκυριεύθη τὸ Μεδιέλαιον, ἡ Παντα, Βερώρα, Πάδονα, καὶ ἡρημώθη ἡ περὶ τὸν Πάδον γόνιμος χώρα. Οἱ δὲ διυστυχεῖς κατοικοι τῆς Ἀκυλητίας ἐζήτησαν ἀσύλου εἰς τοὺς βρεγγοὺς, καὶ τὰς ἀρμάδεις νήσους τῶν λιμνοθαλασσῶν (λαγκουνῶν), καὶ ἔθηκαν τὰ θεμέλια τῆς Βενετίας. Ἐπήρχετο δὲ ἡ Ἀττίλας ἥδη κατὰ τῆς Ρώμης, δὲ διὰ παρακλήσεων κατώρθωσεν ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ρώμης Λέων ὁ Α'. νὰ πείσῃ αὐτὸν, διπος συνομολογήσῃ εἰρήνην πρὸς τὸν Οὐαλεντινιανὸν, καὶ στρέψῃ ὄπίσω. Τοῦ Ἀττίλα ὅμως ὁ αἰφνίδιος θάνατος, προξενηθεὶς ὑπὸ αἰμορράγιας ἡ ἐκδικητικῆς πράξεως τῆς Βουργουνδίας αὐτοῦ μνηστῆς, ἐμπόδισε τὴν αὔξησιν τοῦ κράτους τῶν Ούννων. Μετὰ δεινοὺς δὲ ἀγῶνας, ἀνέκτησαν οἱ Ὁστρογότθοι, Γέπιδοι καὶ Λογγοβάρδοι, τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, ἐνῷ τὰ λείψανα τῶν νομαδικῶν Ούννων ἀπωλεσθησαν εἰς τὰ ἡρηματικά μὲν, πλούσια δὲ εἰς νομάς πεδία τῆς μεσημ. Ρωσσίας.

4. Καταστροφὴ τοῦ δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους (476).

§ 10. Ταχέως ἐβάδιζεν ἥδη τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος πρὸς τὸ τέλος αὐτοῦ. Ὁ Οὐαλεντινιανὸς ἐφόνευσε μὲ τὴν ιδίαν αὐτοῦ χειρα τὸν Ἀέτιον, τὸν τελευταῖον στῦλον τοῦ κράτους, φοιτούμενος τὸ μέγεθος τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἀγανακτῶν διὰ τὴν παρέρησιν αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον (455) ἀπώλεσεν αὐτὸς ὁ ἀκόλαστος αὐτοκράτωρ τὴν ζωὴν ὑπὸ τοῦ ΠΕΤΡΩΝΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ, τοῦ ὄποιου εἶχεν ἀποπλανῆσει τὴν σύζυγον. Ὁ δὲ Πετρώνιος, ἀναγορευθεὶς ἥδη διάδοχος τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ, ἐζήτησε νὰ λάβῃ γυναῖκα τὴν χήραν αὐτοκράτειραν Εὐδοξίαν, ἐντεῦθεν δὲ ἔλαβεν αὕτη ἀφορμὴν νὰ προσκαλέσῃ τοὺς Βαρδάλιους κατὰ τοῦ φονέως τοῦ συζύγου αὐτῆς. Ὁ Γεισερῆχος λοιπὸν προσωριμίσθη εἰς τὴν Ὁστίαν, ἐξεπόρθησε τὴν Ρώμην, καὶ ἐπέτρεψε λεηλασίαν 14 ἡμερῶν εἰς τὴν πόλιν, τῆς ὄποιας τὰ καλλιτεχνήματα ἀνηλεῖσες ἐκολοθώθησαν (Βαρδαλιούμδος). Φορτωμένοι λείαν καὶ αἰχμαλώτους (ἐν οἷς ἡ αὐτοκράτειρα

καὶ αἱ δύο αὐτῆς θυγατέρες), ἐπέστρεψαν οἱ Βανδάλοι εἰς τὰ πάρόλια τῆς; Ἀφρικῆς, καὶ ἔξηκολούθησαν τὰ πειρατικὰ αὐτῶν κακουργήματα μὲ περισσοτέραν ἔτι θρασύτητα ἢ πρότερον. Μετά τίνα δὲ χρόνον ἀπέκτησε ὁ Σουέδος ΡΙΚΙΜΕΡΟΣ, ἀνδρεῖος μὲν, ἀλλὰ πονηρὸς καὶ μιαιφόνος ἀνὴρ, τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἦχε μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ (472) τοῦ κράτους καὶ τοῦ θρόνου, χωρὶς νὰ λάβῃ αὐτὸς τὸν τίτλον τοῦ αὐτοκράτορος. Τρία δ' ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ 'Ρικιμέρου' ἐκόσμησεν (475) ὁ φιλόδοξος στρατηγὸς Ὁρέστης, τὸν οἰὸν αὐτοῦ ΡΩΜΥΛΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΥΛΟΝ μὲ τὸ ἀσθενὲς τῆς 'Ρώμης στέμμα. Τότε δ' ἐζήτησαν τὰ ὑπὸ τῶν 'Ρωμαίων μισθοδοτούμενα μάχιμα Γερμανικὰ στίφη τὸ τρίτον τῶν ἀγρῶν τῆς Ἰταλίας· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο δὲν παρεχωρήθη, διέταξεν ὁ τολμηρὸς ΟΔΟΑΚΡΟΣ νὰ φονεύσωσι τὸν αἰχμαλωτισθέντα Ὁρέστην, καὶ ἔθηκε τέρμα (476) εἰς τὸ πρὸς δύσματα 'Ρωμαϊκὸν κράτος, ἐπονομάσας ἔαυτὸν ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΠΣ ΙΤΑΔΙΑΣ. Εἰς δὲ τὸν ἀδιλαδῆ 'Ρωμύλον Αὐγουστύλον διώρισεν ὁ Ὁδόσακρος κατοικίαν ἐν τῇ κατω Ἰταλίᾳ καὶ σιτηρέσιον ἐνιαύσιον. — Δέκα δ' ἔτη μετὰ ταῦτα (486) ἐπεσεν ὁ τελευταῖος 'Ρωμαϊκὸς ἐπαρχος εἰς τὴν Γαλλίαν ὑπὸ τὸ ξέφρος τοῦ Χλωδοβίκου (§ 12) μετὰ δὲ τοῦτο ἐπῆλθεν εἰς τὴν Εὐρώπην νέα κατάστασις πραγμάτων, βάσιν ἔχουσα τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὸν Γερμανισμόν.

5. Ο Ὀστρογότθος Θεοδωρίχος. (π. 500).

§ 11. Διώδεκα ἡδη ἔτη εἶχε βασιλεύσει ἐνδόξως ὁ Ὁδόσακρος, δτε κατὰ συναίνεσιν τοῦ Βυζαντινοῦ βασιλέως, ἐξεστράτευσε πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐκ τοῦ Δουνάβεως Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΠΝ ΟΣΤΡΟΓΟΤΘΩΝ ΘΕΟΔΩΡΙΧΟΣ. 200,000 πολεμικοὶ ἀνδρεῖς, μετὰ γυναικῶν καὶ παιδῶν καὶ ἀπάντων τῶν ὑπαρχόντων αὗτῶν ἤκολούθουν τὸν βασιλέα. Εἰς τὴν δύναμιν ταύτην δὲν ἤδυνατο νὰ ἀντισταθῇ ὁ Ὁδόσακρος. "Οθεν νικηθεὶς (489) παρὸ τὴν Βερώναρ γένος τοῦ Θεοδωρίχου, ἐκρύβη ὅπισθεν τῶν τειχῶν τῆς 'Ραβέννης, τὴν ὄποιαν μόλις μετὰ τριετῆ ἀνδρείαν ὑπεράσπισιν παρέδωκεν ὑπὲρ ἐντίμους συμφωνίας. 'Ολίγον δῆμως

μετὰ ταῦτα ἔσφαξαν (492) αὐτὸν οἱ Γότθοι εἰς θορυβῶδες τι συμπόσιον. Ἐκ τῆς Ῥωθέννης λοιπὸν ἡρχεν ἔκτοτε ὁ Θεοδωρᾶς σοφῶς καὶ δικαίως τοῦ Ὀιτερογοτθικοῦ χράτους, τὸ διποῖον ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς μεσημβρινῆς ἀκρυς τῆς Ἰταλίας μέχρι τοῦ Δουνάβεως. Ἐπειδάσθη δὲ τοὺς παλαιοὺς νόμους καὶ τὰ καθεστῶτα· καὶ οἱ μὲν παλαιοὶ κάτοικοι τῆς χώρας ἡσχολοῦντο περὶ τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας, εἰς δὲ τοὺς Γότθους ἐδωκε τὸ προνόμιον τοῦ φέρειν δύπλα καὶ πολεμεῖν. Καὶ αὐτὴν μάλιστα ἡ νοντικὴ διάπλασις καὶ παιδεία ἔχαιρον τὴν προστασίαν αὐτοῦ, καὶ πολυμαθεῖς Ῥωμαῖοι, ὡς ὁ ιστορικὸς Κασσιδάρος, ἔρθησαν εἰς μεγάλα πολιτικὰ ὑπουργῆματα. Εἰς δὲ τὸ ἐξωτερικὸν ἦτον ἡ ὑπόληψις τοῦ Θεοδωρίχου τόσον μεγάλη, ὡστε ἐρίζοντες βασιλεῖς ἔφερον πολλάκις τὰς φιλονεικίας αὐτῶν ἐνώπιον τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ ἐδρας. Μόνον δ' ὄλιγον πρὸ τοῦ θανάτου παρήγαγεν αὐτὸν ἡ δυσπιστία εἰς σκληρότητα, δτε διέταξε νὰ θανατώσωσι τὸν ἀξιοσέραστον συγκλητικὸν Βοήθιον καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Σύριμαχον, διάτι ὑπῆρχεν ὑποψία, δτε ἐζήτησαν παρὰ τῆς αὐλῆς τοῦ Βυζαντίου τὴν ἐξωτιν τῶν Γότθων. Ἐν τῇ φυλακῇ συνέγραψεν ὁ Βοήθιος τὸ περίφημον σύγγραμμα « παρηγορία τῆς φιλοσοφίας » βιβλίον παραμυθητικὸν εἰς πολλὰς τεθλιμμένας καρδίας. Ολίγον δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως τῶν Γότθων ἐξερρόφθη ἡ κόνις τοῦ ακαταράτου αἵρετικοῦ ἐκ τοῦ γιγαντῶδους τάφου, καὶ ἐσκορπίσθη εἰς τοὺς ἀνέμους.

6. Χλωδοβίκος ὁ βασιλεὺς τῶν Φράγκων καὶ οἱ Μερβίγγιοι.

§ 12. Ἀπὸ τὰς παρὰ τὸν Κάτω Ῥήνον κατοικίας τῆς φυλῆς αὐτῶν μετώκησαν οἱ ΦΡΑΓΚΟΙ, λαὸς Γερμανικὸς, πρὸς τὸν Μόσαν καὶ Σάξιν. Ήταν δὲ ὡπλισμένοι μὲ δόρατα καὶ ρόπαλα, συνέδεον τὴν τόλμην μὲ τὴν πονηρίαν, καὶ εἶχον ἐνωθῆ μετ' αὐτῶν πρότερον πολλοὺς Γερμανικοὺς λαοὺς παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Ῥήνου, οἱ Χάττοι, Χερούσκοι, Βρούκτεροι, Σύγαμβροι καὶ ἄλλοι, εἰς τὴν μεγάλην τοπογραφικὴν συμμαχίαν. Οἱ ἀρχαιότατοι δὲ βασιλεῖς αὐτῶν ὠνομάζοντο Φαραμούνδος καὶ Με-

ροβαῖος. "Οτε δ' ὁ ἐμπειροπόλεμος καὶ πανοῦργος Χλωδοβίκος ἔλαβε τὴν ἀρχὴν, ὀδήγησεν αὐτοὺς πάραντα εἰς πολέμους καὶ κατακτήσεις. Νικήσας δὲ (486) καὶ φονεύσας τὸν τελευταῖον Ῥωμαϊκὸν ἔπαρχον Συάγριον (§ 10) ἐν τῇ Αὐγούστῃ τῶν Σουασσώνων (Soissons), ἐκυρίευσε τὴν μεταξὺ Σηκουάνα καὶ Δίγυρος χώραν, καὶ ἐξεστράτευσεν ἔπειτα κατὰ τῶν Ἀλλεμανῶν, οἵτινες εἶχον ἐκτεταμένον κράτος ἐλατέρωθεν τοῦ Ῥήνου. "Ἐτρεψε δ' αὐτοὺς εἰς φυγὴν (496) εἰς τὴν ΕΝ ΤΟΛΠΙΑΚΩ ΜΕΓΑΛΗΝ ΜΑΧΗΝ (μεταξὺ Βίννης καὶ Ἀκυσγράνου), καὶ ὑπέταξε τὴν παρὰ τὸν Νοσέλλαν καὶ Αδναν ἐπικράτειαν αὐτῶν. Εἰς τὸν βροτσμὸν δὲ τῆς μάχης εἶχεν ὑποσχεθῆ ὁ Χλωδοβίκος δτι, ἀνὴρ ἀμφιρόσπος νίκη στραφῆ πρὸς αὐτὸν, οὗθελες δεχθῆ τὴν πίστιν τῆς Βιουργουνδίας χριστιανῆς συζύγου αὐτοῦ Κλωτίλδης· καὶ τὸ αὐτὸν ἔτος ἐβαπτίσθη μετὰ 3,000 εὐγενῶν ἐκ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ ἐν Ῥήμοις. Ἄλλα τὴν ἡγειραμένην αὐτοῦ καρδίαν οὐδόλως ήδυνάθη νὰ ἐξημερώσῃ ὁ χριστιανισμός. Ἀφοῦ δ' ἐξέτεινε τὸ ΦΡΑΓΚΙΚΟΝ ΒΛΣΙΔΕΙΟΝ πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τοῦ Ροδανοῦ, πρὸς μεσημβρίαν δὲ μέχρι τοῦ Γαρούνα, ἔζητησε νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἐφ' ὅλου τοῦ κράτους κυριαρχίαν εἰς ἐκυτὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ, φενύων ὅλους τοὺς ἡγεμόνας τῶν Φραγκικῶν φυλῶν. "Βῆται δὲ τοῦ ζῆλου αὐτοῦ πρὸς ἐπέκτασιν τοῦ δόγματος τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν ἀραιανζόντων Γερμανῶν, ἐνεκωμιάσθη ὁ Χλωδοβίκος ὑπὸ τῶν κληρικῶν φις «Χριστιανικῶτας» βασιλεὺς καὶ δεύτερος Κωνσταντίνος. Αὐτὸς δὲ καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ φέρουσιν ἐν τῇ ιστορίᾳ τὸ δυομήνιον Μεριβίγγιον Μερβίγγιον ἐκ τοῦ γενάρχου Μεροβίλων.

§ 13. Τὸ πονηρὸν θῆσος τοῦ πατρὸς ἐκληρονόμησκν καὶ οἱ τέσταρες αὐτοῦ υἱοὶ, οἵτινες ἐμοιράσθησαν (511) μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χλωδοβίκου τὸ Φραγκικὸν κράτος οὖτως, ὥστε ὁ μὲν πρεσβύτερος ἔλαβε τὸ ἀνατολικὸν Φραγκικὸν κράτος, Άνστρασίαρ, μὲ πρωτεύουσκν τὰς Μέτας, οἱ δὲ τρεῖς νεώτεροι ἐμοιράσθησκν τὸ Δυτικὸν κράτος Νεοστραταρ, καὶ τὴν μετ' αὐτῆς ἡγειραμένην Βουργουνδαρ. Απὸ καὶ οὐδὲ ὅμως εἰς καὶ ὅδε πάλιν ὅλον τὸ κράτος. Οἱ δὲ βασιλικὸς οἶκος τῶν Μερβίγγιων

παριστὰ μυσταράν εἰκόνα τῆς ἀνθρωπίνης μοχθηρίας. Φόνοι ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, αἱματηροὶ ἐμφύλιοι πόλεμοι καὶ δραματικῶν παθῶν ἀγαλινώτων πληροῦσι τὰ χρονικὰ τῆς ιστορίας αὐτῶν. Φρικτὰ δὲ πρὸ πάντων εἶναι τὰ ἄγρια κακουργήματα τῶν δύο βασιλέων Βρευχίλδης καὶ Φρεδεγούνδης. Τὰ δὲ βδελυρά ταῦτα ἔργα κατέστρεψαν τελευταῖον πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ Χλωδοβικοῦ γένους, οὕτως ὡστε οὗτοι προσονομάζονται εἰς τὴν ιστορίαν ρωθροὶ βασιλεῖς, ἐν φόρῳ ἐπίτροπος τῶν βασιλικῶν κτημάτων, ΜΑΪΟΡΔΟΜΟΣ (major domus), ἐσφετερίσθη κατὰ μικρὸν διληγούντην τὴν ἔξουσίαν τῆς κυβερνήσεως. Ἡ δὲ ἐπίσκεψις τῶν ἑτησίων συνελεύσεων τοῦ λαοῦ (πεδίου τοῦ Ναρτίου) ἐπὶ ἀμάξης συρρομένης ὑπὸ τεσσάρων βοῶν, ἥτοι τέλος ἡ μόνη ἀσχολία τῶν ἀσθενῶν Μερβίγγων. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εἶχεν ἔκαστον τῶν τριῶν κρατῶν ἕδιον Μαϊόρδομον, εἶτα δὲ ἐπέτυχεν (687) ὁ ἀνδρεῖος καὶ φρόνιμος ΠΙΠΙΝΟΣ ο ΕΡΙΣΤΑΛ νὰ ἔνωσῃ τὰ μαγιορδομικὰ ἀξιώματα τῆς Νευστρίας καὶ Βουργουνδίας μετὰ τοῦ Αύστρασιακοῦ, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὰ κληρονομικὰ εἰς τὸν οἰκόν του. Ἐκτοτε δὲ εἶχον οἱ ἀπόγονοι τοῦ Πιπίνου, δοῦκες τῶν Φράγκων ὄνομαζόμενοι, τὴν βασιλεὺην ἔξουσίαν, ἐνῷ οἱ Μερβίγγοι ἐφέρον μόνον τὴν ἐτορυμίαν. Ἐπειδὴ δημος ἡ κλίσις τῶν Γερμανῶν Φράγκων ἥτον ἐστραμμένη μάλιστα πρὸς τὸν πόλεμον, ἔλαβε τὸ Ρωμαϊκὸν στοιχεῖον μετ' ὀλίγον καὶ εἰς τὴν Φραγκικὴν Γαλλίαν τὴν ὑπεροχὴν, οὕτως ὡστε ἡ γλώσσα, τὰ ἔθιμα καὶ αἱ δικαστικαὶ δικτάξεις τῶν Ρωμαίων ἔξηκολούθουν νὰ διατηρηθοῦν. Οἱ δὲ κάτοικοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὰς προσθολὰς τῶν ἀγρίων Πίκτων καὶ Σκωτῶν, ἐζήτησαν, βοηθείαν παρὰ τῶν Αγγλῶν καὶ Σαξῶν, οἵτινες κατώκουσιν παρὰ τὸν κάτω "Αλβίν" ἐν τῇ ἀντικρῷ ἡπειρῷ, καὶ ἐπροξένουν τρόμον, διητες τότε γνωστοὶ ως τολμηροὶ πει-

7. Οἱ Ἀγγλοσάξονες.

§ 14. Περὶ τὸ μέσον τῆς 5ης ἔκαστονταετηρίδος, κατέλιπον οἱ Ρωμαϊκοὶ στρατοὶ τὴν Βρεττανίαν, τὴν ὅποιαν δὲν ἔσαν ικανοὶ πλέον νὰ φυλάξωσιν. Οἱ δὲ κάτοικοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς τὰς προσθολὰς τῶν ἀγρίων Πίκτων καὶ Σκωτῶν, ἐζήτησαν, βοηθείαν παρὰ τὸν κάτω "Αλβίν" ἐν τῇ ἀντικρῷ ἡπειρῷ, καὶ ἐπροξένουν τρόμον, διητες τότε γνωστοὶ ως τολμηροὶ πει-

ραται ἐπὶ κωπηλατουμένων λέμβων. Οὗτοι δὲ ἐδέχθησαν τὴν πρόσκλησιν, καὶ διέθησαν (449) εἰς τὰς Βρεττανικὰς νήσους ὑπὸ τὸν Ἐγγιστὸν καὶ Ὀρσαρ' ἀλλ' ἀφοῦ ἀπεδίωξαν τοὺς ἔχθρούς, ἔστρεψαν τὸ ξίφος κατ' αὐτῶν τῶν Βρεττανῶν, καὶ ἐκυρίευσαν μετὰ τρομερὸν πόλεμον τὴν Βρετταριῶν, ὄνομασθεῖσαν τοῦ λοιποῦ Ἀγγλῶν. Η δὲ βαρβαρότης τοῦ ἑθνισμοῦ καὶ τῶν Γερμανικῶν ἐθίμων ἔξεσθαι τὸν χριστιανικὸν πολιτισμὸν τῶν Ρωμαίων, τὴν νομοθεσίαν καὶ γλώσσαν, αἱ παλαιαὶ Ῥωμαϊκαὶ πόλεις κατέπεσον ἢ ἐξηργανίσθησαν, καὶ φυσική τις κατάστασις, καθ' ἣν, ἐκτὸς τοῦ πολέμου καὶ κυνηγίου, τὴν γεωργίαν μόνον καὶ κτηνοτροφίαν ἐπεμελοῦντο, ἐλάμβανε κατὰ μικρὸν ῥίζας στερεάς. Οἱ δὲ Κελτοὶ κάτοικοι ἐπεσαν κατὰ μέγα μέρος ἐν στόματι μαγαρίας· δοσοὶ δὲ ἡδυνάθησαν νὰ σωθῶσι, πατέρψυγον εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς Γαλλίας, τὸ ὄποιον, ὠνομάσθη ἐξ αὐτῶν Μικρὰ Βρεττανία (Bretagne). Μόνον δὲ εἰς τὰς ὁρεινὰς χώρας τῆς Οὐαλίας καὶ Κορμουβίας διετήρησαν οἱ Κελτοὶ κάτοικοι τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὸν ιδιαίζοντα αὐτοῖς ἑθνικὸν χαρακτήρα μέχρι τοῦ 43ου αἰώνος. Τὴν δὲ λοιπὴν Ἀγγλίαν κατέλαθον οἱ ΑΓΓΛΟΣΑΞΟΝΕΣ, θεμελιώσαντες αὐτόθι 7 μικρὰ βασίλεια. Ταῦτα δὲ ἦσαν χωρισμένα καὶ διηγεκῶς πολεμοῦντα μέχρι τῆς θητούτας τηρίδος, ὅτε ὁ ΕΓΒΕΡΤΟΣ ἤγωσε τὰ ἐπτὰ κράτη, καὶ ἐπωνόμασεν ἑκυτὸν ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ (827). Ο δὲ Γερμανικὸς ἑθνισμὸς ὑπεκύρωσε τὴν Την ἡδη ἐκατοντατηρίδα εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, ὅτε ὁ Βενεδέκτηνος μοναχὸς Αἰγανοστέρος ἐφθισε (π. 600) μετὰ πολλῶν ιεραποστόλων εἰς τὸ Κέντιον, ἔπειτε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς εὐγενεῖς αὐτοῦ νὰ βαπτισθῶσι, καὶ ἔθηκε τὰ θεμέλια τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ἐδρᾶς τῆς Καρτουναρίας. Ἐκ τῶν χρόνων δὲ τούτων τῶν πολέμων τῶν Χριστιανῶν Βρεττανῶν κατὰ τᾶν ἑθνικῶν Ἀγγλοσαξόνων, προσήλθον οἱ περὶ τοῦ Ἀρθούρου καὶ τῆς περὶ τὴν στρογγύλην αὐτοῦ τράπεζαν ἡρωϊκῆς ὄμηρυ-ρεως λόγοι (1).

(1) Θέλων δηλ. οὔτος νὰ βλέπῃ καὶ νὰ τιμῇ δλους ἐξίσου, κατεσκευασθεὶς οτρογγύλην τράπεζαν, ἵστε νὰ κιθηταὶ μεθ' δλων εἰς ἴσια ἐπ' αὐτοῦ ἀποστέσσεις.

8. Τὸ Βυζαντινὸν κράτος.

ἀ. Ἀπὸ τοῦ Ἀρχαδίου μέχρι τῶν εἰκονομάχων.
(408—717).

§ 15. Εἴδομεν ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μεγάλου Θεοδοσίου (395) τὸ μέγα Ρωμαϊκὸν κράτος διηρέθη εἰς Δυτικὸν καὶ Ἀρατολικὸν (§ 5.) Καὶ τὸ μὲν Δυτικὸν μόλις μίαν εἰσέτι ἔκατοντα επτηρίδα τὸ δυνάμην ν' ἀντισταθῆ πρὸς τοὺς ἀδιαλείπτως ἐπερχομένους βαρβάρους καὶ τέλος κατέπεσεν ἐπὶ Ρωμύλου Λύγουστόλου (476)· τὸ Ἀνατολικὸν δὲ τοις Βυζαντινοῖς ἐπικληθὲν, διετρήθη ἐπὶ μίαν εἰσέτι χιλιεπτηρίδα, ἵνεκα τῆς ἀρμοδίας τῆς βασιλευούσης πόλεως τοποθεσίας καὶ τῶν κατὰ καιρούς βασιλευσάντων μεγάλων αὐτοκρατόρων. Ἰδρυμένα δὲ εἰς χώρας παντάπασιν ἑλληνικάς, καὶ περιλαβόντα ἐπομένως τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν καὶ γλωσσὴν, διατηρήσασα δὲ τὴν Ρωμαϊκὴν νομοθεσίαν, ὑπῆρξεν ἡ Βυζαντινὴ αὐτοκρατορία καθ' ἄπαντα τὸν μεσαιωνικὸν μάλιστα πολιτισμένος τόπος, διὸν καὶ ἀν κατήσχυνον αὐτὴν τῆς αὐλῆς τὰ μυσταρογήματα, τοῦ δόχου αἱ δεισιδαιμονίαι καὶ τῶν λαογίων αἱ θρησκομανεῖς καὶ σχολαστικαὶ φιλονεικίαι. Ἐστεργμένον πάσης πολιτικῆς ἐλευθερίας περιέπεσεν τὸ Βυζαντινὸν βασίλειον εἰς μαρασμὸν, εἰς οὐδεμίαν σχεδὸν ἀλλαν τῆς ιστορίας σέλιδα εὑρισκόμενον.

§ 16. Τὸν Ἀρκάδιον διεδέχθησαν Θεοδόσιος ὁ Β', ὁ Μαρκιανὸς, Δέων ὁ Μέγας Ζήγρων, καὶ Ἀναστάτων^{αναστάτων} ὁ Α'. Ἐπ τούτων λόγου ἀξιος εἶναι ὁ τελευταῖος διὰ τὸ ἀπὸ τῆς Προποντίδος μέχρι τοῦ Εὐξένου πόντου κατασκευασθὲν τεῖχος, ὃπως προφυλάξῃ τὴν πρωτεύουσαν ἐναντίον τῶν ἐπιδρομῶν τῶν βαρβάρων. Διηθανότος δὲ αὐτοῦ τὸ 508, ἐβασίλευσεν Ιουστῖνος ὁ Α', ἀνὴρ τριχὺς μὲν καὶ στερούμενος παντελῶς πακιδείας, ἀλλ' ἐνισχύτας τὸ κράτος διὰ φρεδωλίας, αἰστηρᾶς ἀθημῆς καὶ ισχυρᾶς διοικήσεως. Κατέστητο δὲ ἐαυτὸν τρομερὸν εἰς τοὺς γείτονας λαούς, καὶ κατέλιπεν ὑπηκόους εὐπειθεῖς, θρόνον εἴκησαλισμένον καὶ οἰκονομικὰ καλῶς ἔχοντα εἰς τὸν διάδοχον αὐτοῦ Ιούστινον.

§ 17. Ο ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΣ (527—565), ύπηρξε μὲν ἀνὴρ εὐτελοῦς καταγωγῆς, ἀλλ' ἡ κυβέρνησις αὐτοῦ ἀπετέλεσεν ἐποχὴν λαμπροτάτην εἰς τε τὸ ἔξωτερικὸν καὶ ἐσωτερικόν. Συνέταξε διὰ τοῦ ὑπουργοῦ αὗτοῦ ΤΡΙΒΩΝΙΑΝΟΥ καὶ τινῶν ἀλλών ἐπισήμων νομομαθῶν τὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα *Corpus juris γνωστὴν* συλλογὴν νόμων καὶ δικαιωμάτων ὁρισμῶν, καὶ ἀνεμόρφωσε τὰς νομικὰς σχολὰς· κατέβαλε τὴν ἀλαζονείαν τῶν κομμάτων τοῦ ἱπποδρόμου, ἀτινα εἰχον διεγείρει κατ' αὐτοῦ τρομερῷν ἐπανάστατιν, διετάξας τὸν στρατηγὸν αὐτοῦ Βελισάριον νὰ κατακόψῃ 30,000 ἐπαναστάτας, τοὺς πλείστους ἐκ τοῦ κόμματος τῶν Πρασίνων, εἰς τὴν περίφημον ἡμέραν «Νίνα» (20 Ιαν. 532) καὶ κλείσκει ἐπ' ἀδριστὸν χρόνον τὸν Ἰππόδρομον· ἐπορίσθη διὰ πανοεργίας μετάξεσκόληκας ἐκ τοῦ Σινικοῦ κράτους, καὶ μετέφερε τὴν καλλιέργειαν τῆς μετάξης εἰς τὴν Εύρωπην· προήγαγε τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, κατεσκευάσας ὁδοὺς καὶ προσβιβάσις τὴν ἐπιμιξίαν καὶ δραστηριότητα· ἔκτισεν ἐκκλησίας (*Ayia Sofía*) καὶ πολυτελεῖς οἰκοδομάς, ὡγύρωσε τὸ κράτος διὰ φρουρίων κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως, καὶ ἐπροστάτευσε τὴν ὁρθόδοξην πίστιν ἐναντίον τῶν ἐκκλινουσῶν γνωμῶν τῶν διαφόρων αἵρετικῶν. Τείνων δὲ μόνον πρὸς τὴν πλήρωσιν τῆς φιλαρχίας, ὑπερηφανίας καὶ φιλοδοξίας αὐτοῦ, προσεπάθει νὰ δώσῃ εἰς μόνον τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον πᾶσαν ὑπόληψιν· ἐν κράτος, μὴ ἐκκλησίᾳ καὶ εἰς νόμος ἔμελλε νὰ ἔξουσιαζῃ τὸν κόσμον. Ἐξήλειψε τὰ τελευταῖα λείψαντα τῶν δημοκρατικῶν καθιδρυμάτων, ὡς τὴν ὑπατείαν, καὶ μὴ λαμβάνων ὑπὸ ὅψιν τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τοὺς γογγυσμοὺς τοῦ λαοῦ, εἰσήγαγε τὴν μάλιστα ποικίλην καὶ καθολικιτικὴν φορολογίαν· διότι ἡ πολυτέλεια αὐτοῦ καὶ ἀσωτεία, ὡς καὶ οἱ πόλεμοι του καὶ ὁ τρόπος τῆς κυβερνήσεως, καθίστων ἀναγκαῖας ἀμέτρους δημοσίας δαπάνας. Ἀπὸ τούτου δὲ προσέτι τοῦ αὐτοκράτορος ἐπεκράτησε παντάπασι τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, ὑπερικῆσαν τὸ Ρωμαϊκὸν, ὅπερ καὶ πρότερον ἐν τῇ αὐλῇ κυρίως μόνη ἴσχυε.—Εὗρε δ' ὁ Ιουστινιανὸς λαμπρὸν συγγραφέα τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ, τὸν *Προκτικον*, τὸν μυστικὸν γραμματέα τοῦ Βελισαρίου, ὅστις εἰς

τὴν ἀφίγησιν τοῦ Περσικοῦ Βαγδαλικοῦ καὶ Γοτθικοῦ πορθέμου καὶ τὰ περὶ τῆς αὐλῆς «ἀκένθοτα» (ἀπόκρυφον ιστορίαν τῆς αὐλῆς) ἔγραψε συνάμα τὴν ιστορίαν, τὸν ἐπαινούντα καὶ τὴν σάτυραν τῆς ἐποχῆς του.

Σημ. Ἡ ἐπανάστασις Νίκα. Ὡς ὁ σύζυγος αὐτῆς, ηγέρει καὶ ἡ Θεοδώρα τὴν μερίδα τῶν «Βενέτων», διότι οἱ «Πράσινοι», εἶχον ἀλλοτε ἀποδιώξει αὐτὴν χλευαστικῶς, ὅτε παρεκάλεσεν αὐτοὺς νὰ δώσωσι θέσιν θηριοφύλακος, ἢν εἶχε καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς, εἰς τὸν δεύτερον ἄνδρα τῆς μητρός της. Διὰ τοῦτο προετιμῶντο ἀπανταχοῦ οἱ Βένετοι. Εἰς αὐτοὺς μόνους ἀπενέμοντο χάριτες· αὐτοὶ μόνοι ἥδυναντο νὰ λάβωσι δημόσια ἀξιώματα· εἰς μόνους αὐτοὺς ἔμενον ἀτιμώρητοι καὶ ἀπαρατήρητοι ἀπειράθυμοι παρανομίαι, καὶ μάλιστα ἐγκλήματα. Καθότι δὲ τὰ αὐλικὰ, διοικητικὰ καὶ δικαστικὰ ἀξιώματα κατελαχμάνοντο ὑπὸ τῶν Βενέτων. Ἀγανακτοῦντες λοιπὸν διὰ τὴν περιφρόνησιν ταῦτην, καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τινος ἀντιπάλου μερίδος τῆς αὐλῆς καὶ τῶν δυσηρεστημένων αἱρετικῶν, διήγειραν οἱ Πράσινοι ἀπειλητικὴν κατὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ ἐπανάστασιν· οἱ δὲ Βένετοι δυσηρεστημένοι διὰ τὴν διαγωγὴν τοῦ αὐτοκράτορος, προσετέθησαν εἰς τοὺς ποτὲ ἀντιπάλους αὐτῶν, καὶ ἐπηλέγονται τὴν ἀνταρσίαν εἰς ἐπανάστασιν καὶ ἀγῶνα ἐν ταῖς ὁδοῖς, καθ' ὃν τὸ ἡμισυ τῆς πόλεως μετὰ τῶν λαμπροτάτων αὐτῆς οἰκοδομῶν (καὶ τῆς Ἀγίας Σοφίας ἐν μέρει) ἔγεινε παρανάλωμα τοῦ πυρὸς διά τινος πενταπλῆς πυρκαϊᾶς. Ἀνηγορεύθη δὲ αὐτοκράτωρ ὁ οὗδε τοῦ Ἀναστασίου Ὑπάτιος, καὶ ὁ Ἰουστινιανὸς ἐσκέπτετο ἥδη νὰ φύγῃ, πρὸς τοῦτο δὲ ἦσαν ἔτοιμα ἐν Βοσπόρῳ τὰ πλοῖα, ὅτε ἀνέστη ἡ Θεοδώρα, ἐπειποῦσα δὲ τακλὸν ἐντάφιον ἥθελεν εἰσθαι δι' αὐτοὺς ὁ θρόνος. Εἰς ἀρμόδιον δὲ καιρὸν, καθ' ὃν ἡ παρὰ φύσιν ἔνωσις τῶν ἀντιπάλων μερίδων ἥρχισεν ἥδη νὰ διαλύεται, προσέβαλεν αὐτοὺς ὁ Βελισάριος μετὰ Γερμανῶν, Γότθων καὶ Ἐρούλων μισθοφόρων τοσοῦτον αἰφνιδίως, ὡστε οἱ ἀντάρται ἡττήθησαν τρομερώτατα. Φρίκωδης δὲ τιμωρία κατέλαβεν αὐτούς. 30,000 νεκροὶ ἔχειντο εἰς τὸν ἵπποδρομὸν, ὁ Ὑπάτιος εὗρε τὸν θάνατον εἰς τὰ κύματα τοῦ Βοσπόρου, καὶ αἱ δημεύ-

σεις, ἐξορίαι καὶ θανατώσεις διεδέχοντο ἀλλήλας ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν ἀπανταχοῦ δὲ ἐπεκράτει τρόμος καὶ ἀγωνία θανάτου. Τοιοῦτον τέλος ἔλαβεν ἡ ἐπανάστασις «Νίκα.»

§ 18. Τὸν Ἀραιαρισμὸν ἐπρέσβευον προσέτι καὶ οἱ *Βαρδάλοι* καὶ οἱ Γότθοι. Ὅθεν συνέλαβεν ὁ Ἰουστινιανὸς τὸ σχέδιον νὰ καταπολεμήσῃ αὐτοὺς, καὶ κατακτώμενος τὰς χώρας αὐτῶν νὰ δώσῃ πάλιν εἰς τὸ κράτος τὴν ἕκτασιν, ἣν εἶχεν ἐπὶ Κωνσταντίνου, ΒΕΑΙΣΔΡΙΟΣ λοιπὸν, ὁ πρῶτος στρατιωτικὸς ἥρως ἣντις ἐποχῆς αὐτοῦ, ὑπέταξε (534) τὸ ὑπὸ θρησκευτικῶν ἐρίδων συνταρασσόμενον *Βαρδαλικόν* κράτος, καὶ ἔφερε τὸν τελευταῖον βασιλέα *Γελλιμερον* αἰχμάλωτον εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ηἱ δὲ χώρα ἐτάχθη ὑπὸ ἐπαρχον τοῦ Βυζαντίου κράτους, ὁ Ἀραιαρισμὸς ἐξερρίζωθη, ἡ ξανθοβόστρυχος νεολαίᾳ τῷν Βενιδάλων διεμερίσθη εἰς τοὺς Βιζαντίνους στρατοὺς, καὶ οἱ ἀρπαγέντες θησαυροὶ ἀπεκομίσθησαν. Περὶ τοὺς αὐτοὺς δὲ χρόνους ἐφονεύθη ἡ εὐγενὴς θυγάτηρ τοῦ Θεοδωρίχου, ΛΑΜΑΛΑΣΟΥΝΤΑ, ὑπὸ τοῦ ἀνάνδρου αὐτῆς συζύγου, ἡγεμόνος τῶν Γότθων, Θεοδάτου. Τότε δὲ προέβη ὁ Ἰουστινιανὸς ὡς ἐκδικητὴς αὐτῆς, καὶ ἔπειψε τὸν Βελισάριον εἰς τὴν Ἰταλίαν. Οὗτος δὲ ἐξέπορθησε τὴν Ράμην, καὶ ὑπερήσπισεν αὐτὴν μετὰ πολεμικῆς τέχνης καὶ ἥρωικῆς ἀνδρείας ἐπὶ ἓν δλον ἔτος (537) αὐτὴν ἐναντίον τοῦ βασιλέως τῶν Γότθων *Βιτιγέσου*. Θαυμάζοντες δὲ οἱ Γότθοι τὴν ἀνδρείαν τοῦ Βελισαρίου, ἔδωκαν εἰς αὐτὸν τὴν ἀρχὴν, καὶ τῷ παρέδωσαν τὴν πρωτεύουσαν *Ράβενναν*. Καὶ κατέλαβε μὲν αὐτὴν ἐν ὄνόματι τοῦ Αὐτοκράτορος, δὲν διέφυγεν δῆμος τὸν φθόνον καὶ τὴν συκοφαντίαν τῶν αὐλικῶν τοῦ Βυζαντίου. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σταδίου τῇς νίκης αὐτοῦ, μετεκλήθη (540) διὰ νὰ προστατεύσῃ τὰ πρὸς ἀνατολὰς ὅρια τοῦ κράτους ἐναντίον τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν *Χοσρόη*. Ἀναχωρήσαντος δὲ αὐτοῦ, ἀνύψωσαν οἱ Γότθοι κατὰ τὸ Γερμανικὸν ἔθιμον τὸν ἀνδρεῖον ΤΟΤΙΔΑΝ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος, καὶ προηγόρευσαν αὐτὸν βασιλέα. Οὗτος δὲ κατέκτησε πάλιν ἐν βραχεῖ ἀπασαν τὴν Ἰταλίαν. Τότε δὲ ἦλθε μὲν ἐκ δευτέρου ὁ Βελισάριος ἀλλὰ μὴ λαβὼν χρήματα καὶ στρατὸν ἐπαρκῆ παρὰ τοῦ δυσπιστοῦντος πρὸς αὐτὸν αὐ-

τοκράτορος, όλιγα πόδυνήθη νὰ κατορθώσῃ, καὶ τοι ἐπιδείξας
ἥρωϊκὴν ἀνδρείαν. Ὁργισμένος δὲ ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ Ιουστινια-
νὸς ὁ πισω, καὶ τὸν ἐπιμώρησε στερῆσας αὐτὸν τὴν εύνοιάν
του. Ως τυφλὸς δὲ γέρων λέγεται ὅτι διέσωζε τοῦ λαιποῦ τὴν
Ζωὴν ἐπακτῶν ἐλεημοσύνην. Διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ ΝΑΡΣΗΣ,
ἐπιτήδειος μὲν αὐλικὸς, ἀλλὰ καὶ ἥρως ὡς ὁ Βελισάριος
Οὗτος δὲ ἐνίκησε παρὰ τὴν *Tayfar* (552), ὃχι μακρὰν τοῦ
παλαιοῦ *Seretivou* (§ 140. I. A.), ἐνθα ὁ Τατίλας ἔμεινε
μὲ τοὺς ἀνδρειοτάτους τῶν μαχητῶν αὐτοῦ εἰς τὸ πεδίον τῆς
μάχης. Εἰς μάτην ἀνύψωσαν τὰ λείψανα τοῦ στρατοῦ τῶν Γό-
τθων τὸν ἀνδρεῖον ΤΗΙΑΝ ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ἀσπίδος· μετὰ
πολλὰς αἱματηρὰς μάχας ἐπεσε (554) καὶ οὗτος πληνὸν τῆς
παλαιᾶς Κύμης ὀδηγῶν τοὺς εὐγενεῖς αὐτοῦ, καὶ μικρὸν τι
μόνον μέρος στρατιωτῶν εζήτησεν ἀγγώστους κατοικίας ἐπε-
κεινα καὶ τῶν "Αλπεων.

§ 19. "Μετοτε δὲ διώκει ὁ Ναρσῆς ἐκ τῆς Ῥαβέννης ὡς
αὐτοκρατορικὸς ἔπικροχος τὴν κατακτηθεῖσαν χώραν. "Οτε δῆμως
ἀπέθανεν ὁ Ιουστινιανὸς, καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ ἐστέρησε τὸν
ἔπιαρχον τὴν θέσιν του, ἐκάλεσεν (568) οὗτος, δλίγον πρὸ τοῦ
θανάτου αὐτοῦ, τοὺς ΛΟΓΓΟΒΑΡΔΟΥΣ (*longue-barbe*) ἐκ τῆς
Parrorlaç (Οὐγγαρίας) εἰς τὴν Ἰταλίαν. Οὗτοι δὲ ἐστράτευ-
σαν ὑπὸ τὸν ἐμπειροπόλεμον ΑΛΒΟΙΝΟΝ πρὸς τὰς παρὰ τὸν
Πάδον χώρας, αἵτινες ἔλαχον ἐξ αὐτῶν τὸ ὄνομα *Λομβαρ-
δίαν*. Ἡ Παυτὰ ἐκυριεύθη μετὰ τριετῆ πολιορκίαν, καὶ ἀνυ-
ψώθη εἰς πρωτεύουσαν τοῦ *Λογγοβαρδικοῦ* κράτους. "Ο δὲ
Ἀλβοῖνος ἀπέθανε διὰ τῆς αἱματηρᾶς ἐκδικήσεως τῆς συζύγου
αὐτοῦ, τῆς ὥραίας *Ροζαμούρδης*. Οὗτος δηλ. φονεύσας πρὸ
ἐτῶν ἐν μάχῃ τινὶ τὸν πατέρα αὐτῆς, τὸν βασιλέα τῶν Γεπι-
δῶν, εἶχε κατασκευάσει δι' ἔχατδην, κατὰ τὰ Γερμανικὰ ἔθιμα,
ποτήριον ἐκ τοῦ κρανίου αὐτοῦ. Ἡθέλησε δέ ποτε εἰς τι συμ-
πόσιον ν' ἀναγκάσῃ τὴν θυγατέρα του νὰ πίῃ ἐξ αὐτοῦ· τοῦτο
δὲ παρῳργισεν αὐτὴν τοσοῦτον, ὡστε ἔγεινεν ἡ αἴτια τοῦ φόνου
του (573).—Καὶ μετεχειρίζοντο μὲν ὑδριστικῶς οἱ τραχεῖς Λογ-
γοβαρδοὶ τοὺς ιθαγενεῖς κατοίκους, καὶ ἐστέρησαν αὐτοὺς μέγα
μέρος τῶν κτημάτων αὐτῶν. Ἀλλ' ὑπὸ τὴν γευρώδη χεῖρα

τῶν Γερμανῶν γεωργῶν ἐκαλλιεργήθησαν μετ' ὀλίγον λαμπρῶς οἱ γόνιμοι ἀγροί. Ή καταπίπτουσα δημοτικὴ πολιτεία τῶν πόλεων ἀνεμορφώθη ἐκ νέου καὶ ἰσχυρᾶς ἐπὶ Γερμανικῶν βάσεων. Ἰσχυρὰ δὲ εὐγένεια Δωυκῶν καὶ Κουμάτων προστατεῖ τοῦ πολεμικοῦ θηνοῦς, τὸ διποῖον ἔξελεγε τοὺς βασιλεῖς αὐτοῦ εἰς τὰς ἐθνοσυνελεύσεις (Πεδία τοῦ Μαίου). Οὐ δὲ πολιτεύσιμὸς τῶν ἀρχαίων Ρωμαϊκῶν λαῶν μετεόθη εἰς τοὺς Δογγο-Βάρδους, μάλιστα ἀρ' οὖς ἀντῆλλαξαν οὗτοι τὴν Ἀρειανὴν πίστιν πρὸς τὴν Ρωμαϊκὴν. Δύο ἐκατονταετηρίδας ἔμεινε τὸ Δογγοθαρδικὸν κράτος ἀνεξάρτητον, καὶ ἐπειτα ὑπετάγη εἰς τοὺς Φράγκους.

§. 20. Ταχέως δῆμος παρῆλθεν ἡ λάμψις, θν εἶχε δώσει ὁ Ιουστινιανὸς εἰς τὸ Βζαντινὸν κράτος· ἐκ δὲ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, Ιουστίου τοῦ Β', τὸ 565 Γιβερίου, τὸ 578, Μαυρικίου, τὸ 582 καὶ Φωκᾶ τὸ 602, οἱ δύο μόνον τελευταῖοι εἶναι ἀξιοτημείωτοι, δὲ μὲν Μαυρίκιος διὰ τοὺς ἐναντίους τῶν Περσῶν καὶ Αὔρατων πολέμους, δὲ Φωκᾶς ὡς φονεύσας τὸν προκάτοχόν του καὶ δῆῃ αὐτοῦ τὴν οἰκογένειαν, καὶ καθ' ἀπασταν τὴν βασιλείαν δεινὰ διαπράξας βδελυρουργήματα· πλὴν ἐπὶ τέλους ἐφόρευσε καὶ αὐτὸν δὲ λόγου ἀξιος γενόμενος Ἡράκλειος τὸ 610. Οὗτος δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡγόρασεν εἰρήνην παρὰ τῶν Περσῶν, οἵτινες εἶχον ύποτάξει τὴν Συρίαν, Παλαιστίνην καὶ Αλγυπτον, καθιδρυθέντες δὲ εἰς τὴν Ἀραβίαν, εἶχον ἥδη διαδράμει τὴν Μικρὰν Ἀσίαν μέχρι τῶν περιχώρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἐπειτα δῆμος ὁφελήθη τοσοῦτον ἀποτελεσματικῶς ἐκ τῆς εἰρήνης πρὸς ὄπλισμούς καὶ πολεμικὰς ἀσκήσεις, ώστε ἐν βραχεῖ ἀπέσπασεν ἐκ τῶν ἔχθρῶν πάσας τὰς κατακτήσεις καὶ τυκῆσας αὐτοὺς εἰς τὴν ἐν τοῖς ἐρεπτεῖοις, τῆς Νιρσεῆ μάχην (627), ἐξησθένισε παντελῶς τὸ κράτος αὐτῶν. Λαζῶν δὲ παρ' αὐτῶν τὸν τίμιον Σταυρὸν, διὰ λλοτε οἱ Πέρσαι κυριεύσαντες τὰ Ιεροσόλυμα εἶχον ἀρπάσει μεθ' ἔχυτῶν, τὸν ἀνύψωτες μετὰ πομπῆς μεγάλης εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ιουδαίας.

§. 21. Τὸν Ἡράκλειον διεδέχθη Κωνσταντῖνος ὁ Γ'. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ οἱ Ἀραβεῖς, ἐνθουσιῶντες ἐκ τοῦ νεωστὶ παρ'

αύτοῖς εἰσαχθέντος Ἰσλαμισμοῦ (§ 31) ἡρχισαν νὰ ἀρπάζωσιν τὰς ἐπαρχίας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, οἷον τὴν Συρίαν, Παλαιστίνην, Αἴγυπτον, Βόρειον Ἀφρικήν, Κύπρον καὶ Ῥάδον. Μάτην δὲ τὸν Γ'. Κωνσταντίνον διαδεχθεὶς Κώρστας ὁ Β'. προσεπάθησε νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν Σικελίαν καὶ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ἐπιχειρήσας συγχρόνως ἀτυχῆ κατὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Λογγοθάρδων ἐκστρατείαν· ἐπὶ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΩΓΩΝΑΤΟΥ ἐκθρονισθέντος τὸ 668, οἱ Ἀραβεῖς ἀπεπειράθησαν ἐπανειλημμένως νὰ κυριεύσωσι καὶ αὐτὴν τὴν Κωνσταντίνουπολιν· ἀπεκρούσθησαν δομῶς ἐπιτυχῶς διὰ ποῦ λεγομένου ὑγροῦ πυρδὸς, ἐφευρεθέντος ὑπὸ τοῦ Ἐλληνος μοναχοῦ Καλλινίκου. Κατὰ τούτους δὲ τοὺς χρόνους ἐπῆλθον καὶ οἱ Βούλγαροι, παρ' οὓς ἐκῆρυξαν τὸν χριστιανισμὸν οἱ ἀδελφοὶ Κύριλλος καὶ Μεθόδιος καὶ οἱ Σλαβοί, καταντήσαντες μέχρις αὐτῆς τῆς Πελοποννήσου, καὶ καταλιπόντες αὐτόθι λέξεις τινὰς ὡς ἔχην τῆς διαβάσεως των.

6'. Ἀπὸ τῶν Εἰκονομάχων μέχρι τοῦ Μακεδονικοῦ οἰκου (717—867).

§. 22. Κωνσταντίνον τὸν Πωγωνάτον ἡκολούθησαν εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντίνουπόλεως ἐξ ὀλίγου λόγου ἀξιού βασιλεῖς. Τὸ δὲ 717 ἐβασίλευσε ΛΕΩΝ Ο ΙΣΑΥΡΟΣ, γνωστὸς διάτι διέταξε νὰ ἐκβάλωσι πᾶσαν εἰκόνα ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν. Τοῦτο δομῶς διήγειρε ταραχὴν, κλονίσασαν ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη κράτος καὶ θρόνον, ἐπήνεγκε τὴν ἀποστασίαν τοῦ εἰς τὴν Βυζαντίνην κυριαρχίαν εἰσέτι ὑποτεταγμένου μέρους τῆς Ἰταλίας μετὰ τῆς Ῥώμης, καὶ ὑπέθαλψε τὴν ἔκρηκτιν τῶν μάλιστα ἀγριῶν παθῶν. Διὼ μερίδες οἱ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΑΙ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ καὶ οἱ ΕΙΚΟΝΟΚΛΑΣΤΑΙ ἵσταντο ἐχθρικῶς πρὸς ἀλλήλας. Ἐπέδρα δὲ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Λεοντος ὁ δραστήριος μὲν ἀλλὰ βίαιος υἱὸς αὐτοῦ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (741—775), διν οἱ φίλοι τῶν εἰκόνων ἐπωνόμαζον ΚΟΠΡΩΝΥΜΟΝ. Οὗτος κατέκρινε δι' ἐκκλησιαστικῆς συνόδου τὴν περισκύνησιν τῶν εἰκόνων ὡς εὔφεμρεσιν τοῦ διαβόλου, ἐτιμώρησε τοὺς ἀπειθήσαντας μὲ θάνατον καὶ ἐξορίαν, καὶ ἐμπόδισε τὴν ἐπαύξησιν τῶν μοναχῶν

καὶ τῆς ἀγαμίας. Συγχρόνως διμως ἐπολέμησε μετ' ἐπιτυχίας πρὸς τοὺς ἀγρίους Βουλγάρους, νομαδικὸν λαὸν ἐξ Ἀσίας, οἵτινες προχωρήσαντες εἰς τὰς παραδουναβείους χώρας ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν Οὔννων ἀνοιχθεισῶν ὁδῶν, εἶχον παραλάβει τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἥθη τῶν γειτόνων Σλαυϊκῶν φύλων, καὶ περιέστειλε τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν δι' ὁχυρῶν εἰς τὰ σύνορα φρουρίων. Καὶ ὁ οὐδὲ δ' αὐτοῦ Λέωφ ὁ Δ'. (775—780) ἀνήκει εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰκονομάχων αὐτοκρατόρων. Ἀλλὰ μετὰ τὸν πρόωρον αὐτοῦ καὶ αὐτοφύδιον θάνατον, ἡκύρωσε δι' ἐκκλησιαστικῆς συνόδου (ἐν Νικαιᾷ) τὰ πρότερα διατάγματα ἡ σύζυγος αὐτοῦ, ἡ ἐμπαθής καὶ φίλαρχος Ἀττικὴ ΕΙΡΗΝΗ (π. 800), καὶ ἀπέδωκεν εἰς τὰς ἐκκλησίας τὸν πρότερον αὐτῶν στολισμὸν τῶν εἰκόνων. Ἐκ φιλαρχίας διμως διέταξεν ἡ κακοῦργος γυνὴ νὰ τυφλώσωσι τὸν ἔδιον αὐτῆς οὐδὸν (*Κωνσταντῖνος τὸν Πορφυρογέρρητον*), καὶ ἐσκέπτετο ἐπειτα νὰ συζευχθῇ μετὰ Καρδιλού τοῦ Μεγάλου, διε κατέπεσε τοῦ θρόνου ἐκ συνωμοσίας, καὶ ἀπέθανεν ἐν ἀθλιότητι ἐπὶ τῆς νήσου Λέσβου (803). Διεδέχθη δ' αὐτὴν δικαιοφανίος τῶν συνομωτῶν Νικηφόρος.

§ 23. Μετά τινας δὲ ὑπὸ φόνων καὶ ἀκρωτηριάσεων συνοδευθείσας διαδοχάς τοῦ θρόνου, ἔλαβε τὴν κυβέρνησιν δισχυρὸς Λέωφ Ε'. Ἀρμέριος (813), ἐπὶ τοῦ ὄποιου οἱ Ἀραβίες ἐκυρίευσαν τὴν Κρήτην. Υπῆρξε δὲ οὐ μόνον οὗτος εἰκονομάχος, ἀλλὰ καὶ διαδεχθεὶς αὐτὸν Μιχαὴλ δ' Β'. (820—828), διτις ἀντέλλαξε τὸν θρόνον πρὸς τὸ δεσμωτήριον φόνεύσας τὸν Δέοντα εἰς τὸ ἄγιον βῆμα προσέτι δὲ καὶ ὁ μετὰ ζήλου προαγαγὼν τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ τῶν σχολείων οὐδὲ αὐτοῦ Θεόφιλος (829—842). Ἀλλ' διε ἡ σύζυγος αὐτοῦ ΘΕΟΔΩΡΑ ἐπέστρεψε πάλιν τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων ἐξ εὐλαβείας καὶ πολιτικῆς συνέσεως, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀνηλικότητος τοῦ οὐρανοῦ αὐτῆς (Μιχαὴλ τοῦ Γ')., ἐπαύθη κατὰ μικρὸν ἡ θύελλα. Μὴ ὑπολειπόμενος δὲ Μιχαὴλ δ' Γ'. (842—867) τῶν φαυλοτάτων αὐτοκρατόρων κατὰ τὴν ἡδυπάθειαν καὶ ἀσωτείαν ὡς καὶ κατὰ τὴν κακουργίαν καὶ σκληρότητα, ἐπεισε πέλος θῦμα συνωμοσίας, διευθυγθείσης ὑπὸ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ.

γ'. Άπο τοῦ Μακεδονικοῦ σίκου μέχρι τῶν Κομητῶν
(867—1057).

§ 24. Βασίλειος δ' Μακεδών (867) ἐκυβέρνητε δικαιώς μὲν εἰς τὸ ἑσωτερικὸν, ισχυρῶς δ' εἰς τὰ ἔξω, καὶ προσεπάθησε ν' ἀπασχολήσῃ τὸν πτωχὸν λαὸν ἀνεγέρτων ἐκκλησίας. Διεδέχθη δ' αὐτὸν τὸ 886 ὁ νιός του Λέων δ. Σοφὸς, ὅστις προήγαγε μὲν τὰ τῆς παιδείας καὶ δικαιοδοσίας, διατάξας νὰ συντάξωσι τὰ λεγόμενα *Βασιλικὰ*, ἐπολέμησεν δύμας ἀτυχῶς πρὸς τοὺς Βουλγάρους καὶ Ἀραβίας. Τοῦτον δὲ πάλιν διεδέχθη ὁ νιός αὐτοῦ Κωνσταντῖνος Ε'. ὁ Πορφυρογένυντος (912—959), ἐφ' οὗ ἔλαβε μεγίστην ἐξουσίαν ὁ ναύαρχος *Ρωμανὸς* ὁ Α', ἐξαρισθείς δύμας ἐπὶ τέλους ὑπὸ τῶν ιδίων ἐκυτοῦ φιλοδόξων σιῶν εἰς νῆσόν τινα, ὅπου ἀπέθανε. Ήπὶ δὲ τοῦ Β'. *Ρωμανοῦ* (959—63), ὅστις κατέλιπε τὴν κυβέρνησιν εἰς τὰν ὑπεράφανον καὶ ὥραταν σύζυγόν του, τὴν Σταρτιάτιδα ΘΕΟΦΑΝΩ, ἀπέκτησεν μεγίστην πολεμικὴν δόξαν οἱ δύω στρατηγοὶ *Νικηφόρος* καὶ *Λέων Φωκᾶς* ἐπανυκτήσαντες τὴν Κρήτην τὸ 960. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ρωμανοῦ, ὅστις ἐπεταχύνθη πιθανῶς ὑπὸ δηλητηρίου, ἔδωκεν ἡ Θεοφανὼ τὴν ἐπιτροπείαν εἰς τὸν *Νικηφόρο* (963—69). "Εγείνε δ' οὗτος αὐτογνωμόνως αὐτοκράτωρ, καὶ ἔρξεν ἐνδόξως, διότι ἐξέτεινε τὸ κράτος πρὸς ἀνατολὰς, καὶ διετήρησε τὴν πικήν τῶν δπλων πολεμήσας εύτυχῶς πρὸς Ὀθωνα τὸν Μέγαν ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ. Ἀλλὰ δυσαρεστηθέντων τῶν αὐλικῶν καὶ τοῦ κλήρου, ἐξυφάνθη συνωμοσία, ἡς πρωτουργὸι ἦσαν ἡ σύζυγός του καὶ ὁ περιφρονηθεὶς στρατηγὸς *Τζιμισκῆς*, ὅστις ἔλαβε τὸν θρόνον φονευθέντος τοῦ Νικηφόρου, εἰς τὸν κοιτῶνά του ἐν καιρῷ νυκτός. Ο *Τζιμισκῆς* (969—976) ἐδειξε στρατιωτικὴν ἀνδρίαν εἰς τὸ ἑξωτερικὸν, κατανικήσας τοὺς Ἀραβίας, Βουλγάρους, Ρώσους καὶ ἄλλους, ἐπιείκειαν δὲ καὶ πρατητα εἰς τὸ ἑσωτερικόν, καὶ πιθανῶς ἐδηλητηριάσθη. Ο δὲ διάδοχός του *Βασίλειος* ὁ Β'. ὁ *Βουλγαροκτόνος* (976—1025) ἡκολούθησε τὰ ἔχη τοῦ προκατόχου τοῦ διότι ἐξησφάλισε καὶ ἐξέτεινε διὰ μισθοφόρων βαρβάρων τὰ πρὸς ἀνατολὰς σύνορα,

καὶ ἐπρόμαχες τοὺς ἀδιαλείπτως ἔρημόνοντας τὴν Ἰλλυρίαν καὶ Θράκην Βουλγάρους, τυφλώσας ποτὲ καὶ ἀποστείλας αὐτοῖς 15,000 αἰγματώτους. Ἐνίκησε δὲ προσέτι τοὺς Κροάτας καὶ Σέρβους, καὶ διευκόλυνε τὸ ἐμπάριον καὶ τὴν ἐπιμεξίαν. Οἱ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ εἰς τὸν Πατριαρχὸν τὸν Γ'. (1028—1034), δοστὶς κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ψελλοῦ εἶχεν ὡς παράδειγμα τὸν Αὔγουστον καὶ τοὺς Ἀντωνίνους, καὶ ἕσχολείτο εἰς τὰ γράμματα ἀλλ' ἡττήθη τρομερῶς ὑπὸ τῶν Λράθων. Πιὸ δὲ κακούργος σύζυγος του Ζωῆς συνεζεύχθη, ἀποθανόντος αὐτοῦ προόρως, μετὰ Μιχαὴλ τοῦ Παφλαγίου, δοστὶς δύος ἑταράρχηθη τὸ πνεῦμα, καὶ ἀπέθανεν εἰς μοναστήριον· μετὰ δὲ τοῦτο υἱοθέτησεν αὐτῇ τὸν διμάνυμον ἀνεψιόν της. Ἀλλ' ἐκρήμνισε καὶ τοῖτον, θελήσαντα νὰ τῆς ἀραιρέσῃ τὸν ἀρχὴν καὶ γραῖα τὴν οὐσίαν συνεζεύχθη μετὰ Κωροταρτίου τοῦ Μορομάχου (1042—1854), δοστὶς δὲν ἤρξεν ἄνευ δόξης, καὶ προέλαθε πολλὰς συνωμοσίας, ὡν ἐπισημοτέττη εἶναι ἡ τοῦ στρατηγοῦ Μαριάνη, δοστὶς δύος νικηθεὶς ἀπέθανεν ἐν Βουλγαρίᾳ. Μετ' αὐτὸν ἐδαστίλευσεν ἡ ἀδελφὴ τῆς Ζωῆς Θεοδώρα (1054—6) ὁ τελευταῖος βλαστὸς τοῦ οἴκου Βασιλίσσου τοῦ Μαριάνηος. Ἀλλ' ὁ παρ' αὐτῆς διαρρισθεὶς διάδοχος, ὁ γέρων καὶ ἀπλοῦς Μιχαὴλ ὁ Στρατιωτικὸς δεν ἤδυνκθη τὰ ἔξαστραλίστη τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα· διότι νικηθεὶς εἰς μάχην ἦναγκάσθη νὰ καταλίη τὸν ἀρχὴν εἰς τὸν ἀνδρεῖον νικητὴν ΙΣΑΑΚ ΚΟΜΠΗΝΟΝ (1057—9), τὸν γενέροχην τοῦ ἐνδιόξου οἴκου τῶν Κομηγηνῶν.

δ'. Ἀπὸ τοῦ Ἰσαΐκον Κομηγηνοῦ μέχρι τῆς ἀλώσεως τοῦ Βυζαντίου ἥπερ τῶν Φράγκων (1057—1204).

§ 23. Οἱ Ισαὰκ Κομηνῆς (1057) ἥτον ἀξιος τοῦ θρόνου, διότι ἐξησφύλισε τὸ ιράτος καὶ ἐπειρήσιε τὰς κτήσεις τῶν αλητρικῶν. Ἐπ' αὐτοῦ δ' ἔζη ὁ πολυμαθέστατος καὶ πάσας πειρικῆρων τὰς γνώσεις τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ Ψελλός· Πολυτάρχης. Ζεῦ δ' ἔτι κατέλιπεν ὁ Ισαὰκ τὸν θρόνον εἰς τοὺς διάδοχους Κωροταρτίου τὸν Διούκα (109—67), δοστὶς ὡς καὶ

ἡ λογία συζυγός του *Εύδοκια* (ἡ συγγραφεὺς) ἡσχολεῖτο μάλιστα περὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ Κράτους. **Ἀποθανόντος** δ' αὐτοῦ ἔδωκε μὲν ἡ σύζυγός του τὴν γεῖδα καὶ τὸ κράτος εἰς *Ρωμανὸν τὸν Διογένην* ἀλλ' αἰχμαλωτισθέντος τούτου διὰ προδοσίας ὑπὸ τῶν Σελδούνων, ἐλαβε δι' ἐπαναστάσεως τὸ στέμμα *Μιχαὴλ ὁ Ζ'*. (*Παραπιτάκης*), ἐνῷ ὁ *Ρωμανός*, ἀφεθεὶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἐτυφλώθη ἐν Κωνσταντινουπόλει. *'Ο Μιχαὴλ (1071—8)* ἐπεδόθη μᾶλλον εἰς τὰ σχολαστικὰ, καὶ στερούμενος τῆς ἀναγκαίας στρατιωτικῆς δυνάμεως δὲν ἦδυναντο νὰ ἀντισταθῇ πρὸς τοὺς Νορμανδοὺς καὶ τοὺς παραδουγαδείους λαούς· δῆθεν βαρυνθεὶς ἐπὶ τέλους, ἐτελείωσε τὰς ἡμέρας αὐτοῦ εἰς μοναστήριον. **Ἐλαβε δὲ τὴν πορφύραν** εἰς τῶν ἀποστατῶν, ὁ προθεβηκὼς εἰς τὴν ἥλικαν *Νικηφόρος ὁ Βοτωνιάτης (1078—81)*: ἀλλ' ὑπῆρξε πολὺ ἀδύνατος, καὶ δὲν ἦδυνθη νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀρχὴν κατὰ τῶν ἔξωτερικῶν ἔχθρων καὶ ῥάδιούργων αὐλικῶν· δῆθεν ἐπανέστη κατ' αὐτοῦ ὁ στρατηγός του *ΑΛΕΞΙΟΣ (1081—1110)*, ἔγγονος τοῦ *Ισαὰκ Κομνηνοῦ*, ἐκυρίευσε καὶ ἐλεπλάτησε τὴν πρωτεύουσαν καὶ ἰδρυσε τὸν θρόνον τοῦ οἴκου τῶν *Κομνηνῶν*. *'Ο Αλέξιος* ὑπῆρξεν ἐπιδέξιος πολιτικὸς, ἐφευρὼν μὲν τίτλους καὶ τιμὰς πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ θρόνου, ἔξασφαλίσας δὲ τὸ κράτος εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν ἐγινδύνευε τὰ μέγιστα πρὸς δυσμάς μὲν ἐκ τῶν Νορμανδῶν καὶ σταυροφόρων, πρὸς ἀνατολὰς δὲ ἐκ τῶν Σελδούνων. Θυγάτηρ τοῦ *Αλεξίου* ἦτον ἡ ἐπιδέξιος συγγραφεὺς *ΑΝΝΑ ΚΟΜΝΗΝΗ*, ἡτις περιέγραψε τὸν βίον τοῦ πατρὸς αὐτῆς. **Ημαραστεῖς** δὲ προσέτι ἐπὶ τῶν Κομνηνῶν ὁ *Ιστοριογράφος ΖΩΝΑΡΑΣ*. Τὸν *Αλέξιον* διεδέχθησαν, κυβερνήσαντες κατὰ τὸ αὐτὸν πνεῦμα, ὁ γενναιόφρων καὶ ἀνδρεῖος *ΙΩΑΝΝΗΣ (Καλογιάννης)* (1119—43) καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ *ΜΑΝΟΥΧΑ* ὁ Κομνηνὸς (1143—80), δοστις περιεστολῆσθη ὑπὸ τῶν διαπρεπεστάτων ἵπποτῶν τῆς Δύσεως, ἐν οἷς ἔζηει *Κορράδος ὁ Μοντφρέράτου*.

§ 26. Βίς τὴν αὐλὴν τοῦ Μανουὴλ ἔζηει ὁ *Αιδρότικος (1183—85)*, δοστις ὑψώθη δι' ἀποστασίας συγκυβερνήτης, τοῦ Β'. *Αλεξίου* ἔξαφανίσας δὲ ἔπειτα μετ' ἀπαραδειγματί-

στου σκληρότητος σύμπαντα τὰ μέλη καὶ τοὺς φίλους τῆς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας καὶ τελευταῖον καὶ αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα, ἐδείχθη μὲν συμπαθής πρὸς τὰς πτωχοτέρας κλάσεις, ἀλλ’ ἐν γένει ωδὸς καὶ ἀπάνθρωπος. Ἐπειδὴ δύμας παρημέλει τὸ κράτος χάριν τῶν ἡδονῶν, κατώρθωσε συγγενῆς τις τοῦ φονευθέντος αὐτοκράτορος, ΙΣΑΑΚ ὁ Ἀγγελος (1185—95), ν' ἀναβῆ διὰ ἐπαναστάσεως εἰς τὸν θρόνον· μεθ' δὲ φονεύθη ὁ Ἀνδρόνικος ὑπὸ τοῦ ὄχλου μὲ σκληρὰ μαρτύρια. Οὗτος ὑπῆρξε φιλήδονος καὶ ἡδυπαθής, καὶ τὴν κυβέρνησιν αὐτοῦ συνῳδευσαν πολλὰ δυστυχήματα· διότι ἐπιβαλὼν βαρεῖς φόρους εἰς τοὺς Βλάχους καὶ Βουλγάρους, ἤναγκασεν αὐτοὺς νὰ ἐπαναστατήσωσι καὶ ἐπιναρχίσωσι τὰς πρώτας ἐπιδρομάς· συνεμάχησε δὲ προσέτι ἀνοήτως μετὰ τοῦ Σαλαδίνου κατὰ Φρειδερίκου τοῦ Βρεθαρόσσα· πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐπροξένησε μεγάλας δυστυχίας. Τελευταῖον δὲ ἐτυφλώθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀλεξίου τοῦ Γ'. (1195—1203), ἐφ' οὗ ἡ Κωνταντινούπολις ἔκυριεύθη ὑπὸ τῶν σταυροφόρων Φράγκων (§ 62). Ἐπὶ δὲ τῶν μετέπειτα αὐτοκρατορεύσαντων καὶ ἀνακτησάντων τὸ Βυζάντιον (1261) Παλαιολόγων, τὸ κράτος ἔτεινεν ἀδιαλείπτως πρὸς τὴν καταστροφήν του, μέχρις οὗ τέλος ἡ ἡμισέληνος κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ σταυροῦ ἐπὶ τῆς ἀγίας Σοφίας (”ιδ. § 144 καὶ 145).

9. Οἱ Σλαυῖκοι λαοὶ.

§ 27. Οἱ ΣΛΑΥΓΟΙ (ἢ ΒΕΝΔΟΙ), ἀποτελοῦντες μετὰ τοῦ Γερμανικοῦ καὶ Ρωμανικοῦ τὸ κυριώτερον στέλεχος τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν, ἔζων ἀπ' αἰώνων εἰς τὰ ὕψη τοῦ Βολγοροσκήου δρυμοῦ παρὰ τὸν ἄνω Βόλγαν καὶ εἰς τὰ πεδία τοῦ Δάναπεριος. Καταστραφέντος δὲ τοῦ δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, ἔζετάθησαν εἰς τὰς διὰ τῆς μεταναστάσεως τῶν ἐθνῶν κενωθείσας χώρας μέχρι τῶν μεσημβρινῶν ἀκτῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῶν στομάτων τοῦ Ἀλβιος. Σλαυῖκοι λαοὶ είναι οἱ Ρῶσσοι καὶ Πολωνοὶ παρὰ τὸν Βιστούλαν, οἱ κάτοικοι τῶν παρὰ τὸν Οδέραν καὶ Βάρθην χωρῶν, οἱ ἐν Μοραΐᾳ καὶ Βοεμίᾳ (Τσεχοι), ἐν Λουσαρίᾳ καὶ Σιλεσίᾳ Βενδικοί λαοί.

(Οἱ τελευταῖς ὅμως οὗτοι, καθὼς καὶ τὰ ἐν Μακρ.λεμβοίργῳ,
Βραρδενθούργῳ καὶ *Πομεραρίᾳ* σλαυηὴ φῦλα, ἀνεψίγθησαν
πολυτρόπως μετὰ τῶν Γερμανῶν καὶ ἐξεργεμανίσθησαν ἐκτὸς
ὅληγου μέρους.) Ἀλλα δὲ στίφη κατέλαβον τὰς μεταξὺ Δων-
νάθεως καὶ Ἀδριατικῆς θαλάσσης χώρας, ὡς τὴν Στυρίαν Κο-
ρινθίαν, Ἰλλυρίαν, Δαλματίαν, Βασιλίαν, Σλαυονίαν, Κροατίαν
καὶ ἄλλα τὴν Μακεδονίαν, Στερεάν· Ἐλλάδα καὶ Πελοπόννησον.
Πάντες δ' οὗτοι οἱ Σλαυηὶ λαοὶ ήπον μὲν στενοὶ συγγενεῖς,
ήνωμένοι διὰ τῆς γλώσσης, τῶν ήθῶν καὶ τῆς καταγγῆς,
διῃρεοῦντο ὅμως εἰς πλῆθος λαῶν καὶ φυλῶν, ἀτιναὶ ἀλλοτε μὲν
ήσαν ήνωμένα, ἀλλοτε δὲ χωρισμένα. Οἱ Σλαυοὶ εἶναι ζωηρό-
τεροι καὶ εὐκινητότεροι τῶν Γερμανῶν καὶ ἔχουσιν οἰκιακάς
τινας ἀρετάς καὶ ἀξιαγαπήτους κοινωνικάς ιδιότητας· εὔθυμοι,
φίλοι τῶν ἀτμάτων καὶ περιποιητικοί, ἀψηφούσιν εὐκόλως τὰς
μερίμνας καὶ λύπας τῆς ζωῆς· ἀλλ' εἰς τὸ πάθος ὑπερπηδῶσι
τὰ δρια τῆς μετριότητος, εἶναι αἰμοδιψεῖς, ἐκδικητικοὶ καὶ ἀ-
πιστοί. Γεφεράνοι διὰ τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν, καταφρονοῦσι
μὲν καὶ ἀποφεύγοντι πᾶν ξένον, ηὔερουσιν ὅμως νὰ οἰκειο-
ποιεῶνται, διὰ τῆς εὐκινήτου αὐτῶν φύσεως, τὰ ξένα ιδιώ-
ματα. Χωρὶς ἀληθίους ἐλευθερίας αἰτήματος, θεμελιούμενου
ἐπὶ τῆς πεποιθήσεως τῆς ιδίας ἀξίας, αλαζούνεονται μὲν πρὸς
τοὺς μικροὺς, ἔρπουσιν ὅμως καὶ ταπεινοῦνται ἐνώπιον τῶν
ἰσχυρῶν. Ἡ δὲ σπουδὴ πρὸς ὑψηλοτέρων μόρφωσιν, πνευματι-
κωτέρων καὶ ήθικωτέρων εξευγένεισιν, ἦτον ἐγκεχαραγμένη ὁλι-
γωτέρων βαθέως εἰς τὴν φύσιν αὐτῶν, ἢ εἰς τὰ Γερμανικὰ καὶ
Ῥωμαϊκὰ φῦλα. Αἱ ὑπὲρ αὐτῶν καταληφθεῖσαι ἐπαρχίαι τοῦ
Ῥωμαϊκοῦ κράτους μετεβλήθησαν εἰς ἐρημοὺς, καὶ οὐδέποτε
πλέον ἀνέλαβον· ἐνῷ αἱ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν κατακτηθεῖσαι Ῥω-
μαϊκαὶ χῶραι, ἀνεπτύχθησαν πάλιν εἰς νέαν ἀκμήν. Καταδυ-
ναστευθέντες δὲ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, καταφρονούθεντες καὶ κα-
κοποιηθέντες ὡς δοῦλοι, εξεδικιθησαν αὐτοὺς δὲ ἀνεξαλείπτου
μίσους. Ἐπιδεδομένοι δὲ μάλλον εἰς τὰς ελρηνικὰς ἀσχολίας,
τὴν κτηνοτροφίαν δηλ., καὶ γεωργίαν, ἐπεδείχθησαν κατ' ἀ-
γάλας εἰς τὸν πόλεμον μόνον ὡς ἐπιδέξιοι ἱππεῖς. Ως πρὸς δὲ τὰ

ζήτη, ἔκλιναν μᾶλλον πρός τὰ τῆς Ἀνατολῆς' ὅθεν καὶ δὲν ἐτί-
μων τόσον πολὺ τὴν γυναικα, ὃσον οἱ Γερμανικοὶ λαοὶ τῆς Δύσεως.

Γ'. Ο ΜΩΑΜΕΘ ΚΑΙ ΟΙ ΑΡΑΒΕΣ.

§ 28. Εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν παραλίαν τῆς χερσονήσου Ἀρα-
βίας, τὴν ἔνεκα τῆς μεγάλης αὐτῆς γονιμότητος εἰς καφφὲν,
λίθινον, κιννάρωμον καὶ ἄλλα ἀρώματα, ὀνομαζομένην Εὐ-
δαιμονίαν Ἀραβίαν, ἔζη πρὸ χρόνων λαὸς ἐπιδεκτικὸς νοητικῆς
διαπλάσεως ἐν ὑπερηφάνῳ ἀνεξάρτησιᾳ. Ἡ θρησκεία αὐτῶν
ἡτοῦ λατρεία τῆς φύσεως καὶ τῶν ἀστέρων, ἀναμεμιγμένη
μετ' Ἰουδαϊκῶν Θεομάρων μέλας δέ τις λίθος εἰς τὸν Καιμπέν
τῆς Μέκκας ἐθεωρεῖτο ὡς ἔθνικὸν ἴερὸν, τοῦ ὄποιου ἡ φύλα-
ξις ἡτοῦ ἀνατεθειμένη εἰς τοὺς Κουρετσχίτας. ἔχαιρε δὲ τοῦτο
καὶ μεγάλην ὑπόληψιν ὡς τόπος, εἰς ὃν ἤρχοντο κατ' ἔτος
προσκυνηταῖ, καὶ ἐτελοῦντο ποιητικοὶ διαγωνισμοί. Οἱ Ἀ-
ράβες ἐπλούτουν διὰ τοῦ ἐκτεταμένου αὐτῶν ἐμπορίου καὶ τῆς
κτήσεως εὐγενῶν ἵππων καὶ πολυπληθῶν ἀγελῶν καμήλων,
καὶ εὑρισκούν εὐχαρίστησιν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν ποίησιν.
Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ λαοῦ τούτου ἐγεννήθη περὶ τὸ τέλος τῆς
ἔκτης ἑκατονταετηρίδος ὁ ΜΩΑΜΕΘ (571 – 632) ἐκ τοῦ
ἐπιφανοῦς ἰερατικοῦ γένους τῶν Κουρετσχίτων. Νέος ὀν τοῦ
περιηγήθη μὲ τὰ καραβάνια ὡς ἐμπορος εἰς μακρυνάς χώρας,
καὶ ἐσχημάτισεν ἔκειθεν τὴν πεποίθησιν, διτὶ ἡ θρησκεία τῶν
Χριστιανῶν καὶ Ἰουδαίων ἡτοῦ πολὺ ἀνωτέρα τῆς ἔθνικῆς εἰ-
δωλολατρείας τῶν Ἀράβων. Ὅθεν ἂμα συζευχθεὶς μετὰ πλου-
σίας χήρας, ἔλαβεν ἐκ τούτου θέσιν ἀνεξάρτητον, ἀπεσύρθη
τῶν φροντίδων τοῦ βίου, δπως μελετᾷ ἡσύχως παρ' ἔχυτῷ,
καὶ ἐσκέπτετο πῶς νὰ σώσῃ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ληθάρ-
γου. Τὰ δὲ λεγόμενα, διτὶ οἱ Ἰουδαῖοι προσδοκῶσι Μεσσίαν,
καὶ διτὶ ὁ Χριστὸς ἐπηγγέλθη εἰς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν νὰ
στείλῃ παρήγορον, (*) στις νὰ ὀδηγῇ αὐτοὺς εἰς πᾶσαν ἀ-
λήθειαν, ἐπενήργησαν εἰς τὴν πυρώδη αὐτοῦ φαντασίαν, καὶ
διήγειραν εἰς αὐτὸν τὸ αἰσθημα, διτὶ οὗτος εἶναι ἔκεινος, τοῦ

(*) Παρηρμήνεις δηλ. τὸ «Οταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος, δι τὸ ἐγὼ πέμψω
ὑμῖν περὶ τοῦ πατρὸς, τὸ πιεῦμα τῆς ἀληθείας; κτλ. Ἰωάν. 15. 26.»

ὅποίου ἔχει ἀνάγκην ὁ κόσμος. Αἱ δὲ ἐπιληψίαι αὐτοῦ ὑπεστήριζον τὴν προσποίησιν του, δτὶ συναναστρέφεται μετ' ἀγγέλων, καὶ βλέπει ὑψηλοτέρας ὄπτασίας.

§ 29. Τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ προέβη ὁ Μωάμεθ διδάσκων. «Εἷς μάνος Θεὸς ὑπάρχει καὶ ὁ Μωάμεθ ὁ προφήτης του.» Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς συζύγου αὐτοῦ, τοῦ πενθεροῦ του Ἀβουθεκέρου, τοῦ γαμβροῦ του Ἀλῆ καὶ τινῶν συγγενῶν καὶ φίλων, οὐδεὶς κατ' ἀρχὰς ἐπίστευσεν εἰς τὴν ἀποστολὴν του ἀπειλητικὴ μάλιστα ἀνταρσίᾳ ἀνάγκασεν αὐτὸν νὰ φύγῃ ἀπὸ τῆς Μέκκας εἰς τὴν Μεδίναν. (Ἀπὸ τοῦ συμβάντος δὲ τούτου, γενομένου τῇ 16 Ιουλίου 622 καὶ καλουμένου Ἐγύρας, ἀριθμοῦσιν οἱ Μωαμεθῖκοι τὰ ἔτη αὐτῶν). Ἐνταῦθα δ' εὑρεν ὀπαδοὺς, μεθ' ὧν εἰσέβαλε πολλάκις, καὶ ἐξεβίασε τέλος μετὰ πολλὰς νικητηρίους μάχας τὴν εἰς Μέκκαν ἐπάνοδόν του. Διατρίβων δ' ἐν Μεδίνᾳ συνέγραψε μέρος τῶν σουρῶν (κεφαλαίων), ἐξ ὧν συνίσταται τὸ ιερὸν βιβλίον ΚΟΡΑΝΙΟΝ. Μετ' ὅλιγον δ' ἀνεγνώρισεν αὐτὸν ἡ Μέκκα ὡς προφήτην, καὶ εἰς ὅλιγου χρόνου διάστημα ἐπεκράτησε τὸ δόγμα αὐτοῦ, ὀνομασθὲν ΙΣΛΑΜΙΣΜΟΣ, καθ' ὅλην τὴν Ἀραβίαν. Ἐν αὐτῷ δ' ἦνωσε μετὰ τῆς θεμελιώδους διδασκαλίας τοῦ Ιουδαιϊσμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ πολλοὺς θεσμούς, διὰ τὴν ἀνατολὴν μὲν ψηφισθέντας, καθιερωμένους δὲ ἥδη κατὰ μέγα μέρος διὰ τῶν ἥθων καὶ ἐθίμων. Διέταξε δηλ. συγνάς λούσεις καὶ προσευχὴς, νηστείας, πορείας εἰς τὴν Μέκκαν χάριν προσκυνήσεως, καὶ ἐλεημοσύνας· διετήρησε τὴν παλαιὰν συνήθειαν τῆς περιτομῆς, ἀπηγόρευσε τὴν πόσιν τοῦ οἶνου καὶ τὴν γεῦσιν τοῦ ὑπὸ τῶν Ἀνατολικῶν λαῶν ὡς ἀκαθάρτου ἀποφευγομένου χοιρίνου κρέατος, καὶ ἐπέτρεψε τὴν πολυγαμίαν. Κεφαλαιῶδες δὲ διάταγμα τοῦ Κορανίου ἦτο, νὰ διαδώσωσι τὸν Ισλαμισμὸν κατὰ πάντα τρόπον, καὶ νὰ ἀναγκάσωσι τοὺς λαοὺς μὲ πῦρ καὶ σιδηρὸν νὰ δεχθῶσιν αὐτόν· καὶ ἡ διδασκαλία ὅτι τὰ πάντα εἰναι ἐξ ἀρχῆς προωρισμένα ὑπὸ τοῦ πεπρωμένου, καὶ ὅτι οὐδένα καταλαμβάνει δυστυχία ἢ θάνατος παρὰ τὴν θέλησιν τῆς τύχης, ἐχρησίμευεν· ὡς παροξυντικὸν εἰς τοὺς κινδύνους τοῦ πολέμου. Εἰς ἐκείνους δὲ, οἵτινες ἥθελον

πέσει εἰς τὸν ἵερὸν ἀγῶνα, ὑπεσχέθη Παράδεισον πλήρη τῶν διὰ τῶν αἰσθήσεων ἡδονῶν, ἐνθα ὑπηρετούμενοι ὑπὸ μελανοφύλλων παρθένων, ἥθελον βλέπει τὸ «πρόσωπον τοῦ Θεοῦ.» Τὸ ἐνδέκατον ἔτος τῆς Ἱερύρας ἀπέθανεν ὁ Προφήτης (632). Ἡ δὲ Μέκκα, ὅπου ἐγεννήθη, καὶ ἡ Μεδίνα ὅπου εύρισκεται ὁ τάφος αὐτοῦ, ἔμειναν τόποι ἱεροί, πρὸς τοὺς ὅποις ὄδοι ποροῦσι χιλιάδες προσκυνητῶν. Ὁ Μωάμεθ ἦνονε σεμνοπρέπειαν καὶ ἀξιωματικὸν εἰς τὸ βάθισμα καὶ τὸ σχῆμα μετ' εὐθύμου, ἐπιχάριτος τράπου, καὶ ἐξωτερικῆς εὐμορφίας. Ἡτο δὲ εὐεργετικός, διαίτης ἀπλῆς, καὶ δὲν ἐστερεῖτο οἰκιακῶν ἀρετῶν· εἰς τὸν ἕρωτα μόνον τῶν γυναικῶν ἦτο πολὺ ἔκδοτος.

§ 30. ΑΛΗΣ, ὁ σύζυγος τῆς προσφιλεστάτης θυγατρὸς τοῦ προφήτου ἦλπιζε νὰ γείνῃ διάδοχος (καλίφης) τοῦ Μωάμεθ. ἀλλ ἡ μηχανοφράφος γυνὴ τοῦ Μωάμεθ Ἀισσέ δὲνήργησε τὴν ἀνύψωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῆς ΑΒΟΥΒΕΚΕΡΟΥ (632—634), τὸ ὄποιον ἡκολούθησεν ἔπειτα ὁ ἀπλοῦς μὲν, ἀλλ ἰσχυρὸς ΟΜΑΡ (634—644). Ἐπὶ τούτων δὲ ἔφερον οἱ ὑπὸ τοῦ νέου θρησκεύματος ἐνθουσιασμένοι "Αραβεῖς (Μονοσουλμάροι καὶ Σαρακηνοὶ ἐπονομασθέντες) τὸ νικηφόρον αὐτῶν ξίφος πέραν τῶν δρίων τῆς Ἄραβιας. Η Παλαιστίνη καὶ ἡ Συρία κατεκτήθησαν εἰς τὴν πρώτην ὁρμὴν τοῦ «Ιεροῦ πολέμου,» καὶ οἱ μαχηταὶ τοῦ Μωάμεθ εισῆλασαν εἰς τὰς Χριστιανικὰς πόλεις Ιερουσαλήμ, Αρτιόχειαν καὶ Δαμασκόν. Ο ΧΑΛΙΔΗΣ, «τὸ ξίφος τοῦ Θεοῦ,» καὶ ὁ πανούργος ΑΜΡΟΥ ὡδήγουν τὰ τολμηρὰ στίφη. Μετὰ πολλὰς δὲ αἰματηρὰς μάχας ὑπετάγη τὸ Περσικὸν κράτος (634). Ο δὲ τελευταῖς βασιλεὺς Ἐδέζερδος κατέφυγεν (ώς ποτὲ ὁ Δαρεῖος φεύγων τὸν Ἀλέξανδρον) μὲ τὸ ἱερὸν πῦρ εἰς τὰ ὁρεινὰ ὑψη τῆς χώρας, ἐνθα ἐφονεύθη ὑπὸ χειρὸς δολοφόνου. Νικηταὶ λοιπὸν διήλασαν τῷώρᾳ οἱ "Αραβεῖς τὰς πρὸς ἀνατολὰς ὁρεινὰς χώρας, καὶ ἔφερον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Μωάμεθ μέχρι τοῦ ἄγνω Ινδοῦ· ἡ δὲ Περσικὴ λατρεία τοῦ πυρὸς ὑπέκυψεν εἰς τὸ Κοράνιον. Ἐκτοτε δὲ ἔμεινεν δὲ Ισλαμισμὸς ἡ ἐπικρατεῦσα θρησκεία τῆς Ἄραβολῆς. Αἱ δὲ νέαι πόλεις ΒΑΣΡΑ, ΚΟΤΦΑ, καὶ ΒΑΓΔΑΤΙΟΝ παρὰ τὸν Τίγριν, ἔγειναν μετ' ὀλίγον τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου, καὶ

ἡ ἔδρα τῆς ἀνατολικῆς πολυτελείας καὶ τρυφῆς. Ὁλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἐξεστράτευσεν ὁ Ἀμροὺ ἀπὸ τῆς Συρίας εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐκυρίευσε (640) τὴν Ἀλεξάνδρειαν (ὅτε λέγεται ὅτι κατεστράφησαν τὰ λείψανα τῆς Βιβλιοθήκης § 89· I. A.), ἐπυρπόλησε τὴν Μέμφιν, πλησίον τῆς ὄποιας ἔλαβεν ἀρχὴν, ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ ἀρχηγοῦ, ἡ πρωτεύουσα Κάιρον, καὶ ἐξέβαλε τὸ Εὐαγγέλιον διὰ τοῦ Κορανίου.

§ 31. Ὁλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἀπέθανεν ὁ Ὁμάρ διὰ τοῦ ξίφους Πέρσου τινὸς δούλου, καὶ ἔλαβε τὴν καλιφείαν ὁ ΟΘΜΑΝ (644—656), ὁ συναθροιστὴς καὶ διατάκτης τοῦ Κορανίου. Ἄλλα καὶ ὁ Ὅθιμαν ἐφονεύθη καὶ δὲ ἀνέβη (660) ὁ Ἀλῆς τὸν ἄγιον θρόνον, ὅστις ἀπὸ πολλοῦ ἥδη ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν, ἡγέρθη ἡ οἰκογένεια, τῶν ΟΜΕΪΓΓΑΔΩΝ ἐναντίον αὐτοῦ, καὶ ἐκίνησεν ἐμφύλιον πόλεμον, εἰς τὸν ὃποιον ἐξωλοθρεύθη μὲν ὁ Ἀλῆς καὶ ὅλη αὐτοῦ ἡ οἰκογένεια, μετέκη δὲ τὸ ἀξιωμα τῶν Καλιφῶν εἰς τοὺς Ὁμεϊγάδας, οἵτινες ἔστησαν τὸν θρόνον αὐτῶν εἰς τὴν λαμπρὸν Δαμασκόν. — Ἐπὶ τῶν Ὁμεϊγῶν ἐξετιναν οἱ Ἀραβεῖς (668—675) τὰς κατακτήσεις αὐτῶν κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. Ἡ Κύπρος, καὶ ἡ μικρὰ Ἀσία, ἥσθιάνθησαν τὴν δέξιτην τοῦ ξίφους αὐτῶν, καὶ ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους εἶχε νὰ ὑποστῇ ἐπτὰ προσδόλας καὶ πολιορκίας, καὶ δὲν ἐσώθη εἰμὴ διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ μοναχοῦ Καλλικράτους νεωστὶ τότε ἐφευρεθέντος ὑγροῦ πυρός. (§ 21.) Συγχρόνως δὲ κατεκτήθη καὶ ἡ παραλία τῆς Βορείου Ἀφρικῆς, καὶ ἐξηπράντηθη εἰς μακρὸν πόλεμον ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ παιδεία. Ἡ Καΐραβάρη, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κυρήνης, περιστοιχίομένη ὑπὸ νομῶν εὐθαλῶν, ἔγεινεν ἐκ στρατοπέδου ἡ ἀκραδίουσα πρωτεύουσα καὶ τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν Καραβανίων. "Ἐκτότε δ' ἀπεχωρίσθη ἡ Βόρειος Ἀφρικὴ, ἡ ποτὲ ἔδρα Ῥωμαϊκῆς παιδείας καὶ Ῥωμ. πολιτισμοῦ, ἀπὸ τῆς σειρᾶς τῶν πολιτισμένων λαῶν. Βύσππα δὲ στίφη Βεδουΐνων καθιδρύσαν αὐτόθι ληστρικὰς ἐπικρατείας Νωαμεθανῶν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς παλαιᾶς λαμπρότητος. Ἄλλα καὶ ἐπὶ τῆς Σικελίας ἐγκαθιδρύθησαν διαρκῶς οἱ Ἀραβεῖς, καὶ ἐξώρμων ἐκείθεν ὡς πειραταὶ πρὸς τὰ παράλια τῆς Ἰταλίας.

§ 32. Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ὥγδοντος ἐκαπούταετηρίδος ἀπὸ Χριστοῦ, συνέβη νὰ ἀρπάσῃ ὁ Βησιγότθος ΡΟΔΡΙΓΟΣ ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν Ἰσπανικὸν θρόνον. Τότε δὲ ἐκάλεσαν εἰς νίοι τοῦ ἐκβιληθέντος τοὺς ἐν Ἀφρικῇ Ἀραβαῖς πρὸς ἐκδίκησιν. Ὅθεν ΤΑΡΙΚΟΣ, ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀράβων, διέβη τὴν πορθμὸν, ἔθηκε τὰ θεμέλια τῆς ἴσχυρᾶς πόλεως Γιέραλτάρ (Cebel al Tarik), καὶ ἐνίκησε (711) τοὺς Βησιγότθους εἰς τὴν ἐν ΑΣΤΙΑ ΡΕΓΙΑ (ἐν ΞΕΡΕΣ ΔΕΛΑ ΦΡΟΝΤΕΡΑ ΜΑΧΗΝ, καθ' ἣν τὸ ἄνθος τοῦ ἱππικοῦ ἐσκέπασε μετὰ τοῦ ΡΟΔΡΙΓΟΥ τὸ πεδίον τῆς μάχης). Νικηταὶ δὲ διήλασαν μετὰ τοῦτο δραμαίως οἱ Ἀραβεῖς (Μαῦροι) ὅλην τὴν Ἰσπανίαν μέχρι τῆς ὁρευνῆς ΛΣΤΟΥΡΙΑΣ, ὅπου εἶχον ἀποσυρθῆ οἱ ἀνδρειότατοι Βησιγότθοι. Προχωρήσαντες δὲ κατόπιν οἱ Σαρακηνοὶ διέβησαν τὰ Πυρηναῖα, κατηρήμωσκεν τὴν μεσημβρινὴν Γαλλίαν μέχρι τοῦ Φοδανοῦ, καὶ ἡπείλησαν νὰ καταστρέψωσι τὸ Φραγκικὸν κράτος καὶ τὸν Χριστιανισμὸν, ὅτε ΚΑΡΟΛΟΣ ὁ ΜΑΡΤΕΛΛΟΣ (Σφύρας), ὁ φυσικὸς υἱὸς τοῦ Μαϊορδάμου Πιπίνου Ἐριστάλλ (§13), ἐνίκησεν (732) αὐτοὺς εἰς τὴν ΕΝ ΤΟΥΡΩΝΩ ΚΑΙ ΠΙΚΤΑΒΙΩ (Poitiers) ἐφθήμερον ΜΑΧΗΝ, καὶ τοὺς ἡνάγκασε νὰ ὀπισθοδρομήσωσι πρὸς τὴν Ἰσπανίαν. Οὕτως ὑπῆρξεν ὁ Κάρολος Μαρτέλλος σωτὴρ τοῦ Χριστιανικοῦ Γερμανισμοῦ εἰς τὴν Δύσιν.

§ 33. Εἴκοσιν ἔτη μετὰ τὴν νίκην τοῦ Καρόλου Μαρτέλλου ἔπεισεν (752) ὑπὸ τῶν ΑΒΒΑΣΙΔΩΝ ἡ ἀρχὴ τῶν Ὁμειαδῶν, καὶ ἐξηφανίσθη διὰ τρομερῶν σφαγῶν ὅλον αὐτῶν τὸ γένος. Μόνον δὲ ὁ ΑΒΔΕΡΑΧΜΑΝΗΣ ἐσώθη πρὸς τὴν Ἰσπανίαν, ὅπου ἔδρυσεν (755) ἐν Κροδόβῃ ἀνεξάρτητον Καλιφάταν. Οἱ Ἀββασίδαι ἐξέλεξαν πρωτεύουσαν τὸ πλούσιον καὶ λαμπρὸν Βαγδάτιον ὅπου ὁ ΑΡΟΥΝ ΔΛΡΑΣΧΙΔΗΣ, σύγχρονος Καρόλου τοῦ Μεγάλου, ἐβασίλευε τόσον ἐνδόξως καὶ ἴσχυρῶς, ὅστε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξηκολούθει νὰ ζῇ ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τοὺς μύθους καὶ τὰς διηγήσεις («χίλιαι καὶ μία νεῦσ»). (1) Ἀλλὰ διὰ τῆς παιδείας, τὴν ὄποιαν προήγαγον αὐτὸς καὶ οἱ

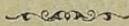
(1) Διήγημα Ἀραβικὸν μεταφρασμένον εἰς ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας (Χαλιφάτο).

ἀπόγονοι αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς ἐν Βαγδατίῳ πολυτελείας καὶ εὐζωΐας ἀπωλέσθη κατὰ μικρὸν ἡ πολεμικὴ αὐτῶν δύναμις, οὕτως, ώστε οἱ μεταγενέστεροι Καλίφαι ἔγειναν παίγνιον τῆς Τουρκικῆς αὐτῶν σωματοφυλαχῆς, τῶν ὁποίων οἱ ἀρχηγοὶ ἐσφερίσθησαν μετ' ὀλίγον ὄλην τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, καὶ δὲν ἀφησαν εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ προφήτου εἰμὴ τὸ ἀσθενὲς ἀξιωματοποιοῦ ἀρχηγοῦ.

§ 34. Ἡ Ἰσπαρία ἔφθασεν ἐπὶ τῶν Ὀμεϊαδῶν εἰς μεγάλην ἀκμήν. Ἀνηγέρθησαν πολυάνθρωποι πόλεις· αἱ τέχναι, ἡ γεωργία· καὶ κτηνοτροφία ἐτιμῶντο καὶ ἐπροστατεύοντο· ἀνωρύχθησαν μεταλλεῖα· πλούσια δὲ χωρία, ἀκμάζουσαι ἐπαύλεις καὶ πολυτελῆ παλάτια ἐμαρτύρουν περὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς χώρας· τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι προώδευσαν. Ἄλλὰ μετὰ τὴν ἑξερήμωσιν (1038) τοῦ γένους τῶν Ὀμεϊαδῶν, διηρέθη τὸ κράτος τῶν Μαύρων εἰς διαφόρους μικρὰς ἐπικρατείας, αἵτινες ὑπετάγησαν κατὰ μικρὸν εἰς τοὺς πρὸς Βορρᾶν Χριστιανούς. Οὗτοι δηλ. ἐξέτειναν ἀπὸ τῆς Ἀστουρίας δι' εὐτυχῶν πολέμων τὴν ἐπικράτειαν αὐτῶν, ώστε ἰδρύθησαν κατ' ὀλίγον τρίχ βασίλεια· ή ΚΑΣΤΙΛΙΑ, ή ΑΡΑΓΩΝΙΑ καὶ ή ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ, ἀτίνα ἡσαν ἀνεξάρτητα ἀπὸ ἀλλήλων, καὶ διεπολέμησαν πρὸς τοὺς "Αραβίας τῆς μεσημβρίας αἰματηροὺς πολέμους. Οἱ πόλεμοι δ' οὗτοι παρήγαγον εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἵπποτικὸν φρόνημα, ζῆλον τῆς πίστεως καὶ ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν ἐλευθερίαν. Αἱ πράξεις τῶν θεοπνεύστων μαχητῶν, μάλιστα δὲ τοῦ μεγάλου ΚΙΔΟΥ ΚΑΜΠΕΕ ΔΩΡΟΥ († 1099), παρεδόθησαν ἐν ἡρωϊκοῖς ἀσμασιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους (romances), καὶ διετήρησαν εἰς τοὺς εὐγενεῖς τῆς Ἰσπανίας τὴν γενναιοψυχίαν καὶ τὸ ἵπποτικὸν φρόνημα. Συγχρόνως δ' ἤνθησεν εἰς τὰς πόλεις ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία. Ἡ δ' ὑπὸ τῶν ἡνωμένων δυνάμεων τῶν Χριστιανῶν κατορθωθεῖσα παρὰ τὴν ΤΟΔΩΣΑΝ ἐν Σιέρρᾳ Μορένᾳ νίκη (1212), κατέπκυσε διὰ παντὸς τὴν ἀρχὴν τῶν Μαύρων. Ὁλίγας δὲ δεκαετηρίδας μετὰ ταῦτα ἀνεγνώρισαν καὶ η Κορδόβα καὶ Γρανάδα τὴν ἀρχὴν τοῦ Φερδινάνδου τῆς Καστιλίας, καὶ ἔγειναν ὑπήκοοι.

§ 35. Ως δ' ἐν Ἰσπανίᾳ, οὕτω καὶ καθ' ὅλας τὰς λοιπὰς

ὑπὸ τῶν Ἀράβων κατοικισθείσας χώρας, ἕκμασαν ἐνωρὶς αἱ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι. Τζαμία, παλάτια καὶ κηποὶ ἐκτίσθησαν εἰς ὅλας τὰς Ἀραβικὰς πόλεις· ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον παρήγαγον πλούτην, τὴν πηγὴν τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς πολυτελείας καὶ μαλθυκότητος. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ, μουσικὴ (σύστημα τῶν μουσικῶν σημείων, νοτῶν) καὶ ἡ ποικιλματογραφία (arabesques) ἤνθησαν εἰς τὰς πρωτευούσας τῶν Ἀράβων. Ἐπιστῆμαι δὲ ἐδιδάσκοντο εἰς τὴν Κορδόβαν, τὸ Κάιρον, τὸ Βαγδάτιον, τὸ Σάλερον καὶ ἄλλαχοῦ^ν μάλιστα δὲ ἡ γραμματικὴ, ἡ φιλοσοφία, τὰ μαθηματικὰ (Ἀραβικοὶ ἀριθμοὶ, Ἀλγεβρα), ἡ ἀστρογνωστικὴ καὶ ἀστρολογία, αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι (χημεία) καὶ ἡ Ιατρική. Οἱ Ἀραβεῖς μετέφρασαν τὰ συγγράμματα τῶν Ἑλλήνων πρὸ πάντων τὸν Ἀριστοτέλην, Εὐκλείδην καὶ ἄλλους, καὶ ἐκαλλιέργησαν τὴν πολησιν. Οἱ Ἀραβεῖς ποιηταὶ Ἀντάρας «ἄσιδος ἄμα καὶ ἥρως», Μουταΐθης († 965), ὁ ποιητὴς τῶν Μαχαμᾶτ (εδιηγημάτων) Χαρίθης († 1121) καὶ ἄλλοι, ἵσαν ποτὲ πολυθρύλητα δόνοματα, καὶ οἱ Πέρσαι ποιηταὶ Φιρδούσης († 1030), ποιητὴς τῆς περιφήμου ἐποποίης Σιαγραμὲ («βιβλίου τοῦ βασιλέως»), ὡς καὶ οἱ λυρικοὶ Σααδῆς († 1291) καὶ Χαρῆς († 1389), ἔγειναν γνωστοὶ διὰ μεταφράσεων εἰς ὅλους τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς λαούς. Τὸ δεύτερον ἕμισυ τοῦ βασιλικοῦ βιβλίου τοῦ Φιρδούση κυρίαν ὑπόθεσιν ἔχει τὰς πράξεις τοῦ Ἰσκάρδου (Ἀλεξάνδρου).

2. Ο ΜΕΣΛΙΩΝ.

Α'. Ο ΔΙΩΝ ΤΩΝ ΚΑΡΟΛΙΔΩΝ.

1. Πιπήνος ὁ Μιχρὸς (752—768) καὶ Κάρολος ὁ Μέγας (768—814).

§ 36. Οι δοῦκες τῆς Λύστρασίας Πιπήνος ὁ Ἐριστάλλος καὶ Κάρολος ὁ Μάρτιλλος (§ 13, 32), διὰ τῶν πολεμικῶν μὲν αὐτῶν πράξεων ἀπέκτησαν τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ ἔθνους, διὰ τοῦ ζήλου δὲ αὐτῶν πρὸς διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ

τὴν εὔνοιαν τοῦ κλήρου. Δι' ἀμφοτέρων δ' ἐπέτυχε (752) νὰ ΑΝΓΨΩΘΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΦΡΑΓΚΙΚΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΠΙΠΙΝΟΣ Ο ΜΙΚΡΟΣ. "Οτε δηλ. συνέλευσίς τις τοῦ Κράτους εξέβαλε τὸν τελευταῖον ἀμβλύνουν Μερένγγιον (Χιλδερῆκον Γ')." ἐκ τοῦ θρόνου, καὶ ἀνηγόρευσε βασιλέα τὸν Μέγαν αὐλάρχην Πιπίνογ, ἐπεκύρωσεν δὲ Πάπας τὴν ἐκλογὴν ταύτην, διὰ νὰ προστατεύσῃ αὐτὸν ὁ Φράγκος ἡγεμὼν κατὰ τῶν λογγοθάρδων εἰς τὴν ἄνω Ἰταλίαν, καὶ τῶν εἰκονομάχων αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν ὅποιων ἦτον ἡ Ῥώμη. Πρὸς ἀνταμοιβὴν δὲ τῆς εἰς βασιλέα χρίσεως, ἦν πρῶτον μὲν οἱ ἐπίσκοποι τοῦ τόπου, ἔπειτα δ' αὐτὸς ὁ Πάπας Στέφανος Γ', εἰς τὸν «ἔλεωθ θεοῦ» βασιλέα κατὰ πανηγυρικὸν τρόπον ἔξετέλεσεν, ἀπέκτησεν οὗτος τὴν ἀνεξαρτησίαν τοῦ θρόνου τῆς Ῥώμης ἀπὸ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου, καὶ ἔλαβεν ἔπειτα, διὰ τῆς δωρεᾶς τοῦ Πιπίνου, τὴν πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ῥαβέννης παραλίαν τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Οὕτω δ' ἐτέθη τὸ θεμέλιον τῆς κοσμικῆς ἔξουσίας τοῦ Πάπα.

§ 37. Δεκαεξή τὴν ἐκεκρυησεν ὁ Πιπίνος ἰσχυρῶς καὶ ἐνδόξως τὸ Φραγκικὸν κράτος, τὸ ὅποῖον εἶχε μεγάλην ἔκτασιν πρὸς τὴν Νότιον καὶ Μέσην Γερμανίαν, καὶ διεμοίρασεν αὐτὸν κατὰ τὸν θάνατόν του (778) μεταξὺ τῶν δύο αὐτοῦ υἱῶν Καρόλου καὶ Καρολομάρρου. "Οτε δ' ὁ τελευταῖος μετὰ τρία ἔτη ἀπέθανε (771), ἔγεινε δι' ἀποφάσεως τῶν βουλευτικῶν τάξεων τοῦ κράτους ΚΑΡΟΛΟΣ ὁ ΜΕΓΑΣ μονάρχης τῶν Φράγκων. Διεξήγαγε δὲ πολλοὺς πολέμους, καὶ προσθίθασε τὴν Χριστιανικὴν παιδείαν καὶ τὴν πολιτικὴν εὐκοσμίαν. "Οπως δὲ προφυλάξῃ τὰ ὅρια τοῦ κράτους αὐτοῦ, καὶ συγχρόνως ἐπεκτείνῃ τὸν Χριστιανισμὸν, ἐπολέμησε 31 ἔτη πρὸς τὴν ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΝ ΤΩΝ ΣΑΞΟΝΩΝ, σενισταμένην ἐκ πολλῶν, παρὰ τὸν Βίσουργον Ἀλβιν κατοικούντων ἔθνικῶν λαῶν. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἔζων ἄνευ πόλεων, εἰς ἐλευθέρας κοινότητας, ὑπὸ τοὺς κόμητας αὐτῶν καὶ εὐγενεῖς, καὶ ἐμάχοντο ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἀγαθῶν, τῆς ἐλευθερίας καὶ θρησκείας τῶν προγόνων αὐτῶν. Ο Κάρολος ἔξεπόρθησε (772) τὸ Ἐρεσθούργον, πρὸς

μεσημβρίαν τοῦ Τευτοβοργικοῦ Δάσους, κατέστρεψε τὸ ἔθνικὸν αὐτῶν ιερὸν τὸν *αἱρόδριάντα* τοῦ *Iρμικού*, τὸ γιγαντῶδες ἐκεῖνο δένδρον, ὅπερ κατὰ τὴν πίστιν τοῦ λαοῦ ἔφερε τὸ πᾶν, καὶ ἡνάγκασε τοὺς Σάξονας νὰ εἰρηνεύσωσιν. Ἐπειτα δὲ ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν τοῦ πάπα Ἀδριανοῦ κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Λογγηθέρων ΔΕΖΙΔΕΡΙΟΥ. Συναθροισθέντος λοιπὸν τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ παρὰ τὴν Γενεύην, διέβη τὸν Ἅγιον Βερνάρδον, ἔγεινε κύριος τῶν Ἀλπεών παρόδων, καὶ ἐξεπόρθησε τὴν *Παυλαρ*. Καὶ ὁ μὲν Δεζιδέριος ἐτελέσωσε τὰς ἡμέρας αὐτοῦ εἰς τὶ μοναστήριον. Ὁ δὲ Κάρολος ἐκόσμησεν ἐν Μεδιολάνῳ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μὲν τὸ στέμμα τῷρ *Λομβαρδῶν*, ἥνωσε τὴν ἄγω *Ιταλίαν* (771) μετὰ τοῦ Φραγκικοῦ κράτους, καὶ ἐπεκύρωσεν εἰς τὸν Πάπαν τὰ δῶρα τοῦ Πιπίνου.

§ 38. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Καρόλου εἶχον ἀποδιώξει οἱ Σάξονες τὰς Φραγκικάς φρουρὰς καὶ ἀνακτήσει τὰ παλαιὰ αὐτῶν ὅρια. Τότε ὅμως εἰσέβαλε πάλιν ὁ Κάρολος εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἐνίκησεν αὐτοὺς, καὶ ἡνάγκασε τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ λαοῦ νὰ ὑποταγῆσιν (777). Ἄλλο δὲ ἀνδρεῖος αὐτῶν δούξ ΒΙΤΟΥΚΙΝΔΟΣ κατέφυγε πρὸς τοὺς Δανοὺς, καὶ δὲν παρεδέχθη τὴν συνθήκην — Τὰ δύο δὲ ἐπόμενα ἔτη ἐπολέμησεν ὁ Κάρολος ἐν Ισπανίᾳ κατὰ τῶν Μαΐρων, ἐκυρίευσε τὴν *Παμπλοῦνταρ* καὶ *Σαράγοσσαρ*, καὶ προσέθηκεν ἀπασσαν τὴν μέχρι τοῦ Ἐβροῦ χώραν ὡς *Ισπανικὴν Μαρχίαν* εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ. Ἄλλο ἐν τῇ ἐπιστροφῇ ἡττήθη ἡ παρὰ τοῦ *Ρολάνδου* ὁδηγούμενη ὄπισθοριλακὴ εἰς τὴν χειλάδα ΡΟΓΚΕΒΑΛΔΗΝ δεινὴν ἥτταν, καθ' ἣν εὗρον τὸν θάνατον οἱ ἀνδρείτατοι ἥρωες τῶν Φράγκων. — Εκ τῆς ἀπομακρύνσεως δὲ ταύτης ὡφεληθέντες οἱ Σάξονες, ἐπανέστησαν ἐκ νέου, καὶ εἰσέδυσαν λεηλατοῦντες μέχρι τοῦ Ρήνου. Τότε δὲ ὁ Κάρολος ἐσπευσεν ἐνταῦθα, προσέβαλεν αὐτοὺς ἐπανειλημμένως, καὶ ὑπέταξεν ἐκ νέου τὴν χώραν. Ἄλλο δταν ἡθέλησε νὰ μεταχειρισθῇ αὐτοὺς ὡς στρατιώτας κατὰ τῶν συνεκστρατευόντων Φράγκων εἰς τὸ *Σουνταλογ* (μεταξὺ Ἀννοβέρου καὶ Ἀμέλυνης), καὶ κατέσφραξαν αὐτούς. Τοῦτο δὲ ἀπήτει ἐκδίκησιν. Ἐρημόνων λοι-

πόν διῆλθεν ὁ Φράγκος δυνάστης τὴν χώραν, καὶ ἐσταμάτησεν ἐπειτα ἐν Βέρδῃ, παρὰ τὸν "Αλλερον ποταμὸν, ἐνθα συνερότησεν αὐτηρὸν δικαστήριον" 4,500 αἰχμαλώτων ἔχυθε τὸ αἷμα διὰ τὸ ἔγκλημα τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. Ἐντεῦθεν ἤναψεν ὁ πόλεμος μὲ νέαν σφοδρότητα. Ἀλλ' ὅταν ἡ ΠΑΡΑΤΗΝ ΔΣΗΝ ΜΑΧΗ ἐκρίθη (783) κατὰ τῶν Σαξώνων, ἐτελείωσεν ἡ μακροχρόνιος ἔρις. Οἱ δούκες Βιτουκίνδος καὶ Ἀλβίων, καὶ οἱ λοιποὶ ἀρχηγοὶ, ὑποσχεύθεντες νὰ ἥναι πιστοί καὶ νὰ ἀκολουθῶσι τοὺς στρατοὺς τοῦ νικητοῦ, ἐβαπτίσθησαν (785). Τὸ παράδειγμα δ' αὐτῶν ἀκολουθήσεις καὶ ὁ λαός. Ὁκτὼ δ' ἐπισκοπεῖα, αὐξῆθεντα μετ' ὄλιγον εἰς πόλεις, ἐφρόντιζον περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν τοῖς Σάξοσιν. Ὄλιγα δὲ ποσοῦ ἔτη μετὰ ταῦτα, ἐπήγαγε καὶ πάλιν ἡ καταθλιπτικὴ στρατολογία, καὶ ἡ ἀσυνήθης εἰς τὴν ἐκκλησίαν δόσις τοῦ δεκάτου, νέαν ἀποστασίαν, ἥτις εἶχεν ἀποτέλεσμα τὴν ἀπαγωγὴν 10,000 Σαξονικῶν οἰκογενειῶν, καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν Φραγκικῶν ἀποικιῶν εἰς τὴν χώραν τῶν. Ἐκτὸτε δὲ κατεβλήθη ἡ ἀντίστασις αὐτῶν, καὶ ὑπῆρχησαν μετὰ τῶν δροφύλων αὐτῶν Φρείσων εἰς σχέσιν ὑπηκοότητος πρὸς τοὺς Φράγκους. — Πρὸς καταπολέμησιν δὲ τῶν Σλαυκῶν λαῶν ἴδρυσεν ὁ Κάρολος πρὸς ἀρατολὰς τοῦ Ἀλβίος τὴν *Marxlar* τοῦ *Braudeimboύργου*.

§ 39. Ὄλιγὸν δὲ μετὰ ταῦτα ἐδοκίμασεν ὁ ΘΑΣΣΙΛΩΝ, δοὺξ τῆς *Bavariae*, μὲ τὴν βοήθειαν τῶν πρὸς ἀνατολὰς κατοικούντων Αὐάρων νὰ καταστήσῃ (778) ἐκυρώνταν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τῆς Φραγκικῆς κυριαρχίας, καὶ νὰ κατέχῃ τὸ κράτος αὐτοῦ ἐν πλήρει βασιλικῇ ἔξουσίᾳ. Ἀλλ' ἐνικήθη, καὶ ἐπλήρωσεν ἀκριβὰ τὴν παράδασιν τῆς πίστεως αὐτοῦ, κλεισθεὶς διὰ βίου ὅπισθεν τῶν τοίχων μοναστηρίου τινὸς παρὰ τὸν *Rhenon*. Τὴν αὐτὴν δὲ ταύτην τύχην ἔλαβε καὶ ἡ ἐκ Λομβαρδίας σύζυγός του ἥτις εἶχε παρακινήσει αὐτὸν νὰ ἀποστατήσῃ. Ἐπειτα δὲ προσετέθη ἡ *Bavaria* εἰς τὸ Φραγκικὸν κράτος, καὶ κατὰ τῶν ἐν Οὐγγαρίᾳ ἀγρίων Αὐάρων ἴδρυσεν ὁ Κάρολος τὴν *Aarau* λειχὴν *Marxlar* (*Oesterreih*, *Austriar*), — Ἐνώσας δ' ὁ Μέγας Κάρολος ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ πάσας τὰς ἀπὸ τοῦ

“Εθρου καὶ τὸν Ἀπεννίνων μέχρι τοῦ Βιδέρα, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ μέχρι τοῦ Ράβα καὶ Ἀλβίος χώρας, ἐπορεύθη πρὸς τὸ τέλος τῆς ἑκατονταετηρίδος (799) εἰς τὴν Ρώμην Ἐκεῖ δὲ ἐστέφθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Πέτρου αὐτοκράτορος τῆς Ρωμήσεως, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων, ὑπὸ τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ Γ'., τὸν δόποιον εἰχεν ὑποστηρίξει κατά τινος ὅμαδος ἀποστατῶν. Οὕτω δὲ ἐσκέφθησαν νὰ ἔνωσωσι τὴν δυτικὴν Χριστιανωσύνην εἰς ἐν δύον ἐκκλησιαστικὸν καὶ πολιτικὸν σῶμα, τοῦ ὅποιον ὁ μὲν Πάπας ἔμελλε νὰ ἦναι ἡ πνευματικὴ, ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ ἡ κοσμικὴ κεφαλὴ, ἔμελλον δὲ νὰ ἴστανται παρ' ἀλλήλους ὡς αὖθις ἔργη, αὐτοτελεῖς μὲν καὶ ἀνεξάρτητοι, ἀλλ' εἰς ἀμοιβαίαν ἀναγνώρισιν καὶ εἰρηνικὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν. Ἐκτὸτε ηὗξήθη ἡ ἀπὸ πολλοῦ ὑπάρχουσα μεταξὺ τῆς Δυτικῆς (Ρωμαιοκαθολικῆς) καὶ τῆς Ἀνατολικῆς (Ἑλληνοκαθολικῆς) ἐκκλησίας διαφορὰ εἰς ἐντελῆ χωρισμόν (1).

§ 40. Η δὲ ἐσωτερικὴ κυβέρνησις Καρόλου τοῦ Μεγάλου δὲν εἶχεν ὀλιγάτερα ἀποτελέσματα ἢ ἡ ἐξωτερική. 1) Ἐβελτίωσε τὴν διαγομὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ τὴν διοίκησιν. 2) Προήγαγε τὴν καλλιέργειαν τῆς χώρας καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ λαοῦ, ἐμψυχώσας τὴν γεωπονίαν καὶ κτηνοτροφίαν. 3) Εκτίσεις μοναστηριακὰ σχολεῖα καὶ διέταξε νὰ ἀντιγράφωσι τὰ

(1) Τὸ σχίσμα τῆς Δυτικῆς ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἤρχισε ἐπὶ τοῦ οἰοῦ τοῦ Θεοφίλου Μιχαήλ τοῦ Γ'. (842—867). Παυθέντος δηλ. καὶ βασανισθέντος τοῦ ἀξιοσεβάστου πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνατίου, διωρίσθη εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ ὁ τότε πρωτοσπαθάριος τοῦ αὐτοκράτορος Φώτιος, διὸ πάπας Νικόλαος Α'. ἐν τῇ ἀγανακτήσει αὐτοῦ, ἀφώρισε πάραντα. Ἀλλ' ὁ Φώτιος ἐπεμψέν δύοις εἰς τὴν Ρώμην τὸν κατ' αὐτοῦ σφενδονισθέντα ἀφορισμόν· καὶ ἐπειδὴ ή αὐλὴ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπέμεινεν εἰς τὴν ἐκλογὴν της, τὸ σχίσμα ἀγκυλούθησε μέχρι τοῦ 1053 ὅτε ὁ χωρισμὸς τῶν δύο ἐκκλησιῶν ἔγινε παντελής. Ἀλλως δὲ εἶναι γνωσταὶ καὶ αἱ διαφοραὶ τῆς Δυτικῆς ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας αἱ προξενήσασαι τὸ σχίσμα π. χ. ὅτι οἱ δυτικοὶ προσέμηκαν τὸ filioque εἰς τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, παραδεχόμενοι (ὢς καὶ νῦν) ὅτι τὸ Ἀγίου Πνεύμα ἐκπορεύεται ἐκ τε τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ οἰοῦ, διτεθέωρουν τὸν πάπαν ἀντιπρόσωπον τοῦ Χριστοῦ καὶ δρατὴν κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας (Vicarium Christi), ὅτι ἀγκυρίζουσαν τὴν ἀγαμίαν τοῦ Κλήρου, ὅτι ἐστέρουν τοὺς λαίκους τὸ μεταλαμβάνειν τοῦ τε σώματος καὶ αἵματος, διτεθέωρον τὸν πώγωνα κτλ.

συγγράμματα τῆς παλαιᾶς Ῥωμαϊκῆς φιλολογίας, καὶ παρεσκεύασε δὲ καὶ συλλογὴν τῶν παλαιῶν ἡρωϊκῶν ἀσμάτων τῆς Γερμανίας. Λόγιοι δὲ, ὡς ὁ Βρεττανὸς μοναχὸς ΑΛΚΟΓΕΝΟΣ καὶ ὁ ἐκ τῆς Ὀδεμβάλδης ιστορικὸς ΕΓΙΝΑΡΔΟΣ, ἔχαιρον τὴν εὔνοιαν καὶ προστασίαν αὐτοῦ. 3) Ήνδοι τοὺς κληρικοὺς καὶ τὴν ἐκκλησίαν. 'Ο κληρος ἔλαθε δι' αὐτοῦ τὸ δέκατον καὶ μεγάλας δωρεὰς καὶ κληροδοσίας· ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἐβελτιώθη, οἱ ἱεραπόστολοι (*) ἐπροστατεύθησαν, καὶ ἀνηγέρθησαν ἐκκλησίαι καὶ μοναστήρια. Τὸ παρὰ τὸν Ῥήνον Ἰγγέλλειμον καὶ τὸ Ἀκιτσγραρον ἦσαν αἱ ἀγαπηταὶ καθέδραι τοῦ Καρόλου. Βις τὴν τελευταίαν δὲ πόλιν κεῖται θαυμένος. 'Ετιμάτο δὲ τοσοῦτον παρὰ τοῖς συγχρόνοις αὐτοῦ, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ Καλίφης Ἀρούν Ἀλρασχίδης (§ 33) ἐπεμψεν εἰς αὐτὸν πολύτιμα δῶρα ἐκ τῆς πόρρω ἀνατολῆς. 'Ως δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μέγας, οὗτος καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Καρόλος, τοῦ δποίου τὸ ὠραῖον, μεγαλοπρεπὲς ἀνάστημα, καὶ ἡ ἴσχυρὰ φύσις τοῦ σώματος, ἀγήγγελον τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς, ἥτο τὸ κέντρον τῶν λόγων καὶ τῆς ποιήσεως καθ' ὅλην τὴν χριστιανικὴν Δύσιν.

2. Διάλυσις τοῦ Φραγκικοῦ Κράτους.

§ 41. Οὐδέ τοῦ μεγάλου Καρόλου, Λουδοβίκος ὁ Εύσεβης (814—840), ἦτο γεννημένος μᾶλλον διὰ νὰ ἡσυχάζῃ εἰς μοναστηριακὸν κελλίον, ἢ νὰ ἀρχῇ ἔθνους πολεμικοῦ. Απερίσκεπτος δέ τις διαίρεσις τοῦ κράτους μεταξὺ τῶν τριῶν αὐτοῦ οἰκῶν, Λοθάρου, Πιπλου καὶ Λουδοβίκου, ἐπροξένησεν εἰς αὐτὸν μὲν πολλὰς λύπας, εἰς δὲ τὸ κράτος μεγάλην ταραχήν. Διότι ὅτε βραδύτερον οὗτος, χαριζόμενος εἰς τὸν ἐκ δευτέρου γάμου γεννηθέντα τέταρτον αὐτοῦ οἰκὸν Κάρολον (τὸν Φαλακρόν), ἐπεχείρησε μεταβολὴν τινα, ἐλαθον οἱ πρεσβύτεροι οἵοι τὰ δπλα κατὰ τοῦ ιδίου ἐκυτῶν πατρός. Ο δὲ Λουδοβίκος, ἐγκαταλειφθεὶς ἀπίστως (833) εἰς τὴν παρὰ τὸ Στρασβούργον πεδιάδα

(*) 'Ο περιφημότατος ἱεραπόστολος τῶν Γερμανῶν καλεῖται Βονιφάκιος.

ΑΥΓΕΜΦΕΔΔΗΝ (*) ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν, καὶ προδιθεὶς εἰς τοὺς υἱούς του, ἡναγκάσθη ὑπὸ τοῦ Λοθάρου νὰ ὑποστῇ ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, καὶ νὰ καταλίπῃ τὸν θρόνον, κλεισθεὶς ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς ἐν μαναστήριον. Καὶ ἐνήργησε μὲν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Λουδοβίκος νὰ λάθῃ πάλιν τὸν θρόνον ὁ πατέρος ἀλλ' δὲ ὁ ἀδυνάτου χρακτῆρος αὐτοκράτωρ περιέστειλε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πιπίνου, εἰς νέαν τινὰ διαιρέσιν, τὴν ἐπικράτειαν Λουδοβίκου τοῦ Γερμανοῦ χάριν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ Λοθάρου καὶ Καρόλου, ἔλαθεν ἐκεῖνος τὰ δπλα ἐναντίον τοῦ πατρός. Τοῦτο δὲ κατελύπησε τὴν καρδίαν τοῦ γηραιοῦ αὐτοκράτορος. Πλήρης λοιπὸν θλίψεως ἐτελείωσε (840) τὰς ήμέρας αὐτοῦ ἐπὶ τινος υῆσου τοῦ Ρήνου, παρὰ τὸ Ἰγγέλλειμον. Καὶ τότε ἐστρεψαν οἱ ἐρίζοντες ἀδελφοὶ τὰ ξύφη κατ' ἀλλήλων. Αἰματηρὸς δ' ἐμφύλιος πόλεμος ἐρήμωσεν ἀνθρώπων τὸ κράτος, οὕτως ὅτε τελευταῖον μετὰ τριήμερου ΕΝ ΦΟΝΤΕΝΑΙΛΔΗι τῆς Βουργουνδίας ΜΑΧΗΝ (843) ἡρυκθήσαν οἱ εὐγενεῖς τῶν Φράγκων νὰ παράσχωσι στρατὸν, καὶ ἐπήνεγκον οὕτω τὴν ἐν ΒΕΡΟΔΟΥΝΩΙ ΠΕΡΙ ΔΙΑΙΡΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΥΝΘΗΚΗΝ. Διὰ ταύτης δ' ἔλαθον, ὁ μὲν ΛΟΘΑΡΟΣ τὴν Ἰταλίαν, Βουργουνδίαν καὶ Λοθαριγγίαν μετὰ τοῦ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΥ ΔΞΙΩΜΑΤΟΣ· ὁ δὲ ΚΑΡΟΛΟΣ ο ΦΑΛΑΚΡΟΣ τὴν Δυτικὴν Φραγκίαν (Γαλλίαν) καὶ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ο ΓΕΡΜΑΝΟΣ τὰς πρὸς δεξιὰν τοῦ Ρήνου χώρας μετὰ τῆς Σπίρας. Βορματίας καὶ Μογουντίας, λαβόντων οὕτω τὴν γένεσιν τοῦ Γερμανικοῦ καὶ Γαλλικοῦ λαοῦ.

§. 42. Τὴν διαιρέσιν δὲ ταύτην, ἥτις καθιδρυσε τὸν διαρκῆ χωρισμὸν τῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας, ἡκολούθησαν χρόνοι μεγάλης ταραχῆς, κατὰ τὸ διάστημα τῶν ὄποιων ἡ Εὐρώπη κατεταλεπωρεῖτο πρὸς νότον μὲν ὑπὸ τῶν Ἀράβων, πρὸς ἀνατολὰς δ' ὑπὸ τῶν Σ.λαύων, πρὸς ἀρχτὸν δὲ καὶ δύσιν ὑπὸ τῶν Νορμανδῶν. Διὰ νὰ ὑπερασπισθῶσι δὲ κατὰ τῶν ληστρικῶν αὐτῶν προσθολῶν, ἡναγκάσθησαν οἱ Καρολίδαι κυριάρχαι, οἵ-

(*) Ἡ λέξις σημαίνει πεδίον τοῦ ψεύδους, διότι ἐκεῖ ἐψεύδεται σὺν οἴστραις καταλιπόντες τὸν βασιλέα.

τινες ἦσαν δῆλοι ἀδύνατοι καὶ περιωρισμένοι, νὰ ἀποκαταστήσωσι πάλιν εἰς τὰς διαφόρους χώρας ΤΟ ΔΕΙΟΜΑ ΤΩΝ ΔΟΥΚΩΝ εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ πλήρη δύναμιν, καὶ νὰ παραχωρήσωσιν εἰς τοὺς Μαρχίωρας κληρονομικὴν ἔξουσίαν· οὕτω δὲ περιῆλθε μετ' ὄλιγον σύμπασα ἡ ἔξουσία εἰς τὰς χεῖρας τῶν μεγιστᾶνων. — Ἀποθανόντων δὲ ταχέως τῶν πλείστων ἀπογόνων τοῦ Βύσεβοῦς Λουδοβίκου, περιῆλθεν δῆλον σχεδὸν τὸ κράτος τοῦ Μεγάλου Καρόλου εἰς ΚΑΡΟΛΟΝ ΤΟΝ ΠΑΧΥΝ (876—887), ἀνδρα ἀσθενῆ, ὀκνηρὸν καὶ μέχρι βλακείας ἀμελύνουν. Ἀνίκανος δὲ νὰ ἀντισταθῇ πρὸς τοὺς τολμηροὺς Νορμανδούς, ἥγιόρασε παρὰ αὐτῶν ἐπονείδιστον εἰρήνην, καὶ δυσηρέστησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοσοῦτον τοὺς Γερμανοὺς ἥγεμόνας, ὥστε διεκόρυζαν οὗτοι ἐν τοῖς παρὰ τὸν Ρήνον Τριεστοῖς τὴν ἔκπτωσίν του, καὶ ἔξελεξαν διάδοχόν του τὸν ἀνδρεῖον αὐτοῦ ἀνεψιὸν ΑΡΝΟΥΓΑΦΟΝ (888—898). Κάρολος ὁ Παχὺς κατέστρεψε μετ' ὄλιγον τὸν βίον εἰς τὸ μοναστήριον τῆς Ρειχεράνης, ἐπὶ χριστιστῆς νήσου τῆς Βοδαμικῆς λίμνης. Ὁ Αρνούλφος ἐκυβέρνησεν ἵσχυρῶς. Ἐνίκησε τοὺς Νορμανδούς παρὰ τὸ Λοιβέριον, καὶ ἐκάλεσε κατὰ τὸν Σ. Ιανών καὶ Αὐάρων τοὺς ἄγριους, εἰς τὸ ἴππεύειν καὶ ρίπτειν βέλη ἐν τοῖς Ούραλοις ὅρεσιν ἡσκημένους, ΜΑΓΓΑΡΟΥΣ ἢ ΟΥΓΓΡΟΥΣ, οἵτινες κατέλαθον ἡδὴ ὑπὸ τὸν ἀνδρεῖον αὐτῶν στρατηγὸν Ἀρπαδορ τὴν παρὰ τὸν Δούναβιν πεδινὴν χώραν (ὄνομασθεῖσαν κατ' αὐτοὺς Ούγγαρις). Οἱ δὲ Αὐάροι, μέρος μὲν ἡναγκασθησαν νὰ ἀναχωρήσωσι, μέρος δὲ ὑπετάγησαν. Ἄλλ' οἱ ξένοι (Οὐγγροί) ἔγειναν μετ' ὄλιγον τρομερωτέρᾳ μάστιξ εἰς τὴν Γερμανίαν, ἢ δι, τι ἦσαν ποτὲ οἱ Αὐάροι καὶ Σλαύοι. Ἡδὴ ἐπὶ ΛΟΥΓΔΟΒΙΚΟΥ ΤΟΥ ΠΑΙΔΟΣ (898—911), τοῦ ἀνήλικος υἱοῦ τοῦ Αρνούλφου, ὅστις εἶχεν ἀποθάνειν μετ' ἔνδοξον κατὰ τῆς Ιταλίας ἐκστρατείαν ἐν ἀκμαὶ ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ, ἐπέδραμον οἱ Οὐγγροὶ ληστρικῶς, καὶ ἡνάγκασαν τοὺς κατοίκους νὰ πληρόνωσιν ἐτήσιον φόρον. Οὕτως δ' ἔξηκολούθει ὅτε ἀποθανόντος ἀτέκνου τοῦ τελευταίου τούτου Καρολίδου, συνῆλθον οἱ μεγιστᾶνες τῶν Γερμανῶν καὶ ἔξελεξαν αὐτοκράτορα τὸν δοῦκα ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΟΝΙΑΣ ΚΟΝΡΑΔΟΝ (911—919). Οὕτως ἡ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟ-

ΡΙΑ ἔγεινεν ΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΑ: ΑΙΡΕΤΗ. Σπανίως ὅμως ἀπεμαχρύνοντο κατὰ τὴν ἐκλογὴν ἀπὸ τοῦ βασιλεύοντος οἴκου, ποὺν οὗτος ἐξερημώθη.

§ 43. Χρονιώτατα διετηρήθη ἡ ἀρχὴ τῶν Καρολιδῶν ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλ' ἀνεὶ δυνάμεως καὶ ὑπολήψεως. Ἐπὶ Καρόλου τοῦ Ἀπλοῦ (898—929), ὅστις ἔλαβε τὸν ἐν Γαλλίᾳ θρόνον ὀλίγον γρόνον μετὰ τὴν ἐκπτωσιν Καρόλου τοῦ Παχέος, ἔγειναν οἱ δοῦκες καὶ κόμητες σχεδὸν ὀλως ἀνεξάρτητοι καὶ ὁ ισχυρότατος, ΟΥΓΟΣ ὁ ΠΑΡΙΣΙΩΝ, ἐκράτησε τέλος τὸν ἀδύνατον βασιλέα εἰς σκληρὰν αἰγμαλωσίαν. Ἄλλως δὲ ἡλευθερώθη ἡ Γαλλία ἀπὸ τὰς καταστρεπτικὰς πειρατείας, τῶν Νορμανδῶν ἐπειδὴ ὁ Κάρολος ἐδέχθη (911) τὸν ἡγεμόνα αὐτῶν Ρόλλον εἰς τὴν ἐξ αὐτῶν ὄνομασθεῖσαν ἐπαρχίαν Νορμαρδίαν, μὲν τὴν συμφωνίαν νὰ βαπτισθῇ μετὰ τῶν ὄπαδῶν αὐτοῦ, καὶ νὰ ἀναγνωρίζῃ τὸν Γάλλον βασιλέα ὑπέρτατον τιμαριωτικὸν ἄρχοντα. Οἱ δ' ἐπιδεκτικοὶ ἐκπολιτεύσεως Νορμανδοὶ παρέλασον μετ' ὀλίγον ἐκ τῶν Φράγκων τὴν γλώσσαν, τὰ ἥθη καὶ τὸν πνευματικὸν βίον. Ἀνήγειραν δὲ πάλιν τὰς καταπεσούσας πόλεις, καὶ προήγαγον τὸν πολιτισμὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς χώρας διὰ τῆς γεωργίας, τῶν νήμων καὶ τῆς καλῆς δικαιοδοσίας. Κάρολον δὲ τὸν Ἀπλοῦν διεδέχθησαν ἀκόμη δύω Καρολίδαι βασιλεῖς, τῶν ὅποιων ἡ δύναμις ἦτο τελευταῖον τοσοῦτον περιωρισμένη, ὥστε δὲν τοῖς ἔμεινε πλέον εἰμὴ ἡ πόλις Λαδδουνορ μετὰ τῆς περιφερείας αὐτῆς, πᾶν δὲ τὸ ἐπίλοιπον ἦτον εἰς τὰς χεῖρας θρασέων εὐγενῶν. Ἀποθανόντος δὲ ἀτέκνου Λουδοβίκου τοῦ Ι'. (986—987), ἔλαβεν ὁ ΟΥΓΟΣ ΚΑΠΕΤΟΣ (987—996). οὗτος καὶ κληρονόμος Ούγρου τοῦ Παρισιώτη, τὴν βασιλικὴν ἐπωνυμίαν, καὶ ἔρριψε τὸν θεῖον τοῦ Λουδοβίκου, Κάρολον τὸν Αοθαριγγίας, ὅστις ἤθελε νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ μὲ τὰ δπλα, εἰς τὴν φυλακὴν, ὅπου ἀπέθανε.

B'. NORMANDOI KAI DANOI.

§ 44. Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου Σκαρδινιανίας ἀνήκουσιν εἰς τὴν Γερμανικὴν φυλὴν, μετὰ τῆς ὅποιας εἶχον κοινὰ, τὸν ἀκάθεκτον πόθον τῆς ἐλευθερίας, τὴν φιλοπραγμοσύνην

καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν μεταναστάσεων, καθὼς καὶ τὴν γλώσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὰ ἥθη. Διηρημένοι δὲ εἰς πολλοὺς λαούς, ἐπεχείρουσαν μεγάλας ἐκστρατείας πρὸς πᾶν μέρος, καὶ ἐνεπιστέυοντο ζωὴν καὶ κτήματα εἰς ἑλαφρὰ πλοιάρια ἐπὶ τῶν θυελλωδῶν χυμάτων. Καὶ Νορμανδοὶ μὲν ἐπονομαζόμενοι διέτρεχον ληστεύοντες τὰ παρόχια τῆς Βαρετού Θαλάσσης, ἔπλεον μὲ τὰ μικρὰ αὐτῶν πλοιάρια ἀνὰ τὰ στόμια τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπενήρχοντο ἐπειτα φορτωμένοι λείαν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν· ὡς Δαροὶ δὲ ἦσαν τρομεροὶ εἰς τοὺς Ἀγγλους, παρὰ τῶν δποιῶν ἐλάμβανον βαρὺν φόρον (Δακῶν χρήματα). Οἱ δὲ Νορβεγίοι ἀνεκάλυψαν καὶ κατέφκησαν τὴν πέρρω κενμένην νῆσον Ἰσλανδίαν, καὶ καθίδρυσαν αὐτόθι ἀκμαζουσαν καινότητα μετὰ τῆς θρησκείας καὶ γλώσσης, τῶν νόμων καὶ καθεστώτων τῆς μητρικῆς χώρας· καὶ Νορμανδοὶ Βαραγγοὶ (Βαριγγοί) προσεκλήθησαν ὑπὸ τῶν Σλαύων κατοίκων νὰ ἔρξωσι τῶν περὶ τὸν Φιννικὸν καὶ Βαθικὸν κόλπον χωρῶν (862). Ἐπειτα δὲ ΡΟΥΓΡΙΚΟΣ, ὁ ἀνδρεῖος ἡγεμὼν τῶν ΡΩΣΣΩΝ, φυλῆς Βαριεγγικῆς, ἔσχε καθέδραν αὐτοῦ τὸ Νοστρόδορον, καὶ ἔγεινεν ἀρχηγὸς γένους, τὸ δποῖον ἥρχε μὲν μέχρι τοῦ τέλους τῆς 16ης ἑκατονταετηρίδος ἐπὶ τῆς Ρωσσίας, ἀλλὰ παρέλαβε τὰ ἥθη καὶ τὴν γλώσσαν τῶν ιθαγενῶν. Ἐκ τῆς Ἰσλανδίας δὲ ἀνεκαλύφθη καὶ κατέφκηθη ἡ Γρούλλαρδία. Καὶ αὐτὴ μάλιστα ἡ Ἀμερικὴ ἠέγεται ὅτι ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς Νορμανδούς. Πάντες οἱ Νορμανδοὶ ἡγάπων τὸ χυνῆγιον, τὸν πόλεμον καὶ τὴν εἰς τὰ δύλα ἀσκησιν· τὴν δὲ γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν κατέλειπον εἰς τοὺς δούλους. Πίστις δὲ ἡτονὴ μάλιστα τιμωμένη παρ' αὐτοῖς ἀρετὴ, καὶ ἡ πρὸς τὴν πυλησιν ἀγάπη τὸ μόνον τρυφερὸν αἰσθημα τῶν τραχέων ἄνδρων. Εἰς βαρύθυμα ἡρωϊκὰ ἔσματα καὶ λόγια, ἐνεκωμίζοντες τοὺς αὐτοὺς αὐτῶν (Σκάλδοι) τὰ μεγαλουργήματα τῶν προγόνων. Ἡ δὲ περιφημοτάτη συλλογὴ τοιούτων ιερῶν καὶ ἡρωϊκῶν ἀσμάτων φέρει τὸ ὄνομα Ἐδδα τ. Ἑ. σοφία. Καὶ τοι δὲ διδάξαντος τοῦ Ἀρογάδρου, ἐπισκόπου τοῦ Ἀμβούργου, κατὰ τὴν 9ην ἥδη ἑκατονταετηρίδα εἰς τὰ Σκανδιναվικὰ πράτη μετὰ μεγάλου ζήλου τὸ Εὐχαριστικόν, ἐχρειάσθησαν ὅμως ἔκρυπτη δύο

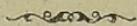
έκαποντα επηρέδες, μέχρις οὗ δὲ Χριστιανισμὸς ἐκδιώκει τὸ λοτεῖλῶς τὴν λατρείαν τοῦ Ὀδίνου.

§ 45. Πλεῖστα εἶχε νὰ ὑποφέρῃ ἡ ΑΓΓΛΙΑ παρὰ τῶν Δανῶν ἐπὶ τῶν νωθρῶν διαδόχων τοῦ Ἐγβέρτου (§ 14). Ἐλεπλάτουν τὰς παραλίους καὶ παραποταμίους χώρας, καὶ κατηδάφιζον τὰς χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Αὐτὸς μάλιστα ὁ ΜΕΓΑΣ ΛΑΦΡΕΑΔΟΣ (871—901) ἔξεβλήθη παρ' αὐτῶν ἐπὶ τινα χρόνον ἐκ τοῦ θρόνου, μέχρις οὗ κατώρθωσε τέλος, μετὰ μακρὰς περιπλανήσεις, νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν διὰ τῆς πανουργίας, τῆς ἀνδρείας καὶ τοῦ ἀγρύπνου πνεύματός του. Εἰς πολλὰ δὲ στίφη αὐτῶν, ἐπιστρέψαντα εἰς τὸν Χριστιανισμὸν, ἐπετράπη νὰ ἀποικήσωσιν εἰς τὴν Νορθουθερλανδίαν. Μετὰ ταῦτα δὲ ἡ σχολή τοῦ Ἀλφρέδου διαιτεῖ δυνάμεις περὶ τὴν ἐσωτερικὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ αὕτου. Ὡς δὲ Μέγας Κάρολος, διήρεσε τὴν χώραν εἰς κοινότητας καὶ νομίνας, καὶ διώρυσε πρὸς διανομὴν τῆς δικαιοσύνης Κόμητας καὶ Πρεσβυτέρους (Aldermen), ἕδρυσεν ἐκκλησίας καὶ σχολεῖα, διέταξε νὰ συναθροίσωσι τὰ ἡρωϊκὰ ἄσματα τῶν Ἀγγλοσαξόνων, καὶ μετέφρασε τὰ συγγράμματα τοῦ Βοηθίου καὶ ἄλλων (§ 11). Εἰς σπουδαῖα δὲ πράγματα συνεκάλει τὴν ἐξ εὐγενῶν συνισταμένην σύνέλευσιν, Βιτεργεμότοκον, διὰ νὰ τὴν συμβουλεύηται. "Ων δὲ ὁ ἴδιος τὸ ὑπόδειγμα τῆς ἡθικῆς εὐκοσμίας εἰς τὸν βίον, συνείλισεν ὁ Ἀλφρέδος καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκονομίαν καὶ τακτικὴν δραστηριότητα. "Οτε δέ μως ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ οἱ Ἀγγλοσαξόνες κάτοικοι ἐφόνευσαν ἀπανθρωπότατα κατὰ τὴν ρύκτα τοῦ Ἀγίου Βρεκκού πολλὰς χλιάρδας τῶν ἐν Νορθουμβερλανδίᾳ Δανῶν, ἤρχισεν ἐκ νέου Σουένος δὲ Εὔτυχης, βασιλεὺς τῆς Δανιμάρκης καὶ Νορθεγίας, τὰς πειρατείας μετὰ τοιαύτης ἐπιτυχίας, ὥστε δὲ οὐδὲς αὐτοῦ ΚΑΝΟΥΤΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ (1017—1035) ἤνωσε τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα μετὰ τοῦ Δανικοῦ καὶ Νορθεγικοῦ. Ἐκινέργησε δὲ σοφῶς καὶ δικαίως. Μετὰ τὸν θάνατον δὲ αὐτοῦ καὶ τῶν οἰών του, ἥλθε πάλιν εἰς τὸν θρόνον ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ Ο ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ (1041—1066), ἀπόγονος τῆς παλαιᾶς βασιλικῆς οἰκογενείας, Ούτος δηλ. εἶχε διατρίψει, κατέκ τὸ διά-

στημα τῆς ἀρχῆς τῶν ξένων, μακρὸν ἐν Νορμαρδίᾳ, καὶ εἶχεν ἀγαπήσει τὰ Γαλλικά ἥθη τῶν Νορμανδῶν. Ὁθεν ηύνοει κατὰ τὸ διάστημα τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοὺς ξένους, πρὸς βλάσην τῶν ἑγγωρίων, καὶ διώρισεν, ώς λέγεται, ἀποθυνθόκων ἀτεκνος, τὸν δοῦκα τῆς Νορμαρδίας Γουλλιέλμον διάδοχον τοῦ θρόνου. Ἀλλὰ τὸ ἔθνος ἀντέστη, καὶ ἐξέλεξε βασιλέα τὸν ἵπποτικὸν Ἀράλδον. Διὰ τῆς ΕΝ ΑΣΤΙΓΓΗ οἵμως ΜΑΧΗΣ (1066), καθ' ἣν ἐκάλυψε τὸ πεδίον τῆς μάχης δ' Ἀράλδος καὶ τὸ ἄνθος τῶν εὐγενῶν Ἀγγλοσαξόνων, ἔγεινε ΓΟΥΛΑΙΕΛΜΟΣ Ο ΚΑΤΑΚΤΗΤΗΣ κύριος τῆς Ἀγγλίας, ἔνθα καθίδρυσε μετὰ μεγάλης ταχύτητος νέαν κατάστασιν πραγμάτων. Ἐπλούτισε δὲ μὲ τὰ κτήματά τῶν τέως γεωκτημόνων Ἀγγλοσαξόνων τοὺς Νορμανδοὺς αὐτοῦ ἱππότας καὶ συστρατιώτας, τοὺς ὅποιους εἶχεν ἐλκύσει ὑπὸ τὴν σημαῖαν αὐτοῦ τὸ ῥιψοκίνδυνον πνεῦμα καὶ ἡ φιλοπραγμασύνη τῆς ἐποχῆς, εἰσήγαγε τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ τὸ Νορμανδικὸν δίκαιον, καὶ διένειμε τὰ ἐπικερδέστατα τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων εἰς τοὺς φίλους αὐτοῦ. Οὕτω μίλα καὶ μόνη μάχη μετήλλαξε πάσας τὰς σχέσεις τοῦ βίου. Ἐκ δὲ τῆς μίζεως τῶν στοιχείων τῶν διαφόρων λαῶν μετὰ δικαίων καὶ τῶν νόμων αὐτῶν, τῶν ἥθων καὶ ἔθιμων, τῆς γλώσσης καὶ ποιήσεως, ἀνεπτύχθη κατὰ μικρὸν συμπαγής τις ἔθνικότης, πλήρης ζωῆς.

§ 46. Ὁλίγῳ πρότερον ὁ ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΓΟΥΙΣΚΑΡΔΟΣ («πανούργος κεφαλὴ»), εὐγενὴς Νορμανδός, εἶχε καταλάβει (1060), διὰ τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ καὶ πανουργίας, τὸ μέγιστον μέρος τῆς ΚΑΤΩ ΙΤΑΛΙΑΣ Ὡνόμασε δ' ἔαυτὸν (1072) δοῦκα τῆς Ἀπουλίας καὶ Καλαβρίας, καὶ ἀνεγνώρισε τὸν Πάπα τημαριωτικὸν κυριάρχην. Ο δὲ ἡρωϊκὸς αὐτοῦ υἱὸς ΒΟΕΜΟΥΝΔΟΣ ἐξέτεινε τὴν ἐπικράτειαν διὰ νέων κατακτήσεων ἐν ṽ ὁ ἀνδρεῖος ἀδελφὸς τοῦ Ροβέρτου Ῥόγερος ἀπέσπασεν ἀπὸ τοὺς Ἀραβίας τὴν υῆσον Σικελίαν μετὰ τῶν πόλεων Πατόρμου καὶ Μεδεσσηνῆς. Τοῦ Ροβέρτου οἵμως ὁ οἰκος εξερημώθη μετ' ὀλίγον· μετὰ δὲ τοῦτο ἦνωσεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀδελφοῦ του ΡΟΓΕΡΟΣ Β'. (1130—1154) τὴν Σικελίαν μετὰ τῆς κάτω Ἰταλίας, καὶ κατωρθώσας νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Πάπα τὴν Βασιλικὴν ἐπωρᾶ-

τυμπανοφόρων, ἐθεμελίωσε τὸ *Βασιλειον* τῆς *Νεαπόλεως* καὶ *Σικελίας*. Διὰ καλοῦ δὲ πολιτεύματος καὶ ἐπιμελείας περὶ τὴν ἀπογομήν τῆς δικαιοσύνης, διὰ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων τοῦ *Σαλέριου* καὶ τῆς *Αμαλφίου*, καὶ διὰ τῆς γεωργίας, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας, ἔφθασε τὸ *βασίλειον* εἰς μεγάλην ἀκμήν. 56 ἔτη ἔμειναν αἱ ὥραιαι καὶ πλούσιαι χώραι εἰς τὰς χεῖρας τοῦ *Ρογέρου* καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἐπειτα δὲ μετέβησαν εἰς τοὺς Γερμανοὺς αὐτοκράτορας. *Οὐαγερστώφοντας.*

3. Η ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΟΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ.

1. Ο ΣΑΞΟΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ (919—1024).

§ 47. Ἐν Γερμανίᾳ αἱ βιαιοπραγίαι τῶν μεγιστάνων, καὶ αἱ καταστρεπτικαὶ ἐπιδρομαὶ τῶν Οὐγγρῶν, εἶχον παραγάγει κατάστασιν ἐξαγριώσεως καὶ ἀνομίας. Ταύτην δὲ προσεπάθησεν ἡδὴ ὁ πρῶτος ἐλευθέρως ἐκλεχθεὶς βασιλεὺς, *Κονράδος* ὁ *Σάλιος* (§ 42), νὰ καταπαύσῃ μετ' αὐστηρότητος καὶ τραχύτητος, καὶ διέταξε νὰ ἀποκεφαλίσωσι δύο ἀπειθεῖς κόμητας, ἵνα παράσχῃ τρομακτικὸν παράδειγμα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐνύόσσεν, ὅτι ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ δὲν εἶχεν τὴν ἀναγκαῖαν πρὸς κυριαρχίαν ἡθικὴν δύναμιν, οὔτε τὴν εύτυχίαν τῶν ὅπλων, συνέπραξεν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ *ἰσχυροῦ* αὐτοῦ ἀντιπάλου, τοῦ *Σάξονος ΕΠΡΙΚΟΥ Α'*. (τοῦ *Ὀριεθοθήρα*). Ο *ἰσχυρὸς δ'* οὗτος ἠγεμὼν (919—936) ἐξέτεινε τὰ δριτα τοῦ κράτους πρὸς βορρᾶν, ὅπου ἐθεμελίωσε κατὰ τῶν Δανῶν τὴν μαρχιονίαν τοῦ *Σλεσβίσκου*, πρὸς δυσμάς ἔνθι προσέθηκε πάλιν εἰς τὸ κράτος τὴν *Λοθαριγγίαν*, καὶ πρὸς ἀνατολὰς, ἔνθι ἀπέκρουσεν ἐπιτυχῶς τοὺς *Σλαύους*. Παρὰ δὲ τῶν Οὐγγρῶν, τῶν ὅποίων τὰ ἄγρια ἴππικὰ στίφη εἰσέβαλλον καὶ ἔκαστον σχεδὸν ἔτος εἰς τὴν ἔρημον ὅπλων χώραν, κατεπάτουν ὑπὸ τὰς ὁπλὰς τῶν ἵππων αὐτῶν ἀνθρώπους, ποίμνια καὶ ἄγρους, ἡγόρασεν ἐννεατῆ ἀνακωχὴν, ἐκ τῆς ὅποίας ὡφελήθη πρὸς βελτίωσιν τῶν στρα-

τιωτικῶν πραγμάτων καὶ κτίσιν ἴσχυρῶν πύργων. Πεποιθώς δὲ εἰς τὰς προπαρασκευὰς ταύτας, ἡρνήθη, παρελθούσης τῆς ἀνακυκῆς, νὰ πληρώσῃ εἰς τοὺς Οὐγγρους τὸν μέχρι τοῦδε πληρονόμενον φόρον, καὶ ὅτε οὗτοι ἐπεχειρήσαν ἐπὶ τούτῳ ἐκστρατείαν πρὸς ἑκδίκησιν, ἐνίκησεν (933) αὐτοὺς νίκην μεγάλην.

§ 48. ΟΘΩΝ Α'. Ο ΜΕΓΑΣ (936—973) ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Ὡς δὲ ἐκεῖνος, οὗτος καὶ οὗτος, προσεπάθησε, διανέμων τὰ δουκάτα καὶ ἐπισκοπεῖα εἰς συγγενεῖς καὶ φίλους, νὰ διατηρήσῃ τὴν ἔνοτητα τοῦ κράτους, καὶ νὰ παύσῃ τὸ μῖσος τῶν φυλῶν. Ἐξέτεινε δὲ καὶ τὰ δρια τοῦ κράτους καὶ διέδωκε τὸν Χριστιανισμόν· καὶ ὅτε οἱ Οὐγγροὶ ἐποίησαν ἐκ νέου ληστρικὰς εἰς τὴν Γερμανίαν ἐπιδρομὰς, ἐνίκησεν αὐτοὺς (955) ὁ ἀνδρεῖος "Οθων εἰς τὴν ἐν ΔΕΧΦΕΛΔΗ ΜΑΧΗΝ (πλησίον τῆς Αὐγούστης) τοιαύτην νίκην, ὥστε ἀπὸ τὰ μεγάλα ἐκεῖνα στήφη διάλιγοι μόνον διέψυγον τὴν σφαγὴν, καὶ ἔπαισαν ἔκτοτε τὰς ἐπιδρομὰς αὐτῶν. Ὁ δὲ χριστιανισμὸς, ὃστις εἰσήχθη καὶ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν περὶ τὸ τέλος τῆς ἐκατονταετηρίδος, ἐπήνεγκεν ἡπιώτερα ἥθη καὶ εἰρηνικὰς διαθέσεις.—Ἐπισημάτωτον δῆμος συμβάν διὰ τὴν Γερμανίαν ἥτου, ὅτι ὁ "Οθων ΑΠΕΚΤΗΣΕ (962) ΤΟ ΑΥΓΚΟΡΑΤΟΡΙΚΟΝ ΛΞΙΩΜΑ, ὅπερ ἔμεινεν ἔκτοτε παρὰ τῷ ἀγίῳ Ῥωμαϊκῷ κράτει τοῦ Γερμανικοῦ ἔθνους. Συζευχθεὶς δὲ μετὰ τῆς Ἀδελαΐδος, βασιλίσσης τῆς Βουργουνδίας καὶ τῆς "Ανω Ἰταλίας, ἔλαθεν ὁ "Οθων τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας, καὶ ἐκοσμήθη ἐν Μεδιολάνῳ μὲ τὸ Λομβαρδικὸν στέμμα. Ἐπειτα δ' ἀπῆλθεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἔλαβε τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα τῆς Ῥώμης, καὶ ἔδρυσεν τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας ἐπὶ τοῦ παπικοῦ θρόνου, ὅρκίσας τοὺς Ῥωμαίους «ὅτι οὐδέποτε γωρίς τῆς γνώσεως καὶ θελήσεως αὐτοῦ καὶ τῶν διαδόχων του, ἥθελον ἐκλέξει ἢ χρεσιν πάπαν».

§ 49. Η δεκαετής κυβέρνησις ΟΘΩΝΟΣ ΤΟΥ Β'. (973—983) ὑπῆρξε πλήρες ἀγώνων κατὰ τῶν ἀνησύχων μέγιστάνων τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας, κατὰ τῶν Γάλλων, οἵτινες ἥθιζοσαν νὰ σφετερίσθωσι τὴν Λοθαριγγίαν, καὶ κατὰ τῶν Ελλήνων καὶ Σαξανηνῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ, ἐνθι ἀπήγτει

τὰς Βυζαντινὰς κτήσεις ὡς προῦκα τῆς συζύγου αὐτοῦ Θεοφα-
νοῦς, καὶ ἥθελε νὰ τάξῃ αὐτὰς ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν του. Εἶχε
δὲ τάξει ἥδη ὑπὸ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ τὴν Νεάπολιν, τὸ Σάλερνον
καὶ τὸν Τάραντα, καὶ ἥλπιζεν διτὶ ἥθελε κατορθώσει νὰ ἀνα-
γνωρισθῇ ἡ αὐτοκρατορικὴ δύναμις τῆς Ῥώμης μέχρι τῆς νοτίου
Θαλάσσης, ὅπερ εἰς τὴν μάχην τοῦ Βασαρτέλλου ὑπὸ¹
τῶν Σαρακηνῶν, καὶ ἀναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ. — 'Ο υἱὸς δ' αὐ-
τοῦ ΟΘΩΝ ὁ Γ'. (983—1002) ἔλαβε μὲν παιδεῖαν μεγά-
λην ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς μητρὸς αὐτοῦ (Θεοφανοῦς) καὶ τῆς
μάρμης του (Ἀδελαΐδος), ἔλειπεν δῆμως εἰς αὐτὸν ἡ ἀναγκαῖα
δύναμις, δπως ἀρχῇ λαοῦ τραχέος καὶ πολεμικοῦ. Πεφυσιω-
μένος δ' ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς ἰδέας τῆς κατάγωγῆς αὐτοῦ, ὡς ἀ-
πόγονος τῶν δύο πρώτων ἡγεμονικῶν οἰκων τῆς Χριστιανι-
σύνης εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν, ἐπεχείρησε πορείαν
προσκυνητοῦ πρὸς τὸ τάφον Καρόλου τοῦ Μεγάλου ἐν Ἀκυτ-
γράνῳ, ἵνα, θεωρῶν τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου αὐτοκράτορος
ἐν τῷ ἀνεψιγμένῳ τάφῳ, ἐνθουσιασθῇ πρὸς τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ
ἀλησιν. Ἀγόμενος δ' ὑπὸ τῆς ἡγεμονικῆς ταύτης ὑπερηφανίας,
ὡς καὶ ὑπὸ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ Ἰ-
ταλικὴν παιδείαν, ἐμελέτα νὰ καταστήσῃ τὴν Ῥώμην πρω-
τεύουσαν τοῦ κράτους αὐτοῦ ἀλλ' ὁ πρόωρος θάνατος ἐμα-
ταίωσεν ὅλα τὰ σχέδια. Ἐμρυτὸς βαρυθυμίᾳ, καὶ μέριμνᾳ
ἔμφορος διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς φυγῆς του, οὗθουν αὐτὸν ἐνίστε-
εις ἀδιαλείπτους προσευχάς, καὶ εἰς ἐπιλήρωσιν βαρέων ἐκ-
κλησιαστικῶν κανόνων, μάλιστα διτὲ ἐπιλογίαζε τὸ ἔτος χίλια
ἀπὸ Χριστοῦ, τὸ ὅποιον ἐπιστεύετο κοινῶς ὡς τὸ τέλος τοῦ
κόσμου.

§ 50. Μετὰ πολλοὺς ὄστερον ἀγῶνας ἔλαβε τὴν ἀρχὴν
ΕΠΡΙΚΟΣ ὁ Β'. (1002—1024) τῆς Βαυαρίας, συγγενῆς τῶν
Οθώρων. Ἡ εὔνοια δ' αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν
κλῆρον παρέσγεν εἰς αὐτὸν τὸ ἐπώνυμον τοῦ Ἀγίου. Εν δὲ
τῇ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πάπα τελεσθείσῃ ἐγκαινιάσει τῆς μητροπό-
λεως Βαυμέργης ἔλαβεν ὁ αὐτοκράτωρ γονυκετής ἐκ τῶν χει-
ρῶν αὐτοῦ τὰ σημεῖα τῆς ἀρχῆς, τὸ σκῆπτρον καὶ τὸ χρυ-
σοῦν αὐτοκρατορικόν μῆλον. Καὶ τοι δ' ἀσκῶν κατὰ τὰς

εἰς Ῥώμην αὐτοῦ πορείας τὴν ἐπὶ τῆς Ἀγίας Πόλεως ἐπιτρόπειαν, ἡ τελετὴ ὅμως ἐκείνη ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τοὺς μετέπειτα πάπας νὰ θεωρῶσι καὶ κηρύξτωσι τὸ αὐτοχρονικὸν στέμμα ώς τυμάριον αὐτῶν.

2. Ο ΣΑΛΟΦΡΑΓΚΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ. (1024—1125).

§ 51. ΚΟΡΡΑΔΟΣ ὁ Β'. (1024—1039) ἐφρόντιζε μᾶλλον νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ κράτος καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ἵπποικὴν τιμὴν, ἢ νὰ κυβερνᾷ εἰρηνικῶς. Ἀφοῦ δὲ ἐφόρεσεν ἐν Μεδιολάκῳ μὲν τὸ σιδηροῦ στέμμα τῶν Λομβαρδῶν, ἐτρόμην δὲ τὸ αὐτοχρονικὸν στέμμα, προσέθηκεν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ τὸ παρά τὸν Ῥοδανὸν καὶ Ἰούρασσον ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΟΤΡΥΟΥΝΔΙΑΣ. Τοῦτο ὅμως περιέπλεξεν αὐτὸν εἰς πολλὰς ἔριδας, τοῦτο μὲν πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ ἐπισκόπους τῆς Βουργουνδίας, οἵτινες ἐθεώρουν ἕαυτοὺς ἀνεξαρτήτους ἀργοντας τῆς χώρας, καὶ ἤρονῦντο ὑποταγὴν, τοῦτο δὲ πρὸς τὸν προγονὸν αὐτὸν Ἐρνεστὸν τὸν Σουέβον, ὃστις ἰσχυριζόμενος ὅτι ἔχει πλησιέστερα δικαιώματα ἐπὶ τοῦ Βασιλείου, καὶ ἐνωθεὶς μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ Βελγίου ἐν τῇ νοτίῳ Γερμανίᾳ ὑψώσει τὴν σημαλαντῆς ἀνταρσίας. Ἀμφότεροι οὗτοι κατεβλήθησαν μετὰ μακροὺς ἀγῶνας. — Ο δὲ νιός τοῦ Κορράδου ΕΠΡΙΚΟΣ ὁ Γ'. (1039—1056) «ὁ Μέγας», ἦτον ἀνὴρ μεγάλης δυνάμεως, ἐπὶ τοῦ ὥποιου ἔλαβεν ἡ Γερμανία τὴν μεγίστην αὐτῆς ἔκτασιν. Ἡν δὲ βιαίας καὶ φιλάρχου φύσεως, ἐκράτει μὲν κραταιάν χεῖρα τοὺς ανησύχους μεγιστᾶνας εἰς ὑπακοήν, διορίζων αὐτὸς τοὺς πάπας, ως καὶ τοὺς ἐπισκόπους καὶ ἀρχιμανδρίτας τοῦ κράτους. Κατώρθωσε δὲ νὰ εἰσαχθῇ καθ' δλον τὸ κράτος ἡ ΘΕΙΑ ΕΙΡΗΝΗ, καθ' ἣν πᾶν ὅπλον ἐπρεπε νὰ ἡσυχάζῃ ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς τετάρτης μέχρι τῆς πρωίας τῆς δευτέρας καὶ ἡ διάταξις αὕτη διετήρει μόνη ἐν τῇ σιδηρᾷ ἐκείνῃ ἐποχῇ τάξιν τινά· προσέτι, δὲ διετήρησεν ἔχοτὸν ἀμόλυντον ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας ΣΙΜΩΝΙΑΣ τῆς ἐπὶ χρήμασι δηλ. Ἡ εξ ἄλλων κοσμικῶν αἰτίων ἀπονομῆς ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων καὶ κτημάτων.

§ 52. Γιὸς τοῦ Βρέρίου Γ'. Ἠτον ὁ εύφυεστατος μὲν, ἀλλὰς ταραπλαγμένος ἐπειτα αὐτοχράτωρ ΕΠΡΙΚΟΣ ὁ Δ'. (1056—

4106), τοῦ ὁποίου κατ' ἀρχὰς, διότι ἦτο πέντε μόνον ἑτῶν, εἶχε τὴν ἐπιτροπείαν ἡ νοήμων αὐτοῦ μήτηρ Ἀγρή, μέχρις οὖν ηὗτύχησεν ὁ φίλαρχος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κολωνίας Ἀρρος νὰ φέρῃ εἰς τὴν ἔξουσίαν αὐτοῦ τὸν νέον αὐτοκράτορα. Ἐλλοις δὲ αὐτηρὸς τρόπος τῆς ἀνατροφῆς τοῦ ἱεράρχου τούτου ἀπήρετο σκενεὶς τὸν Ἔρρικον. Βέβαιας δὲ εὗρε μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ἐπίσκοπον τῆς Βρέμης Ἀδαλβέρτον, διστις ἀπέσπασε μὲν αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Ἀννου, κολακεύων δὲ καὶ εὐχαριστῶν τὴν φιληδονίαν αὐτοῦ, ἔγεινε προσφιλέστατος εἰς τὸν νέον ἡγεμόνα. Διὰ νὰ τιμωρήσῃ δὲ τοὺς Σάξονας, οἵτινες ἔβλεπον πάντοτε μὲν δυσπιστίαν καὶ φθόνον τοὺς Φράγκους κυριάρχας, καὶ μεταξὺ τῶν ὄποιων εἶχε πολλοὺς ὄπαδους ὁ ἔχθρος τοῦ Ἔρρίκου Ὁθων ὁ Νορθεύμον, κατέφκησεν δὲ αὐτοκράτωρ ἐν Γοστιαράᾳ. Ἐγταῦθα δὲ διετήρει ἀσωτὸν αὐλὴν, κατεπίζει καὶ κακομεταχειρίζετο εὐγενεῖς καὶ λαὸν, καὶ καθίστα ἐπιτραπῇ πᾶσαν τὴν χώραν περιερχόμενος μετὰ τῶν συνεταίρων αὐτοῦ καὶ ὑερίζων νεανικῶς. Τότε ὅμως ἔλαθον τέλοις οἱ ἵπποται τῆς Σαξονίας τὸ ἔιφος εἰς χεῖρας, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὁθωνος οἱ πύργοι κατηδαφίσθησαν, τὸ ὅχυρόν Χατσβούργον κατεστράφη, καὶ ὁ αὐτοκράτωρ ἡναγκάσθη νὰ φύγῃ. Ἐντεῦθεν δὲ ἥρχισεν ὁ καταστρεπτικὸς ἐκεῖνος πόλεμος, διστις ἀπέβη πρὸς βλάστην τῶν Σαξόνων, διὰ τῶν ἔξοχῶν πλεονεκτημάτων τοῦ Ἔρρίκου καὶ τῆς νίκης (1075) αὐτοῦ ἐν Ούκστρουθῃ τούτῳ δὲ ἔγεινεν ἐπὶ τέλους αἰτία νὰ προσκαλέσωσι διαιτητὴν τὸν πάπαν.

§ 53. Τότε δὲ ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ παπικοῦ θρόνου δὲ ἐπίμονος καὶ σταθερὸς εἰς τὴν θέλησιν αὐτοῦ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ὁ Ζ'. (Ι.τ.-δεβράρδης), τοῦ ὁποίου σκοπὸς ἦτο, νὰ ἰδρύσῃ ἐν τῷ κλίνῳ αὐτηροτέρᾳρ ἥθεκήν καὶ θρησκευτικὸν αἴσθημα, νὰ καταστήσῃ τὴν ἐκκλησίαν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ἔξουσίας, καὶ νὰ ἴψωσῃ τὸν πατισμὸν ὑπεράρω τῆς αὐτοκρατορικῆς καὶ πάσης κοσμικῆς ἥγεμοιων δυνάμεως. "Οθεν παρὰ τῷ προκατόλῳ αὐτοῦ ἥδη εἶχεν ἐνεργήσει, ὥστε ἡ ἐκδογὴ τοῦ πάπα οὐδὲν ἀφαιρεθῆ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Ρώμης, καὶ νὰ μετενεγκρηθῇ εἰς τὸ γεωστὶ συσταθεῖν ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ ΤΩΝ ΚΑΡ-

ΔΙΝΑΛΙΩΝ. Ἀνυψωθεὶς δὲ εἰς τὸν θρόνον ἐμελέτησε πάρα τὴν καθάρισιν τῆς ἐκκλησίας διὸ εξέδωκεν αὐστηρὰν διαταγὴν κατὰ πάσης σημωνίας, καθήρεσεν ἡ ἐξώρισε τοὺς ἐπισκόπους, οἵτινες εἶχον λάβει τὰ ἀξιωματα αὐτῶν διὰ δωροδοκίας, καὶ ἀπηγόρευσε τὴν ΛΑΪΚΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΙΝ (τὴν κατάληψιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων διὰ τῶν ἐπιχωρίων ἡγεμόνων)· ἔπειτα δὲ κατέστησε τὴν ΑΓΑΜΙΑΝ αὐστηρὸν νόμον πρὸς τοὺς κληρικούς, ὅπως συνδέσῃ αὐτοὺς στενώτερον μετὰ τῆς ἐκκλησίας. Μετὰ τοιαύτας δὲ διατάξεις, ἦλθεν εἰς τὸν τολμηρὸν πάπαν ἡ πρόσκλησις τῶν Σαξόνων, νὰ κρίνῃ αὐτοὺς ὡς διαιτητὴς εἰς λίαν κατάλληλον περίστασιν, ὅπως δώσῃ κύρος εἰς τὸ ἀξιωμα, ὅτι δ πάπας, ὡς ἀπερόβωπος τοῦ Χριστοῦ, κάθηται ὑπὲρ πάντας τοὺς κοσμικοὺς δυνάστας, καὶ ἐπομέρως αὐτοκράτωρ, βασιλεὺς καὶ ἡγεμόνες εἶναι υποτελεῖς αὐτοῦ. Ἐκάλεσε λοιπὸν τὸν Ἐρήμον Δ'. πρὸ τῆς δικαστικῆς αὐτοῦ ἔδρας. Ἄλλ' ὁ αὐτοκράτωρ, ἀντὶ νὰ προσέξῃ εἰς τὴν ἀπαίτησιν ταύτην, ἐκήρυξεν εἰς ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον, συγκαλεσθεῖσαν ἐν Βορματίᾳ, τὸν πάπαν ἔκπτωτον τοῦ θρόνου, καὶ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀπόφασιν ταύτην ἐν σκωπικῇ ἐπιστολῇ. Ἄλλὰ τότε ἀνεθεάτισεν ὁ Γρηγόριος τὸν αὐτοκράτορα καὶ τοὺς ὄπαδούς αὐτοῦ, καὶ ἀφήρεσεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἀξιωμά του. Τοῦτο δ' ἔγεινε καθ' ἓν στιγμὴν ἡ πρὸς τὴν ἐνάρετον αὐτοῦ σύζυγον, ἀφ' ἣς ἥθελε νὰ χωρισθῇ διὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Μογουντίας, εἶχον παραγάγει κοινὴν δυσαρέσκειαν. Ὁθεν ὁ λαὸς ἐγκατέλειψεν αὐτὸν μετ' ὀλίγον, καὶ οἱ ἐν Τριβούροις συνθροισμένοι ἡγεμόνες ἀνήγγειλαν εἰς αὐτὸν, ὅτι μέλλει νὰ παυθῇ, ἀν δὲν ἀπολυθῇ τοῦ ἀναθέματος ἐντὸς τοῦ ἔτους. Τότε δ' ἐσπευσεν (1077) ὁ Ἐρήμος, συνοδεύσμενος ὑπὸ τῆς πιστῆς αὐτοῦ συζύγου καὶ ἐνὸς μόνον ὑπηρέτου ἐν δρυμυτάτῳ χειμῶνι, νὰ ὑπερεῇ τὰς Ἀλπεις, καὶ νὰ ὑπάγῃ πρὸς τὸν ἐν τῷ ἀνακτόρῳ τῆς ΚΑΝΟΣΣΗΣ διατίβοντα πάπαν· δὲν ἥδυνθη ὅμως νὰ παρουσιασθῇ καὶ νὰ γείνῃ δεκτὸς εἰς ἀκρόσιν, πρὶν ἡ περιμείη ἀνυπόδητος καὶ ὑπὸ ἐνδυμα μετανοίας τρεῖς ἡμέρας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀνακτοροῦ. Μετὰ τοιαύτην ταπείνωσιν ἀπελύθη τοῦ ἀγαθέματος,

§ 54. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ Ἐρρίκου εἶχον ἀναγορεύσει οἱ ἔχθροι αὐτοῦ αὐτοκράτορα τὸν δοῦκα τῆς Σουεβίας *Rou-
ßoloγον*. Ἔντεινθεν δ' ἐξήφθη ἐμφύλιος πόλεμος, ἐν δὲ ἐνίκησεν
ὁ Ἐρρίκος διὰ τῶν ἐζόχων αὐτοῦ πλεονεκτημάτων καὶ τῆς
βοηθείας τῶν Γερμανικῶν πόλεων. "Οτε δ' ἐστερήθη ὁ Ἄου-
δόλφος, ἐν τῇ παρὰ τὸν Ἐλστερον μάχην τῆς χειρὸς αὐτοῦ
καὶ ἀπέθανε μετ' ὀλίγον (1080), ἡδυνθη ὁ αὐτοκράτωρ νὰ
ἐπιχειρήσῃ ἐκδικητικὴν ἐκστρατείαν κατὰ τοῦ Γρηγορίου, ὅστις
ἐν τῷ μεταξὺ, ἀπατηθεὶς ὑπὸ φευδᾶν περὶ νίκης ἀγγελιῶν, εἰ-
χεν ἀνανεώσει τὸ ἀνάθεμα. "Οθεν κατέλιπε τὴν τελείωσιν τοῦ
Γερμανικοῦ πολέμου εἰς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ *Φρειδερīκον* Ὁ-
χειστῶφον, τὸν ὥποιον διώρισε δοῦκα τῆς Σουεβίας, καὶ ἐ-
στράτευσεν ἐπειτα μὲν δύναμιν στρατοῦ πέραν τῶν Ἀλπεων.
Ἐκκλησιαστικὴ δὲ σύνδος συγκαλεσθεῖσα ὑπὸ αὐτοῦ ἐν *Bri-
xiō* ἐκήρυξε (1081) τὴν καθαίρεσιν τοῦ Γρηγορίου, καὶ ἐξέ-
λεξε πάπαν *Κλήμεντα* τὸν Γ'., παρ' οὖν ἐστέφθη πάραυτα ὁ
Ἐρρίκος. Καὶ διετηρήθη μὲν ὁ Γρηγόριος, προστατευόμενος
ὑπὸ τοῦ *Ροβέρτου Γουϊσκάρδου* (§ 46), μεθ' οὖν εἶχε συνομολο-
γήσει συνθήκην, χρόνον τινὰ εἰσέτι εἰς τὸ ἐν *Τρόμη* φρούριον
τοῦ Ἀγγέλου· ἀλλ' αἱ τρομεραὶ καταδηλώσεις τῶν Νορμανδῶν
ἐδύσαρέστησαν τοσοῦτον τοὺς *Ρωμαίους*, ὅστε ὁ πάπας ἐνό-
μισε συμφέρον νὰ καταφύγῃ (1084) εἰς *Sax-leprosor*, δπου ἀπέ-
θανε τὸ ἐπιὸν ἔτος. Φιλοδοξία καὶ φιλαρχία ἦσαν μάλιστα τὰ
ἐλατήρια τῶν πράξεων, τῶν λόγων καὶ τῶν στοχασμῶν αὐ-
τοῦ· τὸν κόσμον νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ, εἰς τοῦτο
ἀπέβλεπεν ἐφ' ὅρους ζωῆς. Ἀλλὰ τὰ παθήματα τοῦ Ἐρρίκου
δὲν εἶχον τελειώσει ἀκόμη. Ἐν Γερμανίᾳ ἐπανέστησαν δύο
αὐταυτοκράτορες, καὶ ἐν Ἰταλίᾳ παρεσκεύαζον κατ' αὐτοῦ οἱ
ἀπαδοὶ τοῦ Γρηγορίου πλῆθος ἐχθρῶν, καὶ ἀναθεμάτισαν αὐ-
τὸν ἐκ νέου. Τελευταῖον δ' ἐπανεστάτησαν καὶ οἱ ἕδιοι αὐτοῦ
ἀποπλανημένοι οἵτινες ἐναντίον του. Καὶ ἀπεκηρύχθη μὲν ὁ *Kor-
frādoς* ὑπὸ αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν ἐν ἀδοξίᾳ· ἀλλ' ὅχι πολὺ μετὰ
ταῦτα ὑψώσεις καὶ ὁ στραφθεὶς ἦδη Ἐρρίκος - τὸ ξίφος κατὰ
τοῦ πατρὸς, ἐλαβεν αὐτὸν αἰχμαλωτον, καὶ ὅτε διέφυγε τὴν
αἰχμαλωσίαν, ἐξηκολούθησε τὸν πόλεμον ἐπὶ τοσοῦτον χρό-

νον, μέχρις οὗ καταβλήθεις ὁ Ἐρρίκος Δ'. ὑπὸ τῆς δυστυχίας καὶ τῆς λύπης κατέστρεψεν (1106) ἐν Λιέγῃ (Λυντίχῳ) τὸν βίον. Ἀλλὰ καὶ τώρα ἀκόμη δὲν εὑρεν ἡσυχίαν. Πέντε ἔτη ἔμεινεν ὁ νεκρὸς αὐτοῦ ἐν Διπλαρίᾳ εἰς ἀγεγκανίαστον ἐκκλησίδιον ὑπεράνω τῆς γῆς, πρὶν ἡ ἐπιτραπῆ ἡ ἔκθεσις αὐτοῦ εἰς τοὺς αὐτοκρατορικοὺς τάφους. Ἐρρίκος ὁ Δ'. ἦτον ἀνὴρ μεγάλων προτερημάτων, ἀνδρεῖος καὶ μεγαλόψυχος, ἀλλὰ δὲν ἐγνώριζε νὰ ἀρχῃ τῶν παιθῶν αὐτοῦ καὶ ἐπιθυμιῶν. οὐδὲ ἦτο τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς εὐνοϊκὸν εἰς αὐτόν. Ἡ δὲ εἘρρίκην πίστις ὅλιγον ἐτυμάτιο τότε εἰς τοὺς μεγιστᾶντας τοῦ κράτους.

§ 55. Βλ. δοσφ μὲν ΕΡΡΙΚΟΣ ὁ Ι. (1106—1125) εὐρέσκετο εἰς ἀδόξους πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ πολέμους, ἦτον ἡνωμένος μὲ τὸν πάπαν. Μόλις δὲν εἴη ἔριδας πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν κληρικῶν. Ἀπήγαγε δὲ τὸν πάπαν καὶ τοὺς καρδιναλίους αὐτοῦ αἰχμαλώτους, δι' οὗ κατώρθωσε τέλος, καὶ τοι ἐπαγαγγὼν καὶ κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸν κεραυνὸν τοῦ ἀναθέματος, νὰ διαλυθῇ διὰ τοῦ ΕΝΩΤΙΚΟΥ ΤΗΣ ΒΟΡΜΑΤΙΑΣ (1122) κατὰ δίκαιον τρόπον ἡ περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν κληρικῶν ἔρις. Κατὰ τὴν συνθήκην δὲ ταῦτην ἐπρεπε νὰ ἐκλέγωνται οἱ τε ἐπίσκοποι καὶ ἀρχιμανδρῖται ἐλευθέρως, καὶ νὰ διαρίζωνται μὲν ὑπὸ τοῦ πάπα εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν αὐτῶν ὑπούργημα, ἀλλ' ὁ αὐτοκράτωρ ἀπένειμεν εἰς αὐτοὺς τὸ σκῆπτρον μετὰ τῶν ἔγκοσμων αὐτῶν κτημάτων καὶ δικαιωμάτων. Ἡ αὐστηρότης δημοσ., μεθ' ἧς ὁ Ἐρρίκος ἐταπείνωσε τοὺς αὐθάδεις ἡγεμόνας τοῦ κράτους, ἐκαμεν αὐτοὺς νὰ μὴ ὑψώσωσιν εἰς τὸν θρόνον, ἀποθανόντος τοῦ αὐτοκράτορος ἀτέκνου, τὸν πλησιέστατον συγγενῆ τοῦ Φραγκικοῦ οἴκου Φρειδερίκον 'Οχενστῶφον' ἀλλ' ἐξελεξαν ΔΟΘΑΡΟΝ ΤΟΝ ΣΑΞΟΝΑ (1125—1137), κληρονόμον 'Οθωρος τοῦ Νορθεύμου. Ερίσαντες δ' ἐπὶ τινα χρόνον οἱ 'Οχενστῶφοι ἡναγκάσθησαν τέλος νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸν Δοθάρον αὐτοκράτορα, καὶ νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν κατὰ τῆς Ιταλίας ἐκστρατείαν του.

4. Η ΜΕΡΙΣΤΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΩΝ.

1. ΔΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΙ.

§ 56. Ἐπὸ τῆς 4ης ἡδη ἐκατονταετηρίδος εἶχεν ἐπικρατήσει ἡ συνήθεια νὰ ἀποδημῶσι, χάριν ψυχικῆς σωτηρίας καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ μετανοίας βίου ἀμαρτωλοῦ, εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ νὰ προσεύχωνται εἰς τὴν θέσιν τὴν ὅποιαν ἐπίστευον ὅτι ἡπον ὁ τάφος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὅπου εἶχεν οἰκεδομήσει διὰ τοῦτο ἔκκλησίαν ἡ αὐτοκράτειρα Ἐλένη. «Οσῳ δὲ περισσοτέρων ισχὺν ἔλαμβανεν ἡ χριστιανικὴ πίστις εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων, τόσῳ συγχάρηται ἡσαν καὶ αἱ δόδοιπορίαι αὗται τῶν προσκυνητῶν. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν εἶχον τὴν χώραν οἱ ἐμπορικοὶ Ἄραβες, ἥδυναντο οἱ προσκυνηταὶ νὰ πορεύωνται καὶ ἀναχωρῶσιν ἀνεμποδίστως· ἀλλ’ ἡ Συρία καὶ Παλαιστίνη ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Σειδσούκκικῶν Τούρκων, ὑπέφερον καὶ οἱ ἐγχώριοι χριστιανοὶ καὶ οἱ προσκυνηταὶ σκληρὰς ταλαιπωρίας. Ὡφειλον δῆλον πληρόνωσι μεγάλους φόρους, καὶ πολλάκις ἐληστεύοντο, ἔκακοποιούντο καὶ ἐφονεύοντο. Τότε δὲ ἐπαρωσιάσθη προσκυνητής τις, ἐπιστρέφων ἐξ Ἱερουσαλήμ, ΠΕΤΡΟΣ Ο ΒΞ ΑΜΒΙΑΝΟΥ, εἰς τὸν πάπαν Οὐρβανόν τὸν Β', παρέστησεν εἰς αὐτὸν τὰ παθήματα τῶν Χριστιανῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, καὶ ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ περιέλθῃ χώρας καὶ πόλεις, ἵνα προπαρασκευάσῃ τὰ πνεύματα εἰς τὴν μεγάλην ἐπιχείρησιν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἀγίας Χώρας ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν ἀπίστων. Θαυμασία δὲ τον ἡ συγκίνησις, τὴν ὅποιαν ἐπροξένησαν καθ’ ὅλας τὰς χώρας αἱ διηγήσεις τοῦ εὐγλώτου προσκυνητοῦ, μὲ τὸ ὑπὸ τῆς θλιψεως καταβεβλημένον αὐτοῦ πρόσωπον. Ὁθεν ὅτε ὁ πάπας εἰς τὴν ἐν ΚΛΑΡΑΜΟΝΤΙΩ τῆς νοτίου Γαλλίας συγκροτηθεῖσαν (1095) ΣΥΝΟΔΟΝ, ἐν ᾧ παρερεύθησαν πολλοὶ ἐπίσκοποι, εὐγενεῖς καὶ πλῆθος ἀπειρον λαοῦ ἐξ ὅλων τῶν τάξεων, ἐκάλεσεν εἰς τὰ ὅπλα τὴν Δύσιν κατὰ τῆς ἀγατολῆς, καὶ κατέπιασε τὸν φλογερὸν αὐτοῦ λόγον μὲ τὴν προτροπήν· «Ἄς ἀπαρνηθῇ ἔκαστος ἐκυτὸν, καὶ ἀς ἐπάρῃ τὸν σταυρόν του, ἵνα

κερδίσηρ οὕτω τὸν Χριστὸν», ἀντήχησεν ἀφ' ὅλων τὰ στόν ματα ὁ φθόγγος αὐτὸς τὸ θέλει!» χιλιάδες δὲ ἔπεισαν εἰς τὰ γόνατα, καὶ ἐπεθύμησαν νὰ συμπεριληφθῶσι πάραυτα εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀγίων μαχητῶν. Προσέβραψαν δὲ ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ αὐτῶν ὄμρου ἑρυθρὸν σταυρόν· θεῖν καὶ ἡ νέα ἀδελφότης ἔλαβε τὸ ὄνομα τῶν ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΩΝ. Ἐντελῆς δὲ ἀρεσις τῶν ἀμαρτιῶν καὶ αἰωνία ἀνταμοιβὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπηγγέλθη εἰς τοὺς ἐκστρατεύοντας. Οὕτως ἤρχισεν Η ΠΡΩΤΗ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟΥ 1096—1099.

§ 57. Μέγας ἐνθουσιασμὸς κατέλαβεν δὲ τὰ πνεύματα· οὐδεμία τάξις, οὐδεμία ἡλικία, οὐδὲν τῶν δύο φύλων ἥθελε νὰ μείνῃ ὅπιστο. Διὸ δὲ προπαρασκευὴ τῶν ἡγεμόνων ἐφαινούντο εἰς τοὺς ἀνακινηθέντας λίαν μακροχρόνιοι· διὸ ἀρχομένου ἥδη τοῦ ἔχος ἐκίνησαν (1096) ἀτακτα καὶ κακῶς ὠπλισμένα στίφη, ὑπὸ τὴν ἀρχηγὸν τοῦ ἔχοντος Αμβιαροῦ Πέτρου καὶ Γάλλου τινὸς ιππάτου Βαλθέρου τοῦ Ἀκτήμονος, διὰ τῆς Γερμανίας καὶ Οὐγγαρίας, πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ότε δὲ ἥρνθησαν ἐν Βουλγαρίᾳ νὰ δώσωσιν εἰς αὐτοὺς ζωτιφίας, ἐκυρίευσαν κατὰ κράτος τὸ Βελιγράδιον, καὶ διέσπειραν ἀπαγτάχοις ἀρπαγὰς καὶ φόνους. Τότε δύως ἐπέπεισαν κατ' αὐτῶν οἱ κάτοικοι, καὶ τοὺς ἐσφαξαν ἀνάχιλιάδας. Οἱ δὲ λοιποὶ ἐφθασαν μετὰ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, διλγοὶ δύως ἐσώθησαν ἐκ τῆς κατ' αὐτῶν ἐπιδρομῆς τῶν Σελδούκων. Οὐδὲ ποτύχησαν πλειότερον τὰ ἀτακτα στίφη, ἀτινα καταδιώξαντα πρῶτον φονικῶς τοὺς Ιουδαίους εἰς τὰς παραχρόνιους πεύκεις (Στρασούργον, Βορματίαν, Μογουντίαν καὶ ἄλλας), ἐξηλίθον ἐπειτα ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ιερέως Γουστοχάλκου καὶ τοῦ κόρητος τῆς Αἰτείρηγης Εμέλκου.

§ 58. Εἶχον ἥδη ἀπολεσθῆ ἐκατὸν χιλιάδες ἀνθρώπων, δτε ὁ μεγαλόρρων ΓΟΔΟΦΡΕΔΟΣ ὁ ΒΟΥΓΛΛΙΩΝΟΣ, δοὺξ τῆς Λοθαριγγίας, ἐξεστράτευσε μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ μεγάλου ἀριθμοῦ καλῶς ἐξωπλισμένων ιπποτῶν, διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐν δὲ ΟΥΓΡΟΣ ο ΒΕΡΜΑΝΔΕΣΙΑΣ, ὁ ἀδελφός τοῦ βασιλέως τῆς Βαλλίας, καὶ ὁ ΝΟΡ-

μανδός ἡγεμών τῆς Κάτω Ιταλίας ΒΟΕΜΟΥΝΔΟΣ, μετὰ τοῦ Ιπποτικοῦ αὐτοῦ ἀνεψιοῦ Ταγκρέδου, ἀνεχώρησαν πρὸς τὰ ἔκεισε κατὰ Θάλασσαν. Ἀφοῦ δὲ ὑπεσχέθησαν εἰς τὸν αὐτο-
κράτορα τοῦ Βυζαντίου, ΛΛΕΕΙΟΝ ΤΟΝ ΚΟΜΝΗΝΟΝ, καὶ
ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς χώρας, αἵτινες ἀνῆκον πρό-
τερον εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς Ρωμαϊκὸν κράτος μεταβίβασθη-
σαν πέραν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐν πεδιάδι δέ τινι, ὅχι μακρὰν
τῆς Νικαλας, ἔγεινεν ἡ ἐξέτασις τοῦ στρατοῦ, καὶ ἡριθμήθησαν
100,000 ιππέων καὶ 300,000 μαχήμων πεζῶν. Ἐπισημάτωτο
δὲ τῶν ἀρχηγῶν, ἐκτὸς τῶν ὀνομασθέντων ἥδη, ἦσαν οἱ Ῥο-
θέρτος τῆς Νορμανδίας, οὗδις Γουλιέλμου τοῦ κατακτητοῦ
(§ 45), Στεφανος ὁ Βλεσίας, ὃστις εἶχε τόσους τὸν ἀριθμὸν
πύργων ὃσας ἡμέρας τὸ ἔτος, οἱ πλούσιοι καὶ ἰσχυρὸι κόμης
ΤΗΣ ΤΟΛΟΣΗΣ ΡΑΪΜΟΥΝΔΟΣ καὶ ἄλλοι. Ἡ πολιορκία καὶ
ἄλωσις τῆς Νικαλας ὑπῆρξεν ἡ πρώτη ἀξία λόγου πολεμι-
κὴ πρᾶξις τῶν σταυροφόρων. Ἐντεῦθεν δὲ ἐπορεύθη ὁ στρα-
τὸς νοτιοκατολικῶς διὰ τῆς ἐπικρατείας τοῦ Σουλτάνου τοῦ
Ἰκορίου. Καὶ ἡττήθησαν εἰς τὴν ΕΝ ΔΟΡΥΔΑΙΩ ΜΑΧΗΝ οἱ
Σελδουνικοι· ἀλλ' ὁ Χριστιανικὸς στρατὸς περιέπεσε μετ' ὀ-
λίγον εἰς μεγάλην στενοχωρίαν δὲ ἔλλειψιν ζωτροφιῶν, οὕτως
ὅτε πολλοὶ μὲν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν, ἄλλοι
δὲ ἀπεχωρίσθησαν τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐθεμελίωσαν ἀνεξαρτή-
τους ἐπικρατείας ἐν τῇ ξένῃ γῇ. Οὕτως ὁ Βαλδουνίας ὁ πα-
τὴρ τοῦ Γοδοφρέδου, ἐν τῇ παρὰ τὸν Εύφρατην Ἐδέσση. Τελευ-
ταῖον δὲ εἰσῆλθεν (1097) ὁ στρατὸς εἰς τὴν θελκτικὴν πεδιάδα
τῆς ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ. Ἄλλ' ἡ ὁχυρὰ καὶ πλουσίως προμηθευ-
μένη τὰ πάντα πόλις, παρέσχε τοσαύτας δυσκολίας εἰς τοὺς
ἀγυμνάστους εἰς τὰς πολιορκίας ιππότας, ὃστε μετὰ ἐννέα
μόλις μῆνας ἐκυρίευσεν αὐτὴν, ἀφοῦ κατώρθωσεν ὁ πανούργος
Βοεμούνδος νὰ ἀνοιχθῇ εἰς αὐτὸν διὰ προδοσίας μικρὰ τις πό-
λη. Τρομερὰ δὲ ἦτον ἡ τιμωρία, τὴν ὅποιαν ἐπέβαλον οἱ Χρι-
στιανοὶ εἰς τὴν κυριευθεῖσαν πόλιν. Ἄλλ' ἥδη μετὰ τρεῖς ἡμέ-
ρας ἐπεφάνη ὁ Σελδουνικικὸς Σουλτάνος τῆς Μοσούλης, καὶ
περιέκλεισε μετ' ἀναριθμήτου πληθύνος τὴν Ἀντιόχειαν. Τότε
δὲ περιῆλθεν εἰς ὀλίγον χρόνον ὁ Χριστιανικὸς στρατὸς εἰς τοὺ-

αύτην στέρησιν τροφῶν, ὥστε ἡ ἀπώλειά του ἐφαίνετο ἄναπόφευκτος. Ἐκ τῆς καταστάσεως δύμως ταύτης ἔστισεν αὐτοὺς ἡ ἐν τῇ Ἑκκλησίᾳ τοῦ Ἀγίου Πέτρου τῆς ἀντιγείας ἀνακαλυψθεῖσα ἀγία λόχιη, τῆς ὁποίας ἡ εὑρεσίς ἔφερε τοὺς οτανοφόρους εἰς τοιοῦτον ἐνθουσιασμὸν, ὥστε ἔτρεψαν εἰς φυγὴν, ποιήσαντες ἔξοδον, τὴν ἀνωτέραν δύναμιν τῶν πολιορκητῶν, καὶ ἦνοιζαν εἰς ἑαυτοὺς τὸν πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ δρόμον. Αλλ' ἡ περὶ τῆς γηγενίτητος τῆς λόγγης πίστις ἔξελιπε μετ' ὅλιγον, ὅτε ὁ ἵερος, δοτις εἶχεν ἀνακαλύψει αὐτὴν, ἀπέθενε κατὰ ἐπιβληθεῖσαν αὐτῷ κρίσιν τοῦ θεοῦ (*).

§ 59. Νῦν δ' ἡνάγκασεν διστρατὸς τοὺς ἐρίζοντας ἡγεμόνας νὰ ἔξορμήσωσι (1099) ταχέως. Ὅτε δὲ περὶ τὴν ἕορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς διαβάντες τὴν Ἀριμάθειαν, ἔφθασαν τὰ ὕψη, ὅθεν πρῶτον ἦτον ὄρατὴ ἡ Ἱερουσαλήμ, τότε ἐγονυκλίτησαν ἐν εὐχαῖς ἀγίαις, ἔχυσαν δάκρυα χαρᾶς, καὶ ἔψιλαν πρὸς τὸν θεὸν ὑμνούς δοξολογίας. Ἄλλ' ἡ ἀλώσις τῆς ὁχυρᾶς πόλεως ἦτον ἔργον μυστηρίου διὰ τὸ κεκυρικός καὶ πάσης πολιορκητικῆς μηχανῆς στερούμενον στρατευμα τῶν προσκυνητῶν. Ἡ δὲ ἐλειψίας τοῦ ὑδάτος, καὶ ὁ πνιγμός καύσων τοῦ ἡλίου, ἐνήργουν ἐπ' αὐτοὺς ὀλεθριώτερον ἢ τὰ βέλη τῶν ἐχθρῶν. Ἐν τούτοις ὁ ἐκ νέου ἐγερθεὶς ἐνθουσιασμὸς ἐνίκησεν ὅλα τὰ ἐμπόδια. Μετὰ τριακονταενέα ἡμερῶν πολιορκίαν ΕΚΥΡΙΕΥΘΗ τέλος ἡ Ἱερουσαλήμ ΓΠΟ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΩΝ εἰς διήμερον ἔφοδον (15 Ιουλίου 1099), ὑπὸ τὴν συνθηματικὴν φωνὴν «ὁ Θεὸς τὸ θέλει», «ὁ Θεὸς μᾶς βοηθεῖ». Τρομερὰ ὑπῆρξεν ἡ τύχη τῶν νικηθέντων. Ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν τῶν τζαμίων ἔρθενται τὸ αἷμα 10,000, σφαγέντων Σαρακηνῶν· οἱ Ιουδαῖοι ἐκάηταν εἰς τὸ συναγώγιον αὐτῶν· οὐδεμιᾶς ἡλικίας, οὐδὲνδες γένους ἐφείσθη-

(*) Ἡ κρίσις τοῦ Θεοῦ ἦτον ἔθιμον, καθ' ὃ εἰς αὐτὴν καταδικαζόμενος ἔρεπε γὰρ διέλθη διὰ πυρὸς ἢ νὰ πάῃ ἄλλο τι διὰ νὰ δειχθῇ ἡ ἀθωότης αὐτοῦ, ἢ ἐσώζετο. Τοιοῦτον τι εὔρισκεται καὶ παρ' Ἑλλησι Πρεβλ., Σοφ. Ἀντ. 364.

«ἡμεν δὲ ἔτοιμοι καὶ μέδρους αἴρειν χεροῖν,
καὶ πῦρ διέρπειν, καὶ θεῖς δρκωμοτεῖν
τὸ μήτε δρῦσαι μήτε τῷ ξυνειδένται κτλ.
καὶ τὸ εἰς αὐτὸν σχύλιον τοῦ Schneidewin.

εαν· αἱ ὄδοι ἦσαν πλήρεις νεκρῶν, αἴματος καὶ μελῶν τῶν πεπηρυφένων. Ὅτε δὲ πρῶτον ἡ ἐκδίκησις ἐκορέσθη, καὶ ἡ ἐπιθυμίᾳ τᾶς ἀρπαγῆς ἐπληρώθη, ἐπανῆλθε πάλιν ἡ χριστιανικὴ ταπεινότης καὶ μετάνοια εἰς τὰ πνεύματα· καὶ τώρα ἔθλεπε τις τοὺς αὐτοὺς ἑκείνους ἀνθρώπους, οἵτινες ὅληγε πρότερον ἐμαίνοντο ὡς λυσσῶντα θηρία, νὰ πορεύωνται μὲ καφλὴν ἀποκεκαλυμμένην καὶ πόδας γυμνούς, ψάλλοντες δοξολογίαν, πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου τάφου, διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὸν θεὸν μὲ προσευχὰς διαπύρους διὰ τὸ κατορθωθὲν ἔργον. — Μετὰ δὲ ταῦτα ἡθέλησαν νὰ ἐκλέξωσι βασιλέα τῆς Ἱερουσαλήμης. Ἐξέλεξαν δὲ τὸν εὐσεβῆ, εὐσταθῆ καὶ ἀνδρεῖν Γοδοφρέδον τὸν Βουηλῶνος, ὅστις ὅμως δὲν ἡθέλησε νὰ φορέσῃ βασιλικὴν στέμμα εἰς τὸν τόπον, ὅπου ἀλλοτε ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου καθημάχθη περιβαλλόμενος στέφανον ἐξ ἀκανθῶν. Κατεφρόνησε δὲ τὴν τιμὴν τοῦ κόσμου, ἐπονομασθεὶς «ὑπέρμαχος τοῦ Ἀγίου Τάφου». Τὸν μέσον βασιλείου τῆς Ἱερουσαλήμης διωργανίσθη κατὰ τοὺς θεσμοὺς τοῦ τιμαριωτικοῦ (§ 70) πολιτεύματος τῆς Δύσεως. Ὁ δὲ Γοδοφρέδος ἐνέκησε μὲν (Αὔγουστ. 1090) προσέτι τὴν ἐν ΑΣΚΑΛΩΝΙ ἔνδοξον τίκην κατὰ τῆς μαχίμου διηνάμεως τοῦ Σουλτάνου τῆς Αιγύπτου, ἀλλὰ κατεβλήθη τὸ ἐπόμενον ἔτος (1100), ὃν ἀσυνεθίστος εἰς τὸ κλίμα καὶ ὑπεστάς δεινὰς ταλαιπωρίας. Ἐτάφη δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ἀγίου Τάφου, καὶ ἐθρηνήθη ὅμοιως ὑπὸ τῶν Φράγκων, Σύρων καὶ Ἑλλήνων. Ὁ ἀδελφὸς δ' αὐτοῦ Βαλδουΐνος ἐκληρονόμησε τὴν ἀρχὴν, καὶ ἔλαβε τὴν βασιλικὴν ἐπωνυμίαν.

§ 60. Τὸ βασίλειον τῆς Ἱερουσαλήμης ἔμελλε νὰ ὑποστῇ δεινοὺς ἀγῶνας. Ἡ βραχέωδης καὶ φαραγγώδης χώρα μετὰ τῆς πέριξ ἐρήμου, δὲν ἦτον ὀλιγότερον δυσχερῆς νὰ διατηρηθῇ ἢ νὰ ἀποκτηθῇ, ἔνεκα τῶν δεινῶν προσβολῶν τῶν ἐχθρῶν καὶ τῆς διγονοίας, ἀπειθείας καὶ τοῦ παραβόλου ὄμα καὶ φιλοκινδύνου πνεύματος τῶν σταυροφόρων. Ὅτε δ' ἐπαυσαν ἥδη τὰ ἀπὸ τῆς Δύσεως ἐπικουρικὰ στρατεύματα, ἡ θέσις τῶν Χριστιανῶν ἔγινε λίαν ἐπικίνδυνος· μάλιστα ἀφοῦ δισχυρὸς Σουλτάνος τῆς Μοσούλης ἐκιρέεισε καὶ κατέστρεψε τὴν πόλιν Ἡδεσσαρ, καὶ

ή πείλησεν ἔπειτα ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν τὰ δρια. Ἀλλὰ τότε ἔξυπνησε πάλιν ὁ ἄγιος Βεργάρδος, ἀρχιμανδρίτης τῆς Κλαραβαλλίδος ἐν Βουργουνδίᾳ, τὸν ὑπνώταντα θρησκευτικὸν ζῆλον, καὶ ἐπήνεγκε τὴν ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΝ (1147—1149). Ή δὲ ὑπόληψις τοῦ εὐσεβοῦς τούτου ἀνδρὸς εἶχε τοιαύτην δύναμιν, ὥστε Λουδοβίκος ὁ Ζ'. τῆς Γαλλίας ὑπήκουσεν εἰς τὴν αἴτησιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μάλιστα ὁ Γ'. Κορφάδος δὲν ἐτόλμησε νὰ ἀντισταθῇ, διε τὸν ὕμιλησε πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Σπίρας διὰ λόγου φλογεροῦ. Ὁ Κορφάδος ἔλαβε τὸν σταυρὸν καὶ ἔζεστρατεύεται μετὰ μεγαλοπρεποῦς στρατοῦ διὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν μικρὰν Ἀσίαν. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἀπεπλανήθη εἰς ἀνύδρους ἡρήμους, ὅπου ἐπέπεσαν κατὰ τῶν προσκυνητῶν αἰφνιδίως τοῦρκοι ἵππεῖς, κατὰ χωριστὰ στίφη, καὶ ἐπήνεγκον εἰς αὐτοὺς τοιαύτην ἦτταν, ὥστε μόλις τὸ δέκατον μέρος ἐσώθη μετὰ τοῦ Κορφάδου εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ὁ δὲ Γαλλικὸς στρατὸς, διστις ἐπροχώρει παρὰ τὴν παραλίαν, δὲν γῆτύχησε περισσότερον. Τὸ μέγιστον μέρος τῶν προσκυνητῶν ἀπωλέσθη, τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ ξιφούς τῶν ἔχθρῶν, τοῦτο δέ ὑπὸ τῆς πεινῆς καὶ τῶν ταλαιπωριῶν. Ἐφθασαν δὲ μὲ τὰ λείψανα τῶν στρατῶν αὐτῶν τέλος οἱ δύο βασιλεῖς εἰς τὴν Ιερουσαλήμ, χωρὶς ὅμως νὰ κατορθώσωσι σημαντικόν τι, οὕτως ὥστε ἡ θέσις τοῦ αὐτοῦ χριστιανικοῦ βασιλείου ἐγίνετο καθ' ἐκάστην δυσχερεστέρα, μόλιστα ὅτε, ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτῶν, ἔλαβε τὴν ἀρχὴν τῆς Αιγύπτου ὁ μεγαλόφρων καὶ ἀνδρεῖος ΚΟΥΡΔΟΣ ΣΑΛΑΔΙΝΟΣ, καὶ ἤνωσεν ἐν βραχεῖ πάσας τὰς τοῦ Κατρού μέχρι τοῦ Ἀλέππου χώρας ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ. Μετ' ὀλίγον δὲ τὸ βασιλείον τῆς Ιερουσαλήμ εὑρίσκετο εἰς δεινὴν ἀνάγκην. Καὶ παρεχώρησε μὲν ὁ Σαλαδίνος ἀναυωχὴν ὅπλων· ἀλλ' ὅτε χριστιανός τις ἵπποτης παρέβη τὴν ἀναυωχὴν ταύτην εἰς τὴν κοιλάδα Ἐβρών δικταράξας δι' αὐθέδους βιασιοπραγίας τὴν διάβασιν τῆς μητρὸς τοῦ Σαλαδίνου, ἀρπάσας τοὺς θησαυροὺς, καὶ φονεύσας τοὺς συνδέοντας αὐτὴν—τότε ἔξφρυμησεν ὁ Σουλτάνος μετὰ δυνάμεως στρατοῦ. Ή δὲ παρὰ τὴν Τιβερίαδα μάχη (1187) ἐκρίθη

κατὰ τῶν Χριστιανῶν· διότι «ό Θεὸς αὐτῶν τοὺς παρήτησεν»: Ὁ βασιλεὺς Γουΐδος καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν εὐγενῶν ἡγμαλωτίσθησαν· ἡ Ἰσπη, Σιδώρ, Πτολεμαῖς καὶ ἄλλαι, ἔπεσαν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ νικητοῦ· τελευταῖον δὲ ἔπεσε καὶ ἡ Ιερουσαλήμ. Καὶ κατέρριψαν μὲν τοὺς σταυροὺς καὶ συνέτριψαν τὰς ἐκκλησιαστικὰ σκεύη, ἀλλὰ πρὸς τοὺς κατοίκους ἐφέρθησαν μὲν ἡπιότητα οἱ Οθωμανοί. Ὁ Σαλαδίνος, πολὺ ἀνώτερος τῶν χριστιανῶν αὐτοῦ ἐχθρῶν κατὰ τὰς ἀρετὰς, δὲν ἐκηλίδωσε τὴν νίκην μὲν κάμπιαν σκληρότητα.

§ 61. Ἡ περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Ιερουσαλήμ εἰδησις διήγετε καθ' ἄπασαν τὴν Δύσιν δεινὸν τρόμον, καὶ ἐπήνεγκε (1189—1192) τὴν ΤΡΙΤΗΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΝ. Ἀπὸ τῆς νοτίου ἀκρας τῆς Ἰταλίας μέχρι τῶν τραχέων ὄρέων τῆς Σκανδιναվίας, ἐφέροντο ὥπλισμένα στίφη πρὸς τὴν Ἀγίαν χώραν. Ὅστις δὲ ἔμενεν εἰς τὴν πατρίδα του ὥφειλε νὰ καταθέσῃ συνεισφοράν τινα (δέκατον τοῦ Σαλαδίνου). Οἱ τρεῖς ἰσχυρότατοι μονάρχαι τῆς Δύσεως, ὁ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΒΑΡΒΑΡΟΣΣΑΣ ἐν Γερμανίᾳ, ὁ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ Β'. τῆς Γαλλίας καὶ ὁ ΡΙΧΑΡΔΟΣ Λεοντόκαρδος τῆς Ἀγγλίας ἔλαβον τὸν σταυρόν. Μετὰ στρατοῦ δὲ καλῶς ἐξωπλισμένου ἐξεστράτευσεν ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος, ἐπὶ τῆς κατὰ γῆν ὁδοῦ, πρὸς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐνίκησεν εἰς πεισματώδη μάχην τὸν Σουλτάνον τοῦ Ἰκορτού πλησίον τῆς πρωτεύοντος αὐτοῦ, καὶ ἔδειξε καθ' ὅλην τὴν ἐπιχείρησιν σύνεσιν, ἀνδρείαν καὶ σταθερότητα. Ἀλλ' ὅταν ὁ πολιός ἥρως ἥθελησε νὰ διαβῇ μετὰ νεανικῆς τόλμης τὸν ἐν τοῖς νοτίοις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὄρμητικὸν χείμαρρόν Σάλερο, ἥρπασαν αὐτὸν τὰ κύματα. Ἀπνους δὲ εἰλύσθη εἰς τὴν γῆν, πλησίον τῆς Σελευκείας. Οἱ δὲ ἵπποι, μέρος μὲν ἐπέστρεψαν ὅπίσω, μέρος δὲ ἀκολούθησαν τὸν δεύτερον μίδιον τοῦ αὐτοκράτορος, Φρειδερίκον τὸν Σουεβόν καὶ ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα Γουΐδον εἰς τὴν Παλαιστίνην, ὅπου ἔλαβον μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Πτολεμαΐδος (Ἀκρης). Ἐμπροσθεν δὲ τῆς πόλεως ταύτης ἔφθασαν ὀλίγον μετὰ ταῦτα καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, οἵτινες ἀκολουθήσαντες τὴν διὰ τῆς Σικελίας κατὰ θάλασσαν ὁδὸν, εἶχον ἐ-

πολιορκήσει τὴν Μεσσήνην. Ἐπέτυχον δὲ, συναγωνιζόμενοι κοινῶς, νὰ κυριεύσωσι τὴν Πτολεμαΐδα, καθ' ἣν περίστασεν ἐκπλίδωσε Ριχάρδος ὁ Λεοντόβαρδος διὰ τῆς τραχύτητος, ἀλαζονεῖας καὶ σκληρότητος αὐτοῦ τὴν δόξαν, ἣν εἶχεν ἀποκτήσει ἐνεκα τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀνδρείας του. Ἡ Γερμανικὴ σημαία, ἣν εἶχεν ἐμπήξει πρῶτος ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων ὁ δούξ τῆς Αὐστρίας Λεοπόλδος, κατερρίφθη κατὰ διαταγὴν τοῦ Ριχάρδου, καὶ κατεπατήθη καὶ ὅτε τὰ διὰ τοὺς αἰχμαλώτους Σαρακηνοὺς συμφωνηθέντα λύτρα δὲν ἐπληρώθησαν εἰς τὴν προσδιωρισμένην ὥραν, διέταξε νὰ κατακόψωσι δύο χιλιάδας καὶ ἡμίσειαν ἐκ τῶν ἀτυχῶν τούτων. Τὸ δόνομα τοῦ Ριχάρδου ἦτον ὁ τρόμος τῆς Ανατολῆς. Ἀλλὰ καὶ τοι ὡν ἴσχυρος καὶ ἀνδρεῖος, δὲν ἡδυνήθη νὰ κυριεύσῃ τὴν Ιερουσαλήμ. Ἐριδες δηλ. μεταξὺ τοῦ Ριχάρδου καὶ Φιλίππου Αύγουστου (ὅστις ἐπέστρεψεν εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς Πτολεμαΐδος) καὶ ἡ διγόνοια τῶν σταυροφόρων, ἐμπόδισαν τὰς ἐπιχειρήσεις. Συνομολογήσας δὲ συνθήκην, καθ' ἣν ἔξησφαλίσθη εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἡ ἀπὸ τῆς Τύρου μέχρι τῆς Ἰόπλης παράλιος χώρα καὶ τὸ ἀκωλύτως ἐπισκέπτεσθαι τοὺς ἄγιους τόπους, ἐπέστρεψε καὶ ὁ Ριχάρδος εἰς τὴν πατρίδα του. Ἀποπλανηθεὶς δ' ὑπὸ τρικυμίας τινὸς εἰς τὴν παραλίαν τῆς Ἰταλίας ἥθελησε μὲν νὰ ἐπανέλθῃ διὰ τῆς Γερμανίας, συνελήφθη δομως παρὰ τὴν Βιέννην ὑπὸ τοῦ δεινῶς ὄντος δουκὸς Λεοπόλδου, καὶ παρεδόθη εἰς τὸν φιλοχρήματον αὐτοκράτορα Ἰερόνικον σ', ὅστις ἐκράτησεν αὐτὸν αἰχμάλωτον εἰς τὸν πύργον τοῦ Τριφέλου, καὶ δὲν τὸν ἤλευθέρωσεν, εἰμὴ ἀφοῦ ἔλαβε βαρύτιμα λύτρα.

§ 62. Ἐκβασιν δὲ τοῦ ιδιαίζουσαν εἶχεν ἡ ΤΕΤΑΡΤΗ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑ (1203—1204). Κατὰ τὰς ἀρχὰς δηλονότι τῆς 13ης ἐκατονταετηρίδος, συνηθροίσθησαν Γάλλοι καὶ Ἰταλοὶ ἵπποται ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ κόμητος τοῦ Μοντφρέράτου Βονιγακλου καὶ τοῦ ΒΑΛΔΟΥΓΙΝΟΥ ΤΗΣ ΦΛΑΝΔΡΙΑΣ εἰς τὴν *Berestlar*, ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὴν ἀγίαν χώραν. Τότε δ' ἐπαρουσιάσθη πρὸς αὐτοὺς ὁ Βυζαντινὸς πρίγκιψ Ἀλέξιος, τοῦ ὄποιον ὁ πατήρ Ἰσαάκιος Ἀγγελος εἶχεν ἐκβληθῆ τοῦ θρόνου ὑπὸ τοῦ ιδίου αὐτοῦ ἀδελφοῦ, τυφλωθῆ καὶ ρίψθη εἰς τὴν

είρκτην, καὶ ίκέτευσε τὴν βοήθειαν αὐτῶν κατὰ τοῦ ἀρπαγὸς τοῦ θρόνου. Βεβαιώσας δ' ὅτι θέλει ἀνταμείψει αὐτοὺς γενναῖως, καὶ ὑποσχεθεὶς νὰ ὑποτάξῃ τὴν Ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν Πάπαν, καὶ νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ ἐπανακτήσωσι τὴν Ἱερουσαλήμ, κατέπεισεν δὲ Ἀλέξιος τοὺς σταυροφόρους νὰ τὸν βοηθήσωσιν. Ὅθεν, διευθύνοντος τοῦ ἐννενήκονταετοῦ σχεδὸν καὶ τυφλοῦ Λόγου τῆς Βερετλας Δαρδόλου, ἐπλευσαν οὗτοι ἀπὸ τῆς Βενετίας πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐκυρίευσαν τὴν πόλιν καὶ ἀπέδωκαν τὸν θρόνον εἰς τὸν Ἀλέξιον καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐνῷ ἀπήτουν ἥδη μετ' αὐθαδείας τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποσχέσεων, ἥγειρεν ὁ λαὸς ἐπανάστασιν, καθ' ἣν ἐφονεύθη μὲν ὁ Ἀλέξιος, ἀπέθανε δὲ Ἰσαὰκ ἐκ τοῦ τρόμου, καὶ ὁ πρωτουργὸς τῆς ἀνταρσίας ἔλαβε τὸν θρόνον. Τότε δὲ ὥρμησαν οἱ Φράγκοι κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐγύμνωσαν ἐκκλησίας, παλάτια καὶ οἰκίας, κατέστρεψαν τὰ λαμπρὰ καλλιτεχνήματα τῆς ἀρχαιότητος, καὶ τὸ πᾶν ἐνέπλησαν βδελυγμοῦ καὶ τρόμου. Ἐκρήμνισαν τὸν αὐτοκράτορα ἀπό τινος στήλης, καὶ ἐμερίσθησαν ἔπειτα τὸ Βυζαντινὸν κράτος. Η δὲ νέωστὶ συστηθεῖσα ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ, μέτα τῆς πρωτεύούσης Κωνσταντινουπόλεως, ἀπενεμήθη εἰς τὸν ἀνδρεῖον ΒΛΑΔΟΥΙΝΟΝ· οἱ Βενετοὶ ιδιοποιήθησαν τὰς παραλίους χώρας καὶ πολλὰς νήσους τοῦ Αιγαίου πελάγους, καὶ παρέλασθον ὅλον σχεδὸν τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν ἔξουσίαν αὐτῶν. Καὶ ὁ μὲν κόμης τοῦ Μογρερβάτου ἔλαβε τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἑλλάδα ὡς βασίλειον τῆς Θεσαλονίκης· δὲ Βιλλεαρδούντος, ὁ ιστορίσας τὰ συμβάντα ταῦτα, ἔγεινε δοῦξ τῆς Ἀχαΐας· αἱ δὲ Ἀθῆραι καὶ ἄλλαι Ἑλληνικαὶ πόλεις κατελήφθησαν ὑπὸ Φράγκων εὐγενῶν· οἱ δὲ Ἱερουσαλήμ, οὕτω καὶ ἐδῶ, ίδρυθη κατὰ τύπους τῆς Δύσεως, τιμαριωτικὴ μοναρχία, καθ' ἣν οἱ παλαιοὶ κάτοικοι ὑπέπεισαν κατὰ τὸ μέγιστον μέρος εἰς τὴν πύχην τῶν δουλοπαροίκων. Ἀλλ' ἡ νέα αὐτοκρατορία οὐδὲν εἶχε στερεὸν θεμέλιον, οὐδὲ μακροχρόνιον διάρκειαν. Μόλις δὲ μετὰ πολλῶν κόσπων διετηρήθη ἡμίσειαν ἐκατονταετηρίδα, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Δύσεως, κατὰ τῶν πολυχριθμῶν ἔχθρῶν· ἔπειτα δὲ ὑπε-

τάγη (1261) πάλιν κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν Μιχαὴλ Παλαιολόγον, ἀπόγονον τῆς παλαιᾶς αὐτοκρατορικῆς οἰκογενείας, ητίς εἶχεν ἴδιαν ἐν Νικαίᾳ ἀρχὴν ἀνεξάρτητον.

§ 63. Ἡ σταυροφορία λοιπὸν αὕτη ἔμεινε χωρὶς ἀποτέλεσμα διὰ τὴν Ιερουσαλήμ, καὶ ἐπειδὴ προσέτι τὸ Λατινικὸν κράτος ἀφήρει τὰς δυνάμεις ἀπὸ τὴν ἀγίαν χώραν, περιῆλθε μετ' ὅλιγον αὕτη εἰς μεγάλην ἀνάγκην. Τὰ δὲ ἀπομονωμένα στίφη, τὰ ὅποια ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἐτόλμων, χωρὶς σχέδιον καὶ διεύθυνσιν, τὴν ἐπικινδυνὸν ἐπιχείρησον, ἔφερον εἰς τὸ ταλαπωρὸν βασίλειον τόσον ὄλιγην βούθειαν, δσην ὁ μανικὸς ἐνθουσιασμὸς; δστις Ὀθησε (1213) στίφην παιδίων νὰ λάβωσι τὸν σταυρὸν. Περὶ τὰς 20,000 παιδίων κατέλιπον τὰς οἰκίας τῶν γονέων αὐτῶν, διὰ νὰ κυριεύσωσι τὸν ἄγιον τάφον· ἀλλὰ τὰ μὲν ἀπωλέσθησαν ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῶν ταλαιπωριῶν, τὰ δὲ ἐπωλήθησαν ὡς ἀνδράποδα ὑπὸ φιλοχρημάτων ἐμπόρων καὶ πειρατῶν. Ὁλίγα δὲ μόνον τῶν θρησκομανῶν μειρακίων ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκστρατεία, τὴν ὄποιαν ἐξετέλεσαν (1217) ὁ Αρδρέας τῆς Ούγγαριας καὶ ἄλλοι ἡγεμόνες καὶ εὐγενεῖς εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἔμεινεν ἀνευδιαρκοῦς ἀποτελέσματος.—Μετὰ τοιούτους προδρόμους ἐπεχείρησε (1228) τέλος ὁ ἀναθεματισθεὶς αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος Β'. τὴν ΠΕΜΠΤΗΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΑΝ, εἰς ἐποχὴν, καθ' ἥν ὁ Σουλτάνος τῆς Αἴγυπτου εὑρίσκετο εἰς πόλεμον πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς Δαμασκοῦ περὶ τῆς κατοχῆς τῆς Συρίας καὶ Παλαιστηνῆς. Ἀλλ' ὁ πάπας Ὠργίσθη κατὰ τοῦ ἀναθεματισμένου, καὶ ἀπηγόρευσεν εἰς πάντας τοὺς χριστιανοὺς μαχητὰς νὰ βοηθήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἐπιχείρησίν του· καὶ ὅτε μετ' ὅλα ταῦτα ηὗτυχησεν οὕτος, δεῖξας μεγάλην φρόνησιν καὶ ωφεληθεῖς ἐπιδεξίως ἐκ τῶν περιστάσεων νὰ συνόμοιογήσῃ μετὰ τοῦ Σουλτάνου συνθήκην (1229), καθ' ἥν παρεχωρεῖτο εἰς τοὺς Χριστιανοὺς ἡ Ιερουσαλήμ, Βηθλεέμ καὶ Ναζαρὲτ μετὰ τῶν ἐπικρατειῶν αὐτῶν, καὶ ἀπασα καὶ παράλιος χώρα ἀπὸ τῆς Ἰόππης μέχρι τῆς Σιδῶνος, ἀνεθεμάτισεν ὁ πάπας, δστις ἔβλεπε τὴν εἰρήνην ταύτην ὡς ὑφασμα πονηρίας καὶ ῥάδιουργίας, καὶ ἐθεώρει πᾶσαν εἰρηνικὴν μετὰ τῶν ἀπίστων συμφωνίαν ὡς προδοσίαν.

σταν εἰς τὰ ιερὰ πράγματα, ἀνεθεμάτισε, λέγω, καὶ αὐτὴν μάλιστα τὴν πόλιν καὶ τὸν ἄγιον Τάφον· οὗτος ὁ τε Φρειδερίκος ὁ Β'. ἡναγκάσθη νὰ θέσῃ, χωρὶς λειτουργίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς καθαγιάσεως, ὁ ἴδιος τὸ στέμμα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ὡς βασιλεὺς τῆς Ἱερουσαλήμ. Μισηθεῖς δὲ καὶ προδοθεῖς ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν ἵπποτῶν καὶ αληρικῶν ἐν Ἱερουσαλήμ, κατέλιπεν ὁ Φρειδερίκος τὴν ἀγίαν γῆν ἔξισθενισμένην. Δεκατέσσαρα δ' ἔτη μετὰ ταῦτα εἰσέβαλον οἱ Χυβαρέσμιοι, ἄγριος ἀνατολικὸς λαός. Ἐκυρίευσαν δὲ τὴν Ἱερουσαλήμ, κατέστρεψαν τὸν ἄγιον Τάφον, καὶ ἥρπασαν τὰ ὀστᾶ τῶν βασιλέων ἀπὸ τῶν τάφων. Πλησίον δὲ τῆς Γάζης ἔπεισε (1244) τὸ ἀνθος τῶν Χριστιανῶν ἵπποτῶν τῆς Εύρωπης ὑπὸ τὰ ξίφη αὐτῶν. Νόην δ' ἡ Πτολεμαΐς, καὶ τινες ἄλλαι παράλιοι πόλεις ἔμειναν κτῆμα τῶν Χριστιανῶν.

§ 64. Ἀγγελθέντων δὲ τῶν συμβάτων τούτων, ἔλαβεν ὁ βασιλεὺς τῆς Γαλλίας ΔΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Θ'. (Ο ΑΓΙΟΣ) μετὰ πολλῶν εὔγενῶν τὸν σταυρὸν, καὶ ἔπλευσε διὰ τῆς Κύπρου εἰς τὴν Αἴγυπτον. Καὶ περιῆλθε μὲν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Φράγκων ἡ ἰσχυρὰ καὶ ἐν τοῖς μεθορίοις κειμένη πόλις Δαμιέττα, ἀλλ' ὅτε προσανέβησαν τὸν Νεῖλον, ἵνα πολιορκήσωσι τὸ Κάιρον, τὸ μὲν στράτευμα τῆς ξηρᾶς ἐνεκλείσθη μεταξὺ τῶν διωρύγων καὶ βραχιόνων τοῦ ποταμοῦ, ὃ δὲ στόλος κατεστράφη ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ πυρός. Ἀφοῦ δὲ ἔπεισεν ὁ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως καὶ οἱ ἀνδρεότατοι ἵπποται, ἡχμαλωτίσθη ὁ Δουδοβίκος μετὰ τοῦ ἐπιλοίπου τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ, καὶ ἡναγκάσθη νὰ ἀγοράσῃ τὴν ἐλευθερίαν ἔαυτοῦ τε καὶ μέρους τοῦ στρατεύματος μὲν βαρέων λύτρα, καὶ νὰ ἀποδώσῃ (1249) τὰς κυριευθείσας πόλεις. Ἀλλὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ στρατοῦ τῶν πρισκυνητῶν δὲν ἐπανεῖδε πλέον τὴν πατρίδα· διὰ διέφυγε τὸ ξύφος καὶ τὸν λοιμὸν, ἀπωλέσθη τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῆς σκληρότητος τῶν Νιωαμεθανῶν. Ἐλευθερωθεῖς δὲ ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς, ἐποεύθη εἰς τὴν Πτολεμαΐα, τὴν ὁποίαν ωχύρωσε καλιός πρὸς ἀμυναν, διατρίψας ἐν αὐτῇ τέσσαρα ἔτη. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ περιῆλθεν (1270) ἡ ἀρχὴ τῆς Αἴγυπτου εἰς τὰς χεῖρας τῶν πολεμικῶν ΜΑΜΜΕΛΟΓΚΩΝ, τῶν πρότερον διούλων Κούρδων.— Δεκαέξι δ' ἔτη μετὰ τὴν ἐπι-

στροφὴν αὐτοῦ ἐπεχείρησεν ὁ Λουδοβῖκος, «τὸν ὅποιον οὐδεμίᾳ δυστυχίᾳ ἡδύνατο νὰ χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ,» ἐκ δευτέρου σταυροφορίαν, τὴν ὅποιαν δύμας διεύθυνε πρῶτον πρὸς τὴν βόρειον Ἀγρικήν, κατὰ τῶν ἐν ΤΥΝΙΔΙ πειρατικῶν Σαρακηνῶν, τοῦτο μὲν ὅπως ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ πληρόνωσι φόρον, τοῦτο δὲ ἐλπίζων νὰ εἰσαγάγῃ αὐτόθι τὸν Χριστιανισμόν. Καὶ ἐπολιόρκει ἡδη τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν, ὅτε ὁ ἀσυνήθης καύσων παρήγαγε λοιμικὰς ἀφρωστίας, αἵτινες καὶ τὸν βασιλέα αὐτὸν καὶ πολλοὺς ἀνδρείους τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ κατεβίβασαν εἰς τὸν τάφον. Τότε λοιπὸν συνωμολόγησαν οἱ Γάλλοι στρατηγοὶ πρὸς τοὺς Σαρακηνοὺς ταχέως συνθήκην, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν. Ἡ δὲ ταυτοχρόνως ὑπὸ τοῦ Ἀγγλου πρίγκιπος Ἐδουάρδου (Α')., ἡνωμένου μετὰ πολλῶν Φρεσων, ἐπιχειρίσθεῖσα κατὰ τῆς Παλαιστίνης ἐκστρατεία, ἐπ' ὀλίγον μόνον χρόνον ἔσωσε τὴν ὑπαρξίαν τοῦ Χριστιανικοῦ βασιλείου. Οἱ μάχιμοι Μαμελούκοι ἡπείλουν ἡδη ἔτι μᾶλλον τὰ ἀσθενῆ λειψανα τοῦ βασιλείου τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὁτε δὲ ἐπεσεν εἰς τὰς χειρας αὐτῶν ἡ Ἀγριδησια, καὶ ἐκυριεύθη κατὰ κράτος ἡ Πτολεμαΐς (Ἀκκὼ) μεθ' ἡρωϊκὴν ἀντίστασιν κατέλιπον (1291) ἐκουσίως οἱ ἔτι διαμένοντες Φράγκοι χριστιανοὶ τὴν χώραν τῆς Συρίας, ἥτις εἶχε ποτισθῆ δύο ἡδη ἐκατονταετηρίδας μὲ τὸ αἷμα τοσοῦτον ἐκατομμυρίων.

§ 65. Τὰ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΩΝ ἦσαν πολὺ οὐσιώδη ως πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐν Εὐρώπῃ ἀνθρωπότητος. 1) Προήθη δι' αὐτῶν ἡ πνευματικὴ διάπλασις διότι ἡ γνῶσις ξένων χωρῶν καὶ ἐθνῶν ἀπέσπασε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ μέχρι τοῦδε περιορισμοῦ, ἐξωκείωσεν αὐτοὺς πρὸς τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας ἄλλων λαῶν, κατέστησεν ἐνεργεστέρας τὰς περὶ τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων γνώσεις αὐτῶν. 2) Ἐξηγένεσαν τὴν φύσιν τῶν ἵπποτῶν, ὄρσασαι ὑψηλότερον σκοπὸν ἐνεργείας, καὶ παρασχοῦσαι ἀφορμὴν πρὸς σύστασιν τῶν ΙΠΠΟΤΙΚΩΝ ΤΑΓΜΑΤΩΝ, ἀτινα ως πρότυπον τοῦ ἵπποτισμοῦ, ὥφειλον νὰ ἐνώσωσιν εἰς ἑσυτὰ πάσας τὰς ἵπποτικὰς ἀρετάς. Ἐκ τῶν ἵπποτικῶν τούτων ταγμάτων

διέπρεψαν μάλιστα τὸ ΤΑΓΜΑ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΤΩΝ (*νοσοχόμων*), τὸ τάγμα τῶν ΝΑΙΤΩΝ, καὶ τὸ τάγμα τῶν ΤΕΥΤΟΝΩΝ. Ἐν αὐτοῖς δὲ φαίνεται ἡ νωμένον τὸ πνεῦμα τοῦ ἵπποτισμοῦ καὶ τῆς μοναχικῆς πολιτείας¹ καθότι ἐκτὸς τῶν τριῶν μοναχικῶν ἐπαγγελιῶν τῆς ἐγκρατείας, πτωχείας καὶ ὑπακοῆς, ἐπηγγέλλοντο καὶ τετάρτην, ἀγῶνα τῶν ἀπίστων καὶ προστασίαν τῶν πρόσκυνητῶν.

α). Οἱ Ἰωαννῖται διηρούντο εἰς τρεῖς κλάσεις² ἀδελφοὺς ὑπηρετοῦντας, εἰς τοὺς ὄποιους ἦτον ἀνατεθειμένη ἡ περιποίησις τῶν ἀσθενῶν προσκυνητῶν³ ἱερεῖς, φροντίζοντας περὶ τῶν θρησκευτικῶν, καὶ ἵπποτας, οἵτινες ἐπολέμουν πρὸς τοὺς ἀπόστους, καὶ ωδήγουν τοὺς προσκυνητάς. Ἀπολεσθείσης δὲ τῆς ἀγίας χώρας, ἔλαβον, τὴν νῆσον *Ρόδον* (*Ρόδιοι ἵπποται*); καὶ ὅτε ἡναγκάσθησαν νὰ παρχωρήσωσιν αὐτὴν μεθ' ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας εἰς τοὺς Ὁθωμανοὺς Τούρκους (1532), ἐδόθη εἰς αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος *Καρόλου Ε'*. Ἡ νῆσος *Μελίτη* (*Μελιταῖοι ἵπποται*) — γ'. Οἱ Ναΐται ἀπέκτησαν διὰ δωρεῶν καὶ κληροδοσιῶν μεγάλα πλούτην. Ἀπολέσαντες δὲ τὰ ἐν Παλαιστίνῃ κτήματά των ἀνεχώρησαν οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐνθα ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἀπληστίαν καὶ τρυφηλὴν ζωὴν, καὶ ἐπήνεγκον οὕτω τὴν καταστροφὴν τοῦ τάγματος αὐτῶν — γ'.) Τὸ τάγμα τῶν *Τευτόνων* εἶναι ὀλιγώτερον ἐπιφανὲς διὰ τὰς ἐν Παλαιστίνῃ πρᾶξεις του, ἢ διὰ τὰς προσπαθείας αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ ἐκπολιτισῃ τοὺς περὶ τὴν *Βαλτικὴν θάλασσαν* λαούς. Προσκληθὲν δηλ. ἵνα προστατεύσῃ τὰ σπέρματα τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ Βιστούλα κατὰ τῶν ἔθνων Πρώσσων, ἐπέτυχε τὸ τάγμα, μετὰ πολλοὺς φονικοὺς ἀγῶνας, νὰ διαδώσῃ τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τὴν ἀπό τοῦ Βιστούλα μέχρι τοῦ Νεμένου χώραν, καὶ νὰ εἰσαγάγῃ αὐτόθι Γερμανικὰ ἥθη, γλῶσσαν, καὶ παιδείαν. Βοηθούμενοι δὲ ὑπὸ δραστηρίων ἐμπόρων τῆς *Βρετανίας* καὶ *Λιβεύκης*, ἐκτισαν τὰς πόλεις *Κουλμπάρ*, *Θόρρον*, *Ἐλθεγγηρ*, *Κοινέθεργηρ* καὶ ἄλλας. Ιδρύθησαν ἐπισκοπεῖα καὶ ἐκκλησίαι τὰ δάση ὄλοτομέθησαν καὶ ἐξειργάσθησαν εἰς χώρας ἀφοσίους· γερμανικὴ ἐπιμέλεια καὶ γερμανικὴ παιδεία ἐπενήργησε καθολικὸν με-

ταβολήν· ἀλλά ἡ παλαιὰ ἐλευθερία τῶν κατοίκων τῆς χώρας ἀπωλέσθη. Καὶ οἱ μὲν ἐπέσται τοῦ τάγματος εἶχον τὴν ἐξουσίαν, ἡ δὲ τάξις τῶν χωρικῶν μετέβη εἰς τὴν σχέσιν τῶν δουλοπαροκτῶν. — Περὶ τοὺς χρόνους τῆς πρώτης σταυροφορίας, ἐμόρφωσε Μωαμεθανὸς προφήτης Χασσάνης τὴν θρησκομανῆ αἵρεσιν τῶν Ἀσσασσίνων, οἵτινες εἶχον τὴν ἔδραν αὐτῶν ἐν τῇ παλαιᾷ Παρθίᾳ καὶ εἰς τὰ δροπέδια τῆς Συρίας, καὶ εἶναι ἀξιομνημόνευτοι ὡς οὐδεμίαν ἔχοντες ιδίαν θέλησιν. Ἡ κολούθουν δὲ μὲ τυφλὴν ὑπακοὴν τὴν διαταγὴν τοῦ ἀρχιεπιστατήγου αὐτῶν, τοῦ «γέροντος τοῦ ὅρους», ἢ ἐπραττον μετ' εὐτολμίας καὶ πανουργίας πᾶσαν εἰς αὐτοὺς ἐπιβαλλομένην φονικὴν πρᾶξιν, καὶ κατεγέλων τὰ μαρτύρια, ὅτε συνελαμβάνοντο. Πλούσια λάφυρα ἐν ὅσῳ ἔζων, καὶ ἡ ἐπὶ τούτης εὐτυχίας παραδείσου μεστοῦ ἥδονῶν τῶν αἰσθάνεσων μετὰ θάνατον, ἥσαν ἵσχυρὰ ἐλατήρια πρὸς τολμηρὰς πράξεις. Ἡσαν ὁ τρόμος τῶν Χριστιανῶν καὶ Σαρακηνῶν.

§ 66. 3). Αἱ σταυροφορίαι ἔθηκαν τὸ θεμέλιον ἐλευθερίας χωρικῶν τάξεων· διότι πολλοὶ δουλοπάροικοι δι' αὐτῶν ἦλευθερωθησαν, καὶ οὕτης καὶ ἔξετεναν, τὴν δύναμιν καὶ σημασίαν τῆς τάξεως τῷ πολιτῶν καὶ τῶν πόλεων καθότι ἔζωγονήθη διὰ τῆς πλησιάσσως ζένων λαῶν, καὶ γνώσεως ζένων προϊόντων τὸ ἐμπόριον, ἐμορφώθη ἡ βιομηχανία, καὶ παρήχθη οὕτως εὐδαιμών τις κατάστασις. 4) Ηδηξησαν τὴν δύναμιν καὶ ὑπόληψιν τοῦ κλήρου, ἐπολλαπλασιασαρ τὰ πλούτη τῆς ἐκκλησίας, (διότι κατὰ τὸ διάστημα αὐτῶν ἀπέκτησαν μεγάλα ιπήματα τὰ μοναστήρια καὶ οἱ κληρικοὶ διὰ κληροδοσιῶν, δωρεῶν ἢ καὶ ἀγορῶν) καὶ παρέτρεψαν τὸν θρησκευτικὸν ζῆλον εἰς σκυθρωπὴν θρησκευτικὴν ματτα (φαρατισμόν). Η θρησκευτικὴ δ' αὕτη μανία ἔξετραχηλίσθη τρομερώτατα εἰς τὸν διωγμὸν τῶν ΒΑΛΛΑΙΩΝ καὶ ΔΛΒΙΓΑΙΩΝ, θρησκευτικῆς αἱρέσεως ήτις ήθελε νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν κλήρον τὴν ἀποστολικὴν ἀπλότητα. Τὰ νότια μέρη τῆς Γαλλίας, ἡ Προβηγκία καὶ Δαγγεδονία, ὅπου ὑπὸ ὀρείων, αἴθριον οὐρανὸν, εἶχε μορφωθῆ εὐδαιμών πολιτῶν τάξις καὶ μετ' ἐλευθερίων καθεστώτων, διότι η εύθυμος προσβιγκιανὴ ποίησις

τῶν φαγωδῶν (*Troubadours*) ἐτόξευε τὴν εὐτραπελίαν αὐτῆς καὶ σατυρικὴν ἀκολασίαν κατ' ἐπισκόπων καὶ ιερέων, ἃσαν ἡ ἔδρα τῶν Ἀλβιγαίων τούτων (ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀλβίγης). Κατὰ τούτων δὲ καὶ τοῦ ὑπερασπιστοῦ αὐτῶν, τοῦ πλουσίου Ῥαϋμούνδου ΣΤ', κόμητος τῆς Γολλόσης, ἀπέστειλε (1205) ὁ Ἰννοκέντιος Γ'. Κιστερκιαλους μοναχοὺς, ἵνα κηρύξωσιν ιερὰν σταυροφορίαν. Πάραμτα δὲ ἔξεστράτευσαν στίφη ἀγρίων πολεμιστῶν, πρὸ τῶν ὄποιων ἐπορεύοντο θρησκομανεῖς μοναχοὶ μὲ τὸν σταυρὸν, εἰς τὴν ἀκράζουσαν χώραν, κατέστρεψαν τὰς πλουσίας πόλεις, τοὺς πύργους καὶ τὰ χωρία, ἐφόνευσαν ἀθίους καὶ ἐνόχους, ἀνέκαυσαν πυράς καὶ διέσπειραν πανταχοῦ ἑρήμωσιν, φόνον καὶ ἀρπαγήν. Καὶ ἐπὶ μακρὸν μὲν ἀνθίστατο ὁ Ῥαϋμούνδος κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ· ἀλλ' ὅταν ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος Η'. ὥθιούμενος ὑπὸ ἀγενοῦς ἐπιθυμίας κατακτήσεως χωρῶν, ἀνέλαβε τὸν κατὰ τῶν αἱρετικῶν πόλεμον, τότε προσεκύνησεν ὁ κόμης, καὶ παρεχώρησεν (1226), εἰς εἰρήνην τινὰ, τὸ μέγιστον μέρος τῶν κτήσεων αὐτοῦ εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἐλλ' ὁ εἰκοσαετής καταστρεπτικὸς πόλεμος εἶχεν ἀφανίσει τὴν ωραίαν γεωργίαν τῆς νοτίου Γαλλίας, μεταβάλει τὴν χώραν εἰς ἕρημον καὶ ἐπιβάλει αἰώνιον σιωπὴν εἰς τὸ εὔθυμον ἄσμα τῶν φαγωδῶν. Καθ' ὅμοιον δὲ τρόπον κατεστράφη (1232) ὑπὸ ἔξολοθρευτικοῦ πολέμου, ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα, κατὰ παρόρμησιν τῶν ἐπισκόπων τῆς Βρέμης καὶ τοῦ Ῥαχεδούργου, καὶ ἡ ἀνδρεία δημοκρατία τῶν χωρικῶν ΣΤΕΔΙΓΓΩΝ ἐν Ούντῃ. Εἰς μάτην ἡγωνίσθησαν οἱ μάχιμοι χωρικοὶ μεθ' ἡρωϊκῆς ἀνδρείας κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἐφόνευσαν τὸν κόμητα τοῦ Ὀλδεμβούργου μετὰ 4,000 τῶν ἑπτέων αὐτοῦ· ἡ ἀνωτέρω δύναμις καὶ ὁ καλλίτερος ὄπλισμὸς τοῦ ἱπποτικοῦ στρατοῦ, καὶ ἡ τὸ ἱππικὸν βοηθοῦσα φύσις τοῦ ἐδάφους, ἔδωκεν εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν τὴν νίκην· καὶ ἡ μὲν χώρα κατηρημάθη, αἱ δὲ ἀγέλαι τῶν ατηγῶν ἀπῆκθησαν· ἀνδρεῖς, γυναικεῖς καὶ παιδία ἐσφάγησαν.

2. ΟΙ ΟΧΕΝΣΤΩΦΟΙ (1138—1254).

§ 67. "Οτε ὁ αὐτοκράτωρ Λοθάρος (§ 55.) ἀπέθανεν (1137) ἐπιστρέψων ἐξ Ἰταλίας, εἰς καλύβην τιὰ τῶν Ἀλ-

πεων, ὅχι μακρὰν τοῦ Τριδέντου, ἐπίστευεν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Ἐφρᾶκος ὁ Υπερήφανος ὅτι ἔχει τὰ πλησιέστατα δικαιώματα εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἡ ὑπερθολικὴ δύναμις τοῦ Βελφικοῦ οἴκου, εἰς τὸν δόποντον ὑπήκουον οἱ Βαυαροὶ καὶ Σάξονες, καὶ τοῦ ὄποιου αἱ κτήσεις ἔξετελνοντο ἀπὸ τῆς Μεσογείου μέχρι τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τοῦτο δὲ ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ὑψηλόφρονος Ἐφρᾶκου, παρεκίνησαν πολλοὺς ἡγεμόνας νὰ ἐκλέξωσιν, εἰς διαιτάν τινα ἐν Κομγλούεντιᾳ (Κοβλεντια) ΚΟΡΡΑΔΟΝ ΤΟΝ ΟΧΕΝΣΤΩΦΟΝ (1138—1132). Ὁ Κορράδος ἦτον ἀνὴρ ἀνδρεῖος καὶ εὐεείης, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ κατὰ τῶν Βέλγων πόλεμος, τοῦτο δὲ ἡ παρ' αὐτοῦ ἐπιχειρισθεῖσα δευτέρα σταυροφορία (§ 60) παρεμπόδισαν τὴν ὑπὲρ τῆς Γερμανίας ἐνέργειαν αὐτοῦ. Μικρὸν δὲ πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ διηγήθη τὴν ἐκλογὴν τῶν ἡγεμόνων, ἵνα πέσῃ ἐπὶ τὸν μεγαλόφρονα καὶ ισχυρὸν ἀνεψιόν του ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΝ ΒΑΡΒΑΡΟΣΣΑΝ (Ξανθοπώγωνα) (1152—1190), ὅστις ἐθεωρεῖτο τὸ ἄνθος τῶν ιπποτῶν, καὶ τοῦ ὄποιου τὰ πλεονεκτήματα εἶχε γνωρίσει ὁ Κορράδος κατὰ τὰς σταυροφορίας. Ὁ μέγας δὲ οὗτος αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος ὁ Δ', ἀπένειμεν εἰς τὸ κράτος ἡσυχίαν μὲν καὶ τάξιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν, δόξαν δὲ καὶ ἀσφάλειαν εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

§ 68. Δεινότατον ἀγῶνα ὑπέστη ὁ Φρειδερίκος ἐν Ἰταλίᾳ ὅπου ἔζακις ἔξεστράτευσεν. Αἱ Λομβαρδίκαι δηλ. πόλεις, μάλιστα τὸ ὑπερήφανον ΜΕΔΙΟΔΑΝΟΝ, διενοήθησαν νὰ μεταβάλωσι τὰς ἐπικρατείας αὐτῶν εἰς μικρὰς δημοκρατίας. Πλήρεις δὲ φιλοπατρίας καὶ φιλελευθέρου αἰσθήματος, συνέστησαν μάχιμόν τινα πολιτοφυλακὴν, καὶ ἔζητον νὰ ἀπαλλαχθῶσι τῆς ἀρχῆς τοῦ αὐτοκράτορος. Τὸ δὲ πνεῦμα τοῦτο τῆς ἀνυποτάξιας ἐφανερώθη ὥδη κατὰ τὴν πρώτην εἰς τὰ ἔκεισε ἀποδημίαν τοῦ Φρειδερίκου, δτε κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος ἐπιθεωρήσας τὸ στράτευμα αὐτοῦ εἰς τὴν Ρογκαλικὴν πεδιάδα (πλησίον τῆς Πλακεντίας), ἀπῆτησε (1154) παρὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν πόλεων τῆς Ἀνω Ἰταλίας νὰ ὅμσωσι πίστιν. Καὶ δὲν ἤδυνήθη μὲν γὰρ κολάση τὴν φορὰν ταύτην τὸ ισχυρὸν Μεδιόδανον, ἔζητησεν ὅμως γὰρ τὸ τρομακτῆρ, καταστρέφων μικροτέ-

ρας τινάς πόλεις, πρὶν ἡ κοσμηθῆ ἐν Παυτῇ μὲν μετὰ τοῦ Λομβαρδικοῦ, ἐν Ῥώμῃ δὲ μετὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος. Τὸ τελευταῖον ὅμως ἐπέτυχε (1155) μόνον μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ μοναχοῦ ΑΡΝΟΛΔΟΥ ΤΟΥ ΕΚ ΒΡΕΣΚΙΑΣ. Ὁ λόγιος ἀξιος οὗτος ἀνὴρ ἦθελε νὰ ἐπαγάγῃ τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἀποστολικὴν ἀπλότητα. "Οθεν ἐλάλει μετὰ παρόντος κατὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἀλαζονείας τῶν συγχρόνων αὐτοῦ, κληρικῶν, καὶ ἐκήρυττε τὴν κοσμικὴν δύναμιν τοῦ κορυφαίου τῆς ἐκκλησίας ὡς παράδειγμα τῶν παλαιῶν. Ἀλλ' ὅτε τῆς Ἱερᾶς ἀναμορφώσεως ὁ τολμηρὸς κήρυξ παρεδόθη εἰς τὸν πάπαν, καὶ ἐκάπει ἐμπροσθεν τῆς μεγάλης πύλης τῆς πόλεως, ἀπώλεσαν οἱ Ῥωμαῖοι τὸ θάρρος αὐτῶν. Παρεδέχθησαν λοιπὸν τὴν κατάργησιν τῶν νέων διατάξεων, καὶ ὑπήκουσαν πάλιν εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ πάπα.

§ 69. Ἀναχωρήσαντος δὲ τοῦ Φρειδερίκου, ἐπέμειναν οἱ κάτοικοι τοῦ Μεδιολάνου εἰς τὴν τόλμην αὐτῶν, καὶ κατέστρεψαν πολλὰς πόλεις ἀφωιωμένας εἰς τὸν αὐτοκράτορα (π. χ. τὸ Λώδιον). Τότε δ' ἐστράτευσεν (1158) δ Φρειδερίκος ἐκ δευτέρου, ἰσχυροποίησε διὰ νομομαθῶν, κατὰ τὸν κώδηκα τοῦ Ἰουστινιανοῦ, τὰ δικαιώματα τῆς κυριαρχίας αὐτοῦ (ρεγάλια), καὶ εξέδωκε κατὰ τοῦ Μεδιολάνου τὴν προγραφὴν, ὅτε ἡ ἀπειθής αὐτη πόλις δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὰς διατάξεις ταύτας. Σφοδρὸς δὲ πόλεμος ἐκρίθη τελευταῖον ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος. Τὸ Μεδιόλανον ἡναγκάσθη νὰ παραδοθῇ (1162) μετὰ πολιορκίαν δύο ἑτῶν καὶ ἡμίσεως. Ἀφοῦ δὲ κατεσυντρίψθη τὸ σημαντικόρον ἄρμα (Caroccio), τὸ ὁποῖον ἔσυρε τὴν πρώτην τῶν σημαντῶν τῆς πόλεως, καὶ ἐταπεινώθησαν οἱ πολῖται ἐμπροσθεν τοῦ νυκτοῦ, κατηδαφίσθησαν τὰ τείχη καὶ αἱ οἰκίαι, καὶ οἱ κάτοικοι ἡναγκάσθησαν νὰ ἀποικήσωσιν εἰς τέσσαρες χωριστὰς ἀπ' ἀλλήλων κωμοπόλεις. Τρομαγμέναι λοιπὸν διὰ τὴν ἐκβασιν ταύτην, ὑπετάχθησαν αἱ λοιπαὶ Λομβαρδίκαιαι πόλεις, καὶ ἐδέχθησαν πρὸς κυβέργησην αὐτῶν αὐτοκρατορικούς

άρμοστας (Potesta). — Χρόνον δέ τινα μετὰ ταῦτα περιέπει-
σεν ὁ Φρειδερίκος εἰς σφοδρὰν ἔριν πρὸς τὸν ισχυρογνώμονα
πάπαιν ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ Γ'. Παροργισθεὶς δ' ἐξεσφενδόνισεν οὗ-
τος κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ ἀνάθεμα, καὶ εὗρε προθύμους
νὰ προστεθῶσιν εἰς αὐτὸν τοὺς ἔνεκα τῆς καταθλίψεως καὶ
τῶν φορολογικῶν καπιέσεων τῶν αὐτοκρατορικῶν ἀρμοστῶν
δυσαρεστημένους Λομβαρδούς. Διευθύνοντος δὲ τοῦ πάπα, ἐσχη-
ματίσθη ἐντὸς ὅλης ἡ ΣΥΜΜΑΧΙΑ ΤΩΝ ΔΟΜΒΑΡΑΙΚΩΝ
ΠΟΛΕΩΝ εἰς τὴν ὄποιαν προσετέθησαν, ἐκτὸς τοῦ ἐπανιδρυθέν-
τος πάλιν Μεδιολάρου, ἀπασκι σχεδὸν αἱ κοινότητες τῶν πό-
λεων τῆς ἀνω Ἰταλίας. (*) Εἰς τὸ πεῖσμα δὲ τοῦ αὐτοκράτο-
ρος ἔκτισεν ἡ συμμαχία τὴν ὄχυρὰν πόλιν ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΝ,
ἥτις φέρει τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ πάπα, καὶ ἀντεστάθη μετ' ἀν-
δρελας καὶ ἀποτελεσματικῶς καθ' ὅλην τῶν προσδολῶν τοῦ
Φρειδερίκου, εἰς τρόπον ὥστε αὐτὸς, ὅτε τέλος θερινός τις πυ-
ρετὸς ἔπειπεν εἰς τὸν ἄρδην πολλοὺς τῶν πολεμιστῶν αὐτοῦ,
καὶ ἐκάλουν (1164) αὐτὸν ὄπίσω τὰ ἐν Γερμανίᾳ συμβάντα,
ἵνα γκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον τὴν Ἰταλίαν.

§ 70. Τελευταῖον εἰσέβαλεν ὁ Φρειδερίκος ἐκ νέου μετὰ
μεγάλης δυνάμεως στρατοῦ πέφραν τῶν "Αλπεων, ἐδαπάνησεν
ὅμως τόσον πολὺν χρόνον πολιορκῶν τὴν Α.Ιεζάνδρειαν, ὥστε
ἐφοβήθη μήπως ἀπολέσῃ πάντας τοὺς καρποὺς τῆς ἐκστρα-
τείας αὐτοῦ" καὶ λοιπὸν ἀπεφάσισε νὰ συγκροτήσῃ μάχην, παρὰ
τὴν συμβουλὴν τῶν φίλων του. Ἀλλ᾽ Ἐρρίκος δὲ Λέων ἐγ-
κατέλειψε τὸν αὐτοκράτορα ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἀνάγκης. Τὰ ἴδια
μᾶλλον ἐπιδιώκων συμφέροντα, ἡ συμποράττων εἰς τοὺς σκο-
ποὺς τοῦ Ὁχενστώφου ἀρχοντος, ἐκτὸς δὲ τούτου, παροργι-
σμένος κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἔνεκα ἴδιωτικῆς τινὸς ἔριδος, ἥρ-
νηθη νὰ τὸν βοηθήσῃ, ἐν ᾧ ἱκέτευσεν αὐτὸν γονυπετής ὁ Φρει-
δερίκος παρὰ τὴν Λάριον Λίμνην (Como), καὶ ἐπήνεγκεν οὕτω
(1166) τὴν ἡτταν τῶν Γερμανῶν ἐν τῇ ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΛΕ-

(*) Σημειώτεον ὅτι οἱ μὲν ἀναγνωρίζοντες τὸν αὐτοκράτορα ὡς καρπού-
χον ἄρχοντα καὶ προστάτην ἐκαλοῦντο Γερμανούς, οἱ δὲ θέλοντες ἔ-
νωσιν τῆς ἐκκλησίας καὶ πόλυτελείας ὑπὸ τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν τοῦ Πάπα
Γουέλφος.

ΓΝΑΝΟΥ, καθ' ḥν οι πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ σηματοφόρου ἄρματος ἡνωμένοι κάτοικοι τοῦ Μεδιολάνου, «λόχος τοῦ Θανάτου» ἐπικαλούμενοι, ἔδειξαν ἀληθῶς θυάματα ἀνδρείας. Αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ ἐνεζητήθη ἐπὶ τινας ἡμέρας. Τότον ὅμως μεγάλη ἦτον ἡ δόξα τοῦ ἡρωϊκοῦ μεγέθους τοῦ Φρειδερίκου, ὥστε ὁ πάπας καὶ ἡ Δομβαρδικὴ συμμαχία ἐδέχθησαν ἀσμένως τὴν προταθεῖσαν εἰρήνην. «Οθεν συγωμολογήθη, εἰς συνέλευσίν τινα ἐν Βενετίᾳ, κατὰ πρῶτον ἔξαετης ἀγανωχὴ μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος, τοῦ πάπα καὶ τῶν Λοιμοχρόδικῶν πόλεων, ἐξ ἧς ἐπήγασσε μετὰ ταῦτα (1183) ἡ εἰρήνη τῆς Κωνσταντίας. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀνεγνωρίσθη νόμιμος ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας, ὁ Φρειδερίκος ἀπελύθη τοῦ ἀναθέματος, καὶ ἡ συμμαχία τῶν πόλεων ἐξηκολούθησε νὰ διατηρῇ τὴν ὁμοθεῖσαν πίστιν, καὶ νὰ πληρόνῃ τοὺς βασιλικοὺς φόρους (τὰ ἕγαλια). Καὶ αὐτοκρατορικοὶ μὲν ἀρμοσταὶ ἔμελλον νὰ διανέμωσι τὴν ἀνωτάτην δικαιοσύνην, τὰ δὲ αὐτοκρατορικὰ στρατεύματα ἔμελλον νὰ λαμβάνωσι κατὰ τὰς διαθέσεις αὐτῶν τὰς ἀναγκαίας ζωτροφίας παρὰ τῶν πόλεων. Εἰς δὲ τὴν ἐν Βενετίᾳ πλατείαν τοῦ Ἀγίου Μάρκου ἐπεσφραγίσθη ἡ μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ πάπα συνδιαλλαγὴ διὰ τοῦ εἰρηνικοῦ ἀσπασμοῦ. Ἀπαν ἐν τούτοις τὸ κέρδος καὶ ἡ λάρψις τῆς νίκης ἡτού ὑπὲρ τῆς Ρωμαϊκῆς αὐλῆς, τῆς ὁποίας τὰ ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ κόσμου δικαιώματα ὑψώθησαν ὅπτω καθ' ὑπερβολήν. Πρὶν δ' ἐγκαταλείψῃ ὁ Φρειδερίκος τὴν Ἰταλίαν, ἐνήργησε νὰ συζευχθῇ ὁ πρεσβύτερος αὐτοῦ υἱὸς Ἐρρίκος μετὰ τῆς Κωνσταντίας, κληρονόμου τοῦ ἐν Νεαπόλει καὶ Σικελίᾳ Νορμανδικοῦ κράτους καὶ ταπεινώσας ἔπειτα ἐν Γερμανίᾳ Ἐρρίκον τὸν Λέοντα, καὶ πάντας τοὺς ἔχθροὺς αὐτοῦ, ἐπεχείρησε τὴν τρέτην σταυροφορίαν (§ 61), διὰ νὰ τελειώσῃ τὸ ἡρωϊκὸν αὐτοῦ στάδιον, καθὼς τὸ ἥρχισε. Ἀλλ' ἀπὸ ταύτης δὲν ἐπέστρεψε πλέον ὀπίσω· εὗρε τὸν Θάνατον αὐτοῦ ἐν τῇ πόρφῳ Ἀνατολῇ. Ζῆτος ἔτι καὶ νῦν εἰς τὰ λόγια τοῦ λαοῦ καθότι μὲ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ συνδέεται ἡ ἀνέγερσις τοῦ Γερμανικοῦ κράτους εἰς τὴν παλαιὰν αὐτοῦ δύναμιν καὶ τὸ παλαιὸν μέγεθος.

§ 71. Ὁ υἱὸς Φρειδερίκου τοῦ Α'. ΕΠΡΙΚΟΣ ὁ ΣΤ'. (1190)

— 1197), ἦτον ἡγεμών πλεονέκτης, τραχὺς καὶ σκληρὸς, διατρέβων μᾶλλον ἐν Ἰταλίᾳ ἢ ἐν Γερμανίᾳ. Ὄποιλαπείστης μετ' ὀλίγον τῆς καρδίας αὐτοῦ ἀπὸ τῶν τρυφερῶν ὅρμῶν τοῦ ἔρωτος, τοῦ ὄποιου τούς φθόγγους ἔψαλε κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς γεότητος, σπουδαῖα σχέδια ἐνέπλησαν τὴν δλην αὐτοῦ ψυχὴν, καὶ ἡ σκυθρωπὴ ἐμβρίθεια τοῦ προσώπου του ἐτρόμαζε τοὺς Ἰταλοὺς «ώς αἰματῶδες φέγγος ἀρκτώου σέλασος.» — Ἀποθανόντος δὲ τοῦ τελευταίου Νορμανδοῦ Βασιλέως, ἥθελησε νὰ καταλάβῃ ὁ Ἐρρίκος τὴν Νεάπολιν καὶ Σικελίαν, κληρονομίαν τῆς συζύγου αὐτοῦ Κωνσταντίας. Ἀλλ' οἱ μεγιστᾶνες φοβούμενοι τὴν φιλαρχίαν καὶ πλεονεξίαν τοῦ Ἐρρίκου, ἀντεστησαν εἰς αὐτὸν, καὶ ἐζήτησαν νὰ στέψωσι βασιλέα ιθαγενῆ τινα εὐγενῆ, τὸν ἀνδρεῖον Ταγκρέδον. Ἀλλ' ὅταν ὁ Ἐρρίκος παρεσκεύασε μὲ τὰ ἀγγλικὰ λύτρα (§ 61) νέας ἑξοπλίσεις ἐπέτυχε βοηθούμενος ὑπὸ σταυροφόρων τῆς Βορείου Γερμανίας καὶ Θυριγγίας, τοὺς ὄποιους εἶχεν ἐλκύσει υποσχόμενος ἐλευθεραν διαβίσασιν πρὸς τὴν κάτω Ἰταλίαν, νὰ ὑπερισχύσῃ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ καὶ νὰ ὑποτάξῃ τὴν Νεάπολιν καὶ τὸ Πάρορμον. Τρομερὰ ἦτο τώρα ἡ ἔκδίκισις τοῦ παρωργισμένου μονάρχου. Αἴ φυλακαὶ ἐνεπλήσθησαν εὐγενῶν ἐπισκόπων, αἵτινες τοῦτο μὲν ἐτυφλώθησαν καὶ ἀνεσκολωπίσθησαν, τοῦτο δὲ ἀπηγγονίσθησαν, ἐκαύθησαν καὶ ἐτάφησαν εἰς τὴν γῆν ζῶντες. Τὴν δὲ λειτουργίαν τοῦ προτάτος τοῦ Φρειδερίκου, τοῦ ὄποιου εἶχε τὴν ἐπιτροπείαν δὲ ὑψηλὴν κεκτημένος παιδείαν πάπας Ἰννοκέντιος Γ'. Τότε δὲ ἐξέλεξαν οἱ ὄπαδοι τῶν Ὁχενστώφων τὸν ἀδελφὸν Ἐρρίκου τοῦ ΣΤ'. ΦΙΛΙΠΠΟΝ ΤΟΝ ΣΟΥΕΒΟΝ, ἐνῷ τὸ Βελφικὸν κόμιμα ἀνηγόρευσεν αὐτοκράτορα ΟΘΩΝΑ τὸν Δ', δεύτερον μίδον Ἐρρίκου τοῦ Δέοντος καὶ ἐκεῖνος μὲν ἀνεγνωρίσθη πρὸς νότον, οὗτος δὲ πρὸς βορρᾶν. Συνέπεια δὲ τοῦ σχίσματος τούτου ἦτο δεκατής πόλεμος, κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ὄποιου ἐπεκράτουν βιαιοπραγίαι καὶ ἀνομίαι, καὶ ἐγίνοντο τοιαῦται κατερημώσεις ὥστε εἰς ἕν μόνον ἔτος κατεκάησαν 16 μητροπόλεις καὶ 350

ἔνορίαι. Πρὸν δὲ ἔτι λάθη τέλος ή ἕρις ἐφονεύθη (1208) ὁ Φίλιππος ἐν Βαρθέργῃ ὑπὸ τοῦ δξυθύμου κόμητος τοῦ Παλαιτινάτου ΟΘΩΝΟΣ ΤΟΥ ΒΙΤΤΕΛΣΒΑΧΕΙΟΥ, ἐνεκαὶ ἴδιωτικῆς ἔχδικήσεως. Καὶ ἐτιμώρησε μὲν ὁ αὐτοκράτωρ "Οθων τὸν φονέα, προγράψας αὐτόν· μεθ' ὁ ἐσφάγη οὗτος ἐν τῇ φυγῇ παρὰ τὸν Διονύσιον, καὶ κατεστράφη τὸ πάτριον ἀνάκτορον· δὲν παρῆλθεν ὅμως διαρεκτὴς ἡσυχίᾳ· διότι ἀνεφύτη τώρα ἔρις μεταξὺ τοῦ αὐτοκράτορος "Οθωνος Δ'. καὶ τοῦ πάπα Ἰννοκεντίου Γ'.

§ 72. Υποκεντιος δηλ. ὁ Γ'. ἐκκλησιαστικὸς ἡγεμῶν, πολλὴν ἔχων τὴν πολιτικὴν σύνεσιν, καὶ σπάνια κεκτημένος κυβερνητικὰ πλεονεκτήματα, ἐδωκεν εἰς τὸν παπισμὸν τὴν μεγίστην αὐτοῦ δύναμιν, ἐνισχύσας τὸ ἀξιωμα, διτε η ἐκκλησία ἰσταται ὑπεράνω τοῦ κράτους, καὶ ὁ πτευματικὸς ἀρχηγὸς ὑπεράνω τοῦ κοσμικοῦ, καὶ ἐπομένως διτε πρέπει ὁ πάπας νὰ ἀναγγωρισθῇ παρὰ πάντων τῶν ἡγεμόνων τῆς γῆς ὡς ἀνώτατος τιμαριωτικὸς ἄρχων καὶ διαιτητής. Συγχρόνως δὲ ἔθηκε τὸ θεμέλιον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κράτους, πείσας "Οὐ θωνα τὸν Δ'. νὰ ἔξασφαλίσῃ εἰς αὐτὸν ὅλας τὰς προτέρας δωρεᾶς, καὶ νὰ παραιτηθῇ πᾶν τιμαριωτικὸν τῶν αὐτοκρατόρων δικαιώματα ἐπὶ τῆς Ρώμης καὶ τῶν χωρῶν τῆς μέσης Ἰταλίας. 'Αλλ' διτε ὁ αὐτοκράτωρ ἡθέλησε τέλος (1210) νὰ περιορίσῃ τὴν φιλαρχίαν τοῦ πάπα, ἐξεδωκεν οὗτος κατ' αὐτοῦ τὴν ἀναθεματιστικὴν κατάραν, καὶ ἐπεμψε τὸν νέον Φρειδερίκον εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπως ἀναρρόπισῃ ἐκ νέου τὸν μεταξὺ Γουέλφων καὶ Γιβελλίνων ἀγῶνα. Μετὰ χαρᾶς δὲ προσετέθη τὸ Γιβελλινικὸν κόρμα εἰς τὸν ὡραῖον καὶ εὐελπιν νεαγίαν, οὕτως ὥστε Φριδερίκος δὲ Β'. δὲ ἐξ Ὁχενστώφων, πρὸ τοῦ θανάτου ἔτι τοῦ Δ' "Οθωνος, ἀγεγρωβότη κοινῶς αὐτοκράτωρ (1215) "Οθων δὲ Δ. ἀπέθανε τὸ ἔτος 1218 ἐν Βρουνσβέγῃ. 'Αλλ' δὲ ἐλευθερόφρων ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ Β'. (1218—1250), ἀραβικὴν παιδεύθεις σοφίαν καὶ κλίσιν ἔχων πρὸς τοὺς ὄμοιογνήτας τοῦ Ἰσλαμίου καὶ τὸν Ἀνατολικὸν βίον, ἀπέβη ἴσχυρὸς ἀντίπαλος πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας· οὕτως ὥστε τοῦ Φρειδερίκου ἡ κυβερνητικὴ παριστά ἀδιάλειπτον ἀγῶνα τῆς αὐτοκρατορίας πρὸς τὸν παπισμόν. Η δὲ θέσις τοῦ Φρειδερίκου,

ώς βασιλέως τῆς Ἀρω καὶ Κάτω Ἰταλίας, ἡπείρει τὴν κομικὴν δύναμιν τοῦ πάπα, δχι ὀλιγώτερον, ἢ ὅσον τὸ ἐλευθεράζον αὐτοῦ πνεῦμα τὴν ὑπόληψιν τῆς ἐκκλησίας. Διὸ προσεπάθησεν ὁ Ἰννοκέντιος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ νὰ χωρίσωσι τὴν ἐπὶ τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀξιώματος.

§ 73. Ἐπειδὴ Φρειδερίκος ὁ Β'. ἡρνεῖτο ἐπὶ πολὺν χρόνον νὰ ἔκτελέσῃ τὴν σταυροφορίκην, ἵνα ὑπεσχέθη (§ 63), κατὰ πρῶτου μὲν ἀναθεματίσθη ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ Θ'. καὶ ὅτε τὸ ἐπὶὸν ἔτος (1229) χωρίς νὰ λυθῇ τοῦ ἀναθέματος, ἔξεστράτευσε πρὸς τὴν ἀγίαν χώραν, ὥργισθη ὁ πάπας ἔτι περισσότερον, καὶ δχι μόνον παρεμπόδισε πάσας τὰς ἐπιχειρήσεις τοῦ αὐτοκράτορος ἐν Παλαιστίνῃ, ἀλλὰ καὶ ἐπεμψεν ἱππεῖς, οἵτινες φέροντες σημεῖον τὴν κλεῖδα τοῦ Πέτρου, ἔμελλον νὰ προσβάλωσι τὰς ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ κτήσεις αὐτοῦ. Τοῦτο δ' ἐπετάχυνε τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Φρειδερίκου. Ἀπέκρουσε δὲ τὰ παπικὰ στρατεύματα καὶ ἡπείρησε τὰ ὅρια τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κράτους, μέχρις οὗ ἡνάγκασε τὸν Γρηγόριον νὰ εἰρηνεύσῃ καὶ λύσῃ τὸ ἀνάθεμα. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπέστησεν ὁ Φρειδερίκος δλην αὐτοῦ τὴν φροντίδα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν εὐδαίμονίαν τῶν κρατῶν αὐτοῦ. Περιέστειλεν ἐν Γερμανίᾳ τὴν αὐξανομένην ληστρικὴν καὶ ἐμπόλεμον ζωὴν τῶν ἱπποτῶν, ἔδωκεν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Κάτω Ἰταλίας νέαν κομοθεσίαν, καὶ ἐπροστάτευσε τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὴν ποίησιν. Ἀλλ' ὅτε ἡβέλησε νὰ ἀναγκάσῃ τὰς Λομβαρδικὰς πόλεις, νὰ ἔκτελέσωσι τὰς συμφωνίας τῆς ἐν Κονσταντίᾳ εἰρήνης (§ 70), καὶ νὰ πληρώνωσι τὰ εἰς αὐτὸν, ὡς ἀνώτατον ἀρχοντα, ἀνήκοντα φεγάλια ἡναψε τρομερὸς πόλεμος. Συμμαχήσας δὲ μετὰ τῶν ΓΙΒΕΔΔΙΝΩΝ καὶ τοῦ ἐν Βερώνῃ ἀπανθρώπου τυράννου Ἐκκελίου, καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν πιστῶν αὐτοῦ Σαρακηνῶν, τοὺς ὅποιους εἶχεν ἀποκίσει ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ, ἐνίκησεν ὁ Φρειδερίκος τὰ ἡνωμένα στρατεύματα τῶν Λομβαρδῶν, καὶ ἡνάγκασε τὰς πλειστας πόλεις νὰ ὑποταγῆσιν (1238). Ἀλλ' ὅτε μετὰ τὴν νίκην δεῖξας μεγάλην αὐστηρότητα, ἡπείρησε νὰ πράξῃ τὰ ὅμοια εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ Μεδιολάνου, καθὼς

ἔπι Φρειδερίκου Βαρβαρόσσα (§ 69), καὶ ἀπένειμεν εἰς τὸν φυ-
σικὸν αὐτοῦ υἱὸν, τὸν ἀνδρεῖον καὶ ὄφραιον ΕΓΚΙΟΝ, τὸ βα-
σίλειον τῆς Σαρδηνίας, τότε ἀνενέωσεν ὁ πολιός ἡγεμὼν τῆς
ἐκκλησίας τὴν ἀναθεματιστικὴν κατάραν, προσετέθη (1239)
εἰς τοὺς Δομβαρδούς, καὶ προσεπάθησε νὰ παρασκευάσῃ παν-
ταχοῦ ἔχθροὺς εἰς τὸν αὐτοκράτορα, τὸν ὥποῖον ἐνοχοποίει ὡς
ἄπιστον καὶ καταφρονητὴν τῆς θρησκείας. Καὶ ἀνεσκεύασε μὲν
οἱ Φρειδερίκος ἑγγράφως εἰς σφρόβας ἀπαντήσεις τὰς ἐνοχοποιή-
σεις καὶ ἀνταπέδωκε κακολογίας εἰς τὰς κακολογίας· ἀλλ’ ἡ
ἐκκλησία ἔξηλθε νικήτρια.

§ 74. Καταβάντος δὲ τέλος (1241) Γρηγορίου τοῦ Θ'.
ἐκατονταετοῦς εἰς τὸν τάφον, ἐφαίνετο ὅτι ἔμελλε νὰ βελή-
τιωθῇ ἡ θέσις τοῦ Φρειδερίκου. Ἀλλ' ὁ διάδοχος αὐτοῦ, ὁ
ἰσχυρογνώμων Ἰννοκέντιος Δ'. ὅστις πρότερον μὲν ὑπῆρχε φί-
λος τοῦ αὐτοκράτορος, χειροτονηθεὶς ὅμως ἐγείνε θανάσιμος
αὐτοῦ ἔχθρος, ἔξηκολούθησε τὸ αὐτὸ στάδιον. Διὰ νὰ ἤναι δὲ
ἔλευθερος νὰ πράττῃ, ὅτι θέλῃ, κατέλιπε τὴν Ἰταλίαν, καὶ
συνεκάλεσε πανηγυριῶν ἐκκλησιαστικὴν σύνοδον εἰς Λούγδου-
νων (Λυών). Χωρὶς δὲ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπολογίαν τοῦ
Φρειδερίκου, ἀνενέωσεν (1245) ἀνταῦθι δὲ Ἰννοκέντιος κατὰ
τὸν αὐστηρότατὸν τύπον τὴν κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀναθεμα-
τιστικὴν κατάραν, διότι δῆθεν ἦτο βλάσφημος κατὰ τοῦ θεοῦ,
μυστικὸς Μωαμεθανὸς, ἔχθρὸς τῆς ἐκκλησίας, ἐκήρυξεν αὐτὸν
ἀπεστερημένον τῶν ἀξιωμάτων αὐτοῦ καὶ στεμμάτων, ἔλυσε
τοὺς ὑπηκόους τοῦ πρὸς αὐτὸν δροκου, καὶ ἡπείλησεν δῆλους τοὺς
ὅπαδούς του μὲ τὴν κατάραν τῆς ἐκκλησίας. Τοῦτο δὲ ἐπή-
νεγκεν εἰς τὴν Γερμανίαν ἐκλογὴν ἀνταυτοκράτορος καὶ φονι-
κᾶς ἐμφυλίους ἔριδας, καὶ ἀς ἔλαβε τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐπω-
νυμίαν ὁ κόμης τῆς Ολλανδίας Γουλλιέλμος.

§ 75. Τρομερὰ δὲ ἐν τούτοις ἐμαίνετο ὁ πόλεμος εἰς τὴν
Ιταλίαν μεταξὺ τῶν Γουέλφων καὶ Γιβελλίτων. Τὸ θερμὸν
αἷμα τῶν διψώντων ἐκδίκησιν κατοίκων τῶν νοτίων χωρῶν
ἐπήνεγκεν ἀνηκούστους βδελυφάς πράξεις· οἰκογένεια ἐκηρύχθη
κατὰ οἰκογενείας, πόλις κατὰ πόλεως· οὐδεμίᾳ ἡλικίᾳ, οὐδε-
μίᾳ τάξις ἀπεσύρθη τοῦ ἀγῶνος. Ἐκκελίτος δὲ, ὁ ἀρχηγὸς

τῶν Γιβελλίων εὐγενῶν, ἐπραξεν ἐν τῷ κατὰ τῶν Γουελ-
φικῶν πόλεων ἀγάνη ἀνήκουστα ἀνοσιοργήματα, μέχρις οὗ
τέλος εὗρεν εἰς τὴν εἰρκτὴν τοῦ Μεδιολάνου τὴν τιμωρίαν, ἡς
ἡτού ἀξίος. Καὶ ἐπὶ πολὺ μὲν ἀνθίστατο ἀκλονήτως ἡ μεγάλη
τοῦ Φρειδερίκου ψυχή· ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν ἔχθρῶν αὐτοῦ οὐκέται
ἐπὶ πλέον τὸ θάρρος του. Ἀλλ' ὅταν ὁ οὐρανὸς αὐτοῦ Ἐγκιος ἐ-
πεσεν εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν Βονανιαλῶν, οἵτινες ἐκράτησαν τὸν
Ξανθοθόστρυχον βασιλέα ὑπὲρ τὰ 20 ἔτη εἰς τὴν φυλακήν
ὅταν ὁ καγκελλάριος αὐτοῦ Πέτρος Βιτέας παρεπλανήθη ὑπὸ^{τοῦ} ἐναντίου κόμιματος, καὶ ἐπειτα ἐκ μετανοίας ἢ φόβου ἐ-
θυνάτωσεν ἔκυτὸν ἔκουσίως ἐν τῇ εἰρκτῇ, τότε κατεβλήθη
τέλος ἡ καρδία του. Τὸ δὲ 56ον ἔτος τῆς ζωῆς του ἐτελεύ-
τησεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φιλτάτου αὐτοῦ οὐρανοῦ ΜΑΜΦΡΕ-
ΔΟΥ, εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν.

§ 76. Ἀγγελθέντος τοῦ θανάτου τοῦ Φρειδερίκου, ἐπέστρεψεν ὁ Δ'. Ἰννοκέντιος ὑπεραγαλλόμενος εἰς τὴν Ρώμην. Ἐκήρυξε τὴν Νεαπόλιν καὶ Σικελίαν χρησεύον τιμάριον τοῦ πα-
πικοῦ θρόνου, καὶ ἐσφενδόνισε τὴν κατάραν τοῦ ἀναθέματος
κατὰ τῶν οἰων τοῦ Φρειδερίκου, ΚΟΡΡΑΔΟΥ τοῦ Δ'. καὶ
ΜΑΜΦΡΕΔΟΥ, οἵτινες ἥθελησαν νὰ ἔξασφαλίσωσιν εἰς ἔκυ-
τοὺς τὴν κατοχὴν τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Μετ' ὅλιγον δὲ
κατέβη ὁ Κορράδος εἰς πρόσωρον τάφον (1254). Ἀλλ' ὁ ἵπ-
ποτικὸς αὐτοῦ ἐτεροθαλῆς ἀδελφὸς Μαμφρέδος ὑπερήσπισε τὴν
Κάτω Ἰταλίαν μετὰ Γερμανῶν καὶ Σαρακηνῶν πολεμιστῶν,
τοσοῦτον ἀποτελεσματικῶς καὶ ἀνδρείως, ὃστε αἱ πλεῖσται
πόλεις ὥμοσαν εἰς αὐτὸν πίστιν, καὶ τὰ Γουελφικὰ στρατεύ-
ματα ἡναγκάσθησαν νὰ ἀποσυρθῶσιν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν
κράτος. Ἡ δ' ἐντεύθεν λύπη ἐπετάχυνε τὸν θάνατον τοῦ πάπα
Ἰννοκεντίου Δ'. Ἐν τούτοις οἱ διάδοχοι του ἡκολούθησαν τὸ
αὐτὸ στάδιον. Ἀποφασίσας δὲ νὰ στερήσῃ κατὰ πάντα τρό-
πον τοὺς Ὁχενστάρφους τῆς ἐπὶ τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας
κυριαρχίας, ἀπένειμεν Οὐρβανὸς ὁ Δ'. τὸ ὥρατον βασίλειον εἰς
τὸν δραστήριον, μὲν, ἀλλὰ τραχὺν ΚΑΡΟΛΟΝ ΤΟΝ ΑΝΔΕ-
ΓΑΥΙΚΟΝ, ἀδελφὸν τοῦ Γάλλου βασιλέως Λουδοβίκου Θ',
ώς παπικὸν τιμάριον, μὲ τὴν συμφωνίαν, νὰ κυριεύσῃ αὐτὸ μὲ

Γαλλικὰ στρατεύματα βοηθούντων τῶν Γουέλφων, καὶ νὰ τελῆ ἐτήσιον φόρον εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ρώμης. Καὶ ἀντέστη μὲν ἀνδρείως ὁ Μαμφρέδος εἰς τὸν μεγαλόφρονα ἔχθρον. Ἡλλὰς κριθείσης κατ' αὐτοῦ τῆς ἐν ΒΕΝΕΒΕΝΤΩ ΜΑΧΗΣ (1266) ἔνεκα τῆς προδοσίας τῶν Ἰταλῶν, ἐρρίφθη εἰς τὸ πυκνότατον σμήνος τῶν ἔχθρῶν, καὶ ἀπέθανε θάνατον ἡρωϊκόν. Τάφος ἄτεχνος, εἰς τὸν ὄποιον πᾶς πολεμιστὴς ἔφερεν ἵνα λίθον, πειράλεισε τὸν νεκρὸν αὐτοῦ.

§ 77. Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βενεβέντου κατεβλήθη πλέον ἡ δύναμις τῶν Γιβελλίνων· ἡ δὲ Νεάπολις καὶ Σικελία περιῆλθον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ τραχέος νικητοῦ, ὅστις ἔκαψε τὴν ἀτυχῆ χώραν νὰ αἰσθανθῇ ὅλα τὰ δεινὰ τῆς κατακτήσεως. Καὶ οἱ μὲν ὄπαδοι τῶν Ὀχενστώφων ἐτιμωρήθησαν μὲν θάνατον, φυλάκισιν καὶ ἔξορίαν· τὰ δὲ κτήματα αὐτῶν διεμοιράσθησαν οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Γουέλφοι πολεμισταί. Τότε ὅμως προσεκάλεσαν οἱ οὔτω καταδυναστευθέντες τὸν νέον τὴν ἡλικίαν υἱὸν τοῦ Κορέλδου Δ'. ΚΟΡΡΑΔΙΝΟΝ, ἐκ τῆς Γερμανίας εἰς τὴν Ἰταλίαν Ὁ δὲ Κορέλδηνος, εἰς τὸν ὄποιον κατέφεκτος ἡ μεγαλοφροσύνη καὶ τὸ ἡρωϊκὸν φρόνημα τῶν προγόνων αὐτοῦ, κατέλιπε τὴν πατρίδα, ἵνα κυριεύσῃ πάλιν τὴν κληνομοίαν τῶν Ὀχενστώφων. Ὅπερεχθέντων δ' αὐτὸν τῶν Γιβελλίνων μετ' ἀλαλαγμῶν χαρᾶς, διέδραμε νικητὴς τὴν Ἀνω καὶ Μέσην Ἰταλίαν, παρέλαθεν ἐπὶ τοῦ Καπιτωλίου τὴν ὑπὸ τῆς αἰωνίου πόλεως ὡς καθοσίωσιν τοῦ θανάτου ὅμοθεῖσαν πίστιν, ἔτρεψε τὸν πάπαν εἰς φυγὴν, καὶ διέβη τὰ δρια τῆς Νεαπόλεως. Καὶ ἡ μὲν παρὰ τὴν πόλιν Σκονρούδιαν μάχη ἀπέδη ὑπὲρ αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ παραπολὺ ταχεῖα αὐτοῦ ὄρμὴ ἔδωκεν εἰς τὸν ἐνέδρα τινὶ καιροφυλακτοῦντα ἔχθρὸν τὴν νίκην. Τὰ στρατεύματά του μέρος μὲν ἐφονεύθησαν, μέρος δὲ διεσκορπίσθησαν· καὶ ὁ ἴδιος δὲ, πεσὼν διὰ προδοσίας εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἔχθροῦ του, Καρόλου τοῦ Ἀρδεγανικοῦ, ἀπεκεφαλίσθη (1268) μετὰ τοῦ φιλτάτου αὐτοῦ Φρειδερίκου τῆς Βαδης ἐν Νεαπόλει. Οὕτως ὁ τελευταῖος βλαστὸς ἐνδόξου ἡρωϊκοῦ γένους, στερηθεὶς τῶν τιμῶν τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ, κατέβη εἰς πρόωφρον τάφον. Τὰ δ' ἐπιλειπόμενα εἰσέτι μέλη τοῦ Ὀχενστωφικοῦ

οίκου κατέλαβεν ἐπίσης σκληρὸν πεπρωμένον. Ὁ βασιλεὺς Ἡγκιος ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν τῆς Βινωνίας (§ 73). τοὺς δὲ υἱοὺς τοῦ Μαρφρέδου διέταξεν ὁ ἀσυμποτής Κάρολος νὰ κατατρύχωσι μέχρι τοῦ θυνάτου αὐτῶν ἐν τῇ φυλακῇ καὶ ἡ Ουγάτηρ δὲ τοῦ Β'. Φρειδερίκου Μαργαρίτα, καταβασανισθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐκ Θυριγγίας, συζύγου αἵτης Ἀλέρτου τοῦ Ἀγρούκου, καὶ ἀπειληθεῖσα νὰ φινευθῇ, ἔφυγε διὰ νυκτὸς ἐκ Βαρτοθούργου. Καταθλιβούμενη δὲ διὰ τὸν χωρισμὸν ἀπὸ τῶν δύο αἵτης υἱῶν, ἐδάγκασεν, ἐναγκαλιζομένη, τὸν ἕνα αὐτῶν τόσον δυνατὰ εἰς τὴν παρειὰν, ὃστε ἔλαβεν ἐντεῦθεν σημεῖον καὶ τὸ ἐπώνυμον εἰς τοῦ δεδηγμένου. — Πεσόντος δὲ τοῦ Κορόχεδίνου, ἐμαίνετο ὁ Κάρολος ὁ Ἀνδεγανούκος ἀσπλάγχνως καὶ σκληρῶς κατὰ πάντων τῶν ὄπαδῶν αὐτοῦ. Ἀλλὰ τότε ὥμοσεν ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΡΟΚΙΔΑΣ, Γιβελληνός τις, διὸ εἶχον στερήσει τῶν κτημάτων αὐτοῦ, ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ τυράννου. Τῇ προτροπῇ λοιπὸν αὐτοῦ ἐσφάγγησαν κατὰ τὸν ὀνομασθέντα ΣΙΚΕΛΙΚΟΝ ΕΣΠΕΡΙΝΟΝ (1282), ἀπαντες οἱ Γάλλοι ὑπὸ τῶν Σικελῶν, καὶ ἔπειτα παρεδόθη ἡ νῆσος εἰς τὸν ἀνδρεῖον γαμβρὸν τοῦ Μαρφρέδου, Πέτρον τὸν ἐξ Ἀραγωνίας, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ὄποιου ἀπέκρουσαν οἱ κάτοικοι νικηφόροι πάσας τὰς προσθολὰς τοῦ Καρόλου, καὶ ἔθεμελισσαν βασίλειον ἀνεξάρτητον. Ὁ δεύτερος ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου Φρειδερίκος ὑπῆρξε πρῶτος βασιλεὺς τῆς Σικελίας.

3. ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΟΣ.

§ 78. Λί πολιτικαὶ σχέσεις τοῦ μεσαιώνος ἀνεφύησαν ἐκ τῆς ἀναμίζεως Γερμανικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν διατάξεων, καὶ εἶχον βάσιν τὸν μικρότερον ἡ μεγαλήτερον βαθμὸν τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ἢ μὴ ἐλευθερίας. Περιλαμβάνουσι δὲ τὰς περιπετλεγμένας ταύτας σχέσεις ὑπὸ τὸ δύνομα τοῦ τιμαριωτισμοῦ. "Οτε δηλ. ἐκυριεύοντο αἱ ὀλιγανθρωποῦσαι Ῥωμαῖαι καὶ ἐπαρχίαι, ἡ χώρα διηρεῖτο συνήθως εἰς τρία μέρη· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς, τὸ δὲ ἄλλο διένεμεν ὡς ἐλευθέραν ίδιοκτησίαν (Allod) μεταξὺ τῶν συμπολεμιστῶν αὐτοῦ, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἔκστρατεύωσι, καὶ τὸ τρίτον

έμενεν εἰς τοὺς παλαιοὺς κατοίκους, τελοῦντας δι' αὐτὸ φύρων. "Οπως συνδέση δύως τοὺς ἐλευθέρους ἔτι μᾶλλον μετά τοῦ θρόνου, ἔδιδεν ἔπειτα ὁ βασιλεὺς εἰς τινας ἐξ αὐτῶν τεμάχια ἐκ τοῦ μεριδίου του, ἵνα ἀπολαύσωσιν αὐτῶν ισοβίως. Τοῦτο δὲ ὠνομάζετο τιμάριον (φέουδον): καὶ ὁ μὲν δίδων ἦτον ὁ κύριος τοῦ τιμαρίου, ὁ δὲ λαμβάνων ὠνομάζετο ὑποτελῆς (Vassall). Καθ' ὅμοιον δὲ τρόπον ἔδιδον πλούσιοι ἐλεύθεροι εἰς ἄλλους, ἔχοντας ὀλιγάτερα κτήματα, μέρη τῆς ἴδιοκτησίας αὐτῶν, καὶ ἐξ αὐτῶν μάλιστα τῶν τιμαρίων αὐτῶν (ὑποτιμάρια), καὶ ἀπέκτων οὕτω καὶ αὐτοὶ ὑποτελεῖς. Προσέτι δὲ ἐπίσκοποι καὶ ἡγούμενοι ἔδιδον τιμάρια εἰς ιππότας, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν νὰ προστατεύωσι τὸ μοναστήριον, καὶ νὰ παρέχωσι δι' αὐτὸ τὸν ἀναγκαῖον στρατὸν (προστάται). Αἱ δὲ ἐπὶ τῆς ἀμοιβαίας πίστεως στηρίζομεναι αὗται σχέσεις ἐσχημάτιζον ἀλισίν τινα, ἥτις περιέπλεκε τὴν ἀνθρωπότητα τοῦ μεσαιώνος κατὰ διαφορωτάτους τρόπους, περιορίζουσα πολὺ τὴν ἐλεύθερίαν τοῦ προσώπου καὶ τῆς ἴδιοκτησίας. Οἱ δὲ ὑποτελεῖς πάλιν τοῦ στέμματος ἢ τοῦ κράτους ἔξεστιασαν κατὰ μικρὸν τὴν κληρονομιὰν τῷ τιμαριώτικῶν αὐτῶν κτημάτων, καὶ ἔγειναν οὕτω τόσον ἴσχυροι, ὥστε ἀντιπαρετάττοντο ώς ἵσοι πρὸς τοὺς βασιλεῖς· πλούσιοι δὲ γεωκτήμονες ἐστέρησαν κατὰ μικρὸν τοὺς πενεστέρους τὴν ἐλεύθεραν αὐτῶν ἴδιοκτησίαν, οὕτως ὥστε αὐτοὶ μὲν ως ἐλεύθεροι κύριοι (barons) ἀνῆκον εἰς τοὺς εὐγενεῖς, ἐτῷ δὲ γεωκτήμονες ἐχριστέραν δὲ ἔργοτες ἴδιοκτησιαν, κατεβιβάσθησαν εἰς τὴν σχέσιν τῶν ἐπηκθῶν, καὶ ἔξηκολούθουσιν νὰ καλλιεργῶσι τὴν προτέραν αὐτῶν ἴδιοκτησίαν ως φόρου ὑποτελεῖς, ἔχοντες αὐτὴν ως ἐκμίσθωσιν κ.ληρογομικήν. Μέγας δὲ ἡτο προσέτι ὁ ἀριθμὸς τῶν δουλοπαροίκων, οἵτινες ἐθεωροῦντο ως ἴδιοκτησία τοῦ κτήματος, καὶ ἦσαν ὑποκείμενοι χωρὶς δικαιωμάτων (ώς ἀνδράποδα) εἰς τὰς αὐθαιρεσίας τῶν κυρίων. Πάντες δὲ οἱ ἐν τῇ σχέσει τῶν ὑπηκθῶν ἢ δουλοπαροίκων ζῶντες ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ πληρόνωσιν ωρισμένους τιμᾶς φόρους εἰς τοὺς κτήτορας, τοῖτο μὲν τελοῦντας ἀπεφορές τινας εἰς καρπούς, οἷον καὶ ζῶα (νόμιμον δέκατον), τούτο δὲ ἀποφέροντες, καθ' ὑφισμένας

περιστάσεις, ποσότητά τινα χρημάτων, τοῦτο δὲ ἀναγκαῖον νὰ ἐργάζωνται ἀμισθί (θητεῖα). Αἱ ὑπὸ τῷ ὄνομα τιμαριωτικὰ βάρη γνωσταὶ αὗται ἀποφοραὶ καὶ θητεῖαι ἔγινοντο ὁσημέραι πολυειδέστεραι καὶ καταπιεστικώτεραι.

§ 79. Κατὰ λόγον δὲ τῶν ἀσχολιῶν αὕτῶν διηροῦντο οἱ ἀνθρωποι τοῦ μεσαιῶνος εἰς τρεῖς τάξεις πολεμικὴν τάξιν, λογίαν τάξιν καὶ ἐργατικὴν τάξιν. 1) Καὶ ἡ μὲν τάξις τῶν πολεμιστῶν περιελάμβανε τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς ἵπποτας, μετὰ τῶν ὑποτελῶν αὐτῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπηρετῶν. Ο δὲ ἵπποτισμὸς ἐξηρτάτο τοῦτο μὲν ἀπὸ τῆς καταγωγῆς ἐκ γένους ἵπποτικοῦ, τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς ἵπποτικῆς ἀνατροφῆς τινος ὡς σωματοφύλακος ἢ δορυφόρου, καθ' ἣν ἡδύνατο τις νὰ ἀποκτήσῃ τοὺς μυώπας (έρετος) διὰ πολεμικῆς τινος πράξεως, πρὶν ἢ δυνηθῇ νὰ γείνῃ δεκτὸς εἰς τὴν ἑταιρίαν διὰ τῆς ἵπποτικῆς πλήξεως. (1) Κύριος δὲ σκοπὸς τοῦ ἵπποτισμοῦ ἦσαν ἀγῶνες, ἀλλοτε μὲν ὅπως δεῖξωσι τὴν δύναμιν αὐτῶν ἢ ἀποκτήσωσιν ἀγωνιζόμενοι τὴν προσωπικὴν τιμὴν, ἀλλοτε δὲ ὅπως ὑπερασπίσωσι τὴν θρησκείαν καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτῆς, τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν κλῆρον, ἀλλοτε δὲ ὅπως προστατεύσωσι τὰς γυναικας, ὡς τὸ ἀσθενέστερον φύλον. Ή εἰς τὰ Γερμανικὰ ἥθη ἴδιαζουσα μεγάλη πρὸς τὴν γυναικα ὑπόληψις ἐπήνεγκεν τὴν τιμὴν τῶν γυναικῶν καὶ τὴν ἐρωτικὴν λατρείαν, τὴν ψυχὴν ταύτην τοῦ ἵπποτισμοῦ καὶ τῆς μεσαιωνίου ποιήσεως. Ἰπποτικοὶ δὲ ἀγῶνες ἢ ἵπποδρομία, καθ' ἢ εὐγενεῖς τις κυρίᾳ ἔδιδεν εἰς τὸν νικητὴν τὸ βραβεῖον (χάριν), ἐχρησίμευον εἰς νὰ διατηρῶσι καὶ ζωοποιῶσι τὸ ἵπποτικὸν φρόνημα¹ καὶ διὰ νὰ μὴ δύναται κάνεις νὰ εἰσδύσῃ ἀνόμως ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς πανοπλίας, τῆς περικεφαλαίας καὶ τοῦ θώρακος, εἰσήχθησαν τὰ οἰκόσημα ὡς συμβολικὴ εἰκῶν τῶν ὄνομάτων καὶ τῶν γενῶν.

§ 80. Η δὲ τάξις τῶν λογίων περιελάμβανε τὸν ὄλον κλῆρον² τοὺς τε ἱερεῖς, κατὰ τοὺς ποικιλωτάτους αὐτῶν βιθ-

(1) Ἐκτύπουν δηλ., τρίς μὲ τὸ πλατύ μέρος τοῦ ξίφους ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ τὸν ἵπποτην.

μοὺς, καὶ τοὺς κληρικὸὺς τῷρ μοναστηρῶν. Κατέχων δὲ ὁ κλῆρος μόνος τὴν παιδείαν καὶ ἔξωπλισμένος μὲ τὴν δύναμιν τοῦ νὰ σάζῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπέκτησε μεγάλην ἔξουσίαν ἐπὶ τῶν ἀμαθῶν, τῶν ὑπὸ τῆς θρησκομανίας καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὴν πίστιν ἀπομωραμμένων λαῶν τοῦ μεσαιῶνος. Καὶ ὁ μὲν ἀρχῆγὸς τῆς ἐκκλησίας πάπας ἦρχεν ἐφ' ὅλων τῶν κοσμικῶν ἡγεμόνων καὶ ἐπικρατειῶν, καὶ ἐθεώρει τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα ὡς τιμάριόν του· δὲ ἀρώτερος κλῆρος κατελάμβανεν δχι σπανίως, μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ ἀξιωμάτων, καὶ τὰς μεγίστην δύναμιν ἔχουσας πολιτικὰς θέσεις, καὶ πλεῖσται ἀρχιεπισκοπαὶ, ἐπισκοπαὶ καὶ ἀδεστεῖα ἀπέκτησαν κατὰ μικρὸν μεγάλα κτήματα, ὥστε ἔξισθησαν πρὸς τὰς κοσμικὰς ἡγεμονίας. Ὅπερήφανοι δὲ μητροπόλεις, στολισμέναι μὲ τὰ ἔργα τῶν ὠραίων τεχνῶν, ἐμαρτύρουν περὶ τοῦ μεγέθους τῶν καθεδρῶν τῶν ἐπισκόπων. Ζωὴ δὲ φιλήδονος, ἐν ἀναπτόρεις πλουσίως κεκοσμημένοις, ἐφαίνετο προνόμιον τοῦ ἀνωτέρου κλήρου. Ἡ δὲ δύναμις τῷρ ἐπισκόπων, ἡτις κατ' ἄρχας ἦτο πολὺ μεγάλη, ἡλαττόνετο ἀδιακόπως ὑπὸ τοῦ ἀνωτάτου ἐκκλησιαστικοῦ Συνεδρίου (Curia) τῆς Ῥώμης. Τὸν διορισμὸν δηλ. τῶν ἐπισκόπων, ὅστις κατ' ἄρχας ἔξηρτατο ἀπὸ τῶν ἀρχόντων τῆς χώρας, ἴδιοποιήθη κατὰ μικρὸν ὡς ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ἡ αὐλὴ τῆς Ῥώμης· καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ δὲ δικαιοδοσία τῶν κατὰ χώρας ἐπισκόπων ἐπειροβίζετο δοσμέραι πλειότερον, καθότι ἡ δικαστικὴ ἐν Ῥώμῃ αὐλὴ τοῦ πάπα ἐκάλει πάσας τὰς σπουδαῖας ὑποθέσεις ἔμπροσθεν τοῦ δικαστηρίου αὐτῆς, καὶ πολλὰ μοναστήρια καὶ ἀδεστεῖας ἀφήρει ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῶν ἐπισκόπων, καὶ ἔτασσεν αὐτὰς κατ' εὐθεῖαν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ῥώμης. Διὰ πᾶσαν δὲ χειροτονίαν, δικαστικὴν κοίσιν καὶ ἀδειαν, ἐπιληρόνυτο μεγάλα ποσὰ χρημάτων, ἐξ ὃν ἔρρεε πολὺ ἀργύριον εἰς τὴν Ῥώμην. Ὅπως δὲ ἐπισκοπῶσι συνεχῶς τὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ διοικῶσι τὰ πάντα ἐκ τῆς Ῥώμης, περιήρχοντο ἀδιαλείπτως πρεσβευταὶ (ἀντιπρόσωποι τοῦ πάπα) τὰς διαφόρους χώρας. Οὕτω λοιπὸν ἡ πατικὴ ἔξουσία ἔγεινεν ἀπεριύριστος, καὶ ὅσῳ ὑψηλότερον ἀνέβαινε, τόσῳ ὀλιγώτερον

ετόλμα τις νὰ ἀντιταχθῇ κατ' αὐτῆς· πᾶς δὲ ἔχθρος τῶν ὑφίτων σταμένων διατάξεων τῆς ἐκκλησίας ἐθεωρεῖτο ως ἐναντίος αὐτῆς· καὶ ἡ τρομερωτάτη ἐκκλησιαστικὴ τιμωρία εἰς τὴν τριπλῆν αὐτῆς μορφὴν, ως ἀγορισμὸς (ὅστις ἀπέβλεπεν ἔνα μόνον), ως ἀργενσίας (ἥτις ἐκδιδομένη καθ' ὅλοις λήποις) καὶ ὡς σταρφορία μετὰ τοῦ ἴεροδικείου (inquisition), δι' ἣς ὅλοκληροι λαοὶ ἔξηφανίζοντο, ἥπειλει τοὺς τολμητίας. Ἡ δύναμις δὲ αὕτη τοῦ παπισμοῦ ἐνισχύθη μάλιστα: 1) διὰ τῶν (ψευδο-) ἴσιδωρικῶν δογμάτων, συλλογῆς ἐκκλησιαστικῶν νόμων καὶ δικαιωμάτων, ἃτινα ἐλέγετο μὲν ὅτι ἀνήκον εἰς τὰς τέσσαρας πρώτας ἐκατοντακτηρίδας, ἀλλιθῶς δὲ ἀνάγονται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἐννάτην ἐκατοντακτηρίδα, καὶ ἀποδίδουσιν ὅλην τὴν νομοθετικὴν καὶ δικαστικὴν ἔξουσίαν τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸν πάπαν: 2) διὰ τῆς ἐπαυξήσεως τῷρη μοναχικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ταγμάτων καὶ μοναστηρίων· καὶ 3) διὰ τῆς μεσαιωνίου θεολογίας, τῆς καλουμένης σχολαστικῆς.

§ 81. 2) Ο μοναχικὸς βίος ἔλαβε τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὅπου ἀνέκαθεν ἡ θεωρητικὴ τῶν ἀναχωρητῶν ζωῆς, ἡ κλίνουσα πρὸς τὴν παρατήρησιν τῶν θείων πραγμάτων, ἐθεωρεῖτο χρησιμωτέρα τῆς δραστηρίου ἐνεργείας. Τὸν βίον δὲ τοῦτον ἡσπάσθησαν μετ' ὅλιγον τόσον πολλοῖ, ὥστε περὶ τὸ τέλος ἦδη τῆς τρίτης ἐκατοντακτηρίδος, ὁ Αιγύπτιος Ἀιτώνιος, ὅστις ἐγκατέλιπε τὰ πλούσια ὑπάρχοντά του, καὶ εξέλεξε τόπον διαμονῆς τὴν ἔρημον, συνήθαιστε περὶ ἑαυτὸν τοὺς σποραδικῶς ἔως τότε ζῶντας ἀράχωρητάς (μοναχοὺς, moines) εἰς κοινόν τινα βίον ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν αὐτοῦ, καὶ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Παχύμιος συνέθισεν αὐτοὺς νὰ ζῶσι κατὰ τακτικὸν κανονισμὸν εἰς ἀποκεχωρισμένους τόπους ἢ ἀποκεκλεισμέρα οἰκοδομήματα, μοναστήρια ἢ κοινωνία, (claustra). Μετ' ὅλιγον δὲ ἐσκορπίσθησαν οἱ μοναχοὶ εἰς τὴν Αὔστην. Την ἔκτην δὲ ἐκατοντακτηρίδα (529) συνέστησε Βενέδικτος ὁ Νουρσίας ἐπὲ τοῦ ὅρους. Καστρουν ἐν τῇ Κάτω Ιταλίᾳ τὸ πρῶτον μοναστήριον μεθ' ὡρισμένου πρὸς πάντας τοὺς μοναχοὺς κανονισμοῦ περὶ ἐνδυμάτων, διαιτης καὶ πνευματικῶν ἀσκήσεων, καὶ

ἔγεινεν οὕτως ἴδρυτης τοῦ μακρὰν διασπαρέντος Βενεδίκτεων τάγματος, τὸ ὁποῖον εἰσέδυσε μετ' ὀλίγον εἰς ὅλας τὰς χώρας, καὶ ἔκτισε πολλὰ μοναστήρια. Τὰ μοναστήρια δὲ ταῦτα εἰς ὠραῖας ἐρημίας κατὰ μέγα μέρος οἰκοδομούμενα, τῶν ὅποιων οἱ κάτοικοι ἔπρεπε νὰ φυλάττωσιν αὐστηρῶς τὰς τρεῖς ὑποσχέσεις τῆς ἀγρότητος (ἀγάρου βίου) τῆς προσωπικῆς πτωχείας καὶ τῆς ὑπακοῆς, ησαν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς Βαρβαρότητος καὶ ἀνομίας εὑρεγετικὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ μοναχοὶ μετέβαλον δάση καὶ πεδία ἔρημα εἰς ἀκμαζόσας ἀροτίμους χώρας, παρεῖχον ἀσυλον εἰς τοὺς καταδικομένους καὶ καταθλιβομένους, ἔξηγανέον τοὺς ἀγροίκους χωρικοὺς κηρύττοντες τὸ εὐαγγέλιον, κατέθεζον διὰ τῶν ἐκπαιδευτικῶν αὐτῶν καταστημάτων εἰς τὰς καρδίας τῆς νεολαίας τὸ σπέρμα τῆς ἡθικῆς καὶ παιδείας, καὶ ἐπροφύλαττον τὰ λείψανα τῆς παλαιᾶς φιλολογίας καὶ ἐπιστήμης ἀπὸ τοῦ παντελοῦς ὀλέθρου. Πολλὰ δὲ μοναστήρια τῶν Βενεδίκτεων ἔγειναν τὰ φυτῷρια τῆς παιδείας, τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. — "Οτε δὲ τὸ τάγμα τῶν Βενεδίκτεων παρέλυσεν, ἀπεχωρίσθη τὴν 10ην ἑκατονταετηρίδα τὸ μοναστήριον τοῦ Κλουριάκου (Clugny) ἐν Βουργουνδίᾳ, καὶ εἰσῆγαγεν αὐστηρότερον κανονισμόν. Τὴν 12ην δ' ἑκατονταετηρίδα ἤριθμει ἡ ἀδελφότης τῶν Κλουριακείων ὑπὲρ τὰ 2,000 μοναστήρια. Ἄλλα καὶ τὸ τάγμα τοῦτο δὲν ἐπήκρισε διαρκῶς εἰς τὰς αὐστηρὰς ἀπαιτήσεις τοῦ μεσαιῶνος κατὰ τῶν θελγάτρων τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν ἐπαγγεῖλων τῆς σαρκός· διὸ συνεστάθησαν περὶ τὸ τέλος τῆς 11ης ἑκατονταετηρίδος τὸ Κιστερκιαῖον τάγμα, καὶ τινας δεκαετηρίδας μετὰ ταῦτα τὸ Πρεμοντραταῖον τάγμα, ἐκεῖνο μὲν ἐν Βουργουνδίᾳ (Côteaux), τοῦτο δὲ ἐν δασώδει τινὶ χώρᾳ, ὅχι μακρὰν τοῦ Δακουδούνου (Prémontré). Πορρὸντατῷ δὲ προέστη εἰς τὸν αὐστηρὸν τῶν μοναστῶν βίον τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1084 ἰδρυθὲν τάγμα τῶν Καρθουσιαίων, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ἀρχὴν ἀπὸ μοναστηρίου τινὸς ἀναχωρητῶν (Καρθουσία, Χαρτρέύση) εἰς τραχεῖάν τινα κοιλάδα παρὰ τὴν Γρατιανούπολιν (Γρενόβην). Ζωὴ ἐν κελλίοις ἀποκεκλεισμένη καὶ σιωπηλή, τροφὴ ὄλιγη καὶ λιτή, τρίχινον τῆς μετανοίας ἔνδυμα, μαστιγώσεις

καὶ αὐτηράι προσευχαὶ καὶ ἀσκήσεις, ἵσαν χρέος παντὸς ἑταῖρου

§ 82. Ἀποτελεσματικωτάτη μάλιστα ὑπῆρξεν ἡ κατὰ τὴν
13ην ἐκατονταετηρίδα σύστασις τοῦ τάγματος τῶν καλουμέ-
 νῶν προσαιτούντων μοραχῶν. Φραγκισκος δηλ. ὁ ἐξ Ἀσσι-
 σίου († 1226), οὐδὲ πλουσίου ἐμπόρου, παρήτησεν ὅλα αὐ-
 τοῦ τὰ ἀγαθὰ, ἐνεδύθη ῥάκη, καὶ περιήρχετο τὸν κόσμον ἐπαι-
 τῶν καὶ κηρύττων μετάνοιαν. Οἱ δὲ διάπυρος αὐτοῦ ζῆλος
 εἴλκυε πρὸς αὐτὸν ὄπαδοὺς, οἵτινες ἀπέρριπτον, ὡς αὐτὸς, τὰ
 χρήματα καὶ τὰ κτήματά των, ἐνήστευον, προσηγόριζοντο, κα-
 τεξέσχιζον μαστιγούμενοι τὰ νῶτα αὐτῶν, καὶ ἐθεράπευον τὰς
 μικρὰς αὐτῶν ἀνάγκας δι' ἔθελουσίων τινῶν δωρεῶν καὶ τῆς
 ἐλεημοσύνης. Τὸ δὲ ὑπὸ αὐτῶν συσταθὲν τάγμα τῶν Φραγκι-
 σκαρῶν ἡ *Miraculæ* διεσπάρη ταχύστως καθ' ὅλας τὰς χώ-
 ρας. Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον, καθ' ὃν καὶ οἱ Φραγκισκανοί,
 οἵτινες διεμοιράσθησαν κατὰ μικρὸν εἰς πολλοὺς κλάδους, ἀνε-
 φάνη τὸ ὑπό τινος εὐγενοῦς λογίου *Istaparou* (*Δομινικου*)
 ἰδρυθὲν τάγμα τῶν *Δομινικαρῶν* ἡ *ἱεροκηρύκων* *Morachōn*,
 τοῦ ὁποίου σκοπὸς κύριος ἦτον ἡ καθαρὰ τήρησις τῆς ἐπικρα-
 τούσης πίστεως, καὶ ἡ ἔξαρφνσις πάσης αἱρετικῆς δοξασίας.
 Ηἱ δὲ μετάπεισις τῶν *Albigatorw* (§ 66. 3), μεταξὺ τῶν
 διοιων ἐπὶ μακρὸν διέτριψεν ὁ ἰδρυτὴς, ἵτο προσεχὲς ἔργον τοῦ
 τάγματος, οὗτινος οἱ ἑταῖροι ἐπηγγέλλοντο παρομοίως παν-
 τελῆ πτωχείαν, καὶ προσπέλθουν γὰρ κερδήσωσι τὸν οὐρανὸν
 διὰ στερήσεων καὶ αὐστηρῶν θρησκευτικῶν ἀσκήσεων. Διὸ ἀ-
 νετέθησαν εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ *ἱεροδεκεῖα* μετὰ τῶν τρομερῶν
 αὐτῶν ἀνακρίσεων, είρκτῶν καὶ τιμωριῶν. Ηἱ δὲ σκληρότης,
 μεθ' ἣς ἤσκει τὸ δικαστικὸν τοῦτο ἐπάγγελμα ἐν *Βεσση* καὶ
Θυριγγίᾳ *Κορδόβας* ὁ *Μαρβούργου* καὶ οἱ συνεταῖροι αὐτοῦ,
 διήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ λαοῦ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε
 ἐφόνευσε τὸν δικαστὴν τῶν αἱρετικῶν, καὶ ἐθήκε τέρμα εἰς τὸν
 θρησκευτικὸν διωγμόν. Τὰ τάγματα τῶν προσαιτούντων μο-
 ναχῶν ὑπῆρξαν τὰ *ἰσχυρότατα* ὑποτηρίγματα τοῦ παπισμοῦ,
 δῆτις ἐδώρησεν εἰς αὐτοὺς διὰ τοῦτο τὰ μέγιστα προνόμια,
 καὶ τοὺς κατέστησεν ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῶν
 καὶ κατὰ χώρας ἐπισκόπων. Καὶ οἱ μὲν *Miraculæ* ἀνέκτησαν

τὰς καρδίας τοῦ λαοῦ, εἰς τοῦ ὄποιου τὰ πάθη καὶ τὰς χαρὰς ἐλάμβανον μέρος, καὶ ἐνήργησαν διὰ τοῦτο κυρίως ὡς πνευματικοί· οἱ δὲ Δομινικαροὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὰς ἐπιστήμας, ἐδίδαξαν μετ' ὀλίγον εἰς τὰ πανεπιστήμια, καὶ ἤριθμουν τοὺς μεγίστους θεολόγους μεταξύ τῶν ἔταλφων αὐτῶν.

§ 83. 3) Εἰς τὴν ἐργατικὴν τάξιν ἀνῆκον οἱ κάτοικοι τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν πόλεων, οἵτινες ἡσχολοῦντο περὶ τὰ ἐπιτηδεύματα τῆς εἰρήνης. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἔννοούντες ἀποκλειστικῶς τὴν τάξιν τῶν χωρικῶν, ητίς μὴ οὖσα κατὰ τὸ πλεῖστον ἐλευθέρα, δὲν ἐλάμβανε μέρος εἰς τὸν δημόσιον βίον. 'Αλλ' ὅτε διὰ τῶν προσπαθειῶν τῶν Σαξονικῶν καὶ Οχενσταφικῶν αὐτοκρατόρων ηὔξανθη ὁ ἀριθμὸς τῶν πόλεων, πολλοὶ κάτοικοι τῶν ἀγρῶν μετώκησαν εἰς αὐτὰς, διηρέθη ἡ τρίτη τάξις εἰς πολλτας καὶ χωρικούς, καὶ ἀπέκτησε παντοειδῆ δικαιώματα καὶ ἐλευθερίας. Αἱ δὲ πόλεις διηροῦντο εἰς αὐτοκρατορικὰς πόλεις, οἵτινες ἦσαν ὑπὸ τὴν ἔζουσίαν τοῦ αὐτοκράτορος ἀπ' εὐθείας, καὶ ἀντιπροσωπεύοντο εἰς τὰς διατάξεις καὶ εἰς πόλεις τῶν χωρῶν, αἵτινες ἀνῆκον εἰς τὴν ἐπικράτειαν ἀρχοντός τινος χώρας ἢ ἐπισκόπου. 'Εκεῖναι ἦσαν οἱ ἀρχαιόταται, ἅμα δὲ πλουσιώταται καὶ ἴσχυρόταται, καὶ εἰς αὐτὰς ἐμορφώθη τὸ ἀστυκὸν σύστημα τοῦ μεσαιωνος. Κατὰ μικρὸν δὲ προσέλαβον αἱ κοινότητες τῶν πόλεων διὰ δωρεῶν, ἀγορῶν ἢ συνθηκῶν, δικαιώματά τινα κυριαρχικὰ, π. χ. ἀστυκὴν δικαιοδοσίαν, δικαιώματα τοῦ κόπτειν ἕδιον νόμισμα, δικαιώματα ἐμπορικῆς ἀγορᾶς, τελωνείων, λιμενικῶν ἀρχῶν κ. τ. λ. Οἱ δὲ κάτοικοι τῶν πόλεων τούτων διηροῦντο κατ' ἀρχὰς, ὡς ἐν τῇ παλαιᾷ 'Ρώμῃ, εἰς ἐλεύθερα πατρικαὶ γένεται καὶ εἰς φόρους ὑποτελεῖς ὑπηκόους, βιομηχάρους καὶ γεωργοὺς, οἵτινες ὡς μέτοικοι οὐδὲν εἶχον μέρος εἰς τὰ ἀστυκὰ δικαιώματα. 'Εκ τῶν πατρικίων ἐξελέγετο τὸ συμβούλιον τῶν Σκαβίνων (δικαστῶν). Κατ' ὀλίγον δ' ἀπεπειράθησαν νὰ ἀνταγωνισθῶσιν οἱ κατώτεροι πολῖται πρὸς τὴν κυριαρχίαν τῶν Πατρικιακῶν οἰκογενειῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον συνέστησεν ἡ τάξις τῶν βιομηχάρων συντεχνιας καὶ ἑταίριας, δι' ᾧ ἐξυπνίσθη τὸ κοινὸν φρόνημα, καὶ ἴσχυ-

ροποιήθη κατωτέρα τῶν πολιτῶν τάξις. Μετ' ὅλγον δ' ἔλα-
βον αἱ συντεχνίαι τῷ βιομηχάνῳ, τῶν ὄποιων ἡ ἴσχυς συ-
νίστατο εἰς τὰς βαρείας πυγμὰς τῶν ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις «έρ-
γατῶν» τοιαύτην δύναμιν ὥστε ὅχι μόνον ἐξεβίασεν ἀπαντα-
χοῦ πολιτικὰ δικαιώματα καὶ μέρος εἰς τὴν ἀστυκὴν διοίκη-
σιν, ἀλλὰ καὶ ἐξεβλήθη μάλιστα ἐκ πλειστῶν πόλεων ἡ τῶν
ἀριστοκρατικῶν γενῶν κυβερνησις, καὶ ἀντ' αὐτῆς ἴδρυθη ἡ δη-
μοκρατικὴ τῶν συντεχνιῶν. Αἱ συντεχνίαι ἐξεστράτευον ὑπὸ
τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀρχηγῶν τῶν συντεχνιῶν μετ' ἴδιων ση-
μαῖων, καὶ ὑπερηφορίζοντο τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὸ ἔξωτερον κὸν,
ὅς ἐφρόντιζον νὰ τὴν ἀποκτήσωσι δι' ἀγώνων, καὶ γὰρ διατη-
ρήσωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Μετὰ τῆς εὐπορίας δὲ καὶ τῆς ἔξω-
τερης δυνάμεως εἰσῆλθεν εἰς τὰς πόλεις καὶ ἡ κοινωνικὴ φαι-
δρότης καὶ εὐθυμία τῆς ζωῆς, αὐξανομένη διὰ τῶν χορῶν τῶν
συντεχνιῶν, τῶν παιγνίων τοῦ Μαΐου, τῶν ἑορτῶν τῶν τοξο-
τῶν καὶ ἄλλων διασκεδάσεων παντὸς εἰδίους.

§ 84. Ἡ γιλολογία τοῦ μεσαιωνός ἦτο τριῶν εἰδῶν¹⁾
Ἐκκλησιαστικὰ καὶ θρησκευτικὰ συγγράμματα, τῶν ὄποιων
τὰ μάλιστα λόγου ἀξια ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν Σχολαστικῶν καὶ
Μυστικῶν. Σχολαστικοὺς λέγοντες ἐννοοῦμεν τοὺς φιλοσό-
φους ἐκείνους συγγραφεῖς, οἵτινες ἐποίουν ἀντικείμενον τῶν με-
λετῶν καὶ ἐρευνῶν αὐτῶν τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν τῆς
ἐκκλησίας μεθ' ἀπάντων αὐτῆς τῶν δογμάτων. Πρὸς τοῦτο δὲ
μετεχειρίζοντο τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους τεθέντας νόμους
τῆς λογικῆς, ἐφεῦρον πλῆθος τύπων καὶ ἕρισμάν, καὶ περιέπε-
σον τελευταῖον εἰς σοφιστικὰς λεπτολογίας καὶ κενάς ἐρμηνείας
καὶ ἀποδεξείς. Οἱ σχολαστικοὶ ἐγράψαν σύγγράμματα, εἰς τὰ
ὄποια δὲν ἤξεύρει τις τὸ πρῶτον νὰ θαυμάσῃ, τὴν ὁξύνοιαν,
τὴν ἀμφανομένην εἰς τὸν χωρισμὸν τῶν ἐννοιῶν, εἰς τὸν σχη-
ματισμὸν καὶ τὴν ἔνωσιν τῶν συλλογισμῶν, ἡ μᾶλλον τὴν ἐ-
πιμέλειαν, τὴν πολυμάθειαν καὶ τὴν ἐκπληκτικὴν ἐργατικό-
τητα. Τὴν 43ην δ' ἐκατονταετηρίδα ἔφθασεν ἡ σχολαστικὴ διά-
τοῦ Δομινικανοῦ Θωμᾶ τοῦ ἐξ Ἀκουένου καὶ τοῦ Φραγκισκα-
νοῦ Λούνσου Σκάτου εἰς τὴν ἐντελεστάτην αὐτῆς διαμόρφω-
σιν, οὕτως ὥστε πάντες οἱ Σχολαστικοὶ διηρέθησαν ἀπὸ τούδε

εἰς Θωμιστὰς καὶ Σκωτιστάς.—Θερμὰ δημοσία πνεύματα καὶ εὐαίσθητοι φύσεις δὲν ἡδύναντο νὰ ἔξοικειωθῶσι πρὸς τὴν ξηρὰν νοητικὴν μόρφωσιν τῶν σχολαστικῶν τούτων· δῆθεν ἀντέθηκαν εἰς τὸν ἐπὶ φιλοσοφικῶν κανόνων καὶ συλλογιστικῶν τύπων στηριζόμενον Χριστιανισμὸν αὐτῶν τὴν θρησκείαν τοῦ αισθήματος, τῆς ποιήσεως καὶ τῆς δημιουργικῆς φαντασίας. Τοῦτο δ' ἔγεινε πρῶτον διὰ τοῦ ἐκ Κλαραβαλλίδος ἀγίου Βεργάρδου, (§ 60) καὶ τοῦ Βοραβέτούρα (+ 1237)· καὶ μάλιστα διὰ τῶν Μυστικῶν. Οὗτοι δηλ. ἐμμούνητο τὸν πενιχρὸν βίον τοῦ Χριστοῦ, εἵζετον νὰ καταπολεμήσωσι τὸ ἀμαρτωλὸν τοῦ κόσμου βασανίζοντες τὴν σάρκα καὶ γενέροντες τὸ ἐπιθυμητικὸν, καὶ προσεπάθουν νὰ ἐνωθῶσιν ἐν τῷ συναισθήματι κατ' εὐθεῖαν μετὰ τῆς θεότητος. 'Ο Μυστικισμὸς ἐπενήργησεν ἰσχυρῶς εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὸν βίον· καὶ ἀνὴ περὶ τῆς ταπεινοφορούντης διδασκαλίας παρέλυε τὴν δραστηριότητα, ὁ πνευματικὸς δὲ καὶ συναισθηματικὸς βίος παρῆγεν ἐνίστει θρησκομανίαν, ἡ ἐπιδρασίς δημοσίας αὐτοῦ ὑπῆρξεν εὐεργετικωτάτη εἰς τὴν ἐν χυδαιότητι καὶ ἀμβλυνοίᾳ βεβούθισμένην ἀνθρωπότητα. «Ἡ μίμησις τῆς πενιχρᾶς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ» ὑπὸ τοῦ ἐκ Στρασβούργου Δομινικανοῦ μοναχοῦ Ιωάρ. Ταυλέρου καὶ τὸ «περὶ τῆς ἀϊδίου σοφίας βιβλιάριου» τοῦ ἐκ Κωνσταντίας Ἐρρίκου Σούσου ἔχαιρον μεγάλην ὑπόληψιν. Τὴν ρεγίστην δημοσίαν ἐνέργειαν μεταξὺ τῶν Μυστικῶν εἶχεν ἡ ἐν ταῖς Κάτω Χώραις ἀδελφότης τοῦ κοιτοῦ βίου, εἰς τὴν ὅποιαν ἀνῆκε προσέτι καὶ Θωμᾶς ὁ Κέμπης (+ 1471), ὁ συγγραφεὺς τοῦ πόρρω διαδοθέντος, καὶ εἰς ἀπόσας τὰς γλώσσας μεταφρασθέντος, κατανυκτικοῦ βιβλίου περὶ μιμήσεως τοῦ Χριστοῦ.—Διεύθυνσις τοῦ πνεύματος δόμοις πρὸς τὸν μυστικισμὸν ἀνηγγέλθη εἰς τοὺς μαστιγοῦντας ἀδελφοὺς (Flagellantes). Τὴν 13ην δηλ. ἐκατονταετηρίδα, ὅτε ἐπὶ τῶν πολέμων τῶν Γουέλφων καὶ Γιεσελίνων ἐπεσωρεύθησαν τὰ ἀμαρτήματα καὶ ἐγκλήματα, κατετρόμαζαν τὰς πόλεις τῆς Ἰταλίας στήφη μετανοούντων, οὕτινες ἐπορεύοντο ἄδοντες φόδας μετανοίας καὶ μαστιγόντων τὸν γυμνὸν αὐτῶν τράχηλον μέχρις αἴματος, δῆπος τύχωσι τῆς παρὰ Θεοῦ συγχωρήσεως. Δύτο δὲ τοῦτο ἔγεινε κατὰ τὴν 14

έκαποντα ετηρίδα ἐν τῃ Γερμανίᾳ καὶ ἀλλαις χώραις, ὅτε ὁ λοιμὸς, ὁ γνωστὸς ὑπὸ τῷ ὄνομα μαῦρος Θάρατος, ἐρημώσας πρῶτον τρομερὰ τὴν Ασίαν (1340—1348) ἔστρεψεν ἐπειτα τὸν δρόμον αὐτοῦ διὰ τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐθεωρήθη ὡς τιμωρία τοῦ Θεοῦ. Ἐσχηματίσθησαν δὲ ἑταῖραι μαστιγούντωρ, οἵτινες περιεφέροντο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον κηρύττοντες μετάνοιαν καὶ βασανίζοντες ἔχυτοὺς, καὶ ὑπὸ αὐτοῦ μάλιστα τοῦ ἀναθέματος καὶ τοῦ ιεροδικείου μὴ κωλυθμενοὶ εἰς τὴν ἐνέργειαν αὔτῶν.

§ 85. 2). "Οχι δὲ μόνον αἱ θεολογικαὶ καὶ φιλοσοφικαὶ σπουδαὶ, ἀλλὰ καὶ τὰ μαθηματικὰ καὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, ἔτι δὲ ἡ πολυμαθὴς ιστοριογράφα, ἦσαν καὶ ἔμειναν εἰς τὰς χεῖρας τῶν κληρικῶν. Εἰς δὲ τὴν διάδοσιν καὶ διαμόρφωσιν τῶν πρακτικῶν ἐπιστημῶν ἐπέδρων μάλιστα οἱ "Ελληνες καὶ οἱ "Αραβες. Εἰς τὰ "Αραβικὰ ἐκπαιδευτήρια ἥντλησαν οἱ κληρικοὶ τῆς Δύσεως μέγα μέρος τῆς θαυμασθείσης αὐτῶν σοφίας. "Ο μέγας "Αιθέρτος († 1280), εἰς πολλὰς περιηγηθεὶς χώρας, καὶ περιβόητος γενθμενος διδόσκαλος, εἶχε τόσας γνώσεις περὶ τὴν φυσικὴν, χημείαν κ.τ.λ. ὥστε ἐπιστεύετο κοινῶς ὡς μάγος. — Μεταξὺ δὲ τῶν συγγραφέων τῶν Λατινικῶν Χρονογραφῶν καὶ τῶν ἐνιαυσίων χρονικῶν (annales), κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ἐν Γαλλίᾳ μὲν Γουλλιέλμος ὁ Τύρου, ὁ ιστοριογράφος τῶν σταυροφοριῶν καὶ τῆς ἀγίας χώρας, ἐν Γερμανίᾳ δὲ ὁ ἐκ Φρεισλγγῆς "Οθωρ, ὁ ἐτεροθαλῆς ἀδελφὸς τοῦ αὐτοκράτορος Κορέβαδου τοῦ Γ'. Ἐκτὸς δὲ τῆς λογίας ταύτης ιστοριογραφίας, ὑπῆρχον ἥδη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν σταυροφοριῶν ἐν Γαλλίᾳ, Ἰσπαρτα καὶ Ἰταλίᾳ, ιστορικαὶ ἀφηγήσεις χρονικῶν τιων περιόδων καὶ συμβάντων, εἰς τὴν κατὰ τόπους γλώσσαν γεγραμμέναι, αἵτινες, καὶ τοι διλγώτερον ἀξιόπιστοι ἢ αἱ προμνημονευθεῖσαι, εἶναι δόμως σπουδαιότεραι διὰ τὴν ιστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ μᾶλλον ἐνδιάφοροι πρὸς ἀνάγνωσιν. Ἐνταῦθα δὲ ἀνήκουσιν¹⁾ ἐν Γαλλίᾳ μὲν ἡ ιστορία τῆς τετάρτης σταυροφορίας ὑπὸ Βιλλεαρδοντρου (§ 62), τοῦ Ζοαρβίλλη ἡ ιστορία καὶ τὸ χρονικὸν τοῦ ἀγίου Δουβούλου, καὶ πρὸ πάντων τοῦ Φροασσάρτου ἡ ιστορία καὶ τὸ

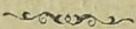
χρονικὸν τῆς ἐποχῆς του (1326—1400). Τοῦ τελευταίου τού· του σύγχρονος, ἀν καὶ ὀλίγῳ νεώτερος, ἵτο Φίλιππος ὁ Κομήτης (1445—1509), ὅστις ἔγεινε διὰ τῶν ἀξιολόγων αὐτοῦ «ἀπομνημονευμάτων» εἰς τῶν διασημοτάτων θεμελιωτῶν τῆς νεωτέρας ιστοριογραφίας 2) Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ ἡ Φλωρεντινὴ ιστορία τοῦ Ιωάννου Βαλλάρη († 1348), τῆς ὑποίας ἡ ἀφέλεια καὶ ποικιλία ἐνθυμίζουσι τὸν Ἡρόδοτον· ὁ ἀδελφὸς δ' αὐτοῦ Ματθαῖος Βαλλάρης († 1378) ἐξηκολούθησε καθ' ὅμοιον πνεῦμα τὸ ποίημα μέχρι τοῦ ἔτους 1363, 3) ἐν Ἰσπανίᾳ δὲ τὸ χρονικὸν τοῦ εὐγενοῦς Καταλανείου Ἐρβαμόρου Μουνταρέρου, ὅστις ἀρχομένης τῆς 14ης ἑκατονταετηρίδος ἀφηγήθη τὰς πράξεις τῶν βασιλέων τῆς Ἀραγωνίας κατ' ἐπικόν πνεῦμα καὶ φυσικὴν ἀφέλειαν καὶ φιλαλήθειαν.

§ 85. 3) Ἐνῷ δ' ἡ πολυμαθὴς φιλολογίᾳ ὑπὸ κληρικῶν μόνον ἐκαλλιεργεῖτο, μετέβη ἡ ποιητικὴ τέχνη ἐνωρὶς εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἱπποτῶν, κυρίως ἔνεκα τούτου, ὅτι ὁ ἔρως καὶ ἡ λατρεία τοῦ γυναικείου φύλου ἀπετέλουν τὸν πυρῆνα καὶ τὸ κέντρον αὐτῆς· οἱ κληρικοὶ ὅμως δὲν ἦδυναντο ἔνεκα τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτῶν νὰ ἐπιδιθῶσιν εἰς τὰς ὄρμας ταύτας. Ἡ μεσαιώνιος ποίησις ἥτο κατὰ τὸ περιεχόμενον, ὡς καὶ κατὰ τὴν μορφὴν, ὅμοια καθ' ὅλας τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας, ὅπερ προήρχετο, τοῦτο μὲν ἐκ τῆς μεγάλης ἐπιμιξίας τῶν λαῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῶν σταυροφοριῶν, δι' ὃν εὔκολύνθη ἡ ἀμοιβαία μετάδοσις τῶν διαφόρων λόγων καὶ ποιήσεων, τοῦτο δὲ ἐκ τῆς μεγάλης διαδόσεως καὶ τῆς κοινῆς κατανοήσεως τῶν Ρωμανικῶν Γλωσσῶν. Ἐν Ἰταλίᾳ, Γαλλίᾳ, Ἰσπανίᾳ, κατὰ μέρος δὲ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡμίλουν τότε γλώσσας, αἵτινες ώμοίαζον πολὺ πρὸς ἀλλήλας, εἰς τρόπον ὡστε τὰ φιλολογικὰ προϊόντα τῆς μιᾶς χώρας ἐννοῦντο χωρὶς κόπον εἰς τὰς ἀλλας. Κατὰ δὲ τὸ περιεχόμενον διηρεῖτο ἡ μεσαιωνικὴ ποίησις εἰς τρία εἰδή· εἰς ἐποποίias καὶ ἡρωϊκὰ ἀσματα (romances), εἰς τὰ ὄποια παρεῖχον ὑποθέσεις οἱ ἀγῶνες, ἔργα θαυμάσια καὶ σχέσεις ἐρωτικαὶ, αἵτινες ἐθεωροῦντο ως ἀναγκαῖον στοιχεῖον τῆς Ρωμαντικῆς ποιήσεως· εἰς λυρικὰ ἀσματα, δταν ὁ ποιητὴς ἐξέφραζε τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ τὰς διαθέσεις ἡ τοὺς δια-

λογισμούς του εἰς στήχους μελῳδικούς καὶ εἰς θρησκευτικά ποιήματα, ἐν οἷς ὅτε μὲν ἡ ἔκχυσις τῆς εὐσεβοῦς διαθέσεως καὶ τοῦ θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ὅτε δὲ δοξολογία τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μαρίας, ὅτε δὲ αἱ εὐσεβεῖς πράξεις καὶ τὰ παθήματα τῶν ἀγίων, ἀπετέλουν τὴν ὑπόθεσιν. Τὰ δὲ ἐπικὰ ποιήματα ἐπραγματεύοντο ὥριτμένον κύκλον λόγων, τὸ μὲν λαμβανόμενον ἐκ τοῦ πυχλαιοῦ κόσμου, ὡς ἡ Ἀλεξανδρίας τοῦ ιερέως Λαμπέρτου, τὸ δὲ ἐκ τῶν χριστιανικῶν χρόνων, ὡς οἱ περὶ Καρόλου τοῦ Μεγάλου καὶ τῶν δορυφόρων (palatins) αὐτοῦ λόγοι. Τὸ δὲ ἄνθος τῆς ἡρωϊκῆς ποιήσεως τῶν Γερμανῶν εἶναι τὸ ἄσμα τῶν Νιβελούνγγων, τοῦ ὄποιου ἡ ὑπόθεσις ἐλήφθη μὲν ἐκ τῆς μεταναστάσεως τῶν ἐθνῶν, διεσκευάσθη δρμας κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς 13ης ἑκατονταετηρίδος ὑπὸ ἀγνώστου τινὸς ποιητοῦ εἰς τὴν σημερινὴν αὐτοῦ μορφήν.—Οἱ δὲ λυρικοὶ ποιηταὶ, οἵτινες ἐν Γερμανίᾳ μὲν γάλται τοῦ ἔρωτος (Minnesänger), ἐν Γαλλίᾳ δὲ φαγώδοι (Troubadours) ωνομάζοντο, ἢ εἰχον ἀντικείμενον τῆς ποιήσεως αὐτῶν τὰς τρυφερὰς δρμάς τῆς καρδίας καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ἔρωτος, ἢ ἐμαστήγονον εἰς σατυρικὰ ἄσματα (Sirventes), τὴν διαφθορὰν τῶν ηθῶν καὶ τὴν ἀσωτείαν τῶν κληρικῶν.—Αλλὰ τοὺς μεγίστους ποιητὰς τοῦ μεσαίωνος ἐγέννησεν ἡ Ἰταλία. Αφοῦ ὁ αὐστηρὸς Τιβελλῖνος, ὃ ἐκ Φλωρεντίας ἀρτης Ἀλιγιέρης († 1321), ἐδημιουργήσεν ἐν τῷ μεγάλῳ αὐτοῦ ἐπικῷ ποιήματι, τῇ θείᾳ κωμῳδίᾳ, τὴν ποιητικὴν τῶν Ἰταλῶν γλῶσσαν, προήγαγεν ἔπειτα αὐτὴν ὁ Πετράρχας († 1374), ἐν ταῖς πρὸς τὴν Λάργην (Laura) φύσαις, εἰς τὸν ὕψιστον βαθὺδὸν τῆς εὐρυθμίας, ἐνῷ ὁ σύγχρονος αὐτοῦ Βοκχάκκιος ἔγεινε διὰ τῶν Διηγημάτων αὐτοῦ (Novelle καὶ Δεκαήμεροι) ὁ δημιουργὸς τοῦ πεζοῦ τῶν Ἰταλῶν λόγου. Τοῦ Δάντη τὸ μεγαλοπρεπὲς ποίημα, τὸ ὄποιον συνίσταται ἐκ τριῶν μερῶν, τῆς Κολάσεως, τοῦ Καθαρηροῦ Πυρὸς καὶ τοῦ Παραδείσου, περιέχει τὴν ὅλην σοφίαν τοῦ Μεσαίωνος, τὸν δλον θησαυρὸν τῆς τότε ἀποκτηθείσης ἐπιστήμης, ὥστε δικαίως ἐρρήθη περὶ αὐτοῦ, ὅτι δ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἔβαλον χεῖρα εἰς τὸ ποίημα τοῦ Δάντη. Τοῦ Πετράρχα τὰ λοιπὰ πονήματα συνεγράφησαν Λατινιστί. Οὗτος

δὲ, καθὼς καὶ ὁ Βοκκάνκιος, συνετέλεσαν μεγάλως εἰς τὴν ἀραιέρην τῆς παλαιᾶς φυλοιογλας καὶ παιδείας. 4) Κατὰ τὸν μεσαιῶνα διετέλει ἡ τέχνη παντάπασιν ὑπηρεστοῦσα τὴν θρησκείαν, καὶ πάντες οἱ κλάδοι αὐτῆς συνηνώθησαν καὶ ἐμφανίονται εἰς τὰς μεγαλοπρεπεῖς μητροπόλεις, τῶν ὅποιων αἱ μὲν ἀρχαιότεραι ἔκτισθησαν κατὰ τὸν Βυζαντινὸν τοξοειδῆ, αἱ δὲ νεώτεραι κατὰ τὸν Γοτθικὸν δξυκόρυφον ψυθμόν. Η κατὰ τὸν Γοτθικὸν ψυθμὸν οἰκοδομία, ἥτις ἔφθασε τὴν 13ην καὶ 14ην ἑκατονταετηρίδα εἰς τὴν πλήρην αὐτῆς τελειότητα, ἔχει ἐλαφρὸν, ἀλεύθερον καὶ ἀνεμόσεντα χαρακτῆρα, καὶ τείνει πρὸς τὰ ἄνω, ως ἡ περαγγαγοῦσα αὐτὸν πίστις. Ο δὲ κυριώτατος στολισμὸς αὐτῆς συνίσταται εἰς τοὺς εὑμήκεις πύργους, τῶν ὅποιων ἡ κορυφὴ ἀπολήγει εἰς μεγαλοπρεπὲς ἄνθος ἐν σχήματι σταυροῦ, ὅπως, ἔκτεινον τὰ φύλλα αὐτοῦ πρὸς τὸν οὐρανὸν, ὑποσημαίνη τὸν σκοπὸν, τὸν ὅποιον ἡ ἀνθρωπίνη ἐπιθυμία οὐδέποτε δύναται νὰ καταφύγῃ. Τὸ διάγραμμα τῆς ὅλης οἰκοδομῆς φέρει τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ· τὸ δὲ ἀμυδρὸν σκότος, προερχόμενον ἐκ τῶν ἐζωγραφημέρων παραθύρων, πληροῦ τὴν ψυχὴν τοῦ προσευχομένου μὲ τὴν φρίκην τοῦ σεβουμοῦ ἐνώπιον τοῦ παντοδύναμου. Συνίστανται δὲ αἱ μητροπόλεις ἐκ τοῦ χοροῦ, κατά τι ὑψωμένου, ἵστις εἰς τοὺς κληρικοὺς μόνον εἶναι προσβατός, καὶ ὅπου εὑρίσκεται ἡ ἀγία τράπεζα, ἐκ τοῦ μέσου ταοῦ, μεθ' ὑψηλοτέρας στέγης, καὶ ἐκ δύο πλαγίων στοῶν, χωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων δι' ὑψιτεγῶν κιόνων.— Καὶ αἱ λοιπαὶ δὲ τέχναι γλυπτικὴ, μουσικὴ καὶ ζωγραφικὴ, ὑπηρέτουν τὴν ἐκκλησίαν. Οἱ ἀρδριάτες καὶ τὰ λοιπὰ γλυπτικὰ ἔργα, ἀτινα ἔμελλον νὰ καλύπτωσι τὸ βαρὺ καὶ ἐπίπονον τῆς τοιχοδομῆς, ἥσκι στενώτατα συνδεδεμένα μετὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς πρέπει δὲ νὰ θεωρῶνται ως μέρη μόνον τῆς μεγάλης ἰδέας, ἥτις εἶναι βάσις τοῦ οἰκοδομικοῦ τρόπου τῶν Γότθων· εἰκόνες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ καὶ οἰκείων, οἱ ἀνδριάντες τῶν ἀγίων, τὰ διάφορα κοσμήματα, ἀνάγλυφα καὶ σύμβολα, τὰ ἄνθη, ἀτινα ἐπανθοῦσιν ἄνωθεν ἐκάστης κορυφῆς, καὶ ἔχουσι πάντοτε σχέσιν πρὸς σταυρόν τινα— τὰ πάγια σημαίνουσι τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, καὶ

τὴν τάσιν τοῦ κόσμου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς πρὸς τὸ θεῖον.
Ὀσχύτως δὲ καὶ τὰ ἐπὶ ξύλου καὶ ἐλεφαντίνου ὅστον τορεύ-
ματα, τὰ τεχνικὰ ἐκ χυτοῦ μετάλλου ἔργα, αἱ ὑπεράνωθεν
τῶν ἀγίων τραπέζων, ὡς καὶ αἱ ἐπὶ τῶν παραθύρων, στη-
λῶν, καὶ στεγῶν εἰκόνες, ἔχουσιν ἐσωτερικὴν σχέσιν πρὸς τὴν
θρησκείαν καὶ ἐκκλησίαν. Τὸ πρόβλημα τῆς τέχνης τοῦ με-
ταιῶν φαίνεται ὅτι νὰ ἐκφράσῃ τὰς αἰωνίους ιδέας τῆς
πίστεως ὑπὸ μορφὴν συμβολικὴν, καὶ νὰ πλησιάσῃ αὐτὰς πε-
ρισσότερον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν θεωρίαν· διὸ καὶ ἀπασαὶ αἱ ἀρ-
χαιότεραι ζωγραφίαι φέρουσιν ἐν ἐκυταῖς τὸν χαρακτῆρα τῆς
ἡσυχίας· διότι ἡσυχία εἶναι ἡ οὐσία τοῦ θείου· ἀλλὰ λαμπρὰ
καὶ πολυτελῆ χρώματα προσέθετον πάλιν εἰς τὴν μεγάλην
ἐνότητα τὴν ποικιλίαν.—Καὶ οἱ σεμνοὶ δὲ τόνοι τῆς παλαιᾶς
ἀκαλησιαστικῆς μουσικῆς, μετὰ τοῦ συγκινητικοῦ ὀργάνου,
ὑπηρέτουν τὴν θρησκευτικὴν εὐλάβειαν, καὶ ὁ συλλέγων τὰς
δυνάμεις τῆς ψυχῆς ἥξος τῷν κωδώνων ἐμελλεῖ νὰ διεγείρῃ
εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου τὸν πρὸς τὰ ὕψη πόθον.

ΗΓΩΣΙΣ ΤΟΥ ΙΝΤΕΡΡΕΓΝΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

1. Η ΜΕΣΟΒΑΣΙΛΕΙΑ (INTERREGNUM) 1250—4273.

§ 86. Μετὰ τὸν θάνατον Φρειδερίκου τοῦ Β'. ἐπῆλθον δυ-
στυχεῖς χρόνοι ἐπὶ τὴν Γερμανίαν. Ξένοι ἡγεμόνες χωρὶς δυνά-
μεως καὶ ὄπαδῶν ἔφερον τὴν αὐτοκρατορικὴν ἐπωνυμίαν, ἐνῷ
εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐπεκράτει ἀταξία καὶ ἀνομία, καὶ ὁ ἴσχυρὸς
μόνον ἡδύνατο νὰ εὔρῃ τὸ δίκαιον αὐτοῦ (*Xειροκρατία*).¹ Οτε
δ' ὁ Γουλλιέλμος τῆς Ο. L. laretlac (§ 74) ἐπεσεν (1256) εἰς
τὸν κατὰ τῶν ἀνδρείων Φρείσων πόλεμον, διεύθυνε ὁ ἀρχιε-
πίσκοπος τῆς Kolwetlaς τὴν αὐτοκρατορικὴν πρὸς τὸν πλού-
σιον ΡΙΧΑΡΔΟΝ ΤΟΝ ΚΟΡΝΟΥΒΙΑΣ, τὸν ἀδελφὸν τοῦ βα-
σιλέως τῆς Ἀγγλίας, ἐνῷ δ' ἀρχιεπίσκοπος τῆς Αὐγούστης
τῷν Γρεβίρων, καὶ οἱ ὄπαδοι αὐτοῦ, ἐκόσμησαν τὸν ΑΛΦΟΝ-

ΣΟΝ Ι'. τῆς Καστιλίας, τὸν ΣΟΦΟΝ, μὲ τὸν αὐτοκρατορικὸν τίτλον. Καὶ ἐκεῖνος μὲν ἀνέπλεεν ἐνίστε τὸν Ρῆνον φέρων θησαυρὸν, διπας εὐχαριστήσῃ τὴν φιλοχορηματίαν τῶν ἐκλεξάντων αὐτὸν ἡγεμόνων· ὁ δὲ τελευταῖος δὲν ἐπεσκέψθη ποτὲ τὸ κράτος, τοῦ ὄποιου προσεκλήθη νὰ ἀρξῃ. Κατὰ δὲ τὸν «ἀναυτοκρατόρευτον» τοῦτον χρόνον ἐζήτουν οἱ ἡγεμόνες καὶ ἐπίσκοποι νὰ αἰξήσωσι τὴν ἐπικράτειαν, καὶ νὰ ἀρπάσωσι δικαιώματα, ἐνῷ οἱ ἵπποται καὶ ὑποτελεῖς κατεχρῶντο τὴν ρώμην αὐτῶν πρὸς ληστεῖαν ἐν ταῖς ὅδοῖς. Καταβαίνοντες δηλ. ἀπὸ τῶν Πύργων αὐτῶν, οἵτινες, καθὼς δεικνύουσιν ἔτι καὶ νῦν τὰ ἐρείπιά των, ἥσαν κτισμένοι εἰς τὰς ὅχθας τῶν πλωτίμων ποταμῶν, ἡ πλησίον πολυανθρώπων λεωφόρων, διῆγον βίου ληστρικὸν, ἔσυρον ὁδοιπόρους εἰς τὰς ὑπογείους κρύπτας τῶν πύργων αὐτῶν, διὰ νὰ ζητήσωσι βαρέα λύτρα, ἐγύμνονον τὰς ἀμάξας τῶν ἐμπορικῶν πόλεων, καὶ περιεφρόνουν ὑπὸ τὰς ισχυρὰς τείχη αὐτῶν τοὺς ἀδυνάτους νόμους καὶ τὰ δικαστήρια. Τὴν κατάστασιν δὲ ταῦτην τῆς χειροκρατίας ἐζήτησαν νὰ θεραπεύσωσι· 1) τὸ ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Κολωνίας ἐν Βεστφαλίᾳ συσταθὲν ΜΥΣΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙ ΦΟΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ (Fehmgericht) μετὰ μυστικῆς δικαιοδοσίας· 2) αἱ ὑπὸ πολλῶν ΠΟΛΕΩΝ πρὸς ἀμοιβαῖαν ὑπεράσπισιν συνδεθεῖσαι ΣΥΜΜΑΧΙΑΙ. Μεταξὺ δὲ τῶν συμμαχῶν τούτων τῶν πόλεων σημαντικώταται μάλιστα ἡσαν· ἡ ἐν τῇ Ἀρκτῷ Γερμανίᾳ ΑΝΣΔ περιλαμβάνουσα τὸ Ἀμβοῦργον, τὴν Λιβέκκην, τὴν Βρέμην, τὴν Βισμαρίαν, τὸ Ροστόκκιον, τὸ Στραλσούρδον, τὴν Ρήγαν καὶ πολλὰς ἄλλας ἐμπορικὰς πόλεις, καὶ ἡ ὑπὸ τῆς Βορματίας, τῆς Μογουρτίας, τῆς Σπίρας, τοῦ Στρασβούργου, τῆς Βασιλείας καὶ ἄλλων συνδεθεῖσα ΣΥΜΜΑΧΙΑ. ΤΩΝ ΠΑΡΑΡΡΗΝΙΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, εἰς τὴν ὄποιαν προσῆλθον καὶ τινες ἡγεμόνες. Αἱ πόλεις αὗται ἀπετέλουν τὸ μόνον φαινὸν κέντρον κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς τούτους χρόνους, ἐκράτυγαν τὴν ἰδέαν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἔθνους, καὶ διετήρησαν τοὺς πολίτας σταθεροὺς εἰς τὴν περὶ ἐνότητος πεποίθησιν. Τούναγε τὸν δ' ἡ τύχη τῆς τάξεως τῶν μὴ ἐλευθέρων χωρικῶν ἦτο πολὺ σκληρός. Κατὰ τὰς ἔριδας δηλαδὴ τῶν ἱπποτῶν κατεῖ-

καλοντο πολλάχις τὰ χωρία καὶ αἱ ἐπαύλεις, καὶ κατερθείσετο διθρισμός. Τὸ δὲ κυνήγιον καὶ ἡ θῆρα τῶν ἀγριών ἦσαν καταστρεπτικώτατα εἰς τὰ σπαρτά' καὶ αἱ προσωπικαὶ δὲ λειτουργίαι καὶ ἀποφοραὶ ἦσαν ἀτελεύτητοι· ἄνευ δικαιώματος καὶ προστασίας τῶν νόμων, ἦτον ἐκτεθειμένος ὁ μὴ ἔλευθερος ἀνὴρ εἰς τὰς σκληροτάτας καὶ ἀτιμωτικωτάτας τιμωρίας.

2. ΓΕΝΕΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΟΒΟΥΓΡΙΚΗΣ ΔΥΝΑΜΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΒΕΤΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ.

§ 87. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς μετοβασιλείας εἶχον ιδιοποιηθῆ πολλοὶ ἡγεμόνες καὶ ἐπίσκοποι κυριαρχικὰ ἐπὶ τῷ χωρᾶν δικαιώματα (Territorialrecht). Διὰ νὰ μὴ στερηθῶσι δὲ πάλιν τὰ ἀποκτηθέντα, ἐζήτουν οἱ μεγιστᾶνες, εἰς τοὺς ὅποιους μάλιστα ἀνῆκε τότε τὸ δικαιώματα τῆς ἐκλογῆς τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ οἵτινες διὰ τοῦτο ἐπωνομάσθησαν ἐκλέκτορες, νὰ ἔμποδίσωσι τὴν ἀνύψωσιν ἡγεμόνος ἴτζυροῦ εἰς χώραν καὶ ἀνδρας. Συγχρόνως ὅμως εἶχον ἀράγκην ἀνδρὸς δυνατοῦ, διστις ἥθελεν εἶναι ίκανὸς νὰ θεσπεύσῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀνομίαν, καὶ νὰ καταβάλῃ τὴν ἐπαπειλούσαν ὑπεροχὴν τοῦ βασιλέως τῆς Βοειας, Μαραθίας καὶ Αἴστριας, ΟΓΤΟΚΑΡΟΥ. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ πλεονεκτήματα εἶχεν ὁ κόρης τοῦ ΑΦΟΒΟΥΓΡΟΥ ΡΟΥΔΟΛΦΟΣ (1273—1293), ἐπὶ τὸν ὅποιον διεύθυνε τῷρα τὴν ἐκλογὴν ὁ φίλος αὐτοῦ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Μογουντίας. Τὰ μέτρα αὐτοῦ ἐν Ἀλσατίᾳ καὶ Ελβετίᾳ προγνωκὰ κτήματα οὐδένα παρεῖχον φύσιν εἰς τοὺς ἐκλέκτορας ἡγεμόνας· ἡ δὲ ἀνδρεία, δύναμις καὶ σύνεσις αὐτοῦ, ἦσαν πρὸ πολλοῦ δεδοκιμασμέναι καὶ ἀναγνωρισμέναι· καὶ διτι πρὸ πάντων ἐδοκίθησε τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ, ἦτον ἡ εὐτέλειά του καὶ ἡ κλίσις, ἦν εἶχε δεῖξει πάντοτε πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν Κλήρον. Οθεν, ὅτε ὁ Ρουδόλφος ἐξηστάλισεν εἰς τὸν πάπαν καὶ τὸν Γερμανὸν ἡγεμόνας τὴν περαιτέρῳ κατοχὴν τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀποκτηθεισῶν ἡ στρεμμαθεισῶν ἐπικουτειῶν καὶ δικαιωμάτων, ἀνεγγωρίσθη καινῶς ἡ ἐκλογὴ αὐτοῦ, καὶ ἡναγκάσθη νὰ παραιτηθῇ ὁ Ἀλφρόδος τῆς Καστιλίας. Μόνον δὲ ὁ Οττόκαρος ἤρενθη τὸν ὄρκον τῆς πίστεως, καὶ δέν προστήλθεν εἰς τὴν

προαγγελθεῖσαν δίκιταν. Τότε ὅμως ἐκήρυξεν ὁ 'Ρουδόλφος καὶ' αὐτοῦ τὸν πόλεμον, εἰσέβηκεν εἰς τὴν γῆραν τοῦ ἑγεμοῦ βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Ἐλβετῶν αὐτοῦ καὶ Ἀλσατῶν καὶ τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων, τοὺς ὄποιους εἶχε συνδέσει μετὰ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, συζεύξας αὐτοὺς μετὰ τῶν πολυαριθμών θυγατέρων του, καὶ ἐνίκησε τὴν ἔνδοξον ΝΙΚΗΝ ΤΗΣ ΜΑΡΧΦΕΛΔΗΣ (1278). Καὶ ὁ μὲν Ὄττοκαρος ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην· εἰς τὸν υἱὸν δὲ αὐτοῦ Βεγκέσλαιορ ἔμεινε μόνον ἡ Βοεμία καὶ Μαραβία. τὰς λοιπὰς δὲ γῆρας Αὐστρία, Στυρία καὶ Καρινθία, ἀπένειμεν ὁ 'Ρουδόλφος εἰς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ ἔγεινεν οὕτως ἐιδρυτὴ τοῦ Ἀψοβουργίκου οἴκου τῆς Αὐστρίας.

§ 88. Ἐπειδὴ ὁ 'Ρουδόλφος ὁ 'Αψεβούργου ἀπέφυγε παντάπαις νὰ ἀναμιχθῇ εἰς τὰ Ἰταλικὰ πρᾶγματα, ἡδυνάθη νὰ στρέψῃ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἀμερίστως πρὸς τὰς Γερμανικὰς γῆρας. Ἐπιστρατεύων δὲ καὶ ἀγωγιζόμενος συνεχῶς, καὶ μάλιστα ἐν Σουεβίᾳ, κατὰ τοῦ φιλαρητάργου Ἐλεφράρδου τοῦ Βιρτεμβέργης, καὶ ἐν Βουργουνδίᾳ, κατώρθωσε νὰ ἐπανακτήσῃ πάλιν πολλὰ ἀποκενωθέντα τοῦ κράτους αὐτοῦ τιμάρια, δικαιώματα καὶ προσδόους. Τοῦ μέγιστον ὅμως κατόρθωμά του ἦτον ἡ ἔκαστα λίσις τῆς εἰρήνης τῆς γῆρας καὶ ἡ ἐπαναγωγὴ τῆς νομιμού τάξεως. Περιῆλθε δηλ. δλον τὸ κράτος καὶ διέταξεν αὐστηρὰς ἀνακρίσεις κατὰ τῶν ληστρικῶν εὐγενῶν. Ἐν τῇ Θιριγγίᾳ μόνη διέταξε νὰ θανατώσωσι 29 ληστρικούς ἵππότας, καὶ νὰ κατεδαφίσωσι 66 πύργους· καὶ ἐν Φραγκούρᾳ δὲ καὶ παρὰ τὸν Ῥήγορ ἔξεπόλθησεν εἰς ἐν μόνον ἔτος ὑπὲρ τὸν 70 πύργους. Ἀποθανὼν δὲ κατά τινα τῶν ἐκστρατειῶν τούτων (1291) εἰς γῆρας βαθὺν, ἐτάφη ἐν Σπίρᾳ. Ἡ ἀπλότητα, ὀρετὴ καὶ δικαιοσύνη του, τὸν κατέστησαν ὅγι δόλιγάτερον σεβαστὸν, ἡ ὅσον ἡ νογμοσύνη αὐτοῦ, ἡ ἀμερόληπτος δικαιοδοσία καὶ τὰ πολεμικά του κατωρθώματα. Ὁ ποιητικὸς μόνον ἡρῷος τῶν Ὀχενστάφων δὲν κατέκει εἰς αὐτόν.

§ 89. Τοῦτο μὲν φόβος πρὸς τὴν ταχέως αὐξανομένην δύναμιν τῶν Ἀψοβουργίων, τοῦτο δὲ μίσος πρὸς τὸν τραχὺν καὶ φιλοχρήματον υἱὸν τοῦ 'Ρουδόλφου, Ἀλβέρτορ, παρεκίνησε τὸνς ἡγεμόνας, κατὰ πρθτάσιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Μόρουκ-

τιας νὰ ἔκλεξωσι τὸν ἀνδρεῖον κόμητα ΤΗΣ ΝΑΣΣΟΒΙΑΣ ΑΔΟΛΦΟΝ (1281—1298). Ἀλλὰ καὶ οὗτος, ως καὶ ὁ Ἄριδόλφος, προσεπάθησε νὰ ἔκτείνῃ τὴν μικρὰν αὐτοῦ ἐπικράτειαν, καὶ πρὸς τοῦτο μετεχειρίσθη τὰ ἐπικουρικὰ χρήματα, ἄτινα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας πρὸς στρατολογίαν Γερμανικῶν στρατευμάτων, διποὺς ἀγοράση παρὰ τοῦ κόμητος Ἀλβέρτου τοῦ Ἀγρού τὴν Θυριγγίαν καὶ Μισηνίαν (§ 77). Ἀλλ’ ἡ ἀτιμος αὕτη διαγωγὴ περιέπλεξεν αὐτὸν εἰς καταστρεπτικὸν πόλεμον πρὸς τοὺς υἱοὺς τούτου, Φρειδερίκον δῆλον. «τὸν δεδηγμένον τὴν παρείαν» καὶ τὸν Δεικμάννορ, τοὺς ὄποιους ὁ διεφθαρμένος πατήρ ἔζητε νὰ στερήσῃ τῆς κληρονομίας αὐτῶν. Ἡ δὲ σφοδρὰ ἀγανάκτησις διὰ τὴν ἀπιστον ταύτην διαγωγὴν, καὶ ἡ δυσαρέσκεια τῶν παραρρήσιων ἐκλεκτόρων, ἀφ’ ὧν εἶχεν ἀποσπάσει ὁ αὐτοκράτωρ τοὺς ἀνόμως προσκτηθέντας φόρους τοῦ Ῥήνου, ἔβογθησαν τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ Ἀλβέρτον νὰ καθαιρεθῇ ὁ Ἄριδόλφος, καὶ νὰ ἔκλεχθῇ ὁ Ἰδιος, ἔξεστράτευσεν ἔπειτα μετὰ δυνάμεως στρατοῦ πρὸς τὸν Ῥήνον, καὶ ἐνίκησεν (1298) εἰς τὴν ἐν ΔΟΝΝΕΡΣΒΕΡΓΗ ΠΔΑΡΑ ΤΟ ΓΟΙΑΛΛΕΙΜΟΝ ΜΑΧΗΝ. Ὁ δὲ Ἄριδόλφος, ἀγωνιζόμενος ἀνδρεῖος ἐκρημνίσθη ὑπὸ τῆς λόγγης τοῦ ἀντίπαλου αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ θορύβῳ. — Ὁ δὲ ΑΛΒΕΡΤΟΣ ΤΗΣ ΑΥΓΣΤΡΙΑΣ (1298 1308) ὑπῆρξεν ἀνὴρ δραστήριος μὲν, ἀλλὰ τραχὺς, τοῦ ὄποιου τὸ ισχυρογνῶμον θῆρος ἤδυνατο νὰ ἀναγνωσθῇ εἰς τὸ στυγνὸν καὶ ἐτερόφθαλμον αὐτοῦ πρόσωπον. Ἡτο δὲ φίλαρχος, καὶ κατέφλεγεν αὐτὸν ἡ ἐπιθυμία τῶν κατακτήσεων· διὸ οὐ μόνον ἔξηκολούθησε τὸν ἀδικον κατὰ τῆς Θυριγγίας πόλεμον, ἀλλ’ ἔζητε προσέτι νὰ ὑποτάξῃ καὶ ἄλλας χώρας. Πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον δὲ τῆς Μογουντίας Γεργάρδον καὶ τοὺς λοιποὺς παραρρήνιους ἐκλέκτορας, οἵτινες παροξυνθέντες ὑπὸ τοῦ πάπα Βονιφακίου τοῦ Η’, κατέστησαν ἔχθροι τοῦ αὐτοκράτορος, διεξήγαγε σφοδρὸν πόλεμον, ὅστις ὑπῆρξε μάλιστα καταστρεπτικὸς εἰς τὰς παρὰ τὸν Ῥήνον καὶ Νέκκαρον εὐδαίμονας χώρας. Γενόμενος φοβερὸς καὶ φιλοτός, ἐφανεύθη τελευταῖον (1308) ὑπὸ τοῦ ιδίου αὐτοῦ

ἀνεψιοῦ, Ἰωάννου τοῦ Σουεβίας (τοῦ Πατροκτόνου), τὸν ὁποῖον ἀπέκλεισε τῆς πατρικῆς αὐτοῦ κληρονομίας, διε μάλιστα προητοιμάζετο νὰ καταπιέσῃ τοὺς φιλελευθέρους Ἐλεύθερούς. Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης ὑπέστη τιμωρίαν τῆς πράξεως του γενόμενος μοναχός τρομερὰ ὅμιλας ἦτον ἡ ἐκδίκησις, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ἡ σύζυγος καὶ θυγάτηρ τοῦ αὐτοκράτορος παρὰ τῶν βοηθησάντων αὐτὸν κατὰ τὸν φόνον καὶ ὅλων αὐτοῦ τῶν συγγενῶν καὶ φίλων.

§ 90. Η τραχύτης τοῦ Ἀλέρτου ἐπήνεγκε τὴν σύστασιν τῆς ΕΛΒΕΤΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ. Η Ἐλεύθερία ἦτο μέρος τῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἐκυβερράτο ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν τῷ αὐτοκρατορικῷ ἐπιτρόπῳ; οἵτινες ἥσκουν αὐτόθι τὴν ὑπερτάχην δικαστικὴν ἔξουσίαν. Τὸ ὑπούργημα δὲ τοῦτο κατ’ ἀρχὰς μὲν εἶχον οἱ πλούσιοι καὶ ἴσχυροι δοῦκες τῆς Ζαυρίγηης, οἱ ἴδρυται τῆς Βέρονης καὶ ἄλλων πόλεων. Ἐξερημαθέντος (1218) δὲ τοῦ οἰκου τούτου, ὑψώθησαν ἐν Μεσημβρίᾳ μὲν οἱ κόμητες τῆς Σαβωδίας, ἐν Ἀρκτῷ δὲ οἱ Αψοβούργειοι, ἀνώτεροι τῶν ἄλλων κατὰ τὴν δύναμιν καὶ τὰ κτήματα. Οἱ δὲ τελευταῖοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνῆκεν τὸ λανδραγραφεῖον Ἀαργανού, εἶχον ἐν ὀνόματι τῆς αὐτοκρατορίας τὴν ἐπιτροπείαν τῶν παρὰ τὴν λίμνην τῶν Δασωδῶν Πόλεων ἀρχαίων νομῶν τοῦ Σουετίου, τοῦ Οὐδρίου καὶ τῆς Ούντερβαλδῆς, διο πει εἴχον ἀποκτήσει μεγάλα πλούτην. Ὅτε δὲ ἀνέβησαν τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον οἱ Ἀψοβούργειοι, ἥθελησαν νὰ ὑποτάξωσι τὰς Δασώδεις (Βαλδσταλίτας) πόλεις ὑπὸ τὴν ἀρχὴν ἰδίως τῆς Αστραβίας. Διὸ ἐπέτρεψεν ὁ Ἀλέρτος, ὡστε οἱ διευθύνοντες τὰ Ἀψοβούργια κτήματα ἐπίτροποι νὰ ἔχασκῶσι τὰ αὐτοκρατορικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων κοινοτήτων τῆς χώρας καὶ τῶν ἐλευθέρων χωρικῶν, καὶ νὰ καταχρῶνται τὴν θέσιν αὐτῶν πρὸς κατάθλιψιν τοῦ ἀπλοῦ, μαχίμου καὶ φιλελευθέρου ὀρεινοῦ λαοῦ. Τότε δὲ συνέδεσαν (1308) οἱ τρεῖς κυριώτεροι νομοὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βαλθέρου Φιρστίου, Βεργέρου Σταφφαχέρου καὶ Ἀρνόλδου τοῦ Μελθάλου εἰς τὸ Ρύτλιον συμμαχήσαν ἐλευθερίας, συνεπείς τῆς ὁποίας κατεστράφησαν τὰ φρούρια καὶ ἀπεδιώχθησαν οἱ ἐπίτροποι, ἀφοῦ ἡ Γουλλιέλμος Τέλλος (ώς εἶναι δὲ λόγος)

έφορνευσε μὲ τὸ βέλος αὐτοῦ τὸν σκληρότατον αὐτῶν Γέσσολειρον, ὅτε οὗτος διέταξεν αὐτὸν, πρὸς τιμωρίαν μικρᾶς τινος ἀπειθείας, νὰ ρίψῃ μὲ τὸ βέλος ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ οὐδοῦ του ἐν μῆλον. Καὶ ὁ μὲν φόνος τοῦ Ἀλέρτου διεφύλαξεν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ὄργῆς του· ἀλλ' ὁ οὐδεὶς αὐτοῦ Λεοπόλιθος ἀνέλαβε πάλιν τὸ σχέδιον τοῦ πατρός. "Οθεν ἔξεστράτευσε μὲν μετὰ δυνάμεως στρατοῦ κατὰ τῶν Δασωδῶν Πόλεων, ἐπαθεν (1315) δῆμος εἰς τὰ παρὰ τὴν ΜΟΡΓΑΡΤΗΝ στενὰ μεγάλην ἤταν. Ἐκτοτε δ' ἔπεισεν ἡ δύναμις τῶν ἀφοδούργεών εἰς τὰς χώρας τῆς Ἐλβετίας. Προσελθούσης δὲ εἰς τὴν συμμαχίαν τῆς Αὐστριακῆς πόλεως Λυκέρνης (1332), προσεχώρησαν ἀπασαὶ αἱ ὅχθις τῆς λίμνης τῶν 4 Δασωδῶν Πόλεων εἰς τὴν ἔξουσίαν τῆς Ὄμισπονδίας, εἰς τὴν ὥποιαν προσετέθησαν μετ' ὀλίγον καὶ ἡ Βέρην (1339), Ζυρίχη (1351) Ζύγη καὶ ἀλλοι τόποι. Εἰς δὲ τὴν μάχην τοῦ Σεμπαχίου (§ 97) υπέστησαν (1386) οἱ ὄμοσπονδοῦντες (ὧς ποτε οἱ Ἀθηναῖοι δημοκρατικοὶ ἐν Μαραθῶνι) τὴν δοκιμὴν τοῦ πυρὸς κατὰ τῶν εὐγενῶν ἵπποτῶν τῆς Αὐστρίας καὶ Γερμανίας, καὶ ἀπέδειξαν ὅτι εἶναν ἀξιού τῆς ἐλευθερίας.

3. ΦΙΛΙΠΠΟΣ Ο ΩΡΑΙΟΣ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΔΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΒΑΥΑΡΟΣ.

§ 91. Ο φίλαρχος Βονιγάκιος Ή., ἐπὶ τοῦ ὥποίου ἔφθασεν δὲ παπισμὸς εἰς τὴν μεγίστην αὐτοῦ λάρμψιν, ἐπέφερεν ἀμα καὶ τὴν παρακμὴν αὐτοῦ. Οὗτος δῆλος ἡθέλησε νὰ ἐπεμβῇ εἰς πόλεμον τινα ΦΙΛΙΠΠΟΥ (Δ'.) ΤΟΥ ΩΡΑΙΟΥ τῆς Γαλλίας πρὸς τὸν Ἑδουάρδον Α'. τῆς Ἀγγλίας ως διαιτητῆς, καὶ ἀπηγόρευσε τὸ δικαίωμα τῆς φορολογίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῆς Γαλλίας, ἀφοῦ ὁ Φίλιππος δὲν ἐδέχθη τὴν ἐπέμβασιν αὐτοῦ, καὶ ἐπέβαλε φόρους εἰς τὸν κλῆρον. Τότε δ' ἀπηγόρευσεν ὁ Φίλιππος πᾶσαν ἔξαγωγὴν ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ἐκ τοῦ κράτους αὐτοῦ, καὶ ἐμπόδισεν οὕτω τὴν εἰσπραξὴν τῶν παπικῶν εἰσοδημάτων. Η δ' ἐντεύθεν ἐπελθοῦσα ἔρις, καθ' ἣν ὁ μὲν Βονιφάκιος ἐκήρυξεν αἰρετικὸν πάντα, διστις δὲν ἐπίστευεν, ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶγαν ὑπήκοος τοῦ πάπα εἰς τε τὰ ἐκκλησια-

στικὰ καὶ κοσμικὰ πράγματα, ὁ δὲ Φίλιππος διέταξε τὰς τάξεις αὐτοῦ νὰ ἀναγγεῖλλωσι πανηγυρικῶς τὴν ἀνέζαρτησίαν τῆς βασιλικῆς δυνάμεως, ἐτελείωσε μὲ τὸ ἀγάθεμα μετὰ δὲ τοῦτο διέβη (1302) ὁ Γάλλος καγγελλάριος Νογαρέτος εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ συλλέξας στρατιώτας, ἐπέπεσε κατὰ τοῦ πάπα εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεως του Ἀνάγνιον, καὶ ἔλαβεν αὐτὸν αἰχμάλωτον. Καὶ ἡλευθερώθη μὲν ὁ Βενιφάνιος ὑπὸ τοῦ ἐντούθια συρρεύσαντος χωρικοῦ λαοῦ, καὶ ἔσπευσεν εἰς Ῥώμην, ἀλλ᾽ ἡ ἐντύπωσις, τὴν ὅποιαν ἡ καταισχύνη αὕτη ἔκαμεν εἰς τὸν ὑπερήφανον καὶ ἐμπαθῆ ἄνδρα, ὑπῆρξε τόσον ἴσχυρά, ὅστις ἐπεσεν εἰς μανίαν καὶ ἀπέθανε (1303). Νῦν δὲ κατέβησε τὸ Γαλλικὸν κόμμα ὅχι μόνον νὰ ἀκυρωθῇ τὸ κατὰ τοῦ Φίλιππου ἀνάθεμα, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταθέσῃ μάλιστα (1303) ὁ νέος πάπας Κλήμης ὁ Ε'. (μέχρι τοῦδε ἐπίσκοπος τοῦ Βορδὼ) τὴν ἔδραν αὐτοῦ εἰς Ἀβερίωνα τῆς μεσαμβρινῆς Γαλλίας, καὶ οὕτως ὁ παπισμὸς ἐτάχθη ὑπὸ τὴν ἐπιφύλακήν τῆς Γαλλικῆς αὐλῆς. Περὶ τὰ 70 ἔτη διήρκεσεν ἡ ὡς ΔΕΥΤΕΡΑ ΒΑΒΥΛΩΝΙΑΚΗ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ θρηνούσα αὕτη ἀπομάκρυνσις τῆς ὑπερτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἔξουσίας ἀπὸ τῆς Ῥώμης.

§ 92. Η ΔΙΑΔΥΣΙΣ ΤΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΝΑΪΓΩΝ (§ 65.) ὑπῆρξε τὸ προσεχὲς ἀποτέλεσμα τῆς μεταξὺ τοῦ πάπα καὶ τοῦ Γάλλου βασιλέως συμμαχίας. Σκοτειναὶ φῆμαι περὶ ἀσεβῶν ἔθιμων, περὶ ἀποκρύφων ἐγκλημάτων καὶ κακῶν, περὶ ἀπιστίας καὶ φιληδονίας, διὰ τὰ ὅποια ἐνοχοποίουν τὸ τάγμα, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς Φίλιππον τὸν Ὁραῖον, νὰ διατάξῃ τὴν αἰγαφνίδιον φυλάκισιν τῶν Ναϊτῶν, καὶ δήμευσιν τῶν πλουσίων αὐτῶν κτημάτων. Δι' ἔξαετος δὲ ἀνόμου διαδικασίας, καὶ τρομερῶν βασανιστηρίων, παγκάσθησαν τότε οἱ φυλακισμένοι νὰ ὅμολογήσωσι τινα, ἀτινα ἐφαίνοντο ὅτι κατεδείκνυον τὴν ἐνοχὴν αὐτῶν· καὶ ὅτι 54 ἐξ αὐτῶν ἀνεκάλεσαν ὡς μὴ ἀληθῆ, ὅσα εἶπον ἀναγκασθέντες ὑπὸ τῶν βασανιστηρίων, κατεδικάσθησαν (1310) ὡς ψεῦσται εἰς βραδὺν διὰ τῶν φλογῶν θάνατον. Εἴς ματην διεμαρτυρήθη ὁ προεστῶς τοῦ τάγματος Ηάκωβος ὁ Μολανής κατὰ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς, καὶ ὑπεσχέθη τὴν ἔξελεγξιν πασῶν τῶν αἰτήσεων· καὶ αὐτὸς ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς

πυρᾶς (1312), ἀφοῦ παρέπεμψε τὸν πάπαν καὶ τὸν βασιλέα ἐνώπιον ἀνωτέρου δικαστικοῦ θρόνου. 'Ο λαὸς δύμως ἐτίμησεν αὐτὸν ὡς μάρτυρα, καὶ ἐθεώρησε τὸν ὄλιγον μετὰ ταῦτα συμβάντα θάνατον τῶν δύων δυναστῶν ὡς θείαν δίκην. 'Εδήμευσε δὲ ὁ Γάλλος βασιλεὺς τὰ πλεῖστα τῶν ὑπαρχόντων καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν Ναῖτῶν καὶ τὰ ἐν ἀλλοις δὲ τόποις εὑρισκόμενα περιῆλθον ἢ εἰς τοὺς Ἰωαννύτας ἢ εἰς τοὺς ἐγχωρίους ἡγεμόνας. Οὕτω κατεστράφη «ὁ ναός», ἐκ τοῦ ὅποιου περιεμένετο ἡ ἀνάκτησις τοῦ ἀγίου τάφου.

§ 93. Κατὰ τὸ διάστημα τῶν συμβάντων τούτων, ἐκείνα ἐν Γερμανίᾳ ΕΡΡΙΚΟΣ Ζ'. ὁ Λουξεμβούργου (1308—1313) οὐχὶ ἀνευ δόξης. 'Εκδοὺς τὸ πρῶτον ἰσχυρὰ διατάγματα πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης τῆς χώρας, ἐπωφελήθη ἐπειτα ἔριδά τυρα περὶ θρόνου ἐν ΒΟΕΜΙΑ, ὅπως, συζεύξας τὸν οἶκον αὐτοῦ Ἰωάννην μετὰ τῆς ἀδελφῆς τοῦ τελευταλου ἀτέκνου Βασιλέως, τάξῃ τὸ κράτος τοῦτο, μὲ τὴν συγκατάθεσιν τῶν τάξεων τῆς Βοεμίας, ὑπὸ τὸν οἶκον αὐτοῦ. Μόλις δὲ εἴχε φέρει εἰς αἷσιον πέρας τὰ πράγματα ταῦτα, ἀτυρα ἐθηκαν τὸ θεμέλιον τῆς μεγάλης Δυνάμεως τοῦ Λουξεμβούργου οἶκου, καὶ στρέψας τὰ βλέμματα αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπὶ μακρὸν λησμονγθεῖσαν καὶ στασιάζουσαν Ἰταλίαν, ἐπεχειρήσεν ἐχοτρατεῖσαν εἰς Ῥώμην (1310). Μετ' ἀγγαλιάσεως δὲ ἐχαιρεῖτισαν οἱ καταπιεζόμενοι Γιβελλῖνοι τὴν ἐλευσιν τοῦ αὐτοκράτορος, καὶ ὁ μέγιστος ποιητὴς, ὁ Φλωρεντινὸς ΔΑΝΤΗΣ, ὁ αἰοιδὸς τῆς θείας κωμῳδίας (§ 75), ἐπανηγύρισε τὴν ἐλευσιν αὐτοῦ, συγγράψας λατινιστὶ περὶ τῆς μοραρχίας, καὶ ποιήσας ἄσματα, ἀτινα ἥσαν μετ' ὄλιγον εἰς δλῶν τὰ στόματα. 'Ο Ερρίκος ἐλαθεν ἐν Μεδιολάνῳ τὸ Λοριβαρδικόν στέμμα, εἰσέπραξεν ἐκ τῶν πόλεων τῆς ἀνω Ἰταλίας μετ' αὐστηρότητος τοὺς ὄφειλομένους φόρους, καὶ ἐτυχεν εἰς τὴν Γιβελλινικὴν Πίσαρ ἐντίμου ὑποδοχῆς. 'Αλλ' ἀν καὶ προσεπάθησε πολὺ νὰ φανῇ θεμελιωτὴς τῆς εἰρήνης, οἱ Γινέλφοι δύμως ἀρχηγοὺς ἔχοντες τὴν ὑπερήφανον Φλωρεντίαν καὶ τὸν βασιλέα τῆς Νεαπόλεως, ἡγέρθησαν μετὰ δυνάμεως ἐναντίον αὐτοῦ, εἰς τρόπον ὡστε ἡ ἐν Ῥώμῃ στέψις διὰ συναγοῦντος μόνον

πολέμου ηδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ. Εἰσβαλὼν δ' ὁ Ἐρρίκος εἰς τὴν Τοσκάναν, διὰ νὰ ταπεινώσῃ τὴν Φλωρεντίαν, ἀπέθανεν (1313) αἱφνιδίως ὅχι μακρὰν τοῦ Ἀρνου ἐν ἀκμαζούσῃ ἀνδρικῇ ἡλικίᾳ. Ἡ δὲ διὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ προφανῶς δειχθεῖσα παρὰ τῶν Γουέλφων μεγάλη χαρὰ, παρήγαγε τὴν κοινῶς πιστευθεῖσαν ὑποψίαν, δτὶ τὸν ἐδηλητηρίασε Δομινικανός τις μοναχός. Οἱ καταθλιψμένοι Πισανοὶ ἔθαψαν τὸν αὐτοκράτορα εἰς τὸ κοιμητήριον (Campo santo) τῆς πόλεως αὐτῶν. Διελύθησαν δὲ νῦν πάντες οἱ δεσμοὶ οἱ μεταξὺ τῶν διαφόρων κρατῶν καὶ πόλεων τῆς Ἰταλίας, πόλεμος δὲ καὶ ἀρπαγὴ ἐμανεῖτο ἀνὰ πᾶσαν χώραν καὶ πόλιν. Ἐν τούτοις θαυμασίως ἤκμαζε τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ἐπιμιξία, ἡ βιομηχανία καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ τέχναι καὶ ἡ ποίησις· ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἀνεξάντλητος εἰς βοοθήματα ἀντικαθιστᾶ συνήθως τὴν ἀπώλειαν εὐτυχίας τινὸς διὰ τῆς προσκτήσεως ἄλλης.

§ 94. Ὁ θάνατος τοῦ Ζ'. Ἐρρίκου ἐπήνεγκε πάλιν ἐν Γερμανίᾳ ἔριν τινὰ περὶ θρόνου, καθότι ἐκ τῶν ἐπτὰ ἐκλεκτόρων, οἵτινες συνήθως ἐνήργουν τῷρα τὴν ἐκλογὴν, οἱ μὲν ἔξέλεξαν, ΔΟΥΔΟΒΙΚΟΝ ΤΟΝ ΒΑΤΑΡΟΝ (1313—1347), οἱ δὲ, ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΝ ΤΟΝ ΩΡΑΙΟΝ ΤΗΣ ΑΥΓΣΤΡΙΑΣ. Ὁκταετὴς δὲ πόλεμος, τὸν ὅποιον διεξήγαγε πρὸ πάντων ἐμπαθῶς ὁ ἀδελφὸς τοῦ Φρειδερίκου ΛΕΟΠΟΛΔΟΣ, ἥτον ἡ συνέπεια τοῦ σχίσματος τούτου. Καὶ ἵτο μὲν τὸ Αὐστριακὸν κόμμα πολὺ ἀνώτερον κατὰ τὴν δύναμιν, ἀνθίστατο ὅμως ὁ ἐμπειροπόλεμος Λουδούκιος εὐτυχῶς κατ αὐτοῦ, μάλιστα ἀφοῦ ἔζησθέντισαν (1315) αἱ πολεμικαὶ δυνάμεις τοῦ Λεοπόλδου παρὰ τὴν Μοργάρτην (§ 90). Ἀποφασιστικὴν ὅμως ὑπεροχὴν ἔλαβεν ὁ Λουδούκιος πρῶτον διὰ τῆς ΕΝ ΜΥΛΔΟΡΦΙΩ ΜΑΧΗΣ, καθ' ἣν ἐνικήθη (1322) ὁ Φρειδερίκος καὶ συνελήφθη αἰχμάλωτος. Οὐδὲν ἥττον τὸ φορόνημα τοῦ Λεοπόλδου δὲν ἐκλινε πρὸς τὴν εἰρήνην. Βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ πάπα Ἰωάννου τοῦ ΚΒ'. ἐν Αδερλαρε, ὅστις ἐσφενδόνισε κατὰ τοῦ Λουδούκιου τὸ ἀράθεμα καὶ τὸ ἀπαγόρευμα, διότι εἶχεν ὑποστηρίξει τοὺς Γιβελλίνους ἐν Νεσδιολάνῳ, καὶ ὑπὸ διαφόρων τῆς αὐτοκρατορίας ἡγεμόνων, ἔζηκολούθησεν ὁ Λεοπόλδος τὸν ἀγῶνα, καὶ ἐζήτησε γὰ παρασκευάσῃ

ἄλλου αὐτοκράτορος ἐκλογήν. Τότε δ' ἀπέλυσεν (1325) ὁ Λουδοβίκος ἐλεύθερον τὸν αἰχμάλωτον αὐτοῦ ἀντίπαλον, ὃπο τὴν συμφωνίαν, ὅτι ἔθελε παραιτήσει τὸ αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα, καὶ παρακινήσει τὸ κόρμα, αὐτοῦ νὰ ειρηνεύσῃ. Ὅτε δημοσίες οὕτε ὁ πάπας, οὕτε ὁ Λεοπόλδος, παρεδέχονται τὴν συνθήκην, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν ὁ Φρειδερίκος, πιστὸς εἰς τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ συνεκίνησε διὰ τῆς χρήστης ταύτης διαγωγῆς τόσον πολὺ τὸν ἴπποτικὸν ἀντίπαλον του ὥστε οὗτος ἔζησεν ἔκτοτε εἰς στενωτάτην φιλίαν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἡθελε μάλιστα μοιράσει μετ' αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν, ἀν δὲν ἀντέτεινον εἰς τοῦτο οἱ ἐκλέκτορες. Καὶ ὁ μὲν Λεοπόλδος ἀπέθανεν (1326) ὀλίγον μετὰ ταῦτα· ἀλλ' ὁ ἐμπαθῆς πάπας ἐπέμεινεν εἰς τὴν κατὰ τοῦ Λουδοβίκου ὄργην, ὅπερ παρεκίνησε τοῦτον νὰ διορίσῃ ἐπίτροπον τοῦ κοράτους τὸν Φρειδερίκον, καὶ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐκστρατείαν πρὸς τὴν Ἰταλίαν.

§ 95. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ηὐτύχει ὁ Λουδοβίκος, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Γιβελλίνων καὶ τῶν Μιτροριτῶν Μοραχῶν, οἵτινες ἤριζον τότε πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας, ἔκαμε λαμπρὰς προόδους, καὶ κατώρθωσε νὰ ἐκλεγθῇ ἀντίπαπας ἀλλ' ὅτε, πρὸς εἰρήνευσιν τῶν μισθοφορικῶν αὐτοῦ στιφῶν, διέταξε καταστρεπτικὰς φορολογίας εἰς τὰς Ἰταλίκας πόλεις, μετεβλήθη ἐντὸς ὀλίγου ἡ εὐνοϊκὴ πρὸς αὐτὸν διάθεσις. Ἐπιστρέψαντος δ' αὐτοῦ εἰς τὴν Γερμανίαν, ὅπου εἶχεν ἀποθάνει (1330) ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Φρειδερίκος, ἐνίκησε τέλος ἐντελῇ νίκην τὸ παπικὸν κόρμα ἐν Ἰταλίᾳ. Καὶ οἱ μὲν Γιβελλίνικοι μεριστᾶνες ἔζητον νὰ συνδιαλεχθῶσι πρὸς τὸν Ἰωάννην, ὁ δὲ ἀντίπαπας παρήκησε τὸ ἀξίωμα του, καὶ ἐδέχθη νὰ τρέφεται δωρεὰν ἐν Ἀθενίων. Τούταντον δὲ τὸ σκληροτράχηλον, μεθ' οὗ ὁ Ἰωάννης KB'. καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Βενέδικτος IB'. ἐπέμενον εἰς τὸ κατὰ τοῦ Λουδοβίκου ἐκσφεδονισθὲν ἀγάθεμα, καὶ ἀπέκρουσαν πάσας τὰς πρὸς διαλλαγὴν δοκιμὰς αὐτοῦ παράξουν τοὺς Γερμανοὺς ἡγεμόνας τοσούν πολὺ, ὥστε ἔξεδωκαν (1338) εἰς τὴν ἐν ΡΕΝΣΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΝ ΤΩΝ ΕΚΛΕΚΤΟΡΩΝ τὴν διακήρυξιν, ὅτι τοῦ Λεπτοῦ πᾶσα ὑπὸ τῶν ἐκλεκτόρων ἐγρηγορεῖσα αὐτοκράτορος

ἐκλογὴ θελεῖ ἔχει κῆρος καὶ χωρὶς τῆς παπικῆς ἐπικυρώσεως. Πρὸς δὲ τοὺς κληρικούς, οἵτινες ἔξετέλουν τὰ τοῦ ἀπαγορεύματος, ἐφέρθησαν ὡς πρὸς διαταξάντας τῆς ἡγεμόνιας, καὶ ἔπαιναν αὐτούς. Ἡ δὲ προφανῆς ἐπιδρασίς τῆς Γαλλικῆς αὐλῆς εἰς πάντα τὰ διαβήματα τοῦ πάπα, καὶ ἡ φιλοχρονική ταῖς φιληδονίᾳ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν Καρδιναλίων ἐν Ἀθηνίων, ἥλαττωσε τὴν ὑπόληψιν τοῦ παπικοῦ θρόνου. Αλλὰ καὶ ὁ Λουδοβίκος ἀπώλεσε τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ εὔνοιαν τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων μετ' ὅλην ὅτε ἐκ φιλοχρονικίας καὶ ἐπιθυμίας προσκτήσεως χωρῶν, ἐπέτρεψεν εἰς ἑαυτὸν ἀδικα καὶ βίαια πράγματα, ἔζητει νὰ τάξῃ ὑπὸ τὸν οἶκον αὐτοῦ τὸ *Tribulorum* καὶ *Braivesumbrorum*, καὶ διεῖθυνε τὰ τε κληρικά καὶ κοσμικά δικαιώματα πρὸς τὸ συμφέρον αὐτοῦ. Διὸ κατώρθωσε τὸ παπογαλλικὸν κόρμα νὰ κερδίσῃ μέρος τῶν ἑκλεκτόρων, καὶ νὰ διαπράξῃ τὴν ἐκλογὴν ἀνταυτοκράτορος ἐκ τοῦ Λουδεμιθουργικοῦ οἴκου (1346). Τὸ πλεῖστον ὅμως μέρος τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ, μάλιστα δὲ αἱ Αύστριακαι πόλεις, παρέμειναν πισταὶ εἰς τὸν Λουδοβίκον· διὸ δὲ νέος αὐτοκράτωρ ΚΑΡΟΛΟΣ Δ'. (νίδις τοῦ βασιλέως τῆς Βοεμίας *Yáárrou* § 95) τότε μόνον ἀνεγνωρίσθη κοινῶς, ὅτε ὁ ἥρωμαλέος Λουδοβίκος ἀπέθανε πληνὸν τοῦ Νανάχου, κυνηγῶν ἀρκτούς· προσέτι δὲ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ βαυαρικοῦ κόρματος ἐκλεχθεὶς διάδοχος αὐτοῦ ΓΥΝΘΕΡΟΣ ὁ ΣΧΟΓΑΡΤΣΟΒΟΥΡΓΟΥ άπέθανεν (1349) ἐν Φραγκφορτίῳ πρόωρον θάνατον.

4. ΟΙ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΙΚΟΙ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΕΣ.

§ 96. ΚΑΡΟΛΟΣ ὁ Δ'. (1347—1378) ἦτον ἡγεμὸν πολυμήχανος, τὸ ἴδιον μόνον συμφέρον καὶ τὴν αὐξησιν τῆς δυνάμεως τοῦ ἑαυτοῦ οἴκου ἔχων πρὸς ὄφθαλμῶν, θεωρῶν δὲ τὸ ἀργύριον καὶ τὰ κτήματα ἀνάτερα τῆς δόξης καὶ τιμῆς. Ἐπ' αὐτοῦ ἀπώλεσαν ἐν *Italiā* τελείως ἡ αὐτοκρατορικὴ δύναμις πᾶσαν ὑπόληψιν, διότι εὑτοῖς ἐπώλει εἰς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὰς πόλεις τὰ αὐτοκρατορικὰ δικαιώματα. Ἔκτοτε δὲ ἔπαινεν ὁ ἀγὼν τῶν Γουέλφων πρὸς τοὺς Γερμανίνους· διὸ ἤριζον τέρψα οἱ ἡγεμόνες καὶ αἱ ἐλεύθεραι πόλεις περὶ ἐπεκτάσεως

τῆς ἐπικρατείας αύτῶν, καὶ ἀντὶ τῶν προτέρων πολιτικῶν στρατευμάτων ἐγίνετο ἔκτοτε χρῆσις (ώς ποτὲ ἐν Ἑλλάδι) μισθοφόρων στρατῶν τῶν ὅποιων οἱ εὔτολμοι ἀρχηγοί (Condottieri) ἐλάμβανον οὐχὶ σπανίως εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τὴν τύχην τῶν ἐπικρατειῶν, καὶ ἀπέκτων κυριαρχίας.— Προσέτι δὲ καὶ ἐν Γερμανίᾳ τοῦ Καρόλου αἱ προσπάθειαι διευθύνοντο κυρίως πρὸς πλήρωσιν τῆς πλεονεξίας αὐτοῦ καὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ προσκτάσθαι χώρας. Ἐπώλει δηλ. εἰς τὰς αὐτοκρατορικὰς πόλεις ἐλευθερίας καὶ δικαιώματα, ἀπένεμεν ἐπὶ χρήμασιν διπλώματα εὐγενείας, καὶ ἔταξε τὸ Βραδεμβούργον καὶ ἄλλας χώρας ὑπὸ τὸν οἶκον αὐτοῦ. Εὐεργετικωτάτη δ' ὑπῆρξεν ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἐν Βοεμίᾳ, ἥτις ἔφθασε διν αὐτοῦ εἰς τὴν μεγίστην ἀκμήν. Ἀπὸ τῆς Γερμανίας καὶ Ἰταλίας προσεκαλοῦντο καλλιτέχναι καὶ χειρωνάκτες, ἐκτίσθησαν χωρία καὶ πόλεις, ἡ γεωργία καὶ βιομηχανία προώδευσαν, κατασκευάσθησαν ὄδοι καὶ γέφυραι, καὶ ἐκάπησαν ἐρῖκαι καὶ δάσοι, ἵνα γίνωσιν ἀρόσιμοι γαῖαι. Ἐν Πράγῃ καθίδρυσεν δὲ Κάρολος, μὲν τὴν ἀδειαν τοῦ πάπα καὶ τὴν σύμπραξιν τοῦ ποιητοῦ Λετράρχα (§ 85), τὸ ΠΡΩΤΟΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ (1348), τὸ ὄποιον ἱερίθμει μετ' ὀλίγον 5,000 μέχρι 7,000 φοιτητῶν—Εἰς Κάρολον τὸν Δ'. ἀνάγεται δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ΧΡΥΣΟΒΟΥΓΑΛΟΥ γνωστὸς αὐτοκρατορικὸς νόμος, διτις ἀπένειμε τὴν ἐκλογὴν τοῦ αὐτοκράτορος ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς ἐπτὰ ἐκλεκτορας, ἐρρύθμισε τὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς στέψεως, καὶ ἐκανόνισε τὴν βαθμολογίαν τῶν ἡγεμόνων. Τὸ δὲ ἐκλεκτορικὸν ἀξίωμα, τὸ ὄποιον εἶχε τὴν πρώτην μετὰ τὸν αὐτοκράτορα βαθμίδα, ἐσχόν πρῶτον μὲν οἱ τρεῖς παρὰ τὸν Ῥηνὸν ἀρχιεπίσκοποι, Μογουντίας, Τρεινῶν καὶ Κολωνίας ἐπειτα δὲ διαδέχονται τοῦ παραρρητίου Παλατινάτου καὶ οἱ ἡγεμόνες τῆς Σαξονίας, τοῦ Βραδεμβούργου καὶ τῆς Βοεμίας.

§ 97. Ἀλλ' ἡ μὲν αὐτοκρατορικὴ ὑπόληψις εἶχε πολὺ καταβιβασθῆ, καθ' ἀπασαν δὲ τὴν Γερμανίαν ἐπεκράτει ἀνομία καὶ ταραχή. Δι περὶ διαλύσεως τῆς εἰρήνης τῆς χώρας διατάξεις ὀλίγον ἦσαν σεβασταὶ παγταχοῦ ισχύουσα χειροκρατία

ἀπήγτει τὴν ἴδιαν ἑκάστου ἀμυναν, καὶ ὅπως λάβῃ αὕτη ἐτε
περισσοτέραν ισχὺν συνεδέθησαν συμμαχίαι. Ἡ δὲ κατάστα-
σις αὕτη τῆς ταραχῆς ηὔξηθη μάλιστα ἐπὶ τοῦ υἱοῦ καὶ δια-
δόχου τοῦ Δ'. Καρόλου ΒΕΓΚΕΣΛΑΟΥ (1378—1400) ἡγε-
μόνος, ὅστις κατ' ἀρχὰς μὲν προσεπάθησε νὰ πορευθῇ τὴν ὁδὸν
τοῦ δικαίου, προστατεύων τὸν ἀδύνατον κατὰ τῶν βιαιοπρα-
γιῶν τοῦ ἰσχυροῦ, διεφθάρη ὅμως μετ' ὀλίγον ὑπὸ των ἴδιων
ἐκυτοῦ παθῶν καὶ τῆς τότε κακίας, καὶ μετετράπη εἰς ἀνδρα
τραχὺν, ὄργιλον, καὶ ἔκδοτον εἰς τὴν φιλοποσίαν. Διότι ἐνῷ
ὁ αὐτοκράτωρ ἔζη ἐν Βοσμίᾳ τὸν ἄγριον αὐτοῦ κυνηγετικὸν
βίον, περιεπλέκετο εἰς ἔριδας πρὸς τοὺς εὐγενεῖς καὶ τοὺς
κληρικοὺς, καὶ κατέστησεν ἑκυτὸν μισητὸν καὶ καταφρονητὸν
διὰ τῆς βαρβάρου πρὸς τὸν γενικὸν τοποτηρητὴν Πομοῦ-
χον (*Νεπομοῦχον*) διαγωγῆς, διατάξας νὰ βίψωσιν αὐτὸν
ἀπὸ τῆς γεφύρας τῆς Πράγης εἰς τὸν Μολδαύαν, ἐγκατελείφθη
τὸ Γερμανικὸν κράτος εἰς ἑκυτό. Λί δ' ἐν Σουεβίᾳ, Φραγκο-
νίᾳ καὶ παρὰ τὸν Ῥήνον πόλεις, συγέδεσαν τὴν ΣΟΥΕΒΙΚΗΝ
ΣΥΜΜΑΧΙΑΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης
τῆς χώρας, καὶ ἀμυναν κατὰ τῶν ληστρικῶν εὐγενῶν. Οἱ δ'
οὔτες ἀπειλήθηντες ἵπποται, οἵτινες ἔζων ἀπὸ τῆς ἀρπαγῆς
καὶ ὀδοσκοπίας, ἐμικρήθησαν τὸ παράδειγμα τῶν ἔχθρῶν αὐ-
τῶν, καὶ ἐνισχύθησαν δι' ΙΠΠΟΤΙΚΩΝ ΣΥΜΜΑΧΙΩΝ (*συμ-
μαχία τῶν πυκτῶν, τῶν λεόντων καὶ κερασφόρων κτλ.*) Λί
δύο δ' αὗται συμμαχικαὶ ἔταιραὶ εύρισκοντο εἰς ἀκαταπαύ-
στους ἀγῶνας πρὸς ἀλλήλας, μέχρους οὗ τέλος ὁ φόνος τοῦ
Ἐπισκόπου Σαλτσοβούργου ὑπὸ τινος δουκὸς Βαυαροῦ ἐπήνεγκε
(1388) τὸν ΜΕΓΑΝ ΠΟΛΕΜΟΝ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ, ὅστις ἐνέ-
σκηψεν εἰς τὴν μεσημβρινὴν Γερμανίαν μετὰ δεινῶν δυστυ-
χημάτων. Καὶ ἐν Βαυαρίᾳ μὲν ἐνίκων οἱ πολῖται ἐν Φραγ-
κονίᾳ δὲ διετήρει μετέωρον τὴν τύχην τοῦ πολέμου ἡ ἀνδρεία
τῆς Νοριμβέργης ἀλλ' ἐν Σουεβίᾳ, ὅπου ἐστρατήγει τῶν εὐ-
γενῶν ὁ ἀνδρεῖος ἔχθρος τῶν πόλεων Ἐθερζάρδος ὁ Γρεινε-
ρος ἐκ Βυρτεμβέργης, ἔπαθαν μεγάλας ζημίας, καὶ ἡττήθη-
σαν παρὰ τὴν Βορραϊκαν καὶ τὸ Φραγκοφούρτιον ὑπὸ τῶν σι-
δηρῶν τάξεων τῶν ἐξ Εσσαίας καὶ Παλατινάτου ἵπποτῶν.

Μετὰ μεγαλητέρας δ' εύτυχίας ἡγωνήσετο περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἡ Ἐλβετικὴ Ὀμοσπονδία κατὰ τῆς τάξεως τῶν εὐγενῶν τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας. Οἱ δοῦξ δηλ. τῆς Αὐστρίας Λεοπόλιδος ἔξεστράτευσε μετὰ στρατοῦ ὥπλισμένων εὐγενῶν, οἵτινες ἐτίμων αὐτὸν ὡς τὸ ἀνθοῖς τῶν ἱπποτῶν, κατὰ τῶν φιλελευθέρων ὄμοσπονδων. Ἀλλ' εἰς τὴν ΜΑΧΗΝ ΤΟΥ ΣΕΜΠΑΧΙΟΥ (1386), ἐνθα ὁ ἔξι Οὐντερβάλδης μεγαλόκαρδος ΑΡΝΟΛΔΟΣ οἱ ΒΙΓΚΕΛΡΕΙΔΗΣ «ἥνοιξε δρόμον» εἰς τοὺς συντοπίτας αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν τεθωρακισμένων τάξεων τῶν ἐχθρῶν λαβόν πληθύν λογγᾶν καὶ ἐμπήξας αὐτὰς εἰς τὸ στήθος του, ἔπεισεν ὁ ὑπερήφρων δοῦξ μεταξὺ 656 εὐγενῶν ὑπὸ τὰς βολὰς τῶν ἡρωπάλων τῶν χωρικῶν τῆς Ἐλβετίας. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἔξερημψθησαν πολλοὶ ἀρχαῖοι οἶκοι, καὶ ἡ λάρμψις τῶν ἡγεμονικῶν αὐλῶν τῶν πριγκίπων ἀπωλέσθη ἐπὶ πολλὰ ἔτη.

§ 98. Η ἀδυναμία τοῦ αὐτοκράτορος εἰς τὸ νὰ θεραπεύσῃ τὴν ἐπικράτειαν ταραχὴν, παρεκίνησε τέλος τοὺς ἐκλέκτορας νὰ κηρύξωσι τὴν καθαίρεσιν (1400) τοῦ Βεγκεσλάου εἰς συνέλευσιν τινα ἐν Λαρστεύῳ διότι δὲν ἔθοπλησε τὴν ἐκκλησίαν πρὸς εἰρήνευσιν, ἐπώλησεν εἰς τὸν πλούσιον καὶ συνετὸν Γαλεάκκιον Βισκόντην ἐν Μεδιόλανῳ τὸν τίτλον τοῦ δουκὸς, δὲν διώρκησε τὴν εἰρήνην τῆς χώρας, καὶ ἐκυβέρνησεν ἐν Βοσμίᾳ σκληρῶς καὶ τυρχνικῶς. Ἀντ' αὐτοῦ ἔξελέγει οὐτοκράτωρ ὁ ΤΟΥ ΠΑΛΑΤΙΝΑΤΟΥ ΡΟΥΓΕΡΤΟΣ (1400—1410). Ἀλλὰ καὶ οὗτος, ἀν καὶ εἶχε καλὰς τινας ἴδιότητας, δὲν ἦτον ὅμιος ἵκανος εἰς τὰς δυσχερεῖς ἐκείνας περιστάσεις. «Οθεν ἡναγκάσθη νὰ παραχωρήσῃ εἰς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὰς τάξεις τὸ δικαιώματοῦ συνδέειν συμμαχίας καὶ διοικεῖν τὴν εἰρήνην τῆς χώρας κατὰ τὸν τρόπον αὐτῶν» καὶ ὅτε ἡθίλησε νὰ προσθέσῃ πάλιν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ τὸ Μεδιόλανον, ἡττήθη ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν Ιταλικῶν στρατῶν (§ 96), οἵτινες εἶχον ἐφεύρει νέαν, τεχνικωτέραν πολεμικὴν (τακτικήν). Οὐδ' ἦσαν ευτυχέστεραι αἱ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης προσπόθειαι αὐτοῦ, τὴν ὅποιαν πρώτος ὁ διάδοχός του ΣΠΙΣΜΟΥΝΔΟΣ (1410—1437), ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βεγκεσλάου, ἐπανέφερε

μετ' ἀδιηγήτους μόχθους. Αἱ πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ὑπὸ τοῦ Σιγισμούνδου γενόμεναι μεγάλαι ἐκκλησιαστικαὶ σύνοδοι, ἔξηντλησαν τοὺς χρηματικοὺς πόρους τόσον πολὺν, ὡστε ἡναγκάσθη ὁ αὐτοκράτωρ κατ' ἄρχας μὲν νὰ ἐνεχυριάσῃ, ἔπειτα δὲ παντάπασι νὰ ἀφήσῃ κληρονομίαν καὶ ἴδιοκτησίαν εἰς τὸν βουργιγράφιον τῆς Νοριμβέργης ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΝ ΤΟΝ ΟΧΕΝΖΟΛΛΕΡΝΟΥ ΤΗΝ ΜΑΡΧΙΩΝΙΑΝ ΤΟΥ ΒΡΑΝΔΕΜΒΟΥΡΓΟΥ· μετὰ τοῦ ἐκλεκτορικοῦ ἀξιώματος. Οὕτω δ' ἐτέθη τὸ θεμέλιον τῆς βασιλικῆς δυνάμεως τῆς Πρωσσίας.

5. ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΣΧΙΣΜΑ ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ ΣΥΝΟΔΟΙ.

§ 99. Ἀπὸ πολλοῦ ἡδη χρόνου εἶχον ζητήσει πολλοὶ νὰ μεταφερθῇ πάλιν ὁ παπικὸς θρόνος ἀπὸ τῆς Ἀβεριώνος εἰς τὴν Ῥώμην, ἀλλ' οἱ γαλλοφρονοῦντες καρδινάλιοι, οἵτινες ἀπελάμβανον πλειοτέραν ἐλευθερίαν, καὶ ἔζων ἡδέως ὑπὸ τὸν ὥραῖον καὶ γλυκὺν οὐρανὸν τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, μυρία ἐφεύρισκον κωλύματα εἰς τὸν γενικὸν τοῦτον πόθον. Πολλαὶ δὲ πρὸς μετοικισμὸν ἀπόπειραι ἐμπαταιώθησαν. Ἀλλὰ τότε συνέβη νὰ σχηματισθῶσιν εἰς τὸ συνέδριον τῶν καρδιναλίων δύο κόμματα, τῶν διοίων ἔκαστον ἐπεχείρησεν αὐθαιρέτως ιδίαν παπικὴν ἐκλογήν. Οὕτως ἔλαβεν ἡ ἐκκλησία δύο πάπας, τὸν μὲν ἐν Ἀβεριώνι, τὸν δὲ ἐν Ῥώμῃ, τῶν διοίων ἐκάτερος ἐκήρυξεν ἔκαυτὸν ὡς τὸν νομίμως ἐκλεχθέντα ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐσφενδάνισε κατὰ τοῦ ἄλλου καὶ τῶν διπαδῶν αὐτοῦ τὴν ἀναθεματιστικὴν κατάραν. Ἀπασα δ' ἡ χριστιανικὴ Δύσις ἐσχίσθη εἰς δύω, αἱ συνειδήσεις ἐταράχθησαν καὶ ἡ ἐκκλησία ἦτο ἐν διχονοίᾳ. Εἰς μάτην προσεπάθησε (1408) νὰ θεραπεύσῃ τὸ κακὸν ἡ ἐν Πίσσῃ ἐκκλησιαστικὴ σύνοδος, καθαιρέσασα τοὺς πάπας καὶ ἐκλέξασα ἄντ' αὐτῶν ἄλλον· οἱ δύο πρῶτοι ἐπέμενον εἰς τὰς αξιώσεις αὐτῶν, οὕτω δὲ ἡ ἐκκλησία ἦτον ἡδη χωρισμένη εἰς τρία. Κοινὴ δ' ἀγανάκτησις διέδραμε τὸν χριστιανικὸν κόσμον διὰ τὸ σκάνδαλον, καὶ διήγειρε τὴν ὄμβυσιμον αἰτησιν διορθώσεως τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὴν Κεφαλὴν αὐτῆς καὶ τὰ μέτεπειτα. Ἐνῷ ὅμως ἡ μερὶς τῶν μετρίων, πρὸ πάν-

των οἱ λόγιοι θεολόγοι τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων (*Σορβόνης*), ἥπιζον δτὶς ἥθελον κατορθώσει τὴν βελτίωσιν ταύτην, ζητοῦντες τὴν συγκάλεσιν κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς συνδόσου, ἵτις νὰ ἦναι ἀρωτέρα τοῦ πάπα, ἀπεδίκων ἐξ ἐναντίᾳς οἱ μαθηταὶ καὶ ὄπαδοι τοῦ καθηγητοῦ τῆς Ὀξφόρδης *Ιωάννου ΒΙΚΛΕΦΦΟΥ* (+ 1394) οὐσιώδην μεταβολὴν τῆς ἐκκλησίας κατά τε τὴν πίστιν καὶ πολιτείαν. Ὁ Βικλέψφος δηλ. δχι μόνον εἶχε κηρύξει τὸν παπισμὸν ὡς ἀντιχριστιανικὴν διάταξιν, καὶ μετὰ ζήλου ἔβασι κατὰ τῶν συγχωροχαρτίων, τῶν μοναχῶν, τῆς τιμῆς τῶν ἁγίων κτλ., ἀλλὰ προέβη μάλιστα καὶ εἰς βῆμα ἀναμοφωτικῶτερον, μεταφράσας τὴν Ἀγίαν Γραφὴν εἰς τὸ ἀγγλικὸν, καὶ μὴ παραδεχθεὶς πολλὰ ἅρθρα τῆς πίστεως, ὡς τὴν ἑξομολόγησιν, ἀγαπᾶται καὶ μετουσίωσιν. Διαστριμότατος δὲ αὐτοῦ ὀπαδὸς ἦτον ὁ ΙΩΑΝΝΗΣ ΟΥΣΣΟΣ, καθηγητὴς ἐν Πράγῃ, ἀνὴρ ἐπίσημος διὰ τε τὴν παιδείαν καὶ τὸν ἡθικὸν αὐτοῦ βίον, καὶ πολὺ μᾶλλον διὰ τὴν χριστιανικὴν πραθητή του. Οὗτος ἐκέρυττεν ἀπὸ τοῦ ἀμβωνος κατὰ τῶν καταχρήσεων τοῦ παπισμοῦ, κατὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐπιγείου δυνάμεως τοῦ κλήρου, κατὰ τῶν μοναχῶν καὶ τῶν συγχωροχαρτίων καὶ ναὶ μὲν ἐσφενδόνισε κατ' αὐτοῦ ὁ πάπας τὸ ἀνάθεμα, καὶ κατεδίκασε τὰ συγγράμματά του, ἐπολλαπλασιάζετο ὅμως καθ' ἐνάστην ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπαδῶν του, μεταξὺ τῶν ὅποιων διεκρίθη διὰ τὸν ζῆλόν του εὐγενής τις Βοεμὸς, *Τερψχυμος*.

§ 100. "Οτε δὲ τέλος, ἐπιμένοντος τοῦ Αὔτοκράτορος Σεγισμούνδου, συνεκάλεσεν ὁ πάπας *Ιωάννης ΚΓ'*. ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΣΥΝΟΔΟΝ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΑΣ (1414 — 1418), ἔσπευσαν σμήνη κληρικῶν καὶ κοσμικῶν εὐγενῶν παντὸς ἔθνους, ἡγουμένου τοῦ πάπα καὶ αὐτοκράτορος, πρὸς τὴν Κωνσταντίαν, ὅπου συνηθροίσθη οὕτω τὸ ἀνθρώπινο πάσης τῆς Δύσεως. Περὶ τὰς 150,000 ἀνθρώπων ἦσαν, ὡς λέγεται, παρόντες ἐνότης δὲ καὶ διόρθωσις τῆς ἐκκλησίας ἦτον ὁ ὑψηλὸς σκοπὸς τῆς συνόδου, ἵτις εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἀνεκηρύχθη οἰκουμενικὴ καὶ τὴν ὅλην Χριστιανωδύνην ἀφορῶσα, ἔχουσα δὲ τὴν ἑξουσίαν αὐτῆς κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ. Θετεν εἰς ταῦτα

την πᾶς τις, ἄνευ διαχρίσεως ἐπρεπε νὰ ὑπακούσῃ. Διὸ διμελέ-
λον κατὰ πρώτον νὰ προτρέψωσι τοὺς τρεῖς πάπας νὰ ἀπο-
θέσωσι τὴν ἀρχὴν ἀλλ' ὅτε ὁ Ἰωάννης ΚΓ', διὰ νὰ ἀπο-
φύγῃ τὴν ταπείνωσιν ταύτην, ἔφυγε μετημφιεσμένος ἐν καιρῷ
ἱπποδρομίου τινὸς, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Φρειδερίκου τῆς Αὐ-
στρίας, καὶ ἀνεκάλεσε τὴν παρατησίν του, ἐκήρυξεν (1415)
ἢ σύνοδος ὅτε εἶναι αὐτεξούσιος καὶ ἀνωτέρα τοῦ πάπα, ἐδη-
μοσίευσε τὴν καθαίρεσιν τοῦ Ἰωάννου, καὶ ἡνῶθη μὲ τὸν αὐ-
τοκράτορα πρὸς τιμωρίαν τῶν ἀγτιτεινόντων. Καὶ ὁ μὲν Φρει-
δερίκος τῆς Αὐστρίας, «ὅ κενδὺ φέρων τὸ βαλάντιον», προε-
γράφη, καὶ ἐστερήθη διὰ τῶν Ἐλβετῶν τοῦ Ἀργαυοῦ καὶ
ἄλλων αὐτοῦ κτήσεων, ὁ δὲ Ἰωάννης ΚΓ'. διέμεινε πολὺν και-
ρὸν φυλακισμένος εἰς τὸ φρούριον τῆς Ἔιδελδέργης. Ἐκ δὲ τῶν
δύο ἄλλων παπῶν, ὁ μὲν παρητήθη, ὁ δὲ καθηρέθη μετὰ μα-
κράς, πλὴν ματαίας διαπραγματεύσεις. — Ἀλλ' αἱ προσπάθ-
θειαι τῶν Γερμανῶν καὶ Γάλλων οἵτινες ἥθελον νὰ διορθώ-
σωσι πρῶτον τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἔπειτα νὰ ἐκλέξωσι νέον πάπαν,
ἐμποδίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν (τῶν Ὑπεραλπείων Οὐλερα-
μοντάρων), οἵτινες πρὸ πάντων ἐζήτουν τὴν παπικὴν ἐκλο-
γὴν. Ἡ γνώμη δ' αὐτῶν ὑπερίσχυσε, καὶ ἀνυψώθη εἰς τὸν πα-
πικὸν θρόνον Μαρτῖνος ὁ Ε'. Οὗτος ἦτον ἀνὴρ μέτριος, κα-
τέπαισέ τινας καταχρήσεις, καὶ εἴξερε νὰ χωρίζῃ τὰς ψήφους
καὶ νὰ ματαιώῃ τὰς προσπαθείας τῆς συνόδου, διαπραγμα-
τεύσμενος συνετῶς. Οὕτω δ' ἐψεύσθησαν αἱ εὐχαὶ καὶ ἐλπίδες
τῶν λαῶν, ὁ παπισμὸς ἀφέθη εἰς τὴν δύναμιν του, καὶ ἡ ἐκ-
αλησία εἰς τὴν προτέραν αὐτῆς διαφθοράν. Ἀλλὰ μετὰ μυ-
σαρῶν ἐνεχαράχθη γραμμάτων εἰς τὴν παγκόσμιον ιστορίαν ἡ
σύνοδος τῆς Κωνσταντίας, διὰ τὴν ΚΑΥΣΙΝ ΤΟΥ ΟΥΣΣΟΥ
ΚΑΙ ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ. Εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς ἡ σύνοδος ἐπεχείρησε νὰ
ἐξετάσῃ τὰς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκκλινούσας διδασκαλίας, κα-
τεδίκασεν εἰς τὸ πῦρ τὰ συγγράμματα τοῦ Βικλέφρου, καὶ
προσεκάλεσε τὸν Οὖσσον νὰ ἀπολογηθῇ. Δαδὼν λοιπὸν ἔγγρα-
φον τοῦ αὐτοκράτορος, ἐγγυώμενον εἰς αὐτὸν ἀσφαλῆ τὴν εἰς
τὰ ἴδια ἐπιστροφὴν, ἐπορεύθη ὁ Οὖσσος εἰς Κωνσταντίαν, ἐφυ-
λακίσθη δμως ἐκεῖ πάραυτα καὶ κατηγορήθη ὡς διαδίδων αἱ-

ρετικάς διοξειδίας. Εἰς μάτην ἀπελογήθησμος ὁ ἴσχυρός, καὶ ὡς γρός ἄνηρ, «τοῦ ὁποίου ἡ διάπυρος ψυχὴ ἐφαίνετο ὅτι κατεβίβωσκε τὸ σῶμα, μετ' ἀξιοπρεπείας καὶ ἐνθουσιασμοῦ κατὰ κατηγοριῶν — οἱ δικασταὶ αὐτοῦ ἦσαν οἱ πρῶτοι του ἔχθροι· ματαίως ἀνεφέρθησαν οἱ φίλοι του εἰς τὴν ἐγγυητικὴν ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοκράτορος — ἡ σύνοδος ἀντέταξε τὸ δόγμα, ὅτι πρὸς τοὺς αἱρετικοὺς δὲν πρέπει νὰ φυλάττῃ τις κάμψιαν πίστιν, καὶ ἐζήτησεν ἀπόλυτον ἔξωμοσίαν. Ἐπειδὴ δ' ὁ Οὔσσος ἤρνθη τοῦτο, κατεδικάσθη ὡς σκληροτράχηλος αἱρετικὸς εἰς τὸν διὰ φλογῶν θάνατον, τὸν ὁποῖον (1415) ὑπέμεινε μετὰ μαρτυρικῆς δυνάμεως καὶ σταθερότητος. Μετὰ ἐν ἔτος ὑπέστη καὶ ὁ ἐκ Πράγης Ιερώνυμος μετὰ στωϊκῆς ἀνδρείας τὰ βασανιστήρια τῆς πυρᾶς. «Οὐδεὶς φιλόσοφος ἔδειξε τοσοῦτον ἡρωϊσμὸν ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θυνάτου, οἷσον αὐτοὶ ἐπὶ τῆς πυρᾶς», ἔγραφεν δὲ Αἰνείας Σύλβιος.

§ 101. Η περὶ τῶν βδελυγμῶν τῆς Κωνσταντίας εἰδῆσις, ὡθησε τοὺς Οὔσσοτας εἰς τρομερὸν θρησκευτικὸν πόλεμον. Τὸ ιερὸν ποτήριον, διπερ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Οὔσσου ἐπρεπε νὰ προσφέροται καὶ εἰς τοὺς λαϊκούς, ἐδεικνύετο ὡς σημείον συμμαχίας ἐμπροσθεν τῶν στρατῶν αὐτῶν (οὗτον Οὐτρακονίστας καὶ Καλιέττοι). Κατὰ τῶν ιερέων δὲ καὶ μοναχῶν, οἵ τινες ἤρνουντο τοῦτο, βαρεῖα ἐπιπτε τιμωρία. Εἰς μάτην ἐσφενδόντειν δὲ πάπας τὸν κερκυνὸν τοῦ ἀναθέματος κατὰ τῶν ὄπαδῶν τοῦ Οὔσσου· ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν πολὺς ἦν καθόστην. Ήφορμήσαντες δὲ ἐκυρίευσαν τὸ δημαρχεῖον τῆς Πράγης, καὶ ἐφύνευσαν τοὺς δημοτικοὺς συμβούλους, τὸ διπέδιον κατέστησε τὸν γηραιὸν αὐτοκράτορα Βεγκέσλαον εἰς τοιαύτην μανίαν, ὥστε ἀπέθανε προσβληθεὶς ὑπὸ ἀποπληξίας (1419). Νῦν δὲ εἰ μελλει νὰ γείνη ὁ Σιγισμοῦνδος καὶ βασιλεὺς τῆς Βοσιλας ἀλλὰ τότε ἐδραμε σύμπας ὁ λαὸς εἰς τὰ δόλα, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀπιστον αὐτοκράτορα τοῦ νὰ καταλάβῃ τὴν χώραν. ΙΩΑΝΝΗΣ δὲ ο ΖΙΣΚΑΣ, στρατηγὸς ἐμπειροπόλεμος, τολμηρὸς καὶ θαυμασίαν κεκτημένος ἐπιδεξιότητα εἰς τὸ ἀρχεῖον καὶ διευθύνειν τὰ πλήθη, ἤγειτο αὐτῶν. Εἰς μάτην ὡδήγησεν δὲ Σιγισμοῦνδος πρεστίς αὐτοκρατορικοὺς στρατοὺς ἐναντίον τῶν

Ούσσιτῶν· τρέμοντα ὑπεχώρουν τὰ στρατεύματα ἐμπροσθεν τῆς ἀγρίας μανίας τοῦ παρωργισμένου λαοῦ. Οἱ Οὔσσιται ἔκαυσαν τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ μοναστήρια τῆς Βοεικίας, καὶ εἰτέ-
εχλον λαηλατοῦντες τὰς γειτονικὰς χώρας. Καὶ αἱ μὲν κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς γῆς Χανάν φονικαὶ πράξεις τῶν Ἰσρα-
λιτῶν, ἐχρησίμευσαν εἰς αὐτοὺς ὡς παράδειγμα· τοῦ δὲ Ζίσκα,
τοῦ τυφλοῦ στρατάρχου, τὸ ὄνομα οὗτον ὁ τρόμος; τῶν ἐθνῶν.
Ἄποθνόντος ὅμως αὐτοῦ, ἀπεχωρίσθησαν οἱ μέτριοι (*Καλιξ-*
τῖροι) ἀπὸ τῶν *ριζοσπαστῶν* (*Θαβωριτῶν*). Καὶ οἱ μὲν τε-
λευταῖοι ἐξηκολούθησαν (ὑπὸ Προκόπιον τὸν Μέγαν καὶ Μι-
χρδί) τὰς φονικὰς αὕτων καταδηλώσεις, ἐλεγλάτησαν τὴν *Σα-*
ξορλαρ, καὶ ἱνάγκασαν τὸ *Βραδεμβούργον* καὶ τὴν *Βανα-*
γλαρ νὰ πληρώσωσι φόρον· οἱ δὲ *Καλιξτῖροι* συγκατένευσαν
νὰ εἰρηνεύσωσιν, ὅτε ἡ σύνοδος τῆς Βασιλείας παρεχώρησεν
εἰς αὐτοὺς τὸ ιερὸν ποτήριον εἰς τὴν μετάληψιν καὶ τὴν αἵρου-
ξιν τοῦ ιεροῦ λόγου εἰς τὴν γλώσσαν τοῦ τόπου. Πρῶτον δ' ὅτε
ἡστήθησαν (1438) οἱ Θαβωρῖται παρὰ τὴν Πράγαν, καὶ ἐπε-
σαν οἱ δύο Προκόπιοι, κατώρθωσεν ὁ αὐτοκράτωρ Σιγισμούν-
δος νὰ τοὺς ειρηνεύσῃ, καὶ ἀνεγνωρίσθη βασιλεὺς. Ἀλλὰ τῆς
Βοεικίας ἡ λαμπρότης ἔκειτο γοῦς καὶ ἐρείπια. Δέο δὲ δεκαε-
τηρίδας μετὰ ταῦτα ἀπεχωρίσθη (1453) μικρὸν τι μέρος τῶν
ποτὲ Οὔσσιτῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀπετέλεσεν ἔκτοτε,
φῶς Βοεικαὶ καὶ Μοραβικαὶ ἀδειγράτητες, γωριστὴν αἵρεσιν,
επτωχὴν, σταθερὰν εἰς τὴν ιερὰν γραφὴν καὶ εἰρηνικὴν.

§ 102. Ἐν τῇ ΣΥΝΟΔῷ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ (1431—1449),
τὴν ὥποικην μόλις ἐπείσθη νὰ συγκαλέσῃ, μετὰ μακρὰς ἀναβο-
λᾶς, ὁ διάδοχος τοῦ Ε'. Μαρτίνου Εὐγένιος ὁ ΣΤ., ἔμελε νὰ
ἀποτελεσθῇ ἡ διδράστις τῆς ἐκκλησίας, ηὗται εἶγε διακοπῆ
ἐν Κωνσταντίᾳ, καὶ νὰ διατυθῶσιν αἱ Οὔσσιτικαὶ διαφωτίαι.
Ἄλλῃ ἔνταῦθα ἔλαθον μετ' ὀλίγον αἱ διασκέψεις πορείαν ἐπα-
πειλοῦσαν τὴν πατικὴν δύναμιν. Ἡ ἐν μέρει ἐκ κατωτέρων
κληρικῶν συγκροτουμένη σύνοδος ἀλάττωσε τὰς χρηματικὰς
εἰσφορὰς, τὰς ὥποιας ἡ Φωμαῖαν αὐλὴν ἐπέβαλεν εἰς τὰς κατὰ
χώρας ἐκκλησίας, καὶ ἀπηγόρευσε τὰς πατικὰς ἀναμέλεις κατὰ
τὴν ἐγκατάστασιν τῶν ἐπισκοπικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἕρετ

καρπιῶν. Διὰ ταῦτα δὲ, καὶ ἄλλα δημοια ψηφίσματα, ἀνησύχησεν ὁ Εὐγένιος τόσον πολὺ, ὡστε μικρὰ προκεσεν ἀφορμὴ, δῆπος μεταθέσῃ τὴν σύνοδον εἰς τὴν Φερράραν, καὶ ἐπειτα εἰς τὴν Φλωρεντίαν. Ἀλλὰ πολλοὶ κληρικοὶ διέμειναν εἰς τὴν Βασιλείαν, ἔξελεξαν ἄλλον πάπαν, καὶ ἐπεκύρωσαν ἐκ νέου τὸ ἀξιώματος, ὅτι ἡ σύνοδος εἶναι ἀριστερά τοῦ πάπα, καὶ ὅτι ἐκεῖνη μόνον, οὐχὶ δ' οὗτος, εἶναι ἀναμάρτητος. Τότε δὲ ἐσφενδόνισεν ὁ Εὐγένιος, ἐνθαρρυνθεὶς ὑπὸ τοῦ περὶ νέου σχίσματος φόβου τῶν ἡγεμόνων καὶ λαῶν, τὴν ἀναθεματιστικὴν κατάραν κατὰ τῶν ἀπειθῶν μελῶν τῆς συνόδου, καὶ ἀπέρριψε τὰ ψηφίσματα αὐτῶν· δῆπος δὲ νικήση βεβαίοτερον τὴν ἀντίστασιν τῶν Γερμανῶν, ἐδελέασε τὸν πανούργον Ἰταλὸν ΑΙΝΕΙΑΝ ΣΥΛΒΙΟΝ (μετὰ ταῦτα πάπαν Πίον Β')., δοστις ἦτο μυστικὸς γραμματεὺς τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου τοῦ Γ'. Συνεργοῦντος λοιπὸν τοῦ συνετοῦ τούτου ἀνδρὸς, δοστις καὶ ὡς συγγραφεὺς εἶναι γνωστὸς, κατώρθωσεν ὁ πάπας νὰ πείσῃ τὸν ἀδυνάτου χαρακτῆρος αὐτοκράτορα, δῆπος ὑπογράψῃ τὸ ἐνωτικὸν τοῦ Σχαγραβούργου, δι' οὗ ἐμεινε μὲν ἡ ἐκκλησία εἰς τὴν παλαιὰν αὐτῆς κατάστασιν, πᾶσαι δὲ αἱ καταχρήσεις ἥδυναντο νὰ ἔξακολουθήσωσι, μετὰ μικρῶν ἔξαιρέσεων. Εἰς μάτην ἐπάλαισεν δὲ φιλόπατρις Γρηγόριος δὲξ Ἐγμονάργου, σύνδικος τῆς Νοριμέργης, διὰ τῆς εὐφυΐας αὐτοῦ καὶ εὐγλωττίας, ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ Γερμανικοῦ κράτους· ἐγκαταλειφθεῖσα τέλος ἡ σύνοδος παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τῶν πλειστων ἡγεμόνων, ἀνεγνώρισε, μετά τινας ἐνδοιασμοὺς, τὸν διάδοχον τοῦ Εὐγενίου Νικόλαον τὸν Ε'. ὡς νόμιμον πάπαν, καὶ ἐπειτα διελύθη. Οὕτως ἔξηλθε καὶ πάλιν διαπισμὸς νικητῆς ἐκ τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ διὰ τρόπων μᾶλλον μὴ ἐκκλησιαστικῶν ἢ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς δύναμεως τῆς ἀληθείας.

6. Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΕΠΙ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΥ ΤΟΥ Γ'. ΚΑΙ ΜΑΞΙΜΙΛΙΑΝΟΥ ΤΟΥ Α'.

§ 103. Ἀφοῦ ἔξερημάθη ἐν τῷ Σιγισμούνδῳ ἡ ἀρρήν γενεά τοῦ Δουζευμούργου, παρέλαβεν ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ ΔΛΒΕΡΤΟΣ ἢ Β'. (1437—1439) τῆς Αὐστρίας τὸ αὐτοκρατορικὸν στέμμα

τῆς Γερμανίας, ὅπερ ἔμεινεν ἔκτοτε εἰς τὸν Αὐστριακὸν οἶκον τοῦ Ἀψοβούργου. Καὶ ἦτο μὲν ὁ Ἀλβέρτος ἀνὴρ καλῶν διαθέσεων καὶ δραστήριος· ἐπειδὴ ὅμως ἡ Βοεμία καὶ Οὐγγαρία ἀπερρόφων ὅλην αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν, δὲν ἤδυνθη κατὰ τὸ ὅλιγοχρόνιον διάστημα τῆς βασιλείας αὐτοῦ νὰ πράξῃ τι σημαντικόν. 'Ο νίδε δ' αὐτοῦ καὶ διάδοχος ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ὁ Γ'. (1440—1493) εἶχε μὲν πολλὰς οἰκιακὰς ἀρετὰς, ὀλίγα ὅμως διοικητικὰ πλεονεκτήματα. "Ἐβλεπε δὲ μετ' ἀπαθείας ἀνυποφόρου τοὺς μὲν Τούρκους γινομένους κυρίους (1453) τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ εἰσδύοντας καταστρεπτικῶς μέχρι τῶν κληρονομικῶν χωρῶν τῆς Αὐστρίας, τὴν Οὐγγαρίαν δὲ καὶ Βοεμίαν ἐλεγούσας ἐγγωρίους βασιλεῖς, Κάρολον δὲ τὸν τολμηρὸν τῆς Βουργουνδίας ἐκτείνοντα τὸ κράτος αὐτοῦ μέχρι τοῦ Ῥήνου (§ 128), καὶ τὸ Μεδιόλαντον καὶ τὴν Λομβαρδίαν ἀποξενούμένας τοῦ Γερμανικοῦ κράτους (§ 121). Ἐν Γερμανίᾳ δ' ἔπειτεν ἡ αὐτοκρατορικὴ ὑπόληψις εἰς παντελῆ καταφρόνησιν· καθότι οἱ κατὰ χώρας ἀρχοντες κατέστησαν ἔχυτοις ἀνεξαρτήτους, καὶ ἔξηκολούθουν ἀνευ φύσου τὰς ἔριδας αὐτῶν, περιελθόντες εἰς πολέμους ἐμφυλίους.

§ 104. Ἡ κατάστασις αὕτη τῆς Γερμανίας ἐπέτεινε καθ' ἡμέραν πλειότερον τὴν ἐπιθυμίαν νέας αὐτοκρατορικῆς συνελεύσεως. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἡγεμόνες δὲν ἤθελον νὰ παραχωρήσωσι κάνεν δικαίωμα ἐκ τῶν παρ' αὐτῶν κληρονομηθέντων, εὑρίσκει διὰ τοῦτο ἴσχυρὰν ἀντίστασιν πᾶσα πρότασις, ἀπειλοῦσα νὰ ἐπιφέρῃ αὔξησιν μὲν τῆς αὐτοκρατορικῆς δυνάμεως, ἐλάττωσιν δὲ τῆς ἔξουσίας τῶν ἡγεμόνων. Τελευταῖνον δὲ προσεκάλεσε ΜΑΞΙΜΙΛΙΑΝΟΣ ὁ Α'. (1493—1519) τοὺς ἐκλέκτορας, τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς καὶ κοσμικοὺς δυνάστας, καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν ἐλευθέρων πόλεων, εἰς τὴν διαιταν· τῆς Βοργατίας (1495), ὅπως σκεφθῶσι περὶ σχήματος τῆς πολιτείας, ὅπερ ἐθεράπευσε μὲν τὴν μέχρι τοῦδε ἐμπόλεμον κατάστασιν, ὑπέσκαψεν ὅμως παντάπασι τὴν ὑπόληψιν τῶν αὐτοκρατόρων. Εἰς τὴν διαιταν δηλ. ταύτην καθιδρύθη ἡ ΑΙΩΝΙΑ τῆς χώρας ΕΙΡΗΝΗ, καὶ ἀπηγορεύθη πᾶσα ἐνοπλος ἄμυνα μὲν προ· γραφὴν καὶ ἀναθεμάτισιν. Πρὸς διάλυσιν δὲ πάσης ἔριδος τῶν

μελῶν τοῦ κράτους πρὸς ἄλληλα, συνέστησαν προσέτι τὸ ΔΙΚΑΙΩΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, καὶ μετὰ ταῦτα διήρεσαν τὸ κράτος εἰς ΔΕΚΑ ΚΥΚΛΟΥΣ (*). Διὰ τῆς μεταβολῆς δὲ ταύτης ὑψώθη ἔτι μᾶλλον ἡ δύναμις τῶν κατὰ χώρας ἥγεμονων, ὥστε τελευταῖον κατήντησαν νὰ διοικῶσι καὶ πράττωσιν εἰς τὰς ἐπικρατεῖας αὐτῶν πᾶν τὸ διοικοῦν ὡς ἀπεριόριστοι κυρίαρχοι. Οἱ δὲ ὄμδοποιοὶ, οἵτινες ἦσαν τότε συνδεδεμένοι μὲ τὴν Γαλλίαν, δὲν ἠθέλησαν νὰ ἀναγνωρίσωσι τὸ δικαστήριον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συμβουλίου, καὶ ἠρνήθησαν τὴν στρατολογίαν. Τότε δὲ ἠθέλησε μὲν ὁ Μαξιμιλιανὸς νὰ ἀναγκάσῃ αὐτοὺς μὲ τὴν δύναμιν τῶν ὅπλων, ἡττήθη δμῶς καὶ ἠναγκάσθη νὰ παραιτήσῃ (1499) τὰς ἀπαιτήσεις αὐτοῦ ἐν τῇ εἰρήνῃ τῆς Βασιλείας, καὶ ἀναγνωρίσῃ οὕτω τὴν ἀνεξαρτησαν τῆς Ἐλβετίας ἀπὸ τῆς Γερμανίας.

—
—
—

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΟΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΕΝ ΤΩ ΜΕΣΑΙΩΝΙ.

1. ΓΑΛΛΙΑ.

α.) Ἡ Γαλλία, ἐπὶ τῶν Καπετιδῶν τοῦ παλαιοτέρου γένους (987—1328).

§ 103. Οἱ πρῶτοι διάδοχοι τοῦ Οὐγού Καπέτου (§ 43) μικρὸν είχον δύναμιν καὶ περιωρισμένην ἐπικράτειαν. Οἱ δούκες καὶ κόμητες τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν ἐθεώρουν τὸν βασιλέα, ὅστις κυρίως ἦτο δυνάστης μόνης τῆς Φραγκίας, ὡς ἴσον αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τοσοῦτον μόνον ὡμολόγουν τὴν πρώτην αὐτῷ μεταξὺ αὐτῶν θέσιν, ἐφ' ὅσον ἠναγκάζοντο νὰ τὸν ἀναγνωρίζωσιν ὡς ὑπέρτατον κύριον τῶν τιμαρίων. Ἀλλὰ τὰ

(*) 1, Αδεστριακὸς κύκλος. 2, Βαναρικὸς κύκλος. 3, Σουεβικὸς κύκλος. 4, Φραγκονικὸς κύκλος. 5, Κουρρηνικὸς κύκλος. 6, Κύκλος τοῦ ἄνω Ρήγου. 7, Κύκλος τοῦ κάτω Ρήγου καὶ Βεστφαλικός. 8, Κύκλος τῆς ἄνω Σαξονίας. 9, Κύκλος τῆς κάτω Σαξονίας. 10, Κύκλος Βουργουνδικός.

ἐπὶ τῶν γατῶν ἀνώτατα ταῦτα τιμαριωτικὰ δίκαιωματα δὲν
ἔδύναντο νὰ ἔξασθενίσωσιν οἱ εὐγενεῖς, ἀν οὐθελον νὰ μὴ δώ-
σωσιν εἰς τοὺς ιδίους αὐτῶν ὑπηκόους τὸ παράδειγμα τῆς πα-
ραβάσεως τοῦ δρκού τῆς πίστεως, καὶ νὰ ἐνθαρρύνωσιν οὕτως
αἵτοις εἰς ὁμοίαν πρὸς ἔκυτοὺς διαγωγήν. "Αλλως δὲ τὰ κτή-
ματα τῶν μεγάλων ὑποτελῶν ἦσαν ἀνεξάρτητοι κομῆτεῖαι καὶ
ποιγκιπάται, καὶ συνεδέοντο μετὰ τοῦ Γαλλικοῦ στέμματος
ὄχι στενάτερον, ἢ ὅσον αἱ παρὰ τὸν Σηκουάραν, Λιγύρα καὶ
Γαρούμιραν δυτικαὶ χῶραι, αἵτινες ἀνήκον εἰς τοὺς Ἀγγλους
βασιλεῖς, καὶ αἱ παρὰ τὸν Ῥοδανὸν καὶ τὸ δρός Ἰούρασσον
(Βουργουνδικαὶ) χῶραι, αἵτινες ἦσαν συστατικὰ μέρη τοῦ
Γερμανικοῦ κράτους. Τὴν περιωρισμένην δὲ ταύτην βασιλικὴν
δύναμιν ἐζήτουν νὰ ἐπεκτείνωσιν οἱ Καπετίδαι ἀναλόγως τῆς
δυνάμεως αὐτῶν, καὶ ἐβοηθήθησαν εἰς τὰς προσπαθίας αὐτῶν
ὄχι ὀλιγάτερον ὑπὸ τῆς τύχης, ἢ ὑπὸ τῆς ιδίας ἔκυτῶν συνέ-
σεως. Καὶ τύχῃ μὲν ἦτο, ὅτι κατὰ τὴν μακροχρόνιον διάρ-
κειαν τῆς ζωῆς τῶν πλείστων βασιλέων σπανίες ἔμεινε χη-
ρεῦον τὸ στέμμα, ὥστε πάντοτε σχεδὸν ἐνήλικος βασιλεὺς διε-
δέχετο τὸν πατέρα, καὶ διὰ τοῦτο οὐδέποτε ἀνεφύη ἔρις περὶ
θρόνου. Ἀλλὰ σύνεσις ἦτον, ὅτι οἱ πρώτοι βασιλεῖς ζῶντες
ἦτι ἔστεφον τὸν πρεσβύτατον οὐδὲν αὐτῶν, καὶ παρελάμβανον
αὐτὸν συγκυβερνήτην, ὥστε κατὰ τὴν ἀποθίωσιν τοῦ πατρὸς
οὐδεμίαν σχεδὸν ἔπασχε μεταβολὴν ἡ κυβέρνησις. Ἀξιολογώ-
τατοι δὲ βασιλεῖς, μετὰ τὸν Οὐγον Καπέτον ἦσαν Λουδοβί-
κος ὁ Ζ'. (1137—1180), ὃστις ἐπεγείρησε τὴν δευτέραν σταυ-
ροφορίαν (§ 60), καὶ κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ κατέλιπε τὴν
κυβέρνησιν εἰς τὸν συνετὸν πολιτικὸν Ἀδεᾶν Σούγερον τὸν ἐκ
τοῦ Ἀγίου Διονυσίου, ὁ Φλιππός Αἴγουστος Β'. (1180—
1223), ὃστις ἠρπάσεν ἀπὸ τὸν Ἀγγλον βασιλέα Ἰωάννην
τὸν Ἀκτήμορα τὴν Νορμανδίαν καὶ τὰς λοιπὰς ἐν τοῖς δυ-
τικοῖς κτήσισι, καὶ Λουδοβίκος ὁ Η'. (1223—1226), ὃστις
ἐξέτεινε διὰ τοῦ πρὸς τοὺς Ἀλβιγαλούς πολέμου (§ 66) τὴν
ἐπικράτειαν αὐτοῦ πρὸς νότον. Ἀλλὰ μεγίστην ἔσχεν ἐπιρροὴν
ἐπὶ τῆς ιστορίας τῆς Γαλλίας ἡ κυβέρνησις ΑΟΥΔΟΒΙΚΟΥ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ (226—1270) καὶ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΤΟΥ ΩΡΑΙΟΥ

(1285—1314). Καθότι ἐκεῖνος μὲν ἔβελτίωσε τὰ δικαστικά, καὶ κατώρθωσεν ὅστε τὰ βασιλικὰ δικαστήρια τῆς αὐλῆς νὰ ἀναγνωρισθῶσιν ὡς τὰ ἀνώτατα τῆς χώρας, καὶ αἱ τῶν εὐ-γενῶν πρὸς ἄλλήλους καὶ πρὸς τοὺς ὑπηκόους αὐτῶν ἕριδες νὰ φέρωνται εἰς κρίσιν ἐνώπιον αὐτῶν· ὁ δὲ τελευταῖος ἐπε-ζέτεινε τὰ προνόμια τῶν πόλεων, ἀπονέμας εἰς τοὺς πολίτας παντοειδῆ δικαιώματα καὶ ἐλευθερίας, καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν πά-παν (§ 93) αὐτοῦ ἔριδι, ἥλθον πρώτον ἀπεσταλμένοι τῷ πόλεων εἰς τὰς διαιτας. 'Αλλ' ὅσῳ περισσότερον ἀνυψώντο αἱ κοινότητες τῶν πόλεων, τοσούτῳ μᾶλλον εἶχον ἀνάγκην τῆς προστασίας τῶν βασιλέων κατὰ τῶν ζηλοτυπούντων γεω-κτημόνων εὐγενῶν, καὶ τόσῳ μᾶλλον ἦσαν πρόθυμοι νὰ ἀγο-ράζωσι τὴν προστασίαν ταύτην δι' ἀντευεργετημάτων. Διὸ συνεφώνουν αἱ πόλεις εἰς τὰς διαιτας πάντοτε μὲ τὸν βασι-λέα. Καὶ καθ' ὅλον δὲ τὸν βίον Φιλίππου τοῦ Ὡραίου ἀέπι-πνέει ἥδη ἡ ἐπαυξανομένη αὔρα τῆς νεωτέρας ιστορίας. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τῶν τριῶν αὐτοῦ υἱῶν, οἵτινες ἐκυβέρνουσαν μὲν διαδεχόμενοι ἄλλήλους, ἀλλ' οὐδένα κατέλιπον ἀνδρα κληρονόμον, μετέβη (1328) ὁ Γαλλικὸς θρόνος εἰς τὸν ΟΙΚΟΝ ΤΗΣ ΒΑΛΕΣΙΑΣ (Valois).

6'.) Η Γαλλία ἐπὶ τῶν Βαλεσίας (1328—1589).

§ 106. 'Ο ἀνεψιὸς Φιλίππου τοῦ Ὡραίου ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΣΤ'. Ο ΒΑΛΕΣΙΑΣ (1328—1347) ἐκληρονόμησε τὸν Γαλλικὸν θρόνον. 'Αλλ' Ἐδουάρδος ὁ Γ'. τῆς Ἀγγλίας ἔκαμεν ἐνστά-σεις, καὶ ἀπήτησεν ὡς υἱὸς θυγατρὸς τινος Φιλίππου τοῦ Ὡραίου τὸ Γαλλικὸν στέμμα δι' ἔχατόν. Χωρὶς δὲ νὰ λάθῃ παντάπασιν ὑπ' ὅτιν τὸ Σαλικὸν δίκαιον, τὸ δποῖον δὲν ἐπέ-τρεπεν εἰς γυναικαὶ καὶ κληρονομήσῃ, ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας, καὶ ἔξεστράτευσε κατὰ τοῦ Φιλίππου. Μετά τινα δὲ ἔτη φονικῶν ἀγώνων συνεκροτήθη (1346) ἡ με-γάλη ἐν ΚΡΕΚΥΩ ΜΑΧΗ, καθ' ἣν ἐνίκησαν οἱ Ἀγγλοι καὶ τὸ ἄνθος τῶν Γάλλων ἴπποτῶν μετὰ τοῦ τυφλοῦ βασιλέως τῆς Βοεμίας Ιωάννου ἐσκέπασε τὸ πεδίον τῆς μάχης. Ή δ' ἐκ-πόρθησις τῆς ἀξιολόγου πόλεως ΚΑΔΕΤΟΥ ἦτο τὸ λάφυρον.

τῆς ἡμέρχες τάστης. Τὸ ἐπιδὸν ἔτος ἀπέθανεν (1347) ὁ Φίλιππος, καὶ ἐκληρονόμησε τὸν ἀμφισβητούμενον θρόνον ὁ γιος του Ἰωάννης ὁ Ἀγαθὸς (1347—1364). Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ἔχει λείψη τὴν ἐνθύμησιν τοῦ Κρεκύου, προσβάλλει μὲν τὸν Ἀγγλικὸν στρατὸν, τοῦ ὅποιου ἑστρατήγει ὁ ἡρωϊκὸς γιος τοῦ Γ'. Ἐδουάρδου, ὁ Μαῆρος Πρίγκηψ, πλησίον τοῦ ΠΙΚΤΑΒΙΟΥ, ἥτταται (1356) δῆμος κατὰ κράτος, καὶ ἀπάγεται αἰγυμάλωτος εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἀγγλίας. Κατὰ τὴν ἀπονοσίαν δ' αὐτοῦ εἶχε τὴν ἀντιθεσιαλείαν ὁ Ἐστεμμένος Πρίγκηψ (Δελφίν). Τότε δ' ἡγέθη ἐν Παρισίοις καὶ καθ' ἄπασαν τὴν Γαλλίαν ἀνταρσία, καθ' ἣν ἐπράγγιθησαν μεγάλαι ἐρημώσεις καὶ κακουργήματα, μέχρις οὗ οἱ κακῶν ωπλισμένοι πολιτᾶται καὶ χωρικοὶ ὑπέκυψαν (1358) εἰς τοὺς Γάλλους ἵπποτας, καὶ ὑπέστησαν δεινὴν τιμωρίαν. Ὁλίγον δὲ μετὰ ταῦτα συνωμολογήθη (1360) εἰρήνη μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, καθ' ἣν ἡ τελευταῖα ἀφίνει μὲν τὸ Καλέτον καὶ τὰς χώρας τῆς νοτιοδυτικῆς Γαλλίας εἰς τοὺς Ἀγγλους, ὑπέσχετο δὲ νὰ πληρώσῃ διὰ τὸν Ἰωάννην μέγια ποσὸν λύτρων, ἀνθ' ὃν ὁ Ἐδουάρδος Γ'. ἐγκατέλειπε τὰς ἐπὶ τοῦ Γαλλικοῦ θρόνου ἀξιώσεις αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀπότισις τῆς ποσότητος τῶν ἔξαγοραστικῶν λύτρων ἐβράδυνεν, ἐπέστρεψεν ὁ Ἰωάννης ἔκουσίως εἰς τὴν αἰγαλωσίαν, καὶ ἀπέθανεν ἐν Λονδίνῳ (1364).

§ 107. Οὐδὲ τοῦ Ἰωάννου Κάρολος Ε'. (ὁ Σοφὸς) (1364—1380) ἐθεράπευε τὰς πληγὰς τῆς χώρας. Δι' ἡπίας καὶ καλῆς κυνεργήσεως καθησύχασε τὰ πνεύματα, καὶ ἔταξε πάλιν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ διὰ συνέσεως καὶ ἀνδρείας τὰς παρὰ τὸν Δίγυρα καὶ Γαρούμναν ἀπολεσθείσας χώρας, εἰς τρόπον ὥστε δὲ ὁ Μαῆρος Πρίγκηψ κατεβλήθη (1377) ὑπὸ φθισικῆς νόσου, καὶ Ἐδουάρδος ὁ Γ'. ἡκολούθησεν αὐτὸν μετ' ὅλιγον εἰς τὸν τάφον, δὲν ἔμεινεν εἰς τοὺς Ἀγγλους ἐξ ὅλων τῶν κατακτήσεων εἰμὴ τὸ Καλέτον. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Καρόλου τοῦ ΣΤ'. (1380—1422), δοτις ἐπαθεν, ἀμα ἐνηλικιωθεὶς, ἔκστασιν φρενῶν, περιῆλθε πάλιν ἡ Γαλλία εἰς κατάστασιν ταραχῆς καὶ ἀνομίας. Δέο δ' ἴσχυρὰ κόμματα τῆς αὐλῆς, ἀρχηγοὺς ἔχοντα τὸν θεῖον τοῦ βασιλέως (δοῦκα τῆς

Βουργουνδίας) καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ (δοῦκα τῆς Αἴρηλλας), ἥριζον περὶ τῆς ἀντιθεσιλείας, ἐνῷ ἡ τάξις τῷρι πολιτῶν ἵπαντιστατο κατὰ τῆς δουμπαθοῦς φορολογίας, καὶ ἀπήγειρε ἐπέκτησιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς. Περὶ τοὺς χρόνους δὲ τούτους, καθ' οὓς αἱ μὲν πόλεις τῆς Γερμανίας εὑρίσκουντο εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Ιππότας (§ 97), οἱ δὲ χωρικοὶ τῆς Ἐλβετίας ἥριζον πρὸς τὴν τάξιν τῶν δυναστῶν, καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ προώδευσεν ἐκπληκτικῶς ἐπικίνδυνός τις ἐπανάστασις τοῦ λαοῦ ὑπὸ τὸν Βαττύλερον καὶ ἄλλους ἀρχηγοὺς, ἥγερθη καὶ ἐν Φλανδρίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἡ τάξις τῶν πολιτῶν καὶ χωρικῶν κατὰ τῶν εὐγενῶν τῆς αὐλῆς. Ἀλλ' ἔλλειψις ὅμονοίας μεταξὺ τῶν ἀνταρτῶν παρέσχεν εἰς τοὺς τελευταῖους τὴν νίκην, καὶ τὴν ἐπανάστασιν ἱκολούθησεν (1383) ἐλάττωσις τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ. Καὶ τὸ μὲν Βουργουνδικὸν κόρμα ηύνει τὴν τάξιν τῶν πολιτῶν, τὸ δὲ τῆς Αἴρηλλας τοὺς εὐγενεῖς.

§ 108. Ἐκ τῶν περιστάσεων δὲ τούτων ὁ φρελήθη ὁ ἵπποτικὸς βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Ἐρρίκος Ε'. πρὸς ἀναγένσιν τοῦ κατὰ τῆς Γαλλίας πολέμου. Διὸ ἀπήτησε τὰς προτέρας αὐτοῦ κτήσεις, καὶ ὅτε δὲν τῷ παρεχωρήθησαν, εἰσέβαλε (1415) διὰ τοῦ Καλέτου εἰς τὴν Γαλλίαν, καὶ ἐπανέλαβεν εἰς τὸ παρὰ τὸν Σόρμπην ΑΖΙΓΚΟΥΡΤΟΝ τὰς ἡμέρας τοῦ Κρεκούν καὶ Πικταβίου. Τὸ τετράνις ἴσχυρότερον στράτευμα τῶν Γάλλων ἡττήθη, τὸ ἄνθρωπον Γάλλων ἵπποτῶν ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην ἢ ἐπεσεν εἰς τὴν ἔξουσιαν τῶν ἑγθρῶν· εἰς δὲ τὸν νικητὴν ἦτον ἀνοικτὴ ἡ πρὸς τοὺς Παρισίους ὁδός, ὅπου ἡ μανία τῶν κομματῶν ἐφθάστη τώρα εἰς τὸ μὴ περαιτέρω, αἱ δὲ ἐπαναστάσεις ποῦ λαοῦ καὶ φρικαὶ πράξεις ἦταν τὰ συνήθη τῆς ἡμέρας. Καὶ τὸ μὲν Αύρηλιανὸν κόρμα προσετέθη εἰς τὸν Λεδγέρα, τὸ δὲ Βουργουνδικόν, μετὰ τῆς βασιλίσσης Υσαβέλλας, ἦνώθη μὲ τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἀνεγνώρισεν Ἐρρίκος τὸν Ε'. καὶ τοὺς διαδόχους αὐτοῦ ἀληφονόμους τοῦ Γαλλικοῦ θρόνου. Μετ' ὅλιγον δὲ πᾶσα ἡ πρὸς τὰ βόρεια τοῦ Λιγυρος χώρα ἦτον εἰς τὴν ἔξουσιαν, τῶν Ἀγγλων. Ἀλλ' ἐν μέσῳ τοῦ ἡρωϊκοῦ αὐτοῦ σταδίου ἀνηρπάγη (1422) ὁ Ἐρρίκος Ε'. ὑπὸ προώρου θεατῶν τὸ κύτο ἔτος, καθ' θ, καταβάντος εἰς τὸν τάφον καν-

τοῦ νοσοῦντος τὰς φρένας Καρόλου τοῦ ΣΤ'. ἔλαβε τὸν βασιλικὸν τίτλον ὁ Δελφίν ὁς Κάρολος Ζ'. (1422—1461). Τοῦτο δῆμος ὀλίγον μετέβαλε τὴν θέσιν αὐτοῦ. Οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ ὄπαδοι αὐτῶν ἐκήρυξαν τὸν μόλις ἑνὸς ἔτους ἡλικίαν ἔχοντα βασιλέα Ἐρρίκον ΣΤ'. νόμιμον κυριάρχην τῆς Γαλλίας, καὶ τὸν ὑπεστήριξαν τοσοῦτον ἐπιτυχῶς εἰς τὸν πόλεμον, ὃστε ἐκράτουν ἥδη πολιορκημένην τὴν Αύρηλίαν.

§ 109. Ἐν τῇ ἀνάγκῃ δὲ ταύτῃ (1429) ἡ ΑΥΡΗΛΙΑΝΗ ΠΑΡΘΕΝΟΣ, νεῖναι χωρικὴ, ἀπὸ τοῦ ἐν Λοθαριγγίᾳ Δομερεμόνου, ηὗτις ἐπηγγέλλετο ὅτι ἐκελεύσθη παρὰ τινος οὐρανίου δράματος ὅπως σώσῃ τὴν Γαλλίαν, ἀνύψωσε τὸ ταπεινωθὲν φρόντημα τοῦ βασιλέως καὶ τῶν μαχητῶν αὐτοῦ. Ὅπος τὴν δδηγίαν λοιπὸν αὐτῆς ἡλείθερώθη ἡ πόλις Αύρηλία, ἥχθη ὁ Κάρολος εἰς τὰς Ρέμους νὰ στεφθῇ, καὶ ἀφρέθησαν ἀπὸ τῶν Ἀγγλῶν αἱ πλεῖσται αὐτῶν κατακτήσεις. Ἡ περὶ τῆς ἀνωτέρας αὐτῆς ἀποστολῆς πίστις ἐνέπνευσεν, εἰς μὲν τοὺς Γάλλους Θάρρος καὶ πεποίθησιν εἰς ἑαυτούς, εἰς δὲ τοὺς ἔχθρούς φόβον καὶ ἀθυμίαν. Ἡ δ' ἐπίδρασις αὕτη ἐμεινει καὶ ἀφοῦ ἡ Ἰωάννα (Jeanne d'Arc) ἐπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀγγλῶν, καὶ παρεδόθη ἐν Ροθομάχῳ ('Rouâr') εἰς τὰς φλόγας, συκοφαντηθεῖσα ἐπὶ βλασφημίᾳ καὶ μαγείᾳ (1431). Οἱ Ἀγγλοὶ ἀπώλλυσον τὴν μίαν ἐπαρχίαν μετὰ τὴν ἄλλην· καὶ δε τέλος συνδιηλάχθη (1435) καὶ ὁ Φιλιππος τῆς Βουργουνδίας ὁ Ἀγαθὸς μετὰ τοῦ βασιλέως, τὸ Καλέτον μόνον ἀπέμεινεν ἡ τελευταία καὶ μόνη κτῆσις αὐτῶν ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς γῆς. Οἱ δὲ Παρίσιοι ἤνοιξαν τὰς πύλας αὐτῶν, καὶ ἐδέχθησαν (1436) τὸν Κάρολον μετ' ἀλαλαγμῶν· 25 ἔτη ἀκόμη ἐκυβέρνησεν οὗτος ἐν εἰρήνῃ τὴν Γαλλίαν· ἀλλ' ἦτον ἀνὴρ ἀδυνάτου χαρακτῆρος, ἀγριμονος ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ εὐνοούμενων αὐτοῦ. Τοῦτον διεδέχθη ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ ὁ Θ'. (4461—1483), ἡγεμὼν ὑπουλος μὲν καὶ σκληρός, ἀλλὰ συνετός ἄμα καὶ ἐπιτήδειος πολιτεύκτης, ὅστις διὰ δόλου, βιαιωραγιῶν καὶ ἀνηκούστου τυραννίας, ἔδωκεν εἰς τὸν θρόνον ἀπεριόριστον δύναμιν, καὶ ἐξέτεινε καὶ ἀπετρογγύλωσε τὸ κράτος. Βαστέρησε δὲ τοὺς εὐγενεῖς τῶν σπουδαιοτάτων αὐτῶν προνομίων, καὶ ἤνωσε κατὰ μικρὸν ὅλος

τὰ μεγάλα τιμάρια μὲ τὸ στέμμα· ἐπειτα δὲ κατέβαλε, βοηθούμενος ὑπὸ τῶν Ἐλβετῶν (τῶν ὅποίων τοὺς σκληραγωγὴν μένους νεανίας ἔλαβεν αὐτὸς καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ μισθοφόρους), Κάρολος τὸν Τολμηρόν, καὶ ἔγεινε κύριος τοῦ δουκάτου τῆς Βουργουνδίας. Τύψεις δύως τοῦ συνειδότος, καὶ φόβος τῶν ἀνθρώπων, ἐβασάνιζον αὐτὸν εἰς τὸ ἀπογωρισμένον αὐτοῦ ἀνάκτορον, ὃπου διήγαγε τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του. Οἱ δύο δ' αὐτοῦ διάδοχοι Κάρολος ὁ Η' (1483—1498) καὶ Λουδοβίκος ὁ ΙΒ'. (1493—1515) ἀπέκτησαν μὲν πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ τὴν λεγομένην ἐλάσσονα Βρεττανίαν, ἀλλὰ κατεσπάσθησαν τὴν δύναμιν τῆς χώρας διὰ τῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν ἐκστρατειῶν αὐτῶν. Διότι ἡ ώραία χώρα τῶν Ἀπεννίνων δὲν ἦτον διλιγώτερον «τάφος τῶν Γάλλων», ἢ ὅσον ὑπῆρξε πρότερον τάφος τῶν Γερμανῶν. Τούναντίον δὲ ἐνισχύθησαν ἐπὶ τοῦ φιλανθρώπου καὶ φιλολόγου βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ ΙΒ'. ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία, τάξις καὶ δικαιοσύνη.

2. ΑΓΓΛΙΑ.

§ 110. Δι' ΕΠΡΙΚΟΥ τοῦ Β'. τοῦ Ἀρδεγαντκοῦ (1154—1189) τοῦ ἀπεγγόνου Γουλλιέλμου τοῦ Κατακτητοῦ (§ 45), ἔλαβε (1154) τὸ πολύδιον γένος τῶν ΠΛΑΝΤΑΓΕΝΕΤΩΝ τὸν Ἄγγλικὸν θρόνον. Οὗτοι κατεῖχον πολλὰς χώρας παρὰ τὸν Αίγυπτο καὶ Γαρούμαραν, καὶ ἐπειδὴ ἀνῆκε καὶ ἡ Νορμανδία εἰς τὴν Ἀγγλίαν, δῆλον ἡ δυτικὴ Γαλλία ἦτον εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἄγγλων βασιλέων. Ἐντεῦθεν δὲ προῆλθον πολλαὶ ἔριδες καὶ πόλεμοι· καθότι οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας ἴσχυροί ζόντο δὲν ἔχουσι τιμαριωτικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν δυτικῶν τούτων χωρῶν, τὰ δόποια οἱ Ἄγγλοι βασιλεῖς δὲν ἔθελον νὰ παραχωρήσωσιν. Ἐρῶντος δὲ ὁ Β', σύγχρονος Φρειδερίκου τοῦ Βαρβαρόσσα, ὑπῆρξε δυνάστης ἴσχυρὸς καὶ πεπαιδευμένος δοστις εὐηργέτησε μεγάλως τὸν τόπον βελτιώσας τὰ δικαιοτικά. Πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἥθελησε νὰ περιορίσῃ διὰ τῶν ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΩΝ (ἄρθρων) τοῦ ΚΛΑΡΕΝΔΩΝΟΣ τὴν κληρικὴν δικαιοδοσίαν, οὕτως, ὥστε οἱ κληρικοὶ νὰ ὑποτάσσωνται κατὰ τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις εἰς τὰ βασιλικὰ δικαστήρια, χωρὶς γὰς

ἀναγέρωται παντάπασιν εἰς τὸν πάπαν. Ἐντεῦθεν δὲ πεζούς πεσεῖν δὲ Ερρίκος εἰς σφοδρὰν ἔξιδα πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Καντούαρίας ΘΩΜΑΝ ΒΕΚΚΕΤΟΝ. Ὁ Θωμᾶς δῆλος. ἀπέρριψε τὰ ἄρθρα τοῦ Κλαρενδῶνος, καὶ καθήρεται ὅλους τοὺς κληρικούς, οἵτινες ὑπήκουσαν εἰς αὐτά· καὶ ὅτε ἀπείλησαν νὰ τὸν ἀνακρίνωσι δικαστικῶς, κατέλιπε τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἐξεφώνησε κατὰ τοῦ Ερρίκου τὴν ἀναθεματιστικὴν κατάραν. Μεσιτεύσαντος ὅμως τοῦ πάπα, συνεβιβάσθησαν μὲν μετά τιγα χρόνον, ἀλλὰ μόλις ἐπέστρεψεν δὲ Θωμᾶς εἰς τὴν Καντούαρίαν, καὶ εὐθὺς ἐφέρετο μὲ τὴν αὐτὴν τραχύτητα πρὸς τοὺς κληρικούς, οἵτινες ἔχον παραδεχθῆ τὰ ἄρθρα τοῦ Κλαρενδῶνος. Τότε δὲ ἐξέρυγε τὸν βασιλέα, ἐν ἐκστρατείᾳ τυχόντα κατὰ τῆς Γαλλίας, φωνὴ ἀγανακτήσεως κατὰ τοῦ Θωμᾶ. Παρεπονέθη δῆλος. πρὸς τοὺς ἵπποτας αὐτοῦ καὶ πιστοὺς, διτὶ δὲν ἡδύναντο νὰ τὸν ἀπαλλάξωσιν ἀπὸ τοῦ μηχανορράφου τούτου ιερέως· Τὸν κοῦφον δὲ τοῦτον λόγον ἤκουσαν τέσσαρες τῶν περὶ αὐτὸν. Ἀνεχώρησαν λοιπὸν κρυφίως ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἔσπευσαν διὰ διαφόρων ὁδῶν πρὸς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἐφόνευσαν. (1170) τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἐπὶ τῶν βαθμίδων τῆς ιερᾶς τραπέζης. Ἄλλος δὲ κατὰ τῆς ἔκκλησίας βέβηλος αὕτη πρᾶξις, διήγειρε κοινὴν ἔκπληξιν, καὶ παρέσχεν εἰς τὸν παπισμὸν παντελῆ νίκην ἐν Ἀγγλίᾳ. Οἱ φονεῖς ἐτιμωρήθησαν, τὰ συντάγματα τοῦ Κλαρενδῶνος κατηργήθησαν, καὶ ὁ Θωμᾶς Βεκκέτος ἐνεγράφη εἰς τοὺς ἀγίους. Χιλιάδες δὲ προσκυνητῶν ἐπορεύοντο πρὸς τὸ ιερὸν αὐτοῦ, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτὸς ἔδωκεν ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα ἀξιοσημείωτον παράδειγμα μετανοίας, παρασχὼν εἰς τοὺς μοναχοὺς νὰ μαστιγώσωσι τὰ γυμνωμένα αὐτοῦ νῶτα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ μάρτυρος.

§ 111. Ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Ερρίκου δύο μόνον ἔζων μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατέρος, ΡΙΧΑΡΔΟΣ (1189—1199) δὲ ΛΕΟΝΤΟΚΑΡΔΟΣ (§ 61) καὶ ΙΩΑΝΝΗΣ δὲ ΑΚΤΗΜΩΝ (1199—1216). Καὶ τοῦ μὲν πρώτου ἡ κυβέρνησις δὲν ὑπῆρχεν εὐεργετικὴ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅσον καὶ ἀν διέπρεπε κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὸν ἵπποτεκνὸν ἥρωσμόν· δὲ τελευταῖος ἦταν δικαγοτάς τοὺς πολέμους. Καὶ πρῶτον μὲν ἐστέρησεν αὐτὸν

τὸν ὁ συνετός καὶ εὐτολμος Φίλιππος Αὔγουστος τῆς Γαλλίας τὴν Νορμανδίαν καὶ πάσας τὰς παρὰ τὸν Λίγυρον καὶ Γαρούμηναν κληρονομικὰς χώρας τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ ὅτε περιῆλθεν εἰς ἔριν πρὸς τὸν πάπαν ἔνεκα τῆς καταλήψεως τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ἔδρας τῆς Καντουαρίας, καθ' ἣν ἐξεφώνησεν ὁ Ἀγιος Πατήρ τὸ ἀνάθεμα καὶ τὴν ἄργευσιν κατὰ τῆς Ἀγγλίας, ἀπέλυσε τοὺς ὑπηκόους αὐτοῦ τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα δρουν καὶ προέτρεψε τὸν βασιλέα τῆς Γαλλίας νὰ ἐκπορθήσῃ τὴν χώραν—τότε ἐταπεινώθη ὁ Ἰωάννης, χαρίσας δὲ ἐπισήμου πράξεως τὸ στέμμα τῆς Ἀγγλίας εἰς τὸν πάπαν, καὶ λαβὼν πάλιν αὐτὸν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ ἀπεσταλμένου ὡς παπικὸν τιμάριον ἀντὶ ἐτησίου φόρου 1000 μαρκῶν (Mark). Τότε ὁ Ἰωάννης ἀπελύθη τοῦ ἀναθέματος, καὶ ἀπηγορεύθη εἰς τὸν Γάλλον βασιλέα νὰ ἐκστρατεύσῃ ἐναντίον αὐτοῦ. Ἀγανακτήσας ὁ Ἀγγλικὸς λαὸς διὰ τὴν ἀτιμον ταύτην πρᾶξιν τοῦ βασιλέως, ὅστις ἐκτὸς τούτου εἶχε δυσαρεστήσει πάσας τὰς τάξεις διὰ τῆς τραχύτητος, αὐθαιρεσίας καὶ σκληρότητος αὐτοῦ, ὥρμησεν ἥδη εἰς τὰ σπλαχνά, καὶ ἤναγκασε τὸν Ἰωάννην νὰ θέσῃ τὰ θεμέλια τῆς ἐλευθέρας πολιτείας τῶν Ἀγγλων, παραχωρήσας (1215) τὸν ΜΕΓΑΝ ΧΑΡΤΗΝ εἰς λειψάνα τινα παρὰ τὸ Βινδσώριον. Οἱ χάρτης οὗτος εἰς μὲν τὸν κλῆρον ἐξηστάλιζε τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ, τοὺς δὲ εὐγενεῖς ἀπόλλαττεν ἐπαγγθῶν τιμαριωτικῶν σχέσεων, καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν πολιτῶν ἀπένεμε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου, καὶ προστασίαν κατ' ἀδίκων καὶ καταθλιπτικῶν φόρων.—Ἡ μακροχρόνιος βασιλεία τοῦ οίοῦ τοῦ Ἰωάννου ΕΠΡΙΚΟΥ τοῦ Γ'. (1216—1272) ὑπῆρξεν εὐνοϊκὴ ὡς πρὸς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἐλευθερίας, ἀν καὶ Θλιβερὰ ἦτον ἐπ' αὐτοῦ. ἡ καθόλου κατάστασις τῆς χώρας. Διὰ πρὸς τοὺς εὐγενουμένους αὐτοῦ δαπανηραὶ φιλοδωρίαι, καὶ αἱ καταπιέσεις τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ πάπα καὶ τῶν ἐξ Ἰταλίας κληρικῶν, ἐπίνεγκαν εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἔθνους μεγάλας πληγῆς, καὶ παρώξυναν ἐπὶ τέλους τὸν λαὸν εἰς τοιοῦτον βαθύμον, ὅστε ἐπαναστατήσας συνέλαβε τὸν βασιλέα καὶ τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐτίρησεν αἰχμαλώτους, μέχρις οὐ τὰ κακῶς

ἔχοντα διωρθώθησαν ὀλίγον καὶ παρεχωρήθησαν νέαι ἐλευθεραῖς. Η πρὸς τὰς ὥραιάς τέχνας ἀγάπην 'Ἐρείκου τοῦ Γ', τὴν ὅποιαν ἔδειξε μάλιστα οἰκοδομήσας τὸ Ἀββατεῖον τοῦ Βεστιμινστερίου, καὶ ἡ κλίσις αὐτοῦ πρὸς τὴν πολιυτέλειαν καὶ λαμπρότητα, ἔσοδήθησε πολὺ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ καλλιτεχνίας.

§ 112. 'Ἐρείκον τὸν Γ'. Διεδέχθη ὁ ἵπποτικὸς αὐτοῦ σίδης ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ὁ Α'. (1272—1307), τοῦ ὅποιου ἡ κυβέρνησις εἶναι ἀξιοσημείωτος ἔνεκα τῶν ἐπ' αὐτοῦ ἀδιαλείπτων αἰματηρῶν πολέμων. Προσήρτησε τὴν μέχρι τοῦδε ἀνεξάρτητον Οὐαλλίαν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ, εἰσῆγαγεν αὐτόθι τὸ πολιτεύμα καὶ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς Ἀγγλίας, καὶ προσέθηκεν αὐτὸς πρῶτος εἰς τὸν διάδοχον τοῦ θρόνου τὸν τίτλον τοῦ Πρήγκιπος τῆς Οὐαλλίας (1283).—"Οτε δ' ἔξερράγη μετ' ὄλιγον ἐν Σκωτίᾳ μεταξὺ τοῦ Ῥοθέρτου Βρούκη καὶ τοῦ Ἰωάννου Βαλιώλου ἔρις περὶ τοῦ θρόνου, καθ' ἣν ἐξελέχθη διαιτητής, ἔδραξε τὴν εὐκαιρίαν, ὅπως θεμελιώσῃ ἰσχυρῶς τὴν πολὺ ἀμφισβητηθεῖσαν τιμαριωτικὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀγγλῶν βασιλέων ἐπὶ τῆς Σκωτίας, καὶ ἀπεφάνθη ὑπὲρ τοῦ Βαλιώλου, ὅστις ἦτο πρόθυμος νὰ ὅμοσῃ πίστιν. Τοῦτο ὅμως διήγειρε τοὺς διὰ τὴν ἀνεξάρτησίαν αὐτῶν ὑπερηφάνους Σκώτους. Ἐλαθον λοιπὸν τὸ ξίφος, καὶ ἡγωνίσθησαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἡρωϊκῶν ἵπποτῶν, φῶς τοῦ Γουλλιέλμου Βαλλάκη, τοὺς ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἀστυπατούσιοις πολυθρυλήτους ὑπὲρ ἐλευθερίας κατὰ τῶν Ἀγγλῶν ἀγῶνας. Πεισματώδεις μάχαι ἐπότισαν τὰς πεδιάδας τῆς μεσημβρινῆς Σκωτίας μὲ τὸ αἷμα τῶν ἡρώων ὁ Βαλλάκης αἰχμαλωτισθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημιούρου ὁ ἐν Σκόνη λίθος τῆς στέψεως τῶν Σκώτων βασιλέων μετεκομίσθη εἰς τὸ Δονδῖνον, ὅπου στολίζει ἀκόμη καὶ σήμερον τὸ Ἀββατεῖον τοῦ Βεστιμινστερίου· ἀπασαν δὲ τὴν Σκωτίαν, μέχρι τῶν ὄρέων τῆς ὑψηλῆς χώρας, διέτρεξαν τὰ νικηφόρα στρατεύματα τοῦ Ἐδουάρδου· καὶ ὅμως διετήρησαν οἱ Σκώτοι τὴν ἀνεξάρτησίαν αὐτῶν. Ο Ῥοθέρτος Βρούκης, ὁ θεοῖς ἔκεινου, περὶ οὗ ἐγένετο μνεῖα ὡς ζητοῦντος τὸν θρόνον, ἔλαθε μετὰ διαφόρους περιπετειῶν τὸ Σκωτικὸν στέμμα, τὸ ὅποιον ἔμεινε αληρονομικὸν εἰς τὸν

οίκον αύτοῦ, καὶ τελευταῖον μετέσθη εἰς τὴν συγγενῆ οἰκογένειαν τῶν ΣΤΟΥΑΡΤΩΝ.—'Ο ὁμώνυμος τοῦ Ἐδουάρδου υἱὸς αύτοῦ Ἐδουάρδος ὁ Β'. (1307—1327) ὑπῆρξεν ἡγεμὼν ἀσθενής, δότις οὕτε εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἡδυνάθη νὰ ἐπιχειρήσῃ κατακτήσεις, οὕτε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν νὰ διατηρήσῃ τάξιν καὶ ἡσυχίαν. Οἱ μεγιστᾶνες ἔλαβον ἐπανειλημμένως τὰ ὄπλα, ἐφόνευσαν τοὺς εὐνοούμενους αύτοῦ, καὶ εἶδον ἀταράχως τὴν βασίλισσαν καὶ τὸν μοιχὸν αὐτῆς Μορτίμερον κρημνίζοντας ἀπὸ τὸν θρόνον τὸν ἀτυχῆ μονάρχην, καὶ διατάσσοντας αὐτὸν νὰ ἀποθάνῃ ἐν εἰρκτῇ ἐπώδυνον θάνατον. 'Αλλ' ὅτε ὁ ἴσχυρὸς αὐτοῦ υἱὸς ΕΔΟΥΑΡΔΟΣ ὁ Γ'. (1327—1377) ἦλθεν εἰς ἡλικιαν, ἐτιμώρησε τὸ κακούργημα, διατάξας νὰ θανατώσωσι τὸν Μορτίμερον, καὶ ἔζορίσας τὴν βασίλισσαν εἰς μονῆρες φρούριον.

§ 113. Ἐδουάρδος ὁ Γ'. ἐκυβέρνησεν ἐνδόξως καὶ ἰσχυρῶς: Ἐφρόντισε νὰ περιορισθῶσιν αἱ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ἐκκλησίαν ἐπεμβάσεις τοῦ πάπα, εἰς τὸ ὄποιον ὑπεστηρίχθη δραστηρίως ὑπὸ τοῦ ἐν Ὁξενίᾳ καθηγητοῦ ΒΙΚΚΛΕΦΟΥ (§ 99), καὶ ἀπενειμεν εἰς ἵκανας πόλεις τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ πέμπωσιν ἀπεσταλμένους εἰς τὰς συνελεύσεις τοῦ κράτους (ΠΑΡΑΔΙΜΕΝΤΑ), ὡς εἶχον ἥδη πράξει οἱ προκάτοχοί του. Οὕτω δ' ηὔκηθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀντιπροσώπων τόσον πολὺ, ὥστε διηρέθησαν καὶ ἡ μὲν ἀρωτέρα εὐγένεια μετὰ τοῦ ἀρωτέρου κλήρου (Prélats), ἀπετέλεσεν ἔκτοτε τὸν "Αὐτοῦ Οἶκον (Peershaus, "Ανω Βουλῆν), ἡ δὲ κατωτέρα εὐγένεια (τῶν ἀγρῶν) μετὰ τῶν ἀπεσταλμένων τῶν πόλεων τὸν Κάτω Οἶκον τοῦ Κοινοβουλίου (Παρλαμέντου) (Κάτω Βουλῆν). Χωρὶς τῆς συγκαταθέσεως αὐτῶν δὲν ἥδυνατο νὰ εἰσαχθῇ καρμμία φορολογία, οὐδὲ γὰρ ἐκδοθῆ κάνεις νόμος. — Οἱ περὶ διαδοχῆς πόλεμοι, τοὺς ὅποιους διεξήγαγεν Ἐδουάρδος ὁ Γ'. καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ μαυρὸς Πρίγκηψ, πρὸς τοὺς Γάλλους ἀπέβησαν ὑπὲρ τῶν Ἀγγλῶν (§ 106), καὶ ηὔξησαν προσέτι, διὰ τῆς πρὸς τοὺς δραστηρίους Φλάνδρους ἐπιμιξίας, τὴν βιομηχανίαν τῶν πολιτῶν, τὴν πηγὴν τοῦ μετὰ ταῦτα μεγέθους τῆς Ἀγγλίας. 'Αλλ' ἡ κυβέρνησις τοῦ ἐκγόνου αὐτοῦ καὶ διαδόχου ΡΙΧΑΡΔΟΥ Β'. (1377—1399) διεταράχθη ὑπὸ ἐσωτερικῶν θορύβων· ἐπικίν-

Δυνος δέ τις ἐπαγάστασις τοῦ λαοῦ (§ 107) μετὰ κόπου μηδὲ νον ἡδυνήθη νὰ καταβληθῇ διὰ τῆς ταχείας ἀποφάσεως τοῦ βασιλέως· καὶ ὅτε τέλος ἔξωρισεν ὁ Ριχάρδος ἐκ τοῦ κράτους τὸν πρωτονοργὸν τῶν πλείστων ταραχῆν, τὸν ἔξαδελφὸν αὐτοῦ ΕΠΡΙΚΟΝ ΤΟΝ ΛΑΓΚΑΣΤΡΙΑΣ, ἐσχημάτισεν οὗτος ὑπὲρ ἔαυτοῦ κόμιμα, κατώρθωσε νὰ καταβιβασθῇ ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τοῦ θρόνου διὰ βουλεύματος τοῦ Κοινοβουλίου, καὶ ἐκόσμησεν ἐπειτα ἔαυτὸν μὲ τὸ βασιλικὸν στέμμα. 'Ο Ριχάρδος ἀπέθηνεν ὑπὸ λιμοῦ εἰς ἀπομεμακρυσμένον τινὰ πύργον' ἐνῷ ΕΠΡΙΚΟΣ ὁ Δ'. (1399—1413), μεθ' οὗ ἀνέβη εἰς τὸν Ἀγγλικὸν θρόνον ὁ οἶκος Λαγκαστρίας, ἔξησφάλιτε διὰ συνέσεως καὶ ἀνδρείας τὸν κακούργως ἀρπαγέντα θρόνον εἰς ἔαυτὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ. 'Ανταρσία δέ τις τῶν εὐγενῶν Ἀγγλων ὑπὸ τὸν κύριτα τῆς Νορθουμβερίανδρας καὶ τὸν ἵπποτικὸν αὐτοῦ υἱὸν Πέρκυνον, τὸν ἐπονομαζόμενον θερμὸν πτερυιστήριον, ἐτελείωσε νικηθέντων τῶν ἀποστατῶν. 'Οπως δ' ἐλκυσθῇ ὁ κληρος πρὸς τὸν βασιλεύοντα οἶκον, κατεδιώχθησαν οἱ ὄπαδοι τοῦ Βικλέφφου, οἱ καλούμενοι Λολλάρδοι. 'Ερρίκον δὲ τὸν Δ'. διεδέχθη ὁ ἀνδρεῖος αὐτοῦ υἱὸς ΕΠΡΙΚΟΣ ὁ Ε'. (1413—1422), τοῦ ὄποιου τὴν νεανικὴν κουφότητα, ὡς καὶ τὴν εὐγενῆ ψυχὴν καὶ τὸ ἡρωϊκὸν μέγεθος, ἔξωγράφησε τοσοῦτον ἔξχως ὁ μέγας τῆς Βρεττανίας ποιητὴς Σαιξπῆρος. Διεξήγαγε δὲ καὶ νικηφόρους πολέμους πρὸς τὴν Γαλλίαν ἀλλ' διὰ ἀπέκτησεν οὗτος διὰ τῆς εὐτυχίας καὶ ἀνδρείας, ἀπωλέσθη πάλιν ἐπὶ τοῦ ἀνηλίκου αὐτοῦ υἱοῦ ΕΠΡΙΚΟΥ τοῦ ΣΤ'.

§ 114. 'Ο ἕκτος οὗτος Ερρίκος (1422—1461) ὑπῆρξεν διατυχέστατος βασιλεὺς, δστις ἐκάθισέ ποτε ἐπὶ θρόνου. Διὰ τῆς Αύρηλιανῆς παρθένου ἡρπάγη ἀπὸ αὐτοῦ τὸ Γαλλικὸν στέμμα, τὸ ὄποιον εἶχε λάβει ὧν ἐνὸς ἔτους παιδίον (§ 109), καὶ διὰ τῶν πολεμῶν τοῦ ΕΡΥΘΡΟΥ ΚΑΙ ΔΕΙΚΟΥ ΡΟΔΟΥ ἀπώλεσε καὶ τὰς Ἀγγλικὰς αὐτοῦ κτήσεις. Ριχάρδος δηλ. ὁ δούκες Υδρῆς καὶ ἀπέγγονος τοῦ βασιλέως Εδουάρδου τοῦ Γ', ἐπίστευεν δτι ἔχει πλησίεστερα δικαιώματα εἰς τὸ Ἀγγλικὸν στέμμα, ἢ Ερρίκος ὁ ΣΤ'. Ήσχημάτισε λοιπὸν ισχυρὸν κόμιμα, ἀνεπέτασε τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας, καὶ ἤρχισε

τὸν αἰματηρὸν ἐκεῖνον ἐμφύλιον πόλεμον, δστις ἀπὸ τῶν συμβόλων τῷ κομματαρχῷ φέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἑρυθροῦ (Λαγκαστρίας) καὶ λευκοῦ (Γόρκης) ρόδου. Καὶ ἔπεισε μὲν ὁ Ριγάρδος εἰς πεισματώδη τινὰ πρὸς τὰ στρατεύματα τῆς βασιλισσῆς μάχην, ἵτις διέταξε νὰ κοσμήσωσι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ μὲν γάρτινον στέμμα, καὶ νὰ τὴν ἐμπλέξωσι ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τῆς 'Γόρκης' ἀλλὰ τοῦ Ριγάρδου ὁ πρωτότοκος γίνεται, ὁ ιπποτικὸς Ἐδουάρδος (1461—1483) ἔξεδικόθη τὴν κατὰ τοῦ πατρὸς ὅροιν. "Ελαβε τὸ σκῆπτρον· καὶ τοι δὲ πολλάκις ἀτυχήσας ἐπὶ τῆς κυβερνήσεως του, ἔξησταλίσθη δμως τελευταῖον ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἀφοῦ ὁ Ἐρρῆκος τῆς Λαγκαστρίας, δστις ἀντήλλαξε τετράκις τὸν θρόνον πρὸς τὴν εἰρητήν, ἐτελείωσε τὴν πολύμορφην αὐτοῦ ζωὴν ἐν Τοσσέρῳ, καὶ ὁ γίνεται ἐφονεύθη. Ἀλλὰ τὸ αἰμοκηλίδωτον στέμμα οὐδεμίαν οὐδὲ εἰς τὸν οἶκον τῆς 'Τόρκης' ἔφερεν εὐτυχίαν. Δισπιστοῦν, ἔστρεψεν ἡδη τὸ τραχὺ γένος αὐτὸ καθ' ἐκυτοῦ τὰ ὅπλα. Καὶ πρῶτον μὲν ἐδολοφόνησεν ὁ Εδουάρδος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Κλαρέγκην, καὶ ὅτε ἀπέθανεν ὁ Ἰδιας, καταλείπων δύο ἀνήλικα τέκνα, ἔβαλεν ὁ νεώτατος ἀδελφὸς αὐτοῦ Ριγάρδος ὁ Γ'. (1483—1485) νὰ πνίξωσιν αὐτὰ ἐν Τοσσέρῳ, καὶ κατέλαβε τὸν θρόνον, ἐπὶ τοῦ δποίου εἰς μάτην ἡλπισεν, δτι ἔμελλε νὰ στηριγθῇ διὰ νέων κακούργημάτων. Ὁ δ' ΕΠΡΙΚΟΣ ΤΟΥΔΩΡ, ἀπόγονος τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῆς Λαγκαστρίας, δστις φυγῶν εἰς τὴν Γαλλίαν ἡδυνήθη νὰ σωθῇ ἐκ τῆς κοινῆς ἀπωλείας τοῦ γένους αὐτοῦ, προσωρισθη εἰς τὴν παραλίαν τῆς Αγγλίας, καὶ ἔλαβε τὸ κράτος νικήσας εἰς τὴν μάχην τοῦ Βουσούρθου (1485), καθ' ἣν ἔπεισεν Ριγάρδος ὁ Γ'. Συζευχθεὶς δὲ ἔπειτα Ἐρρῆκος ὁ Ζ', δι' οὗ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ ΟΙΚΟΣ ΤΟΥΔΩΡ (1485—1603), μετὰ τῆς θυγατρὸς Εδουάρδου τοῦ Δ', κατώρθωσε νὰ συνδιαλλάξῃ τὰ δύο ρόδα. Η παγκόσμιος ἴστορία μόλις μνημονεύει ἄλλον πόλεμον, εἰς τὸν δποῖον ἐπεσωρεύθησαν τοσαῦται βδελυραὶ πράξεις, δσαι εἰς τὸν πόλεμον τοῦ ἑρυθροῦ καὶ λευκοῦ ρόδου. Ογδοήκοντα μέλη τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ τὸ ἀνθος τῶν εὐγενῶν εἶχε θερίσει τὸ ξύφος. "Οὐεν ἡδύνατο ὁ συνετὸς μὲν πολιτικός, ἀλλὰ καὶ σκληρό-

καρδος Εφενος Ζ'. (1485—1509) να δώσῃ εις τὸ στέμμα μεγαλητέρων δύναμιν, ἡ δοσην εἶχεν ἀπὸ τῶν Πλανταγενέτων.

ΣΠΜ. Ἡ Σκωτία ἐπὶ τῷ Στού οὐ ἔργων. Κατὰ τὸ διάτημα τῶν πολεμικῶν τούτων συμβάντων, κατέλιπτο ἐν Σκωτίᾳ ὁ ἀσθενής θρόνος ὅπερ τοῦ σίκου Στού αρτ, ἐπὶ τοῦ ὅποιου οἱ εὐγενεῖς, λαχεύοντες ἔνεκα τῶν τετραμάτων καὶ τῶν μποτελῶν αὐτοῖς ἀνθρώπων, καὶ συνειθομένοι εἰς ἀγῶνας, κυνήγιον καὶ ἄστησιν εἰς τὰ δόλα, ἔλασθον θέσιν σχεδὸν ἀνεξέριπτον. Προσεπάθουν δηλ. νὰ ἐλαττώσωσι τὰ βρετανικὰ δικαιώματα, καὶ νὰ οἰκειοποιηθῶσι τὰ κτήματα τοῦ στέμματος, εἰς τρόπον ὥστε ἡ Ιστορία τῶν Στουαρτικῶν βασιλέων δὲν ἔχει νὰ διηγηθῇ, κατὰ τὸ διάτημα πολλῶν ἑκατονταετηρίδων, εἴμην ἀγορίους πολέμους καὶ ἀνταρσίας, καὶ μαρτίας προσπαθείας τῶν μοναρχούντων, ἵνα καλιναγωγήσωσι διὰ τὸν δεσμοῦ τῆς τάξεως τὴν Ἱπποτικὴν ἀναρρίψων. "Οτε δὲ Ἰάκωβος ὁ Α' (1406—1437) κατὰ τὸ πυράδειγμα τῆς Ἀγγλίας, ἐπειδὸν κρότου εἶχε ζήσει αἰχμαλωτος, ἥθελησε νὰ ἡμεράσῃ τὴν βαρβαρότητα, ἐπονεύθη (1437) ὅπερ ουγαμοτῶν εἰς μοναστήριαν τι ἐν Ηέρθῳ. 'Ο δὲ τολμηρὸς αὐτοῦ υἱὸς Ἰάκωβος ὁ Β'. (1437—1460), οὗτος ἐμιμετέο τὸν ζῆλον τοῦ πατέρος αὐτοῦ ἀπέδινες βίσιον θάνατον ἐκτραπεύων κατὰ τῆς Ἀγγλίας τὸ 30 ἔτος τῆς ηλικίας αὐτοῦ. Ἰάκωβος δ' ὁ Γ'. (1460—1488), ἥρεμδην μεγάλης εὐφυΐας, ἥθελησε νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τῶν τραχέων ἥθιτων τῶν εὐγενῶν διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τεχνῶν καὶ βιτρυγιών, καὶ, κατὰ τὸ πυράδειγμα—Λουδοβίκου τοῦ ΙΑ', τῆς Γαλλίας, νὰ ἐπωνῦξῃ τὴν βρετανικὴν δύναμιν. 'Αλλ' ἐπιτεύθη εἴληκυσε πρὸς ἑαυτὸν τὸ μέσον τῶν εὐγενῶν, εἰτινες ἡσαν παρωργισμένοι, διέτε δὲ βασιλεὺς ηύνοιτε τοὺς ἀνθρώπους τῶν κατωτέρων τάξεων, εἰτινες συεμερίζοντο τὴν πρὸς τὴν ἀστρολογίαν, μαυσικὴν καὶ ἀρχιτεκτονικὴν ἀγάπην του. Συνέφαναν λοιπὸν ουγαμοσίαν, ἐφόρευσαν τοὺς εὐγενουμένους, καὶ ἤτακασαν τὸν βασιλέα νὰ φύγῃ. 'Εσφρηγ (1488) δὲ ἀγνώσιτος δ' Ἰάκωβος Γ'. εἰς μυλῶν τιὰ παρ' ἔκθρος στρατιώτου. 'Ο υἱὸς δὲ αὐτοῦ Ἰάκωβος ὁ Δ'. (1488—1513) ήταν εὐπροστάγορος· καὶ Ἱπποτικός· διέτε ἥτταπήθη πλειότερον παρὰ τῶν εὐγενῶν. 'Ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ διελέχοντο ἄλληλα πάτημα καὶ ἔορτα, καὶ οἱ εὐγενεῖς ἀφωτέοντο μετ' ἀγάπης εἰς βρετανία, οὗτοις ἐφέρετο πρὸς αὐτοὺς μετ' ἐμπιστοσύνης, καὶ εἶχεν δμοις πρὸς αὐτοὺς φρονήματα. 'Αλλ' ἐτε δὲ Ἰάκωβος, ἔνεκα συμμαχίας τινὸς· πρὸς τὴν Γαλλίαν, ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ ἑξ ἀγγλιστέας συγγενοῦς αὐτοῦ Ἰάκούκου τοῦ Η'. τῆς Ἀγγλίας, δὲ Σλωτικὸς στρατὸς ἥττάθη (1513) κατὰ κόρτος· εἰς τὸν λόφον τοῦ Φλορεδένου οὐ 10,000 μαχητῶν, ἐν οἷς οἱ κορυφαῖοι· τῶν εὐγενεστάτων οἰκογενειῶν, ἐπεξεργασαν τὸ πεδίον τῇ; μάζης· τὸν δὲ νεκρὸν τοῦ βρετανίων· εἴρησαν τὴν ἐπούρων δῆλησιν ἐπερχομένων εὐγενῶν, εἰτινες δὲν ἥθελησαν νὰ ἐπιζήσωσιν εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτῶν ἀρχηγοῦ. 'Ἐπειδὲ τοῦ ἑταίκου αὐτοῦ θέση, 'Ιακώπεος τοῦ Ε'. (1513—1542), κατεροπεράζησε ἡ κάρδα οὐδὲ τῇ; μηνίς· τῶν πολιτειῶν, καὶ θρισκευτικῶν κομμάτων καθ' οὓς πάντα τὰ πάθη ἐνήργουν ἐχαλενώτως, καὶ ἐπῆλθε κατάστασις ἀγριότητος καὶ ἀνομίας.—'Ἐν τῇ Ιαλανίδιᾳ, μόλις τὸ Δουβλίνον καὶ τὰ περίχωρα ἀνεγνώριζον κατὰ τὴν μεταστίχια τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀγγλίας.

3. ΙΣΠΑΝΙΑ ΚΑΙ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ.

§ 115. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἵσταντο παρ' ἀλληλα τὰ βασίλεια ΑΡΑΓΩΝΙΑ, ΚΑΣΤΙΛΙΑ καὶ ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ (§ 34) χωριστὰ καὶ αὐτόνομα. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐζήτησε νὰ ἐκταθῇ πρὸς ἀνατολάς, οὐχὶ μόνον προσλαβὸν τὰς παραλίους χώρας Καταλωνίας, Βαλεγκλαρ καὶ Μουρχλαρ, καὶ τὰς Ἰσπανικὰς νήσους Μαϊώρχαρ καὶ Μινώρχαρ, ἀλλὰ καὶ ὑποτάξαν κατὰ μικρὸν τὴν Σαρδηνίαρ καὶ Σικελίαρ, καὶ ἐπὶ Ἀλφρόνοις μάλιστα τοῦ Ε'. (1416—1456) κατακτῆσαν τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως· ἡ δὲ Καστιλλία πάλιν ἐξετάθη πρὸς νότον, προσλαβοῦσα δὲ εὔτυχῶν κατὰ τῶν Μαύρων πολέμων τὴν Κορδόβην, Σεβιλλην καὶ τὰ Γάδειρα. Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἐπέδρασαν τὰ μέγιστα ἐπὶ τῆς ιστορίας καὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἰσπανικοῦ ἔθνους. 1) Παρήγαγον ιπποτικὸν καὶ φιλοπόλεμον φρόνημα, καὶ ἔγειναν αἵτια νὰ εὐρίσκῃ ὁ Ἰσπανικὸς λαὸς εὐαρέσκειαν εἰς τὰς μάχας καὶ τὰ δπλα, εἰς τὰ ιπποδρόμια καὶ τὸν ιπποτισμόν, τὴν ῥωμαντικὴν ποίησιν καὶ τὰ ἄσματα. 2) Διετήρησαν τὸν θρησκευτικὸν ζῆτον, καὶ ἐθεμελίωσαν τὴν μεγάλην δύναμιν τοῦ κλήρου, ἡτις ἐγ 'Ισπανίᾳ ἔμεινε πάντοτε ἀδιαφιλονείκητος. 3) Ἐξύπνισαν τὸ φιλελεύθερον καὶ τὴν μεγαλοφροσύνην εἰς τὸν λαόν· διὸ αἱ Ἰσπανικαὶ τάξεις, αἵτινες συνήρχοντο εἰς τακτικὰς διαιτας (Cortes), ἐπεζήτουν καὶ ἤσκουν δικαιώματα, ὅποια δὲν εὑρίσκοντο τότε εἰς κάνεν βασιλειον. Αἱ δὲ τάξεις τῆς Ἀραγωνίας οὐχὶ μόνον εἶχον τὸ δικαίωμα τῆς νομοθεσίας καὶ παραχωρήσεως τῶν φρόνων, ἀλλ᾽ ἦτο προσέτι καὶ ὁ βασιλεὺς ἡναγκασμένος νὰ ζητῇ τὴν γνώμην αὐτῶν, ὅταν ἐξέλεγε τοὺς συμβούλους του. Τὰς δὲ ἔριδας τῶν τάξεων πρὸς τὸν βασιλέα ἔκρινεν ἀνεξάρτητος τις πρῶτος δίκαιαστής (Justicia).

§ 116. Καὶ ἐκ τῶν βασιλέων μὲν τῆς Ἀραγωνίας γνωστότατος εἶναι ὁ ιπποτικὸς Πέτρος ὁ Γ'. (π. 1282), ὁ κατακτητὴς τῆς Σικελίας (§ 77), ἐκ δὲ τῶν τῆς Καστιλλίας Ἀλφρόνος ὁ Ι'. (1252—1284), ὁ Σοφός. Ο τελευταῖος ἤσχολετο περὶ τὴν ἀστρονομίαρ καὶ ἀστρολογίαρ, περὶ τὴν μου-

σικήρ καὶ πολησιν, ἐξέτεινε τὸ πανεπιστήμιον τῆς Σαλαμάγχας, προτίγαγε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐγχωρίου γλώσσης, καὶ διέταξε νὰ συγγράψωσι νομικὰ καὶ ἴστορικὰ βιβλία· ἀλλὰ τῷ ἔλειπεν ἡ πρακτικὴ γνῶσις τοῦ βίου. "Οπως δ' ἐπιτύχη τὴν μηδαμινὴν τιμὴν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στέμματος τῆς Ρώμης (§ 86), καὶ δυνηθῇ νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν πρὸς τὴν πολυτέλειαν καὶ τὰς ἡδονὰς κλίσιν αὐτοῦ, κατεπίεσε τὸν λαὸν μὲ φόρους, καὶ ἐνέβαλε τὴν χώραν εἰς ταραχὴν ἔνεκα τῶν ἀσωτειῶν αὐτοῦ καὶ τῆς διαφθορᾶς τοῦ νομίσματος. *'Αλφόνσος δ' ΙΑ'*. (1324—1350) ἐνίκησε τοὺς Μαύρους παρὰ τὸν ποταμὸν Σάλανδορ καὶ κατέκτησε (1330) τὸ ἐν τῇ Ἀνδαλουσίᾳ ὄχυρὸν *'Αλγετίρας*. "Οπως δ' ἐπαρκέσῃ εἰς τὰ ἔξοδα τοῦ πολέμου, εἰσῆχθη ὑπὸ τῶν τάξεων δὲ εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπιμιξίαν λιαν ἐπιβλαβής φόρος ἀλκαβάλα, ὅστις ἐλαμβάνετο ἀπὸ παντὸς κινητοῦ καὶ ἀκινήτου κτήματος, ὅσάκις αὐτὸς ἐπωλεῖτο ἢ ἀντηλλάσσετο. "Εκτὸτε δὲ διέμεινεν δὲ φόρος οὗτος ἐν Ισπανίᾳ. "Ο οὐδὲς δ' αὐτοῦ Πέτρος δ σκληρὸς (1350—1369) ἐλύσσει κατὰ τῶν γυναικῶν, ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν αὐτοῦ, κατὰ τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ λαοῦ, μέχρις οὗ ἐνίκησεν αὐτὸν καὶ ἐφόνευσεν δὲ ἵπποτικὸς αὐτοῦ ἑτεροθυλῆς ἀδελφὸς, βοηθούμενος ὑπὸ μισθοφόρων Γάλλων, καὶ κατέλαβεν ἐπειτα τὴν θέσιν του.—Ο δὲ γάμος τῆς Βασιλίσσης ΤΗΣ ΚΑΣΤΙΛΙΑΣ ΙΣΑΒΕΛΛΑΣ (1474—1504) μετὰ ΦΕΡΔΙΝΑΝΔΟΥ ΤΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΟΥ ΤΗΣ ΑΡΑΓΩΝΙΑΣ (1479—1516) ἤνωσε περὶ τὸ τέλος τῆς 15ης ἐκκονταετηρίδος τὰ δύο βασίλεια, καὶ ἔφερεν οὕτω νέαν ἐποχὴν εἰς τὴν Ισπανίαν.

§ 117. "Ο Φερδινάνδος καὶ ἡ Ισαβέλλα, ὁδηγούμενοι ὑπὸ τῶν συμβουλῶν τοῦ συνετοῦ Καρδιναλίου ΞΙΜΕΝΕΖΟΥ, προετίθεντο μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πρόθεσιν, ἐκήτουν δηλ. ρὰ εἰλαττώσωσι τὴν δύναμιν τῶν εὐγενῶν καὶ τοῦ κλήρου, καὶ ρὰ ἐπανέγγισωσι τὴν βασιλικὴν ἔχουσατ. Πέδος τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον κατώθισεν δὲ Φερδινάνδος νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ πάπα τὸ ἀξιώμα τοῦ προεστῶτος τῶν τριῶν πλουσίων ἵπποτικῶν ταγμάτων τῆς Καστιλίας, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν τοὺς Ισπανοὺς ἐπισκόπους. "Επειτα δὲ ἀφήρεσεν ἀπὸ τῶν εὐγενῶν

τὴν δικαιοδοσίαν, ὅπως μετενέγκη αὐτὴν εἰς τὰ βασιλικὰ δικαστήρια, καὶ συνέστησε τὴν ὠπλισμένην χωροφυλακὴν (gens d'armerie) πρὸς διατήρησιν τῆς εἰρήνης τῆς χώρας καὶ κατάπαυσιν τῆς ληστείας καὶ τῶν συχνῶν διαπληκτισμῶν. Τὸ οὐσιωδέστατον ὅμως τῶν πρὸς ἐπανέζησιν τῆς βασιλικῆς δυνάμεως γενομένων ἦτο τὸ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ (ἢ ιεροδικεῖον), ἐνῷ διώριζεν ὁ βασιλεὺς τὸν μέγαν ἔταστὴν καὶ πάντας τοὺς δικαστάς. Τὸ βασιλικὸν δὲ τοῦτο, μετὰ πνευματικῶν ὄπλων ἔξωπλισμένον δικαστήριον τῆς πίστεως, οὐ μόνον ἦτον ὁ τρόμος τῶν αἱρετικῶν καὶ τῶν ἐν τῷ κρυπτῷ Μωαμεθανῶν καὶ Ἰουδαίων, ἀλλὰ συνεῖχε προσέτι τοὺς εὐγενεῖς καὶ τὸν κλῆρον εἰς φόβον καὶ ἐπέβαλλε σιδηρᾶς πέδας εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐνέργειαν τοῦ πνεύματος. Ἀπλῇ ὑποψίᾳ, ψευδής μαρτυρία ἔχθροῦ τινος, ἥδύνατο νὰ φέρῃ τοὺς πολίτας εἰς τὴν ἀποτρόπαιον εἰρκτὴν τοῦ ιεροδικείου, ἀπου ἔζητουν νὰ βιάσωσιν αὐτοὺς εἰς ἔξομολόγησιν τῆς ἐνοχῆς των διατρομερωτάτων βασανιστηρίων, καὶ προσεπάθουν νὰ κλονίσωσι τὴν σταθερότητα διὰ παγίδων, διαστροφῶν καὶ ὑπούλων ἐρωτήσεων. Πολυάριθμα δὲ σφάγια παρεδίδοντο εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον ἐν πομπῇ καὶ παρατάξει (Auto da fé, ἔργον πιστεως), ἢ κατετήκοντο ἐφ' ὅρου ζωῆς ἐν ὑγραῖς φυλακαῖς, ἐνῷ τὸ δημόσιον ταρεῖον ἐπλουτίζετο ἐκ τῶν δημευομένων κτημάτων. Οὐδέποτε ὁ θρόνος καὶ ἡ ἐκκλησία εὑρέθησαν εἰς τόσον ἐπικίνδυνον συμμαχίαν κατὰ τῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν, ὃσου ἐν Ἰσπανίᾳ ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ ιεροδικείου.

ΣΗΜ. Κατὰ τοὺς χρόνους τῆς πρώτης σταυροφορίας ἥρπασεν ὁ κόμης ΤΗΣ ΒΟΥΓΡΟΥΝΔΙΑΣ ΕΡΡΙΚΟΣ ἀπὸ τῶν Μαύρων δὲ εὐτυχῶν πολέμων τὴν περὶ τὸ Ὀπόρτον χώραν (Porto Cale), καὶ ἔγεινεν ἰδρυτὴς τοῦ βασιλείου τῆς Πορτογαλλίας, τοῦ ὅποιου ἥρχος κατ' ἀρχὰς δὲ Καστιλλίας ἐπαρχίας. Οὐδὲς δὲ αὐτοῦ καὶ διάδοχος ΔΛΔΦΟΝΣΟΣ ο Ν. ἔλαβε τὴν βασιλικὴν ἐπωνυμίαν μετὰ τὴν ἐν Ούρικῃ λαμπρὰν κατὰ τῶν Ἀράδων νίκην (1139), καὶ μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Αλγαρβίας κατέστησε τὴν χώραν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τῆς Καστιλλίας (1141), ἔδωκε δὲ εἰς αὐτὴν καλὴν νομοθεσίαν καὶ πολιτείαν. Ολίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἐκύρωσε, βοηθούμενος ὑπὸ σταυροφόρων τῆς κάτω Γερμανίας καὶ Φλανδρίας τὴν Διασύνα, καὶ κατέστησεν αὐτὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου. Ὑποεγκείσεις δὲ νὰ τελῇ φόρον τινὰ εἰς τὸν παπικὸν θρόνον, κατέρθισε νὰ ἀναγγείλῃ (1170) Ἀλέξανδρος ὁ Γ'. τὸ βασιλικὸν αὐτοῦ ἀξιωμα. Ὁ ἀνδρεῖον

δ' αὐτοῦ νίδις Σάγχων ὁ Α', σύστις έντεκα (1184) παρὰ τὴν Σαντάρην (Σαλαδίν) τὴν Ἀραβικὴν αἰρεσιν τῶν Ἀλεύοχοι αδόπων, ἀπέκτησε τὸ ἐπώνυμον τοῦ φίλου τῶν γεωργῶν διὰ τῆς φροντίδος, τὴν δοπίαν ἔδειξεν ὑπὲρ τῆς γεωργίας καὶ τῆς κτίσεως χωρίων καὶ κωμῶν. Μέχρι δὲ τῆς 15ης ἑκατονταετοῦρδος, καθ' ἥν τὸ μὲν κράτος ἐξετάθη, κατακτησαν τὴν Σεπτανίαν (Κέουσταν) καὶ Ταγέραν (Tager) ἐν τῇ βορείῳ Ἀφρικῇ, αἱ δὲ πρὸς ἀνακάλυψιν γαῖῶν τολμηραὶ θαλασσοπορίαι περέσχον εἰς αὐτὸν μεγαλητέραν ἐπισημότηταν, ἀποτελοῦσσιν οἱ μεταξὺ βασιλέων καὶ εὐγενῶν πόλεμοι, οἱ πρὸς τοὺς Μαύρους καὶ Καστιλλιανοὺς ἀγῶνες, καὶ αἱ πρὸς τὸν πάπαν καὶ τὸν προέρχοντα κατὰ τὴν δύναμιν κλήρουν ἔριδες, τὴν κυριωτέραν ὑπόθεσιν τῆς Πορτογαλλικῆς Ιστορίας. Τῶν δὲ βασιλέων λόγου ἀξιού μάλιστα εἶναι Πέτρος ὁ Αὔστηρος (1357—1367), ὁ τριμερὸς ἐκδικητὴς τῆς κατὰ διαταγὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παρ' αὐλικῶν τινῶν φροντίσησης δραίας συζύγου του Ἰνέκτας Δεκάστερος, καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Νόβος (1385—1438), κατακτήσας χώρας ἐν τῇ Ἀφρικῇ, Ἀπὸ δὲ Ἰωάννου τοῦ Β'. (1491—1521) καὶ Ἐμμανουὴλ τοῦ Μεγάλου (1495—1521) ἀρχίζει διὰ τὴν Πορτογαλλίαν νέα ἔνδοξας περίοδος.

§ 118. Εἰς τὰ θλιβερώτατα γεγονότα τῆς Ἰσπανικῆς ιστορίας ἀνήκει ὁ διωγμὸς τῶν Μαύρων.¹ Οτε δηλ. τὸ βασίλειον τῶν Μαύρων, Γρανάδα, ὑπετάγη μετὰ δεκαετῆ πόλεμον εἰς τὰ ὅπλα τοῦ Φερδινάνδου καὶ τῆς Ἰσαβέλλης, ἀψησαν τοὺς Μωαρεθανοὺς κυρίους νὰ πράξωσι μόνον ἐν ἐκ τῶν δύο, ἢ νὰ μεταναστεύσωσι ἢ νὰ ἀσπασθῶσι τὸν Χριστιανισμόν. Τότε δ' ἐγκατέλειψαν πολλοὶ τὴν γῆν τῆς γεννήσεως αὐτῶν ἀλλοι δὲ προσεχώρησαν μέν, καὶ τοι ἐσωτερικῶς τάναντια φρονοῦντες, εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ εὐαγγελίου, ἡναγκάζοντο ὅμως ὑπὸ τῆς σκληρότητος τοῦ ιεροδικείου καὶ τῆς καταπίεσεως τῆς κυρεονήσεως νὰ καταφεύγωσιν εἰς συγνάς ἐπαναστάσεις, αἵτινες πάντοτε καθίστων τὴν θέσιν αὐτῶν χειροτέραν. Ο κατὰ τῶν Μαύρων ἀγῶν ἦτο συγχρόνως ἀγῶν φυλῆς καὶ θρησκείας. Πᾶσα νίκη ἦτον ἐν βῆμα πρὸς τὴν μακαριότητα πᾶν ἐπίγειον ἀμάρτημα εὑρισκεῖ τὸν ἔξιλασμὸν αὐτοῦ εἰς τὸ αἷμα τῶν ἀπίστων ἐχθρῶν. Άλλαξ θλιβερωτάτη ἐγένετο ἡ τύχη αὐτῶν ἐπὶ τοῦ θρησκομανοῦς Φιλίππου τοῦ Β'. καὶ τοῦ ὄμωνύμου αὐτοῦ διαδόχου (Φιλίππου τοῦ Γ'). Καὶ πρῶτον μὲν ἐξεδόθη διάταγμα, καθ' ὃ ἐπρεπε νὰ ἀπαρνηθῶσι τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, τὴν ἔθνικήν των. ἐνδυμασίαν καὶ τὰ ἴδιαίτερα αὐτῶν ἔθιμα· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ σκληρὰ αὕτη διαταγὴ δὲν ἐφάγη

ἀρκούντως ἐνεργητική, ώστε νὰ ἔξουθενίσῃ τὰ τελευταῖα ἵχνη τῆς Ἀραβικῆς αὐτῶν καταγγεῖς καὶ τῆς ξένης των πίστεως, ἐδιώχθησαν ἀσυμπαθῶς ἀπὸ τοῦ Ἰσπανικοῦ ἐδάφους. Τότε δὲ ἐγκατέλειψαν (1610) περὶ τὰς 800,000 Ναύρων, ἀνδρες καὶ γυναικες, γέροντες καὶ παιδία, τὸν τόπον τῆς γεννήσεως αὐτῶν, τοὺς ἀνθοῦντας ἄγρους, καὶ τὰς ὅπ' αὐτῶν τῶν ἴδιων συμπηγθείσας καλύβας. Μετ' ὀλίγον δὲ τὰ τέως ἀνθοῦντα πεδία τῆς Μεσημβρίας ἦσαν ἔρημα, ἢ γεωργία παρήκμασεν, ἢ βιομηχανία ἐσταμάτησε, πρὸ μικροῦ εὐδαιμονα χωρία ἐπεσον εἰς ἑρείπια, βιομήχανοι πόλεις ἡρημώθησαν ἀνθρώπων· πενία δὲ, ρύπανσι καὶ νωθρότης, ἐκάθισεν ἐπὶ τῶν ποτὲ πλουσίων καὶ εύτυχῶν τόπων, περὶ τῆς ἔξαρχηνισθείσης λαμπρότητος τῶν ὄποιων μαρτυροῦσιν ἔτι καὶ νῦν μεγαλοπρεπῆ ἑρείπια. Καὶ τοὺς Ἰουδαίους δὲ ὅμοια κατέλαβε τύχη· Ἱερεῖς καὶ αὐλικοὶ διεμοιράσθησαν τὰ κτήματα καὶ τοὺς θησαυροὺς τῶν καταδιωχθέντων.—*H* ἔξουθενίσις τῷρ δικαιωμάτων τῷρ τάξεων, καὶ τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Ἰσπανικοῦ λαοῦ, ἥτον ὠσαύτως ἐπικολούθημα τῆς καταχθονίου συμμαχίας τοῦ θρόνου καὶ τῆς ἐκκλησίας.

4. ΙΤΑΛΙΑ.

α'.) Ἄγω Ἰταλία.

§ 119. Ἐν τῇ ΑΝΩ ΙΤΑΛΙΑ προήχθησαν διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας αἱ δύο δημοκρατίαι **BENETIA** καὶ **ΓΕΝΟΥΑ** εἰς ἀκμὴν, ἣτις ἐπενθύμιζε τὴν ὀραιοτάτην ἐποχὴν τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος. *H* Βενετία ἔστρεψε τὰ βλέμματα αὐτῆς ἐπὶ τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Αιγαίου πελάγους καὶ ἔζητε νὰ κατακτήῃ τὰς νήσους καὶ παραλίας ἵνα ἔχῃ ἀρμόδια ἐμπορεῖα, λιμένας καὶ ἀποθήκας· οὕτως ἐν Δαλματίᾳ καὶ Ἐλλάδι εἰς τὰς νήσους τοῦ Αιγαίου, τὴν Κωνσταντιούπολιν κ. ἄλ. τ. Διὰ τοῦ Ἀνατολικοῦ δὲ ἐμπορίου ἔγεινεν ἡ λόγου ἀξία αὐτη πόλις, ἣτις εἶχε παραχθῆ ἀπὸ τῆς ἐνώσεως πολλῶν ὅμοιων νήσων (§ 9), πλουσία καὶ ισχυρά. Πολυτελέσταται ἐκκλησίαι (Μητρόπολις τοῦ ἀγίου Μάρκου), λαμπρὰ παλάτια (Παλάτιον τοῦ Δόγη), μεγαλοπρεπέσταται πλατεῖαι (πλατεῖα τοῦ Ἀγίου

Μάρκου) καὶ τολμηρὰ ὑδραυλικὰ ἔργα (γέφυρα τοῦ Πιάλτου) καθίστων τὴν Βενετίαν θαῦμα τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ἡ πολυτέλεια, τὰ πλούτων καὶ αἱ ἀπολαύσεις, δὲν ἤδυναντο νὰ ἀντικαταστήσωσι τὴν ἐλλειψὺ τῆς ἐλευθερίας. Ἡ ἐν ἀρχῇ δῆμος μοχρατικὴ πολιτεία μετεβλήθη τὴν 13^{ην} ἑκατονταετηρίδα εἰς καταπιέζουσαν κληροκομικὴν ἀριστοκρατίαν. Καὶ πρώτος μὲν ἀρχῶν τοῦ κράτους ἦτον αἱρετός τις Δόγης (δούξ) μετὰ περιωρισμένης ἔξουσίας· ἡ δὲ ὅλη δύναμις ἦτον εἰς χειραρχίας τοῦ μεγάλου συμβουλίου, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε δικαίωμα εἰσόδου, εἰμὴν ὥρισμένος ἀριθμὸς προκρίτων οἰκογενειῶν (Nobili), τῶν ὄποιων τὰ ὀνόματα ἦσαν ἐγγεγραμμένα εἰς τὸ αχρυσοῦν βιβλίον. Εἰς προφύλαξιν δὲ ἀπὸ πάσης μεταβολῆς τῆς πολιτείας, ἐξελέχθησαν δέκα ἀνδρες, ἔξοπλισθέντες μετὰ δικτατωρικῆς ἔξουσίας, ὑπὸ τοὺς ὄποιους ἐτάσσετο ἡ ἀστυρούματα τῆς πόλεως μὲ κατασκόπους καὶ συκοφάντας (καταδότας) καὶ ἐτασθῆτροι τι τῆς πόλεως, μεθ' ὑπογείων εἰρκτῶν, βασανιστηρίων καὶ μολυβδίνων οἰκημάτων. Πᾶν βῆμα ἐπαγρυπνεῖτο, πᾶσα λέξις ἦτον ὑποπτος, πᾶσα κίνησις τοῦ λαοῦ ὑπεβλέπετο. Ἡ δὲ ἀπόπειρα τοῦ Δόγη Μαρίου Φαλιέρη, νὰ καταβάλῃ τὴν ὑπερήφανον ἀριστοκρατίαν, συνομόδας μετά τινων ὁροκινδύνων ἀνθρώπων τῶν κατωτέρων κλάσεων, ἐτελείωσεν (1355) ἐπενεγκοῦσα τὴν ἴδιαν αὐτοῦ πτῶσιν καὶ θάνατον βίαιον ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Δημήου. Ἡ ἀκόρεστος ἐπιθυμία τοῦ χριστοῦ καὶ τοῦ πλούτου, παρήγαγον ἀνίατον σκληροκαρδίαν εἰς τοὺς Βενετούς, δι' ἣς ἐχαλαρώθη ὁ σύνδεσμος τῶν οἰκογενειῶν, καὶ ἔξησθενίσθη ὁ θρησκευτικὸς καὶ ἐκκλησιαστικὸς βίος. Τὴν 14^{ην} δὲ καὶ 15^{ην} ἑκατονταετηρίδα ἐζήτησεν ἡ Βενετία νὰ ἐπεκτείνῃ τὴν ἐπικράτειαν αὐτῆς ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς ἡπείρου, καὶ κατῳθωσε τῷ δόντι, βοηθούμενη ὑπὸ μισθοφόρων ἐπιτηδείων, νὰ κυριαρχήσῃ τῆς Βερώνης, Παδούας, Βρεσκίας, καὶ πολλῶν ἄλλων πόλεων καὶ χωρῶν τῆς Ἀνω Ἰταλίας. Ἀλλ' ἔνεκα τούτου περιῆλθεν εἰς ἔχθρικὴν σχέσιν πρὸς τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, καὶ ἐκινδύνευσεν ὅχι σπανίως νὰ ἀπολεσθῇ οὕτως μάλιστα ἐν ἀρχῇ τῆς 15^{ης} ἑκατονταετηρίδος ἐπὶ τῆς συμμαχίας (Liga) τοῦ Καμεράκου (Cambrai), εἰς τὴν ὄποιαν

ηνώθησαν ὁ αὐτοκράτωρ Μαξιμιλιανὸς, Λουδοβίκος ὁ ΙΒ'. τῆς Γαλλίας, Φερδινάνδος ὁ Καθολικὸς τῆς Ἀραγωνίας καὶ ὁ πάπας Ἰούλιος Β', διὰ νὰ μοιράσωσι (1508) τὴν ἐπικράτειαν τῆς Βενετίας. Ἐπειδόντων δὲ οἱ Γάλλοι ἥδη νὰ κυριεύσωσι τὴν πλουσίαν πόλιν, διὰ ηὔτυχης τὸ μέγα συμβούλιον τῆς Βενετίας νὰ χωρίσῃ τὴν συμμαχίαν, καὶ νὰ καταστήσῃ ὑπὲρ ἔκυτον εὐνοϊκοὺς τὸν πάπαν καὶ τὸν Φερδινάνδον. Οὕτω λοιπὸν κατωρθώθη ἡ σωτηρία τῆς Βενετίας, καὶ ἡ ἀποδιώξις τῶν Γάλλων ἐκ τῆς Ἰταλίας. Ἀνίκτοι ὅμως ἦσαν αἱ πληγαὶ, ἃς ἔπαθεν ἡ Βενετία, καθιδρυθέντος τοῦ Ὁθωμανικοῦ κράτους εἰς τὰς Ἀνατολικὰς αὐτῆς κατοχάς, καὶ ἀνακαλυφθείσης τῆς κατὰ θάλασσαν ὄδοιν πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας. Ἐκτοτε ὁ συμβούλιος μετὰ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης γάμος τοῦ Δόγη ἐπὶ τοῦ πλοίου τῆς πολιτείας Βουκερταγρού, ἦτον ἀσήμαντος πανήγυρις. Διὰ τῆς μεγαλοδωρίας δὲ καὶ φιλοτεχνίας τῶν πλουσίων Βενετῶν ἔφθασεν ἡ ζωγραφικὴ ἐν τῇ πόλει τῶν λιμνοθαλασσῶν εἰς μεγάλην ἀκμὴν, μᾶλιστα ἐπὶ τοῦ ζωγράφου ΤΙΤΙΑΝΟΥ (1477—1576).

§ 120. Ὑπερήφανος ἀντίπαλος τῆς Βενετίας ἦτον ἡ ΓΕΝΟΥΓΑ. Ἡ ἀμοιβαία ζηλοτυπία τῶν δύο πόλεων, ἔνεκα τοῦ Ἀνατολικοῦ ἐμπορίου, ἐπήνεγκε πολλοὺς πολέμους, καὶ τινας αἱματηρὰς κατὰ θάλασσαν συμπλοκάς, ἐκ τῶν δοιῶν νικήτρια ἐξήρχετο συνήθως ἡ Βενετία. Τῆς Γενούης τὰ λαμπρὰ ἐκ μαρμάρου παλάτια, ὁ ὑπὸ δάσους ίστιόν σκεπασμένος λιμὴν αὐτῆς, ἡ Γράτεζα κτλ. μαρτυρῦσι περὶ τοῦ πλούτου τῆς πόλεως. Ἀλλ' αἱ μεταξὺ τῶν ἀριστοκρατικῶν καὶ δημοκρατικῶν, μεταξὺ Γονέλγωρ (Φιέσκη καὶ Γριμάλδη) καὶ Γιβελλίων (Σπινόλα καὶ Άσφιλα) ἔριδες ἐξησθένισαν τὴν ἐσωτερικὴν δύναμιν, καὶ ἐξηφάνισαν τὰς ἀρετὰς καὶ εὐγενεστέρας δόρμας. Φιλοχρηματίᾳ δὲ καὶ ἐπαρσίᾳ διὰ τὸν πλούτον ἦσαν τὰ ἐπικρατοῦντα εἰς τὸν λαὸν πάθη. Ἀνίκανοι νὰ διοικήσωσιν ἔκυτούς, ἐζήτουν ζένους κυβερνήτας, μέχρις οὗ τέλος περιήρχοντο, ἀλλοτε μὲν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Μεδιολάνου, ἀλλοτε δὲ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Γάλλων. Τὸ δὲ ἐντεχνὸν πολίτευμα, ὃπερ ἐσχεδίασε διὰ τὴν πατρίδα αὐτοῦ τὴν 16ην ἔκα-

τονταετηρίδα ὁ Θαλασσινὸς ἥρως Ἀγδρέας Δωρίας, ἀφοῦ ἐξέβαλεν (1528) αὐτόθεν τὴν Γαλλικὴν κυριαρχίαν, καὶ ἀποκατέστησε τοὺς δημοκρατικοὺς τύπους, παρέσχε μὲν πάλιν εἰς τὴν πόλιν τὴν ἔξωτερηκὴν αὐτῆς ἀνεξαρτησίαν, ἀλλ’ οὐδόλως τὴν ἔσωτερηκὴν εἰρήνην. Δύο δὲ δεκαετηρίδας μετὰ ταῦτα (1547) ἐπεχείρησε μὲν ὁ ὡρᾶνος, πλούσιος καὶ πεπαιδευμένος ΦΙΕΣΚΟΣ, κόμης τῆς Δαβάγνης, νὰ ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸν οἶκον Δωρία τὸ δογικὸν ἀξίωμα ἀλλ’ ἡ ἐπιχείρησις ἐματαιώθη ἐνεκ τοῦ ἀπροσδοκήτου θανάτου τοῦ τολμηροῦ συνωμότου. Καὶ τῆς Γενούς δὲ ἡ δύναμις καὶ τὸ ἐμπορικὸν μεγαλεῖον πολὺ ἐκλανίσθησαν, ἰδρυθέντος τοῦ Ὄθωμανικοῦ κράτους καὶ ἀνακαλυφθείσης τῆς θατὰ θάλασσαν ὅδοῦ πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἰνδίας.

§ 121. Τὸ ΜΕΔΙΟΛΑΝΟΝ περιῆλθε κατὰ μικρὸν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς πλουσίας οἰκογενείας τῶν *Bισκογώνων*, ἣτις κατώρθωσε νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος τὸ ἀξίωμα τοῦ δουκὸς, ἴδωσε διὰ σκληρότητος καὶ κακουργημάτων τρομεράν βίαιον ἀρχήν, καὶ κατέκτησε δι’ ἀγρίων στιφαρχῶν καὶ μικροφόρων (§ 96) τὸ μέγιστον μέρος τῆς Λομβαρδίας. Ὅτε δὲ περὶ τὸ μέσον τῆς 15^{ης} ἑκατονταετηρίδος ἐξερημώθη ἐπὶ τοῦ Φιλίππου *Μαρία*, τοῦ ἀπίστου φονέως τῆς ἐναρέτου αὐτοῦ συζύγου, τὸ ἄρρεν γένος τῶν *Βισκοντῶν*, μετήνεγκον οἱ κάτοικοι τοῦ Μεδιολάνου τὴν ἐπὶ τῆς ὡραίας χώρας κυριαρχίαν εἰς τὸν ικανώτατον τῶν στιφαρχῶν τούτων, ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΝ ΣΦΟΡΖΑΝ (1450). Ἐν τούτοις ὅμως ἐπεθύμησαν τὴν χώραν μετ’ ὀλίγον οἱ *Γάλλοι* καὶ *Τσαπαροί*. Ἐριδεις δὲ συμβάσσαι εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ *Σφρόλα* εὐκόλυναν εἰς τὸν Γάλλον βασιλέα *Λουδοβίκον* τὸν ΙΒ^η. τὴν κατάκτησιν τῆς χώρας. Ἀπήγαγε δ’ οὗτος (1500) τὸν δοῦκα (*Λουδοβίκον Μᾶρον*) αἰχμάλωτον, καὶ κατέκλεισεν αὐτὸν νὰ σήπηται δέκα ἔτη εἰς ὑπόγειον εἰρητήν. Καὶ ἀπεδιώθησαν μὲν πάλιν ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα οἱ Γάλλοι ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ αἰχμάλωτου Μᾶρου ἐγκατεστάθη δούξ τοῦ Μεδιολάνου ἀλλ’ ἡ πρώτη πολεμικὴ πρᾶξις τοῦ ἱπποτικοῦ τῆς Γαλλίας βασιλέως *Φραγκίσκου* τοῦ Α΄. ἦτον ἡ ΕΝ ΜΑΡΙΓΝΑΝΩ «ΓΙΓΑΝΤΩ ΔΗΣ ΜΑΧΗ» (1515), καθ’ ἣν ἐνικήθη ὁ δούξ καὶ οἱ Ἐλβε-

τοι αὐτοῦ, καὶ τὸ Μεδιόλανον ἡνάθη πάλιν μετὰ τῆς Γαλλίας. Δέκα ἔτη μετὰ ταῦτα περιῆλθε τὸ δουκάτον εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν Ἰσπανῶν, οἵτινες κατεῖχον αὐτὸ δέπειτα δύο σχεδόν ἑκατονταετηρίδας.

§ 122. Τὰ δυτικὰ δὲ κράτη τῆς Ἀνω Ἰταλίας περιῆλθον κατὰ μέγα μέρος εἰς τοὺς κόμητας τῆς ΣΑΒΩΔΙΑΣ, οἵτινες ἔζετειναν κατ' ὀλίγον τὴν κατ' ἀρχὰς μικρὰν αὐτῶν ἐπικράτειαν διὰ τῆς συνέσεως, εὔτυχίας καὶ ἴσχυος τῶν δπλων εἰς δουκάτον, τὸ ὅποιον πρὸς βορρᾶν μὲν ἔζετεινετο ἐπὶ τῆς μεσημβρινῆς Ἐλεστίας μέχρι τοῦ Ἰουρδασσον (Γενεύη, Βάλδη, Βαλεσία), πρὸς νότον δὲ περιελάμβανε τὸ ΠΕΔΕΜΟΝΤΙΟΝ μετὰ τοῦ Τουρίου, τὸ κομητάτον τῆς Νικαλας καὶ ἄλλας χώρας. Ἀλλ' ὅταν ἔγειναν ὅμηροι τῆς Σαβωδίας πρὸς ἀρκτον μὲν οἱ ἡσημένοι εἰς τὰ δπλα δμδσπονδοι, πρὸς δυσμὰς δὲ ἡ εἰς ἴσχυρὸν βασίλειον ἐνωθεῖσα Γαλλία, τότε ἐσμικρύνθη πάλιν κατὰ μικρὸν ἡ περιφέρεια τούτου. Καὶ ἐν τῷ Βουργουνδικῷ μὲν πολέμῳ (§ 128) ἀπωλέσθη τὸ κομητάτον τῆς Βαλδηνίδος (Waadtland): εἰς δὲ τοὺς ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ἀναμορφώσεως πολέμους, ἥλευθερώθη ἡ Γενεύη, καὶ εἰς τοὺς πολέμους, τοὺς ὄποιους ἐπολέμησε Φραγκίσκος ὁ Α'. πρὸς Κάρολον τὸν Ε'. περὶ τῆς κατοχῆς τοῦ Μεδιολάνου, ἀπώλεσεν ὁ δούκης Σαβωδίας Κάρολος Γ', σύμμαχος ὧν τοῦ τελευταίου, τὸ κάλλιστον μέρος τῶν κληρονομικῶν αὐτοῦ κρατῶν, τὰ ὄποια πρῶτον (1559) ὁ οὖδε αὐτοῦ (Έμμαρούηλ Φιλιέρτος) ἐπανέλαβε μέ τινας ἀπωλείας εἰς τὴν εἰρήνην τοῦ Πύργου Καμβρέσης (Chateau Cambresis). Ἀλλ' ὥφελούμενοι ἔξ εύνοϊκῶν περιστάσεων οἱ διάδοχοι αὐτοῦ ἀντικατέστησαν πλουσιώς τὸ ἀπολεσθέν, προσκτώμενοι ἄλλα (Σαρδηνία, Γένουαν), καὶ ἀπέκτησαν τέλος τὸ βασιλικὸν στέμμα.

6'.) Μέση καὶ Κάτω Ἰταλία.

§ 123. Ἐν ΤΟΣΚΑΝΗ ἡκμασε κατὰ πρῶτον ἡ ἐμπορικὴ πόλις ΠΙΣΑ. Ὅτε δὲ αὕτη κατεβήληθε ὑπὸ τοῦ φθόνου τῶν Γενονταῖν, ἀγνψψθη ἡ ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ ὑπὲρ τὰς λοιπάς, καὶ ἔταξε τελευταῖον καὶ αὐτὴν τὴν Πίσαν ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν αὐτῆς. Ἐν

Φλωρεντία δὲ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐκυριάρχουν οἱ εὐγενεῖς· ἀλλὰ δὲ οὗτοι διὰ τῶν κομματικῶν πολέμων τῶν Γουέλγων («μαύρων») καὶ Γιβελλίνων («λευκῶν») ἐξησθενισθησαν, κατώρθωσε νὰ λάβῃ τὴν κυβερνησιν ὡς οἰκονομικὸς διηρημένος λαός, συνιστάμενος μάλιστα ἐξ ἑργοστασιαρχῶν καὶ ἔριουργῶν. Ἐλλὰ μόλις ιδρύθη εἰς Φλωρεντίαν ἐτελής δημοκρατία, καὶ πάραυτα νέος ἄγων ἀνεφύη μεταξὺ τῶν πλουσίων ἐμπόρων καὶ τῶν πενεστέρων τεχνιτῶν περὶ τῆς ἀρχῆς· οὕτω δὲ ἀλλοτε μὲν ἡ ἀριστοκρατία τῶν πλουσίων, ἀλλοτε δὲ αἱ δημοκρατικαὶ συντεχνίαι εἶχον τὴν διεύθυνσιν τῶν πραγμάτων τοῦ κράτους. Ὅπο τοὺς ἀγῶνας δὲ τούτους ἀνεπτύχθη τοσοῦτον τὸ φιλελεύθερον αἰσθημα, ἥ φιλοπατρία καὶ νοητικὴ διάπλασις, ὥστε ἡ Φλωρεντία ἡδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τὰς παλαιὰς Ἀθήνας. Τελευταῖον δὲ ηὔτυχησεν ἡ πλουσία οἰκογένεια τῶν ΜΕΔΙΚΩΝ νὴ ἐλκύσῃ τοσοῦτον ὑπὲρ ἔχυτῆς τὴν εὔνοιαν, τῶν μικρῶν μὲν δι᾽ ἡπιότητος καὶ εὐμενείας, τῶν εὐγενῶν δὲ διὰ φιλικῆς εὐφροσυγορίας, ὧστε ΚΟΣΜΟΣ Ο ΜΕΔΙΚΟΣ (1428—1464), ἀνήρ μεγάλης μὲν εὐφυΐας καὶ φιλόπατρις τὰ φρονήματα, ἀλλὰ χωρὶς εὐγενείας καὶ τίτλου, ἐκυριάρχει, ὡς ποτὲ δὲ Περικλῆς ἐν Ἀθήναις, τοῦ Φλωρεντινοῦ κράτους σχεδὸν ἀπεριορίστως· καὶ εἰς τὸ ἔξωτερικὸν μὲν ἐπιχειρῶν εὐτυχεῖς πολέμους, εἰς τὸ ἔσωτερικὸν δὲ προσιβάζων τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμης, καὶ ἐγειρών λαμπρὰ οἰκοδομήματα, κατέστησε τὴν Φλωρεντίαν ἴσχυρὰν καὶ ἀκμάζουσαν. Εἰς αὐτὸν δικαίως ἀνήκει τὸ ἐπωνύμιον «πατήρ τῆς πατρίδος».

§ 124. Τοῦ Κόσμου δὲ ὁ ἔγγονος, ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΗΣ (1472—1492), ἐξηκολούθησε τὸ στάδιον τοῦ προπάτορος, καὶ ἀνύψωσε τὴν Φλωρεντίαν εἰς ἔδραν πάσης τέχνης καὶ ἐπιστήμης, καὶ ἐκπαιδευτήριον συμπάσης τῆς Εὐρώπης. Καλλιτέχναι, ποιηταὶ καὶ συγγραφεῖς, ἐκόσμουν τὴν αὐλὴν αὐτοῦ. Βιζαντινοὶ δὲ λόγιοι, φυγόντες τὸ ξίφος τῶν Τούρκων, ἐδιδασκον ἐν Φλωρεντίᾳ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν. Ἡ ἀγαλματοποιία, ζωγραφικὴ καὶ μουσικὴ ἐπ' αὐτοῦ ἤρχισαν νὰ ἀναπτύσσωσι τὴν ὡραιοτάτην αὐτῶν ἀκμήν. Ἀποθανόντος ὅμως τοῦ Λαυρεντίου, ἴσχυσαν οἱ ἐνθουσιαστικοὶ

λόγοι τοῦ δομινικανοῦ ΣΑΒΑΝΑΡΩΛΑ νὰ πείσωσι τοὺς Φλωρεντινούς, ὅπως ἀποδιώξωσι τοὺς Μεδίκους, καὶ ἀποκαταστήσωσι πάλιν τὴν δημοκρατικὴν πολιτείαν. 'Αλλ' ὅταν ὁ πάπας ἀφέρισε καὶ ἀναθεμάτισε τὸν τολμηρὸν «προφήτην τῆς Φλωρεντίας», ἡγέρθη δὲ κατ' αὐτοῦ ὁ κλῆρος, διότι κατὰ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἀστώτου ζωῆς αὐτοῦ μάλιστα ἐδημηγόρει, ἐπέτυχον οἱ ἔχθροι του νὰ τὸν καταβάλωσιν μετὰ δὲ ταῦτα κατεδικάσθη εἰς τὰς φλόγας ὡς ταράκτης τῆς ἐκκλησίας καὶ δημοκόπος (1498). Ὁλίγον δὲ μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψαν οἱ Μεδίκοι· καὶ ὅτε τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα ἔξυπνητος πάλιν μετά τινα χρόνον, καὶ ἐπηκολούθησε δευτέρα ἔξορία, ἐστράτευσεν ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος ὁ Β', σονεννοθεσίς μετὰ τοῦ μεδικικοῦ πάπα Κλήμεντος τοῦ Ζ', κατὰ τῆς Φλωρεντίας (1530)· καὶ ἀναγκάσας αὐτὴν μετ' ἐπίμονον πολιορκίαν νὰ παραδοθῇ, ἀνέδειξε τὸν ὀμάδρονα Ἀλέξανδρον Μέδικον δοῦκα ἐπὶ τῆς ταπεινωμένης δημοκρατίας. Καὶ ἐφονεύθη μὲν ὁ Ἀλέξανδρος μεθ' ἐπταετῆ τυραννίαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὁ οἶκος τῶν Μεδίκων ἔμεινεν ἐν τῇ ἀρχῇ. Ἐκ τῶν πολλῶν δὲ καλλιτεχνῶν καὶ συγγραφέων, οἵτινες ἔζησαν κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἐν Φλωρεντίᾳ, διασημότατα ὄνόματα εἶναι ὁ ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΣ Ο ΒΟΥΟΝΑΡΩΤΗΣ (1474—1563), διαπρέψας συγχρόνως ὡς ἀρχιτέκτων, γλύπτης καὶ ζωγράφος, καὶ ὁ πνευματωδέστατος πολιτικὸς ΜΑΚΚΙΑΒΕΛΗΣ († 1527) συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου, διπερ ἐπιγράφεται «ὁ ήγεμών», τῆς «ιστορίας τῆς Φλωρεντίας» καὶ τῶν «περὶ Τιτους Διδούλου διαλόγων».

§ 125. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Ἀβεντού (§ 91) διαμονῆς τῶν παπῶν ἐπεκράτει ἐν τῷ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚῷ ΚΡΑΤΕΙ ΤΗΣ ΡΩΜΗΣ Βιαιοπράγια καὶ ἀνομία, προελθοῦσα ἐκ τῶν αἰματηρῶν ἐρίδων τῶν οἰκογενειῶν Κολλώρα καὶ Ὁρσιη. Τότε λοιπὸν διενοήθη ὁ ὑπὲρ τῆς παλαιᾶς Ρώμης ἐνθουσιῶν ΚΟΛΑΣ ΡΙΕΝΖΗΣ (Νικόλαος Δαυρέντιος) νὰ ἀποδώσῃ εἰς τὸ κράτος τὸ παλαιὸν μέγεθος, ἀποκαθιστῶν τὴν δημοκρατικὴν πολιτείαν. Η δὲ φλογερὰ αὐτοῦ εὐγλωττία συνήρπασε τοὺς Ρωμαίους. Ἡγειραν νέαν Ρωμαϊκὴν δημοκρατίαν, ἔχειροτόνησαν τὸν δημηγόρον δῆμαρχον (Tribunum), καὶ ἀπει-

δίωξαν τοὺς εὐγενεῖς ἔξω τῶν τειχῶν (1347). Ἀλλὰ τὸ λαμπρὸν μέρος τοῦ Πιένζη ταχέως ἐληξεῖ μεγαλαυχίᾳ καὶ ματαύρως ἐμώραναν αὐτόν· καταθλιπτικὴ δὲ φορολογία ἐστέρησεν αὐτὸν τὴν εὔνοιαν τοῦ λαοῦ· οὕτως ὥστε ἐπέτυχον οἱ ἐχθροὶ του· νὰ τὸν καταβάλωσι, καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσωσι νὰ φύγῃ. Καὶ ἐπέστρεψε μὲν μετά τινα ἔτη, ἀλλὰ μόνον ἵνα φονευθῇ μετ' ὀλίγον πατά τινα ἔξαψιν τοῦ λαοῦ (1354).— Ἐφοῦ παρῆλθε τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα (§ 99), προτεπάθησαν διάσημοι τινες πάπαι νὰ θεραπεύσωσι τὰς πληγὰς τοῦ κράτους καὶ τῆς ἐκκλησίας. Τούτων δ' ἀξιομνημόνευτοι μάλιστα εἰναι Νικόλαος ὁ Ε'. (π. 1450), ὁ καθιδρυτὴς τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Βατικανοῦ παλατίου, καὶ ὁ γγωστὸς ὡς εὐφύεστας καὶ ποικίλην ἔχων μάθησιν συγγραφεὺς Πίος ὁ Β'. (*Aἰγαίας Σύλλιος*) (π. 1460 § 102), ἀμφότεροι προαγαγόντες τὴν παιδείαν καὶ ἐπιστήμην. Τούγαντίον δὲ διήγειρεν Ἀλέξανδρος ὁ ΣΤ'. (*Bogylas* π. 1500) διὰ τοῦ θεοστυγοῦς αὐτοῦ βίου τὴν ἀγανάκτησιν ὅλης τῆς χριστιανωσύνης, καὶ ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ (μάλιστα δ' ὁ ΚΑΙΣΑΡ καὶ ἡ ΛΟΥΚΡΗΤΙΑ ΒΟΡΓΙΑ) ἐπράξει μυσταρὰ κακουργήματα. Οἱ διάδοχος τοῦ Ἀλέξανδρου ΙΟΥΔΙΟΣ ὁ Β'. (π. 1510) ἦτο μὲν μεγαλόφρων, ἀλλ' ἡ πρὸς τὸν πόλεμον κλίσις αὐτοῦ ἦτο πολὺ ἀντίθετος πρὸς τὸ πνευματικὸν ἀξιωμά του. Ἐξεστράτευσε δ' αὐτὸς ὁ ὄδιος, καὶ ἐξέτεινε τὸ ἐκκλησιαστικὸν κράτος προσλαβῶν τὴν *Borwilar*, *Άγκαρα*, *Φερράρα* καὶ ἄλλας πόλεις καὶ χώρας. ΛΕΩΝ δ' ὁ Ι'. († 1 Δεκ. 1521), ὁ ὑψηλὴν κεντημένος παιδείαν υἱὸς τοῦ τοῦ Λαυρεντίου Μεδίκου, ἐν τῷ Βατικανῷ ἤνωσε πᾶσαν τὴν λαμπρότητα τῆς καλλιτεχνίας καὶ παιδείας ὡς κληρονομίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Ἀλλ' ἐν τῷ ζήλῳ αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν κλασικῶν συγγραμμάτων τοῦ Ἐλληνικοῦ καὶ Ρωμαϊκοῦ ἐθνισμοῦ, παρημέλησε τὴν ἐκκλησιαστικὴν παιδείαν καὶ τὸ πρὸς τὸ εὐαγγέλιον σέβας· καὶ ὅμως ἐφορολόγησε διὰ τοῦ ἐμπορίου τῶν συγχωροχαρτῶν τὴν εὔσεβη πίστιν τῶν λαῶν, διὰ νὰ ἀποτελέσῃ τὴν πολυτελῆ οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Πέτρου, καὶ νὰ δύναται νὰ ἀνταμείβῃ μετὰ χειρὸς ἐλευθερίου τοὺς διαρόρους καλλιτέχνας. Οἱ «θεῖοι» ζωγράφοι ΡΑΦΑΗΛ

(1483—1520) ἦτο τὸ κόσμημα τῆς αὐλῆς αὐτοῦ. — Εν ΦΕΡΡΑΡΑ ἐκυβέρνησε τὴν 15^{ην} ἑκατονταετηρίδα τὸ νεώτερον γένος τοῦ οἴκου ΕΣΤΗ, τὸ δόποιον δὲν ἔγεινεν διαιγώτερον ἐπίσημον τῶν Μεδίκων διὰ τὴν παιδείαν αὐτοῦ καὶ τὴν προστασίαν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. ΑΡΙΟΣΤΟΣ (1474—1533) δὲ, ὁ ποιητὴς τοῦ αμαιομένου 'Ρολάρδου, καὶ ὁ Τουρκούατος ΤΛΣΣΟΣ (1595), ὁ ψάλτης τῆς «ἔλευθερωμένης Ιερουσαλήμ» ἐκόσμησαν τὴν δουκικὴν αὐλὴν τῆς Φερράρας.

§ 126. Ἐν ΝΕΑΠΟΛΕΙ, ἥτις ἀπὸ τῆς πτώσεως τῶν Ὁχενστέφων (§ 76—77) ἦτο παπικὸν τιμάριον, ἐκυβέρνων οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀγδεγανύκου Καρόλου. Οὗτοι δὲ ὑπερήπουσαν τὰ τῶν Γουέλφων τοσοῦτον θερμῶς, ὅσον τὰ τῶν Γιβελλίνων αἱ ἐκ τοῦ οἴκου τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀραγωνίας βασίλισσαι τῆς Σικελίας. Δύο δὲ κακοῦργοι βασίλισσαι Ιωάννα ἡ Α'. (1343—1382) καὶ Ιωάννα ἡ Β'. (1414—1435) ἐνέπλησαν τὸ κράτος βδελυρῶν πρόδειξεν, πολέμων καὶ ταραχῶν. Ἡ τελευταῖα δὲ διώρισε κληρονόμουν, πρὶν ἔτι ἀποθάνῃ ἀτεκνος, πρῶτον μὲν ἔνα Ἀραγῶνον, ἔπειτα δὲ ἔνα Γάλλον ἡγεμόνα, ἔνεκα τοῦ δόποιου μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 15^{ου} αἰῶνος δύο κόμματα, ἐν Γαλλικὸν καὶ ἐν Ἀραγωνικόν, ἐμάχοντο πρὸς ἄλληλα μετὰ μεγάλης ὀργῆς καὶ ἀμοιβαίας ἐπιτυχίας περὶ τῆς κατοχῆς τῆς Νεαπόλεως, μέχρις οὖν τέλος Φερδινάδος ὁ Καθολικὸς τῆς Ἀραγωνίας, προσέλαθε (1504) πάλιν αὐτὸ διὰ τῆς πανουργίας καὶ τύχης τῶν ὄπλων, καὶ τὸ ἥγωσε μὲ τὴν Σικελίαν. Δύο αἰῶνας ἔμεινε τὸ βασίλειον τῆς Νεαπόλεως καὶ Σικελίας ὑποτεταγμένον εἰς τὸ Ισπανικὸν σκῆπτρον, καὶ ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ ἀτιθασιλέων. Ἡ ἐπαυξανομένη δύναμις καταθλυπτικὴ φορολογία, καὶ ἡ ἔξασθένησις τῶν δικαιωμάτων τῶν τάξεων, ἐπήνεγκον κατὰ μικρὸν πενίαν καὶ δουλικὴν κατάστασιν.

5. ΤΟ ΝΕΟΝ ΒΟΥΡΓΟΥΝΔΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ.

§ 127. Φίλιππος ὁ Τολμηρὸς (1363—1404) εἶχε λάθειώς τιμάριον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας Ιωάννου, τὸ δουκάτον τῆς Βουργουνδίας. «Ηγωσε δὲ μετ' αὐτοῦ διὰ γάμου καὶ κληρονομίας τὸ πρότερον εἰς τὸ Γερμανι-

καὶ κράτος ἀνῆκον Ἐ.ιεύθερον κομητάτορ (Franche Comté) τῆς Βουργουνδίας καὶ τὰς πλουσίας Φλαρδρικὰς χώρας μετὰ τῆς Ἀρτεσίας, Μεχελνίας, Ἀντβερπίας καὶ ἄλλ. τ. Ὁ νίος δ' αὐτοῦ Ἰωάννης ὁ Ἀτρόμητος (1404—1419), καὶ ὁ ἔγγονός του Φλιλίππος ὁ Ἀγαθὸς (1419—1467) ἐξέτειναν τὰς κτήσεις αὐτῶν ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐπικρατειῶν τῶν Κάτω Χωρῶν, καὶ ἐθεμελίωσαν κράτος, τὸ δόμεῖον ἡδύνατο νὰ παραβληθῇ πρὸς τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὴν παιδείαν, φιλοτεχνίαν, βιομηχανίαν καὶ εὐπορίαν. Φίλιππος ὁ Ἀγαθὸς ἦτον εἰς τῶν ἰσχυροτάτων καὶ πλουσιωτάτων ἡγεμόνων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ, καὶ οἱ ἵπποται τῶν Κάτω Χωρῶν ἐπίσημοι διὰ τὴν λαμπρότητα, δεξιότητα καὶ τοὺς κομψοὺς αὐτῶν τρόπους. Αἱ δὲ πλουσίαι ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ πόλεις Γάρδα, Βρυξέλλαι, Ἀντβερπία, Βρύγαι, Λοβάριον καὶ ἄλλαι, εἶχον μεγάλα μὲν δικαιώματα καὶ ἐλευθερίας, πολιτιφυλακὴν δὲ λόγου ἀξίαν.

§ 128. Τοῦ Φιλίππου ὁ νίος, ΚΑΡΟΛΟΣ Ο ΤΟΛΜΗΡΟΣ (1467—1477) ἐξέτεινε τὸ δουκάτον, καὶ παρήγαγε τὴν λαμπρότητα τῆς Ἰπποτικῆς αὐλῆς εἰς τὸν κολοφῶνα, καὶ ἦτο μὲν ἀνὴρ ἴσχυρός, ἀνδρεῖος καὶ πολεμικοῦ χαρακτῆρος, ἀλλ' ἡ φιλαρχία καὶ ἐμπάθεια καθίστων αὐτὸν ἀβουλον, ὑδριστικὸν καὶ σκληροτράχηλον. Σκοπός του δὲ κύριος ὑπῆρξεν ἡ ἐπέκτασις τοῦ δουκάτου αὐτοῦ εἰς Γαλλοθελγικὸν βασίλειον, ὅριζόμενον πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Ῥήνου. Αἱ ἐπιχειρήσεις ὅμως αὐτοῦ ἐματατιώθησαν ὑπὸ τοῦ πονηροῦ καὶ ἀπίστου βασιλέως τῆς Γαλλίας Λουδοβίκου τοῦ IA'. "Οτε δὴ. Κάρολος ὁ Τολμηρὸς ἥπελλησε νὰ κηρύξῃ πόλεμον πρὸς τὸν δοῦκα τῆς Λοθαριγγίας, τοῦ δποίου τὴν χώραν καὶ πρωτεύουσαν Ναγκεῖον (Nancy) ἐπωφθαλμίᾳ, κατώρθωσεν ὁ Λουδοβίκος νὰ συνορολογηθῇ συνθήκῃ μεταξὺ Λοθαριγγίας καὶ Ἐ.ιθετῶν. Τότε δι' ἐξεστράτευσε μὲν ὁ Κάρολος μετ' ἀξιολόγου καὶ καλῶς ἐξωπλισμένου ἐπικοῦ πέραν τοῦ Ἰουράσσου κατὰ τῶν Ἑλεῖτῶν, ἥτελθη (1476) ὅμως εἰς τὴν ΕΝ ΓΡΑΝΣΩΝΙ ΜΑΧΗΝ τοσούτον δεινῶς, ὡστε οἱ μὲν ἐπιζήσαντες διεσκορπίσθησαν εἰς ἄτακτον φυγήν, τὸ δὲ λαμπρὸν πυροβολικόν, ὡς καὶ τὸ πολυτελές, βαρυτίμων ὑφασμάτων, χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πολυ-

τίμων λίθων γέμον στρατόπεδον, ἐπεισεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἔχθρῶν, εἶτινες δὲν εἰζευρον νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Λυσσάν δὲ διὰ τὸ δνειδος τοῦτο, ἐξεστράτευσεν ὁ Κάρολος μετά τινας μῆνας, συλλέξας νέον στρατὸν, κατὰ τῶν ὅμοσπόνδων. Ἀλλ' ἡ ΕΝ ΜΟΥΡΤΕΝΩ ΜΑΧΗ ἐτελείωσε καθ' ὅμοιον τρόπον· ἐκ νέου δ' ἐπλούτησαν οἱ νικηταὶ συναγαγόντες ἀπειρα λάφυρα. Ἡ Βέρνη ἥρπασεν ἀπὸ τοῦ μετὰ τῆς Βουργουνδίας ἡνωμένου κυβερνητικοῦ cίκου τῆς Σαβαδίας τὸ κυριάτον τῆς Βαλδηνίας, καὶ ὁ δούξ τῆς Λοθαριγγίας ἔγεινε πάλιν κύριος τῆς χώρας αὐτοῦ, ἢν εἴχε καταλάβει πρότερον ὁ Κάρολος. Ἡ ἀτυχία αὕτη ἐτάραξε τὸ πνεῦμα τοῦ δουκὸς τῆς Βουργουνδίας· ὑπὸ τυφλῆς δὲ φερόμενος μανίας καὶ ἐκδίκησιν μόνον πνέων, ἀπέρριψε πᾶσαν μεσιτείαν, καὶ ἐξεστράτευσε τὸ τρίτον ἡδη κατὰ τῶν εἰς ἀγῶνα ἐξωπλισμένων ἔχθρων. Ἀλλὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1477 ἐπαθεν ὁ στρατὸς αὐτοῦ εἰς τὰ παγωμένα πεδία τοῦ ΝΑΓΚΕΙΟΥ τὴν τρίτην τρομερὰν ἦτταν, τοῦτο μὲν διὰ τοῦ ἀνδρείου ξίφους τῶν Ἐλβετῶν, Ἀλσατῶν καὶ Λοθαρίγγων, τοῦτο δὲ διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ἰταλοῦ αὐτοῦ στιφάρχου. Αὔτος ὁ ἴδιος ἐσφάγη κατὰ τὴν φυγὴν εἰς παγωμένον τι ἔλος.

§ 129. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Καρόλου, ἐσφετερίσθη ὁ Λουδοβίκος ΙΑ'. τὸ κυρίως δουκάτον τῆς Βουργουνδίας (Bourgogne), ὡς χηρεύον τιμάριον τοῦ Γαλλικοῦ στέμματος, καὶ διενοεῖτο νὰ καταλάβῃ καὶ τὰς λοιπὰς χώρας. Τότε δὲ (1479) συνεζεύχθη ἡ θυγάτηρ τοῦ Καρόλου Μαρία μετὰ τοῦ ἵπποτικοῦ Μαξιμιλιανοῦ τῆς Αὐστρίας, δοτις ἐνίκησε τοὺς Γάλλους, καὶ τοὺς ἡγάγκασε νὰ παραιτήσωτι τὸν σκοπὸν αὐτῶν. Ὁλίγου δὲ μετὰ ταῦτα κατέπεσεν ἡ Μαρία ἀπὸ τοῦ ἵππου, ἐνῷ ἐκηνύγει ἴεραπας, καὶ ἀπέθανε. Νῦν δ' ἀνανέωσεν ὁ Γάλλος βασιλεὺς τὰς δολερὰς αὐτοῦ μηχανορραφίας, δηπως διεγείρη τὰς πόλεις τῶν Κάτω Χωρῶν κατὰ τοῦ Μαξιμιλιανοῦ, δοτις εἶχε διορισθῆ ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου αὐτοῦ υἱοῦ, τοῦ Φιλίππου τῆς Βουργουνδίας. Καὶ ἡ μὲν Γάνδα ἀπεστάτησε· αἱ δὲ συντεχνίαι τῆς πόλεως τῶν Βρυγῶν ἐκράτησαν αὐτὸν ἐπὶ τινα χρόνον αἰγμάλωτον, καὶ ἡ Βραβάντη διέμεινεν ἀμφίρροπος·

ἀλλὰ τέλος ἡγάγνασεν ὁ Μάξιμιλιανὸς διὰ τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ καὶ ἀνδρείας συμπάσας τὰς Κάτω Χώρας νὰ ἀναγνωρίσωσι τὰ ἐπιτροπευτικὰ αὐτοῦ δικαιώματα. Τοῦ Φιλίππου δ' ὁ υἱὸς ΚΑΡΟΛΟΣ (Ε'), διγένειος τοῦ αἰῶνος ἐν ΓΑΝΔΗ, ἐκληρονόμησε πάσας τὰς χώρας τῶν γονέων αὐτοῦ καὶ πάππων. Ἐν τούτοις ἡ καρδία αὐτοῦ ἔκλινε πάντοτε πρὸς τὰς πλουσίας, μορφωμένης καὶ δραστηρίους Κάτω Χώρας, τὰς δύοις, προσλαβήσων τὸ Οὔτρεχτον, τὴν Γελδρίαν καὶ ἄλλους τόπους, ἥντες εἰς ἣν δὲ λογίαν προσέθηκε δ' αὐτὸς ὡς Βαρρογουνδικὸς κύκλος εἰς τὸ Γερμανικὸν κράτος.

6. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΑ.

§ 130. Ἀφοῦ ἔπαιναν αἱ τολμηραὶ θαλασσοπορίαι καὶ πλανήσεις τῶν Νορμανδῶν καὶ Δαρᾶν (§ 44, 45) κατέρριθωσαν εὔτολμοι ἡγεμόνες νὰ ἀνυψωθῶσιν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους φυλάρχας (βασιλεὺς τῶν Φύλκων), καὶ ἐνόντες τοὺς διαφύρους λαοὺς (Φύλκους), νὰ συστήσωσι βασιλείουν. Καὶ ἐν ΝΟΡΒΕΓΙΑ μὲν ἔγεινε τοῦτο ὑπὸ ΑΡΑΛΔΟΥ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΡΙΧΟΣ (875), ἐν ΔΑΝΙΜΑΡΚΙΑ δὲ ὑπὸ ΓΟΡΜΟΥ ΤΟΥ ΓΗΡΑΙΟΥ, καὶ ἐν ΣΟΥΗΔΙΑ ὑπὸ τῶν ΥΓΓΛΙΓΓΙΩΝ (900). Ἀλλὰ μετά μεγάλης μόνον ἀντιστάσεως ἔκλινον οἱ μάχιμοι ἀρχηγοὶ τῶν Νορμανδῶν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν ἐνὸς διπεριάτου βασιλέως, καὶ πολλοὶ δυστηρεστημένοι ἀνενέωσαν τὰς κατὰ θάλασσαν πορείας, καὶ ἐζήτησαν εἰς τὰ ξένα νέαν πατρίδα. Οὕτως ὁ Ῥόλλος (Ροδέρτος) εἰς Νορμανδίαν (§ 43). Οἱ δὲ κατὰ τῶν φυλάρχων ἀγῶνες τῶν βασιλέων ἐξηκολούθησαν πολλὰς εἰσέτι ἐκατονταετηρίδας, καὶ ἐμπόδισαν τὴν ταχείαν καὶ δραστηρίαν εἰσαγωγὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰ Σκανδιναվικὰ κράτη. Διότι ἀν καὶ τὴν ἐνάτην ἥδη ἐκατονταετηρίδα ἐκηρύχθη τὸ εὐαγγέλιον παρὰ τοῦ ΑΝΣΓΑΡΟΥ, «τοῦ ἀποστόλου τῆς Ἀρκτου» εἰς τὰ τρία κράτη, καὶ τινες βασιλεῖς, ὡς ΑΡΑΛΔΟΣ δὲ ΓΛΑΥΚΟΔΟΤΟΣ ἐν Δανιμαρκῇ καὶ ΟΛΦΑΟΣ ὁ Βασιλεὺς τῶν Κόλπων ἐν Σουηδίᾳ, κατὰ τὸν 10^ο ἥδη αἰῶνα εἶχον ἀσπασθῆ ἀυτόν, αἰῶνα δριῶς ὅλον, καὶ

τι πρός, ἐπάλαισεν ἡ ἑθνικὴ λατρεῖα τοῦ Ὀδίου πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν, περὶ τοῦ τίς θέλει ἐπὶ τέλους ἐπικρατήσει. Καὶ ἐν Δανιμαρκῇ μὲν ἔγεινεν αἰτία νὰ ὑπερνικήσῃ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἑσταυρωμένου (π. 1025) ὁ ἔχγονος τοῦ Ἀράλδου ΚΑΝΟΥΤΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ (§ 45), ἐν Νορβεγίᾳ δὲ ΟΛΑΦΟΣ Ο ΑΓΙΟΣ ἀλλ᾽ ἐν Συνηδίᾳ δὲν ἐπέτυχε τοῦτο, εἰμὶ κατὰ τὰ μέσα τοῦ 12^{ου} αἰῶνος ἐπὶ ΕΡΙΧΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ, καὶ ἐτί βραδύτερον παρὰ τοῖς ἡμιαγρίοις Φίγγοις. Εἰς τὰ Σκανδιναϊκὰ κράτη ὁ χριστιανισμὸς ἐπενήργησεν εὐεργετικώτατα. Οἱ Βερεδικτῆροι μοναχοὶ οὐ μόνον ἔθηκαν τὴν πρὸς πνευματικὴν ἀνάπτυξιν ἀναγκαιοῦσαν κρηπῖδα, ἀλλὰ καὶ ἐξηγένεσαν τὸν τρόπον τοῦ βίου, καὶ κατέστησαν εἰς τὸν λαὸν γνωστὰ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ πολιτισμοῦ. Εἰσήγαγον τὴν τέχνην τοῦ γράφειν, καὶ ἔξεβαλον τὴν τραχεῖαν καὶ ἐλλιπὴ βουνικὴν αὐτῶν γραφὴν διὰ τοῦ Δατινικοῦ ἀλφαβήτου· προήγαγον τὴν γεωργίαν, καὶ ἐσπειραν νέα εἰδὴ δημητριακῶν καρπῶν, ὀφοδόμησαν μύλους, ἀνώρυξαν μεταλλεῖα, καὶ ἐσυνείθισαν τὸν πολεμικὸν λαὸν εἰς τὰς τέχνας τῆς εἰρήνης, τὴν βιομηχανίαν, λέγω, καὶ γεωργίαν. Οἱ δὲ χριστιανισμὸς ἐσμίκρυνε τὸ μέγα χάσμα, τὸ ὄποιον ὑφίστατο μέχρι τοῦδε μεταξὺ ἐλευθέρων καὶ δούλων, ἀφυπνίσας εἰς πᾶν στῆθος τὸ αἰσθῆμα τῆς ἀνθρωπίνης ἀξίας καὶ τὴν ἰσότητα ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ. Διεστυχῶς ὅμως κατέστρεψον οἱ μοναχοί, κινούμενοι ὑπὸ θρησκευτικοῦ ζήλου, τὴν ἑθνικὴν ποίησιν καὶ τὰς παραδόσεις τοῦ πατρελθόντος. — Καὶ τῆς Ισλανδίας δὲ ἡ μεγάλη ἀκμὴ καὶ ὁ ἐγχώριος βίος ἐξηφανίσθη διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ. — Ἐν βραχεῖ δὲ ἀπέκτησεν ὁ κλῆρος μεγάλα πλούτη, δικαιώματα καὶ ἀγαθά, εἰς τρόπον ὥστε ἡδύνατο νὰ ἔχῃ ἵσα δικαιώματα πρὸς τοὺς ἐλευθέρους γεωργίμορας. Τούναντίον δὲ ἡ τάξις τῶν χωρικῶν ἐταπεινοῦτο ὑπ' αὐστηρὰν ὑπακοήν, καὶ ἡ τάξις τῶν ἀστῶν οὐδέποτε ἔλαβεν ἀκμὴν ἢ σημασίαν.

§ 131. Ἡ ΔΑΝΙΜΑΡΚΙΑ, μεθ' ἣς εἶχεν ἐνωθῆ καὶ ἡ ΝΟΡΒΕΓΙΑ, κατώρθωσε νὰ ἐκτείνῃ μεγάλως τὸν 11^{ον} καὶ 12^{ον} αἰῶνα διὰ πολεμικῶν τινων βασιλέων τὴν ἐπικράτειαν ἀντῆς ΒΑΛΔΕΜΑΡΟΣ ὁ Β'. (1202—1241) ὁ Νικητής, ἐξηκολού-

Θησε τὰς κατακτήσεις τοῦ πατρὸς καὶ τῶν πάππων αὐτοῦ εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης μετὰ τοιαύτης ἐπιτυχίας, ὡστε ἥνωσεν ἐπὶ τέλους μὲ τὰ λοιπὰ κράτη ὅλους τοὺς παρὰ τὴν Μεσημβρινὴν καὶ Ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης Σλαυϊκοὺς λαούς, ἀπὸ τοῦ Ὁλστείνου μέχρι τῆς Ἐστλανδίας, καὶ δικαιώς ἤδυνατο νὰ διομάζηται βασιλεὺς τῶν Δαρῶν καὶ Σλαύων καὶ κύριος τῆς Νορδαλβιγγίας (Σλεσβίσκου καὶ Ὁλστείνου). Ἀλλ' ἡ σκληρότης αὐτοῦ παρήγαγε μῆσος καὶ ἀγανάκτησιν· ὅθεν ὅτε ἔπεισε ποτε (1227) κυνηγῶν εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ παρ' αὐτοῦ μεγάλως ἀδικηθέντος κόμητος τοῦ Σχουερίου Ἐφρέκου, καὶ οὗτος ἐκράτησεν αὐτὸν ὑπὲρ τὰ δύο ἔτη αἰχμάλωτον εἰς τὸν ὁχυρὸν αὐτοῦ πύργον Δαννεβέργον, ἀπεστάτησαν ὅλοι οἱ τιμαριωτικοὶ αὐτοῦ ὑποτελεῖς ἡγεμόνες ἐναντίον του, καὶ ἐξησφάλισαν μὲ τὸ ἔλφος τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτῶν, εἰς τρόπον ὡστε κατέπεισεν ἐν βραχεῖ ἡ ὑπερήφανος οἰκοδομὴ τῶν Βαλδεμάρων. Τὸ Ἀμβούργον καὶ ἡ Λυβέκκη ἔγειναν ἐλεύθεραι αὐτοκρατορικαὶ πόλεις· ἡ ἐκ χωρικῶν δημοκρατία τῶν Διτμάρσων ἀπέκτησε πάλιν τὴν αὐτογομίαν αὐτῆς· αἱ δὲ Γερμανικαὶ χῶραι ἐπέστρεψαν ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορικὴν κυριαρχίαν. Ἀποθανόντος Βαλδεμάρου τοῦ Β', ἐπῆλθεν ἐποχὴ ἐσωτερικῶν ταραχῶν, ἐκ τῶν ὅποιων ὡφελήθησαν οἱ εὐγενεῖς ἀριστοκρατικοὶ, ὅπως ἐπαυξήσωσι τὰ προνόμια των. Πρὸς τὴν ἀτελείᾳ δὲ τῶν φόρων ἐπέτυχον οἱ μεγάλοι γεωκτήμορες καὶ ιδίαριοι δικαιοδοσοί. Ἀλλὰ Βαλδεμάρος δὲ Γ'. ἐπέβαλε πάλιν τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ μὲ χεῖρα στιβαρὰν (1340—1375). ἡ θυγάτηρ δὲ αὐτοῦ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ἦνωσε διὰ τῆς ΕΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΚΑΛΜΑΡΙΑΣ τὰ τρία Σκανδιναϊκὰ κράτη ὑπὸ τὸ σκῆπτρον αὐτῆς (1397).

§ 132. Ἀλλὰ καὶ ἐν ΣΟΥΗΔΙΑ ἡλαττώθη πολὺ ἡ δύναμις τῶν βασιλέων διὰ συνεχῶν περὶ θρόνου πολέμων, καὶ ηὔξηθη ἡ τῶν εὐγενῶν ἴπποτῶν. Λύτο μάλιστα τὸ ἰσχυρὸν γένος τῶν ΦΟΛΚΟΥΓΓΩΝ, τὸ δόποιον ἀγένη τὸν θρόνον περὶ τὰ μέσα τῆς δεκάτης τρίτης ἐκατονταετηρίδος, ὑπέστη μετά τινας γενεὰς τὰς σκληρὰς πληγὰς τῆς τύχης, αἵτινες ἐπέπεσαν ἐπὶ πάντας τοὺς ἡγεμονικοὺς οἴκους τῆς Σουηδίας. Ἡ

έπτα βασιλέων τοῦ ἀρχοντος τούτου βασιλικοῦ γένους πέντε κατέπεσον τοῦ θρόνου, καὶ ἀπέθανον εἰς τὴν εἰρκτὴν ἢ τὴν ἔξορίαν. Ἐκθρονισθέντος δὲ τοῦ τελευταίου Φολκούγγου Μάγγου τοῦ Β'. περιῆλθε τὸ Σουηδικὸν στέμμα εἰς τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Ἀλέρτον τὸν Μεκκλεμβούργον (1363), ὅστις ὅμως νικηθεὶς μετὰ τινα ἔτη ὑπὸ τῆς Δανῆς Μαργαρίτας, ἐστερήθη τῆς ἀρχῆς, καὶ μετὰ ταῦτα συνωμολόγησεν ἡ Σουηδία πρὸς τὴν Δανίαν τὴν ἐνώσιν τῆς Καλμαρίας (1397). Ἀλλ' ἡ ἐνώσις αὕτη τῆς Καλμαρίας εἰς οὐδεμίαν τῶν τριῶν ἐπικρατεῖαν ἀπέβη εύτυχής. Ἐν Δανιμαρκίᾳ δηλ. καὶ Νορβεγίᾳ περιήρχετο κατὰ μικρὸν ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων βασιλέων, οἵτινες διεδέχθησαν τὴν Μαργαρίταν, ἡ δύναμις τοῦ κράτους εἰς τὰς χεῖρας τῶν πλουσίων εἰς απήματα εὐγενῶν, ἐνῷ οἱ Δανοὶ βασιλεῖς μετεχειρίζοντο καὶ ἐκυβέρνων τὴν Σουηδίαν σχεδὸν ὡς κατακτηθεῖσταν χώραν. Ἡ διχόνοια λοιπὸν ἔχαλάρωσε μετ' ὀλίγον τὸν δεσμὸν τῆς ἐνώσεως τῆς Καλμαρίας, χωρὶς ὅμως νὰ διασπάσῃ αὐτὸν παντελῶς. Οἱ δὲ Ἀνσεᾶται, οἵτινες ἐζήτουν νὰ ἐμποδίσωσι κατὰ πάντα τρόπον τὴν στερεάν ἐνώσιν τῶν τριῶν κρατῶν, ὑπέτρεψαν ἐξ ἴδιωτελείας τὴν διχόνιαν ταύτην. Ἀπὸ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ δὲ τοῦ Α'. (1448—1481) ἡγεμόνευσε τῆς Δανιμαρκίας ὁ οἶκος ΟΛΔΕΜΒΟΥΡΓΟΥ· συγχρόνως ὅμως ἐπέτυχε καὶ ἡ Σουηδία συνετὸν καὶ ἀνδρεῖον τοποτηρητὴν τοῦ κράτους τὸν ΣΤΕΝΟΝ ΣΤΟΥΡΗΝ (1471—1504). Οὗτος περιώρισε τὸ θράσος τῶν εὐγενῶν, ἀνύψωσε τὴν τάξιν τῶν πολιτῶν καὶ χωρικῶν, ἐθεμελίωσε τὸ πανεπιστήμιον τῆς Οὐψάλης, καὶ προσεκάλεσε ἔνους λογίους καὶ τυπογράφους εἰς τὴν χώραν. Καὶ ὁ μὲν Στένος Στούρης ἐκυβέρνησε τὴν χώραν σχεδὸν ἀπεριορίστως· ἀλλ' ὅτε ὁ δεύτερος αὐτοῦ διάδοχος Στένος Στούρης ὁ Νεώτερος, διηνέγκθη πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον τῆς Οὐψάλης, κατώρθωσεν ὁ βίαιος ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ Β', βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ τελευταίου νὰ θεμελιώσῃ πάλιν ἐκ νέου τὴν ἐπὶ τῆς Σουηδίας κυριαρχίαν τῆς Δανιμαρκίας. Ο Στένος Στούρης ἐνικήθη καὶ ἐπληγώθη θανασίμως (1520) μετὰ δὲ τοῦτο Χριστιανὸς ὁ Β'. διέταξε νὰ ἀποκεφαλίσωσιν ἐννενήκοντα τέσσαρας τῶν ἐπισημωτάτων καὶ ἰσχυροτάτων εὐγενῶν ἐν Στοκέ

χόλημη (σφαγὴ τῆς Στοκχόλμης). Ἡ σκληρότης αὐτῆς διέλυσε μετ' ὀλίγα ἔτη διὰ παντὸς τὸν μεταξὺ Δανιμαρκίας καὶ Σουηδίας δεσμόν.

7. ΟΥΓΓΑΡΙΑ.

§ 133. Ὁλίγον ὑστερὸν ἀφοῦ ἡ ἐν Λεχφέλδῃ (§ 48) νίκη τοῦ Ὀθωνος ἔθηκε τέρμα εἰς τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ούγγρων, ἡσπάσθη ὁ ΓΕΙΣΑΣ τὸν χριστιανισμὸν (973), καὶ διέδωκε διὰ Γερμανῶν ἴεραποστόλων τὴν διδασκαλίαν τοῦ εὐαγγελίου καὶ εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. "Ο, τι δὲ ἡχεῖσεν αὐτός, ἐτελείωσεν δὲνδρὸς αὐτοῦ ΣΤΕΦΑΝΟΣ ο ΑΓΙΟΣ (π. 1000), ὅστις ἔλαβε παρὰ τοῦ πάπα τὸ βασιλικὸν ἀξιωμα καὶ τὸ ἄγιον στέμμα. Ἐφόροντισε περὶ τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, πρὸς τὸν ὅποιον διέκειντο δυναμεῖς οἱ Μαγυάροι, τοῦτο μὲν ὡς ἀγαπῶντες βίον ἀγριον καὶ ἀχαλίνωτον, τοῦτο δὲ ὡς μισοῦντες τοὺς Γερμανούς, ἰδρύσας ἐπισκοπὰς καὶ προσκαλέσας εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ Βενεδικτίνους μοναχούς· διωργάρωσε τὸ κράτος, διαιρέσας τὸ βασίλειον εἰς κομητάτα, καὶ ἀπονείμας εἰς τοὺς παρ' αὐτοῦ ἐκλεχθέντας ἀρχοντας τὴν διεύθυνσιν τῶν στρατιωτικῶν, τῶν οἰκονομικῶν καὶ τῆς δικαιοσύνης· ὑπῆρξε δὲ καὶ νομοθέτης, συνειθίσας τὸν λαὸν εἰς τὴν πολιτικὴν τάξιν, τὴν γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν. Ἄλλῃ ἡ πολεμικὴ φύσις τῶν Μαγυάρων καὶ τὸ μέσος αὐτῶν κατὰ τοῦ χριστιανικοῦ τῆς Δύσεως πολιτισμοῦ, ὅστις ἀντὶ τῆς παλαιᾶς ἐλευθερίας εἰσῆγε δουλοπαροικίας, ἀγγαρείας καὶ ἐπίπονον γεωργίαν, ἐπήγαγε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Στεφάνου ἀγρίους ἀγῶνας καὶ νέαν ταραχήν.—Ἐπὶ Γείσα δὲ τοῦ Β'. (π. 1150) ὠρμησαν στίφη μεταναστατῶν, Φλάνδρων καὶ Κάτω Γερμανῶν πόδες τὴν Τραϊστιλβαριαν, οἵτινες ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Σαξόνων διετήρησαν μέχρι τῆς σήμερον τὰ πατρῷα ἥθη, τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ καθεστῶτα. Μετέβαλον διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιμονῆς αὐτῶν εἰς χώραν ἀκμάζουσαν, μετὰ πόλεων πλουσίων καὶ χωρίων εὐδαιμόνων, τὴν τέως ἔρημην πεδιάδα, καὶ προεφύλαξαν ἀνδρείως τὰς μεγάλας αὐτῶν ἐλευθερίας κατὰ πάσης προσθολῆς. Τὸν 13^{ον} δὲ αἰώνα (1234) κατώρθωσαν διὰ τῆς βίας

οι μεγιστᾶνες τῆς Οὐγγαρίας νὰ λάβωσι παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀρδρέου τοῦ Β'. διάταγμα παρέχον εἰς αὐτοὺς ἐλευθεραρ (ιερὸν χρυσοῦ προνόμιον), ὅπερ ἔξησφάλισεν εἰς τοὺς εὐγενεῖς καὶ τὸν κλῆρον σπουδαῖα δικαιώματα καὶ, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ μέγας χάρτης (§ 111), ἔθηκε τὰ θεμέλια τῆς ἐλευθέρας πολιτείας τῶν Ούγγρων (1301). Ἡ δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως παράθασις τοῦ «χρυσοῦ προνομίου» ἔδιδεν εἰς τοὺς εὐγενεῖς τὸ δικαιώμα τῆς ἐνθπλου ἀντιστάσεως.

§ 134. "Οτε δ' ἔξερημάθη ἀπὸ τοῦ βασιλέως Ἀρδρέου τοῦ Β'. τὸ βασιλικὸν γένος τῶν Ἀρπάδων, ἔγεινεν ἐν ΟΥΓΓΑΡΙΑ Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΙΡΕΤΗ. Τότε δ' ἀνέβη τὸν θρόνον ὁ ἐκ τοῦ ἐν Νεαπόλει κυβερνῶντος Ἀρδεγανίκον οἴκου ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ (1342—1382) (§ 126). Ἐπὶ τοῦ διασημοτάτου δὲ τούτου βασιλέως ἔφθασεν ἡ Οὐγγαρία εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς ἔξωτερικῆς αὐτῆς δυνάμεως καὶ ἐσωτερικῆς ἀκμῆς. Οὗτος δηλ. προσέλαβε τὸ στέμμα τῆς Πολωνίας, ἔξετινε τὰ ὄρια τῆς Οὐγγαρίας πρὸς τὸν Κάτω Δούναβιν, καὶ ἡνάγκασε τοὺς Βενετοὺς νὰ πληρόνωσι φόρον. Οἱ περὶ τὸ Τοκατον λόφοι ἔγειναν κατάφυτοι ἀμπελώνων, ἡ νομοθεσία ἐβελτιώθη, οἱ πολῖται καὶ χωρικοὶ ἔξησφαλίσθησαν κατὰ τῆς καταπιέσεως καὶ τῆς αὐθαιρεσίας, καὶ τὰ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα ἔλαβον ζωήν. Ἀποθανόντος ὅμως τοῦ Λουδοβίκου, ὅστις διεξήγαγε πολλοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πολέμους, ἐπῆλθον μακροχρόνιοι καὶ σφοδροὶ περὶ θρόνου πόλεμοι, μετὰ τὸ τέλος τῶν διποίων ἦνωσεν ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ Σειγμοῦνδος τὸ Οὐγγρικὸν στέμμα μετὰ τῶν ἀλλων ἰδικῶν του, καὶ διευθέτησε τὰ κατὰ τὴν ἀντιπροσωπειαν τῶν κατὰ χώρας τάξεων. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀδυνάτων ἀπογόνων τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ ἤθελε γείνει ἡ Οὐγγαρία λεία τῶν Ὁθωμανῶν Τούρκων, ἀν ὁ ἥρωϊκὸς ΟΥΝΤΑΛΗΣ δὲν ἔσωζε διὰ τῆς ἀνδρείας αὐτοῦ καὶ πολεμικῆς τέχνης τὴν χώραν. Εὐγνωμονοῦν δὲ διὰ τοῦτο τὸ ἔθνος, ἀπένειμεν εἰς τὸν ἴσχυρὸν αὐτοῦ οἶκον ΜΑΤΘΙΑΝ ΚΟΡΒΙΝΟΝ (1458—1490) τὸν Οὐγγρικὸν θρόνον, ἐφ' οὗ ἐκάθισεν ἀσφαλῆς κατὰ τὸ διάστημα τῆς 32 ἑτῶν κυβερνήσεως του ὡς ἄξιος διάδοχος Στεφάνου τοῦ Ἀγίου καὶ Λουδοβίκου τοῦ Με-

γάλου. Ὁ Ματθίας ἔλαμψεν εἰς τὰς τέχνας τοῦ πολέμου καὶ τῆς εἰρήνης. Ἐκράτησεν εἰς περιορισμὸν τὴν δύναμιν τῶν Ὀθωμανῶν, ἐξέτεινε τὰ ὅριά του πρὸς τὴν Αὐστρίαν καὶ Γερμανίαν, καὶ ἐβελτίωσε τὰ στρατιωτικά. Ἐν Βούδῃ ἴδρυθη παρ' αὐτοῦ νέον πανεπιστήμιον, συνεστάθη βιβλιοθήκη καὶ προώδευσεν ἡ παιδεία τοῦ λαοῦ καθ' ὅλους τοὺς κλάδους, προσκληθέντων ζένων λογίων καὶ τεχνιτῶν, τυπογράφων καὶ ἀρχιτεκτόνων, κηπουρῶν, οἰκονόμων (σοφῶν τὰ γεωργικά) καὶ βιομηχάνων παντὸς εἶδους.—Αλλ' ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ πάλιν ἀπωλέσθησαν πάντα τὰ ἀγαθά ταῦτα. Οἱ Τούρκοι προήλασαν κατακτῶντες πέραν τοῦ Βελιγραδίου, αἱ δὲ πρὸς δυσμὰς κατακτήσεις παρεχωρήθησαν διὰ συνθηκῶν· μετὰ δὲ ταῦτα ἡ βασιλικὴ δύναμις περιωρίσθη τόσον πολύ, ὅστε ἔκποτε ὅχι μόνον τὰ φορολογικά, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ πόλεμος καὶ ἡ εἰρήνη ἐξηρτῶντο ἀπὸ τῶν συνόδων τοῦ ἔθρους, καὶ τελευταῖον οἱ μεγιστᾶνες ἐσφετερίσθησαν ὅλην τὴν δύναμιν. Ὁ δὲ παρὰ τὸ Μοχάτιον (§ 142) θάνατος (1526) τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου τοῦ Β'. ἐπήγαγεν ἔριν τινὰ περὶ θρόνου, καθ' ἣν ἐχωρίσθη ἡ χώρα εἰς δύο ἡμίσεα μέρη, εἰς Τρασούλ-Βαρλαρ καὶ Αρατολικὴν Οὐγγαρίαν μέχρι τοῦ Τιβίσκου, ἥτις ὑπέκεντο εἰς τὸ Τουρκικὸν κράτος, καὶ εἰς Δυτικὴν Οὐγγαρίαν, τὴν ὁποίαν ἦνωσεν ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Φερδινάρδος τῆς Αὔστριας μετὰ τῶν ἄλλων αὐτοῦ κρατῶν, μέχρις οὗ παρέλαβον τὸ ὅλον οἱ διάδοχοί του.

8. ΠΟΛΩΝΙΑ.

§ 135. Ἡ παρὰ τὸν Βιστούλαν μεγάλη πεδιὰς καὶ αἱ παρὰ τὸν Ὀδέραν καὶ Βάρθην χῶραι κατέφοιντο ὑπὸ Σλανίκῶν λαῶν, οἵτινες ἀλλοτε μὲν ἐκυβερνῶντο ὑφ' ἐνὸς μόνου ἀρχηγοῦ, ἀλλοτε δ' ἦσαν χωρισμένοι εἰς πολλὰς ἡγεμονίας. Ἄφ' ὅτου δ' ἐπέστρεψεν (966) εἰς τὸν Χριστιανισμὸν διὰ Γερμανῶν ἱεραποστόλων ὁ δούς Μεικισλαῦος (*Μιέσκος*), ἐθεωρεῖτο μὲν ἡ Πολωνία ὡς τιμάριον τοῦ κράτους, ἐξηρτάτο δύμας πολὺ χαλαρῶς ἀπὸ τῆς Γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, καὶ ἐπὶ Φρειδερίκου τοῦ Β'. ἔγεινε παντάπασιν ἐλευθέρα. Πολυειδεῖς

δὲ διαιρέσεις ἔξησθένταν καὶ διεσπάραξαν τὸ Πολωνικὸν κράτος, οὗτος ὅστε τὸν 12^{ον} αἰῶνα διελύθησαν παντάπασι καὶ ἔξεγερμανίσθησαν αἱ παρὰ τὸν Ὁδέραν Συλεσικαὶ ἥγεμονται. Σημαντικὴ δ' ἔγεινεν ἡ Πολωνία πρῶτον κατὰ τὸν 14^{ον} αἰῶνα, ὅτε ὁ ΒΔΔΙΣΣΑΛΑΥΟΣ δ. Δ'. (π. 1320) ἦντος διαρκῶς τὰς παρὰ τὸν Βάρθην ἥγεμονίας (Ποσνανίαν κ. ἀλλ. τ.), ως Μεγάλην Πολωνίαν μὲ τὰς παρὰ τὸν Βιστούλαν χώρας (Μεγάλην Πολωνίαν), ἐπτέφθη ἐν Κρακοβίᾳ, καὶ κατέλιπε τὰ βασιλικὰ ἀξιώματα κληρονομικὸν εἰς τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ. Οὐδὸς δ' αὐτοῦ ΚΑΣΙΜΙΡΟΣ ὁ Μέγας (1333—1370) ὅστις ἔζετειν τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ ὑπὲρ τὴν Γαλικίαν καὶ Ἐρυθρὰν Ρωσσίαν, καὶ ἀνήγειρεν ἐν Κρακοβίᾳ πανεπιστήμιον, εὐηργέτησε καὶ ὡς νομοθέτης μεγάλως τὴν Πολωνίαν. Ἀλλ' ὅσον καὶ ἀνέζητει νὰ ἐλαττώσῃ τὴν δύναμιν τῶν εὐγενῶν, καὶ ηύνοει τὰς τάξεις τῶν πολιτῶν, εἰς ἔθνος ὅμως τοσοῦτον πολεμικὸν καὶ πάσις μορφώσεως ἐστερημένον οὐδεμία ληδύνατο νὰ ἀρθῆῃ πολιτικὴ ἐλευθερία. Καὶ ἡ μὲν ἐπὶ τῆς μαχαίρας θεμελιωθεῖσα κυριαρχία ἔμεινε διαρκῶς κτῆμα τῶν εὐγενῶν τὸ ἀργύριον ὅμως, τὸ μικρὸν ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία εὑρίσκοντο εἰς τὰς χειρας τῶν Υουδαίων ὁ δὲ χωρικὸς διηγειν ὡς δουλοπάροικος ὑπηρέτης Θλιθεράν ζώκην, καὶ δὲν ἐκέρδαινεν εἴηντι πεντήραν διατροφὴν εἰς τὰ παρὰ τὸν Βιστούλαν εὐφορια εἰς σῖτον πεδία.

§. 136. Ἀπὸ Κασιμίρου ἔζερημάθη τὸ ἄρρεν φῦλον τῶν ΠΙΑΣΤΩΝ· μετὰ δὲ τοῦτο μετέφερον οἱ Πόλωνοι τὸ στέμμα εἰς τὸν ἀνεψιόν αὐτοῦ ΛΟΥΓΔΟΒΙΚΟΝ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ (1370—1382) τῆς Οὐγγαρίκης. Ἀπὸ τοῦδε δὲ ἡ Πολωνία ἔγεινεν αἵρετὴ βασιλεία· διέμεινεν ἐν τούτοις τῷ ἔθνος, ἀποθανόντος τοῦ Λουδοβίκου, δύο ἔτι αἰῶνας παρὰ τῷ γένει τῶν ΙΑΓΓΕΛΟΝΙΩΝ (1386—1572), οἵτινες ὅμως ἀντὶ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῶν εἰς τὸν θρόνον ἤναγκάσθησαν νὰ παραχωρήσωσιν εἰς τοὺς εὐγενεῖς ἀτέλειαν καὶ ἄλλα μεγάλα προγόμια. Ἐπὶ τοῦ πρώτου δὲ βασιλέως τοῦ γένους τούτου, ΙΑΓΓΕΛΟΥ (Βλάδισλαύου), προσετέθη ἡ Λιθιναρία εἰς τὸ Πολωνικὸν κράτος, ἀφοῦ εἰσῆχθη αὐτόθι ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἐκρημνί-

σθηταν τὰ εἰδωλα. Τὰ δὲ μάλλινα ἐπαγωφόρια, τὰ ὅποῖα ἔμοιράζοντο μετὰ τὸ βάπτισμα εἰλκυον χιλιάδας ἡμιαγρίων Λεττών εἰς τὴν νέαν πίστιν. Τοῦ Ιαγγέλλου δὲ δεύτερος διάδοχος, ΚΛΑΣΙΜΙΡΟΣ δὲ (1447—1492), ἡνάγκασε τὰ Τευτονικά τάγματα νὰ ἀποχωρήσωσι τῆς Κουλμίας, τῆς Ελβετίης καὶ τῆς Μαριανῆς ρήσου, καὶ νὰ ἀναγνωρίσωσι (1466) τὴν ἀρωτάτην τιμαριωτικὴν κυριαρχίαν τῆς Πολωνίας πρὸς τούτον δὲ τὸν σκοπὸν ἡγαγκάσθη νὰ ἀγοράσῃ τὴν βοήθειαν τῶν εὐγενῶν διὰ νέων παραχωρήσεων· διότι μόνοι οὗτοι ἦδυναντο νὰ παράσχωσιν εἰς τὰς διαιτας τῆς Πολωνίας τὴν ἀδειαν τῆς εἰσπράξεως τῶν φόρων καὶ τῆς στρατολογίας. "Οπως δὲ μὴ ἀναγκάζονται ἀπαντες οἱ εὐγενεῖς νὰ παρευρίσκωνται αὐτοπροσώπως εἰς τὰς διαιτας, ἐκκνονίσθη ὥστε ἐξ ὅλων τῶν Βοϊβοδιῶν νὰ πέμπηται ὀρισμένος ἀριθμὸς πληρεξουσίων, ἐπαργιακῶν ἀπεσταλμένων, εἰς τοὺς ὅποιους προσέθετεν ἔπειτα ὁ βασιλεὺς καὶ τινας ἀντιπροσώπους τοῦ κλήρου καὶ τῆς ὑψηλοτέρας τῶν ἀρχόντων τάξεως (γερουσιαστῶν). Χωρὶς δὲ τῆς συγκαταθέσεως τῆς συνελεύσεως τῶν ἀντιπροσώπων τούτων τοῦ κράτους, εἰς τὴν ὄποιαν ὅμως δὲν ἀντιπροσωπεύετο ή τάξις τῶν πολιτῶν, οὐδὲν νέον ἦδυνατο νὰ διατάξῃ ὁ βασιλεὺς οὔτε εἰς τὴν φορολογίαν ἀνῆκον, οὔτε εἰς τὴν γομοθεσίαν, οὔτε νὰ διεξαγάγῃ τι λόγου ἀξιον εἴτε ἐν τῇ διοικήσει εἴτε ἐν πολέμῳ. Οἱ δὲ εὐγενεῖς ἔθεωροῦντο ὡς οἱ μόνοι ἀληθεῖς πολῖται, καὶ τὸ ἀξιωμα, ὅτι ἦσαν καθολικῆρας ἵστοι πρὸς ἀλλήλους, ηὔχανε τὴν δύναμιν αὐτῶν, καθόσον συγχόταται ἀλλαγαὶ θρόνου καὶ πόλεμοι περὶ διαδοχῆς ἐξησθένιζον τὴν βασιλικὴν δύναμιν.—Κατὰ δὲ τὸν αἰώνα τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως ἀκράτυνεν ὁ βασιλεὺς Σιγισμοῦνδος τὴν ἀνωτάτην τιμαριωτικὴν ἀρχὴν τῆς Πολωνίας ἐπὶ τοῦ δουκάτου τῆς ΠΡΩΣΣΙΑΣ, τὸ ὅποιον συνέστησεν ἐκ νέου δὲ Λουθηρανὸς γενούμενος ἀρχηγὸς τοῦ Τευτονικοῦ τάγματος, Άλβερτος δὲ Βρανδεμβούργου, καὶ ἀπένειμεν εἰς τὸν δωσαύτως εἰς τὸν προτεσταντισμὸν μεταβάντα ἀρχηγὸν τοῦ Σιγίρους τάγματος, Γοτθάρδον ΚΕΤΤΑΕΡΟΝ, τὴν Κουρλαρδίαν ἀλλ' ἔνεκκ τῆς ἰδιοτελείας τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν ἐσωτ

τερικῶν σπαραγμῶν δέν ἡδυνήθη τὸ Πολωνικὸν κράτος νὰ ἀντιτάξῃ ἐπὶ πολὺ ἐπαρκῆ ἀντίστασιν εἰς τοὺς τολμηρῶς προχωροῦντας Ρώσους καὶ Τούρκους.

9. ΤΟ ΡΩΣΣΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ.

§ 137. "Οτε δὲ ἀπέγγονος τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν Βαραίγων Ρουφίκου (§ 44) ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΣ ο ΜΕΓΑΣ (π. 1000), ὅστις εἶχε τὴν ἔδραν αὐτοῦ ἐν Κιοβίᾳ, εἰσῆγαγε τὴν Ἐλληνικὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν εἰς τὸ κράτος αὐτοῦ, τοῦτο ἔξετενετο ἀπὸ τοῦ Δανάπριος μέχρι τῆς Λίμνης Λαζάργας καὶ τῶν ὁχθῶν τοῦ Δύνα. Ἀλλ’ ἐπὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ ἀπώλεσε, τὸ μὲν διὰ χληρονομιῶν, τὸ δὲ δι’ ἐσωτερικῶν πολέμων, τὴν ἑνότητα αὐτοῦ καὶ ἵσχυν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε (1237) οἱ Λιθουανοί, Πολωροί, Ξιφίρεις Ἀθελφοί καὶ ἄλλοι ἐν τῇ Δύσει, ἀφήρπασαν μεγάλα τυμάτα χώρας, καὶ τελευταῖον κατέκτησαν οἱ Μογγόλοι ὅλην τὴν ἀπὸ τοῦ Δανάπριος μέχρι τοῦ Βιστούλα χώραν, καὶ κατέστησαν τὴν Ρωσίαν φύρον παρὰ τῶν Ρώσων ἡγεμόνων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν. Πρῶτον δ’ ὅτε ἐσωτερικὴ διχόνοια διέσπασε τὴν δύναμιν τοῦ χρυσοῦ στίφους, κατώρθωσεν ὁ μέγας δούκες τῆς ΜΟΣΧΑΣ ΙΒΑΝ (Ιωάννης) ΒΑΣΙΛΕΙΒΙΤΣ δ Μέγας (1462—1505) νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ κράτος αὐτοῦ ἀπὸ τῆς φορολογίας, καὶ νὰ τὸ ἐκτείνῃ πανταχόσε δι’ εὐτυχῶν πολέμων. Ή δὲ πλουσία, εἰς τὴν Ἀναστατώνην συμμαχίαν ἀγήκουσα, ἐμπορικὴ πόλις Νοβγόροδος, ἥτις ἐπὶ αἰώνας ὅλους εἶχε δημοκρατικὴ κοινότητα, καὶ εἶξερε νὰ ἔξασφαλιζῃ τὴν ἐλευθερίαν αὐτῆς δι’ ἵσχυρᾶς πολιτῶν δυνάμεως, ὑπετάγη, ἐστερήθη τῶν δικαιωμάτων αὐτῆς, καὶ μέρος τῶν πρώτων πολιτῶν μετφύτισθη εἰς ἄλλας πόλεις. Ἡτο δ’ ὁ Ιβάν ὅχι μόνον κατακτητής, ἀλλὰ καὶ νομοθέτης καὶ διοργανωτής τοῦ κράτους αὐτοῦ, ἀν καὶ ὡς πρὸς τὰ φρονήματα καὶ τὰ ἥθη ἔμεινε τραχὺς καὶ σκληρὸς βάτεβρος, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ δργίλον βλέψμα οὐδεὶς ἦδύνατο νὰ ἀντιβλέψῃ χωρὶς τρό-

μον. Ἐκανόνισε δὲ τὰ τῆς διάδοχῆς τοῦ θρόνου, ἵνα μὴ διαμελισθῇ τὸ κράτος τοῦ λοιποῦ, καὶ προσεκάλεσε τεχνίτας καὶ γεωργοὺς ἀπὸ τῆς Γερμανίας καὶ Ιταλίας, ὅπως σπείρῃ παρὰ τῷ λαῷ αὐτοῦ τὸ σπέρμα τοῦ πολιτισμοῦ. Πρὸς ὑπεράσπισιν δὲ τῆς πρωτευούσης του Μόσχας ἔκτισε τὸ Κρεμλῖνον (ἀκρόπολιν).—Κατακτηθείσης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὁ Ρώσος Μητροπολίτης (βραδύτερον Πατριάρχης) ἐξελέγετο ὑπὸ τῶν Ἕγχωρίων ἐπισκόπων, καὶ προσεκτήθη οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐλευθερία. Ὁ ἔγγονος δὲ τοῦ ΙΒΑΝ ΒΑΣΙΛΕΙΒΙΤΣ ὁ Β'. (1533—1588), δοτὶς πρῶτος προσέλαβε τὸν τίτλον τοῦ ΤΣΑΡΟΥ ἢ «ἄυτοκράτορος πασῶν τῶν Ρωσιῶν», κατέκτησε τὸ Καζάρ καὶ Ἀστραχάρ, ἐξέτεινε τὸ κράτος αὐτοῦ μέχρι τοῦ Καυκάσου, καὶ ἔκαμε προπαρασκευάς εἰς ἀνακάλυψιν καὶ ὑποταγὴν τῆς Σιβηρίας. Συστήσας δὲ τὸ τάγμα τῶν τοξοτῶν Στερλίτσων, ἔθηκε τὸ θεμέλιον ἐμμόνου στρατιωτικῆς δυνάμεως. Ἐπὶ τοῦ υἱοῦ δὲ τοῦ Ἰβάν Φεδώρου ἐξερημώθη (1598) τὸ ἄρρεν γένος τῶν Ρουρίκων.—Παρὰ δὲ τοὺς καταρράκτας τοῦ Δανάπριος, παρὰ τὸν Τάναιν καὶ τοὺς πρόποδας τοῦ Καυκάσου, ἔζων τὰ εὗππα καὶ μάχιμα φύλα τῶν ΚΟΖΑΚΩΝ ὑπὸ αὐτεκλέκτους ἡγεμόνας ἐν ἀγρίᾳ ἀνεξαρτησίᾳ καὶ ἀδιαλείπτοις πολέμοις πρὸς τοὺς Πολωνοὺς καὶ Μογγόλους, μέχρις οὗ ηύτυχησεν ὁ Ἰβάν καὶ οἱ διάδοχοί του νὰ ὑποτάξωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ κράτος αὐτῶν.

10. ΜΟΓΓΟΛΟΙ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΙ.

§ 138. Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς 13ης ἑκατονταετηρίδος ἐξεστράτευσεν εἰς κατακτήσεις ὁ ΤΣΕΓΓΙΣΧΑΝΗΣ (Τεμουτσῆνος) ἀρχηγὸς μαχίμων τινῶν Νομαδικῶν φυλῶν ἐπὶ τῶν δροπεδίων τῆς μέσης Ασίας († 1227). Τυπερέθη δὲ τὸ Σινικὸν τεῖχος, καὶ κατέκτησε τὸ εὐρὺ «οὐράνιον κράτος». Οὔτε τὸ Ἰνδοστάν, οὔτε τὸ παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν καὶ ἐν τῇ Περσίᾳ μέγα κράτος τοῦ Χοβαρεσμελρ (Χορασμίας) ἀντέστη εἰς τὴν ἀγρίαν δύναμιν τοῦ προχωροῦντος ποιμενικοῦ λαοῦ. Η Βοχάρα, Σαμαρκάνδη καὶ Βάλκη, ἀπωλέσθησαν μεθ' ὅλων τῶν θησαυρῶν τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης εἰς τὰς φλόγας. Οἱ δὲ υἱοὶ καὶ

ἔκγονοι τοῦ Τσεγγισχάνου ἔξηκολούθησαν τὰς κατακτήσεις. Ο ΒΑΤΟΥΓΟΣ ὑπέταξε τὰς πρὸς βορρᾶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης χώρας, κατέστησε τὴν Ρωσσίαν φόρου ὑποτελῆ, ἔκαυσε τὴν Κρακοβίαν, καὶ ἐνέπλησε τὴν Πολωνίαν καὶ Οὐγγαρίαν φόρων καὶ ἀποτροπίου ἐρημώσεως. Τελευταῖον δ' οἱ Μογγόλοι (οἱ καὶ Τάταροι ὄνομαζόμενοι) διέβησαν τὸν Ὀδέραν. Ἡ Βρεσλαύτια ἔξηφανίσθη· δὲν τῆς Κάτω Σιλεσίας Ἐρρήκος ἔπεσε (1241) μετὰ τοῦ ἀνθους τῶν χριστιανῶν αὐτοῦ μαχητῶν εἰς τὸ παρὰ τὸ Λιγγίκιον ΠΕΔΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ὑπὸ τὰς πληγὰς τῶν ἐθνικῶν Νομάδων· ἀπας ὁ λαὸς ἐζήτει καταφύγιον εἰς τὰ ὅρη ὅ διπλος ἐτρεμεν, ἐνῷ ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ὁ πάπας, περιπεπλεγμένοι εἰς σφοδρὰν φιλονεικίαν (§ 73). οὐδὲν ἔπραττον πρὸς σωτηρίαν τῆς χριστιανωσύνης. Εὐτυχῶς ὅμως οἱ ἔχθροὶ δὲν ἔπροχώρησαν περαιτέρω. Ἡ ἀνδρεία τῶν Εύρωπαίων μαχητῶν καὶ τὰ ἴσχυρὰ φρούρια ἐνεποίησαν εἰς αὐτοὺς τρόμον. Ἐπέστρεψαν δ' ἀπὸ τῆς χώρας, ἔνθα οὐδεὶς πλοῦτος εἴλκευεν αὐτούς, καὶ ἔφερον τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ ἐν Βαγδατίῳ τρυφῆλοῦ κράτους τῶν Καλιφῶν, εἰς τὸ δοποῖον παρεσκεύασαν (1258) αἰματηρὸν τέλος (§ 33). Αφοῦ δ' ἔπεσεν ὁ τελευταῖος Καλίρης μετὰ 200,000 Μουσουλμάνων, καὶ ἐλεηλατήθη ἐπὶ 40 ἡμέρας ἡ παλαιὰ ἔδρα τοῦ μεγαλείου τῶν Ἀββασιδῶν, προήλασαν οἱ Μογγόλοι πρὸς τὴν Συρίαν, κατέστρεψαν τὸ πολυτελές Αλέπον καὶ τὴν Δαμασκόν, καὶ κατεπάτησαν ἐν τῇ ἀγίᾳ χώρᾳ τὸν χριστιανικὸν καὶ Ἀραβικὸν πολιτισμὸν ὑπὸ τὰς ὄπλας τῶν ἵππων αὐτῶν. Μετά τινας δὲ γενέas ἔχωρίσθη τὸ Μογγολικὸν κράτος εἰς πολλὰς ἀνεξαρτήτους ἐπικρατείας. Ἄλλη ἔτι ὑπὲρ τοὺς δύο αἰῶνας ὑπέφερον οἱ Ρῶσσοι τὸν ζυγὸν τῆς «χρυσῆς ὁρδῆς» πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Βόλγα, καὶ ἡ Οὐγγαρία καὶ ἡ Πολωνία ἀργά μόνον ἀνέλαβον ἀπὸ τῶν ἐρημώσεων ἐκείνων.

§ 139. Ωθούμενοι ὑπὸ τῶν Μογγόλων κατέλιπον περὶ τὸ τέλος τοῦ 13^{ου} αἰῶνος οἱ ΟΘΩΜΑΝΟΙ τὰς μέχρι τοῦδε εἰς τὰ Ἀνατολικὰ μέρη τῆς Κασπίας θαλάσσης κατοικίας αὐτῶν καὶ ἔπροχώρησαν πρὸς τὴν Μικρὰν Ασίαν. Ἡσαν δὲ μάχιμοι νομάδες, Μωαμεθανοὶ τὴν θρησκείαν, καὶ παρωζύγοντο ὑπὸ

ιερέων (*Δερβίσιδων*) εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ὁ ΟΣΜΑΝΗΣ προκήλασεν εἰς τὴν Βιθυνίαν, ἀνύψωσε (1229) τὴν Προσπαταράν καθέδραν τῆς δυναστείας του, καὶ εξηράτισε τὰς κατακτήσεις αὐτοῦ κατὰ τῶν χαύνων Ἑλλήνων καὶ τῶν ἐκ τῆς Δύσεως μισθοφόρων αὐτῶν. Οἱ διάδοχοι δ' αὐτοῦ ἐβελτίωσαν τὰ στρατιωτικά· καθότι ληφθάνοντες νεανίας ὥραιοτάτους καὶ ισχυροτάτους, τοὺς ὅποιους ἔξελεγον ἐκ τῶν νικημένων Χριστιανικῶν λαῶν (*παιδομάζωμα*) καὶ ἀνατρέφοντες αὐτοῦ πολεμικῶς, τοὺς ἔστρεφον εἰς τὸν Ἰσλαμισμὸν, καὶ ἐμόρφωσαν πεζικὸν μάχιμον, τοὺς ΓΕΝΙΤΣΑΡΟΥΣ. Μετὰ δὲ ταῦτα Μουράτης ὁ Α' (1361—1389) ἔταξε σύμπασαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, μετέβη εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ κατέκτησεν εἰς ὄλιγας ἑκατονταετίας πᾶσαν τὴν ἀπὸ τοῦ Ἑλλησπόντου μέχρι τοῦ Αἴμου χώραν. Ἡ Ἀδριανούπολις ἐκυριεύθη, ἐκοσμήθη μὲν λαμπρὰ τζαμία, καὶ προωρίσθη εἰς ἔδραν τοῦ κυριάρχου Μουράτου. Οὐδὸς δ' αὐτοῦ, δοκιστήριος μέν, ἀλλὰ βίαιος ΒΑΓΙΑΖΙΤΗΣ (1380—1403), ἐξηκολούθησε τὸ νικηφόρον στάδιον τῶν προκατόχων αὐτοῦ μετὰ τοιαύτης ἐπιτυχίας, ὡστε προσωνόμαζον αὐτὸν Ἀστραπή. Ἐκυρίευσε τὴν Μαχεδονίαν καὶ Θεσσαλίαν, εἰσῆλασε διὰ τῶν Θερμοπυλῶν εἰς τὴν ἐρημωθεῖσαν Ἑλλάδα καὶ Πελοπόννησον, ἐξεπόρθησε τὸ Ἀργος, καὶ διετάραξε διὰ τῶν ἐλαφρῶν αὐτοῦ ἵππεων τὴν μεσημβρινὴν ἀκρανήν παλαιᾶς Λακωνικῆς. Τότε διώκεις ὁ πλίσθη τέλος ἡ Δύσις κατὰ τοῦ τρομεροῦ ἐχθροῦ. Οἱ Σειγμοῦνδοις τῆς Οὐγγαρίας, δὲ Ἰωάννης τῆς Βουργουνδίας, τὸ ἀνθος τῶν Γάλλων ἵπποτῶν, πολλοὶ Γερμανοὶ καὶ Βοειοὶ εὐγενεῖς, ἐξεστράτευσαν ἀποτελέσαντες στρατὸν ὑπὲρ τὰς 100,000 ἀνδρῶν, πρὸς τὸν κάτω Δούναβιν. Ἀλλὰ καὶ τοι ἀνδρεῖως ὑποστάντες τὸν ἄγωνα, ἐπαθον (1396) οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν φονικὴν ΜΑΧΗΝ ΤΗΣ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ μεγάλην ἤταν. Πολλοὶ κόμητες καὶ ἵπποται ἐπεσαν εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων, καὶ δὲν ἤλευθερώθησαν εἰμὴ διὰ βαρέων λύτρων. 10,000 δὲ αιχμαλώτους κατωτέρας τάξεως διέταξεν ὁ Βαγιαζίτης νὰ σφάξωσιν. Οὐδὲ ἀνεχαλτίσε τὰς κατακτήσεις ἡ κατὰ τὸ 1571 κερδηθεῖσα κατὰ τῶν Τούρκων γαυ-

μαχία τοῦ Λεπάρτου (Ναυπάκτου) υπὸ τοῦ Δόρ Ζουὰρ τῆς Αὔστριας καὶ τῶν Ἐνετῶν, καθ' ἣν ἐξαφανίσθη ὁ Τουρκικὸς σύλος.

§ 140. Ἡ νικηφόρος ὅμως πορείᾳ τοῦ ισχυροῦ ἐμποδίσθη ὑπὸ ἔχθροῦ ἄλλου, δοτις ἐβάδιζεν ἐπὶ μεγαλητέρων καὶ αἰρατηροτέρων δρόμων. Ὁ ἔχθρος δ' οὗτος ἦτον ὁ δυνάστης τῶν Μογγόλων ΤΙΜΟΥΡ ο ΧΩΛΟΣ (Ταμερλάνος), ἀπόγονος τοῦ Τσεγγισχάρου, τοῦ ὀποίου τὸ καταπεσὸν κράτος ἀπεφάσισε νὰ ἀνεγερῃ πάλι. Ἡγούμενος στιφῶν μαχίμων, ἀφησε τὴν Σαμαρκανδή, τὴν ἐν θελκτικῇ τοποθεσίᾳ πρωτεύουσαν αὐτοῦ, διὰ νὰ ὑποτάξῃ μὲ τὸ δέξιν αὐτοῦ ξίφος πάντας τοὺς ἀπὸ τοῦ τείχους τῆς Σινικῆς μέχρι τῆς Μεσογείου λαούς. Προχωρήσας δὲ νικητὴς διὰ τῶν Ἰρδιῶν καὶ τῆς Περσίας, ἀναστάτωσας τὸ Βαγδάτιον καὶ τὴν Σαμαρκανδή, καὶ ἀρπάσας τὴν Συρίαν ἀπὸ τοὺς Μαμελούκους, ἐνέπλησε τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἐρημώσεως καὶ τρόμου. Καπνός, ἐρείπια καὶ λόφοι νεκρῶν, ἐσήμαινον τὸν νικηφόρον αὐτοῦ δόσμον· σωροὶ δὲ κρανίων μὲ σεσηρουίας τεθνεώτων κεφαλὰς ἥσαν τὰ τρόπαια αὐτοῦ. Τότε δὲ κατέλιπεν ὁ Βαγιαζίτης τὴν πολιορκίαν τῆς Κωνσταντινούπολεως, καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τοῦ παγκοσμίου πορθητοῦ. Παρὰ τὴν ΑΓΚΥΡΑΝ λοιπὸν συνεχροτήθη (1402) τρομερὰ ΜΑΧΗ, ἡτις, ἀν καὶ οἱ Τούρκοι ἔδειξαν πολλὴν ἀνδρείαν καὶ στρατιωτικὴν τέχνην, ἀπέβη ὅμως ὑπὲρ τῶν Μογγόλων. Ὁ Βαγιαζίτης ἔπεσσεν αἰχμάλωτος, καὶ ἀπέθανε τὸ προσεγές ἔτος ἀπὸ τὴν θλίψιν. Τοῦ δὲ Τιμούρη ἡ κοσμοκρατία διελύθη τόσον ταχέως, ὅσον καὶ συνέστη.

§ 141. Ὁ ἔκγονος δὲ τοῦ Βαγιαζίτη, Μουράτης ὁ Β'. (1421—1451), ἐδωκε πάλιν εἰς τὸ κλυδωνιζόμενον Ὀθωμανικὸν κράτος τὴν παλαιὰν ισχὺν καὶ τὴν προτέραν ἔκτασιν ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ τῇ Εύρωπῃ. Περιώρισε τὴν Βυζαντινὴν αὐτοκρατορίαν εἰς τὴν ισχυρὰν πρωτεύουσαν καὶ τινας περικειμένους τόπους, καὶ ἐποίησεν αὐτὴν φόρου ὑποτελῆ. Τότε δὲ ἀπεφάσισεν ΙΩΑΝΝΗΣ Ζ'. ὁ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ, νὰ περιποιήσῃ ἔσωτῷ τὴν βοήθειαν τῆς Δύσεως, ἐνόνων τὴν Ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν μετὰ τῆς Θωμαϊκῆς (ώς εἶχον ἥδη προσπαθήσει εἰς μάτην οἱ δύο προκάτοχοι αὐτοῦ Ιωάννης ὁ ΣΤ'. καὶ Μαρουνᾶ).

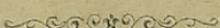
Πρό; τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἐποζεύθη μετὰ τοῦ Πατριάρχου καὶ πολλῶν ἐπισκόπων εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου ἦρχισαν μακρὰς καὶ σφοδρὰς συζητήσεις περὶ τοῦ ζητήματος, ἀντὶ τοῦ ἄγιον Πνεύμα ἐκπορεύεται ἐξ τοῦ πατρὸς ΚΑΙ ΤΟΥ ΓΙΟΥ ἡ μόνον ἐκ τοῦ πατρός, ἐνῷ τὸ ξέφος τῶν Ὀθωμανῶν ἡπείλει δσημέραι πλειότερον τὴν ὑπαρξίν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Καὶ δτε τέλος ἡνώθησαν διὰ δισήμου τινὸς καὶ ἀρίστου συνθήκης, ἐδήλωσεν ἡ πρωτεύουσα τὴν δυσαρέσκειαν αὐτῆς κατὰ τοῦ ἐπιστρέψαντος αὐτοκράτορος καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ τόσον φανερά, ὥστε οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἀπέσυραν τὴν δοθεῖσαν συγκατάθεσιν των καὶ ὁ χωρισμὸς ἔγινε μεγαλήτερος ἢ πρότερον. Θεολογικαὶ φιλονεικίαι ἦσαν ἡ κυρία ἀσχολία τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν· τριακόσια δὲ μοναστήρια ἔκειντα ἐντὸς τῆς πόλεως καὶ πέριξ αὐτῆς, ἐνῷ ἡ στρατιωτικὴ δύναμις μόλις ἐφθανε τὰς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν. Εἶχεν ἐν τούτοις ἡ συνθήκη συγέπειαν, δτι ὁ Πάπας ἐζήτησε νὰ ἐνώσῃ διὰ τοῦ πρεσβευτοῦ αὐτοῦ Ἰουλιανοῦ τὸν χριστιανὸν ἡγεμόνας εἰς σταυροφορίαν κατὰ τῶν Τούρκων, καὶ νὰ πείσῃ ἐν τῷ μεταξὺ τοὺς Οὐγγροὺς καὶ Πολωνοὺς νὰ προσθάλωσι τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος. Ο δὲ Λαδσιλαρος, βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας καὶ Πολωνίας καὶ ὁ ἐν Τρασουλβανίᾳ ἡρώων τῆς ΟΥΝΙΑΔΗΣ διέβησκεν μὲν τὰν Διούναδιν, ἀλλ ἐνικήθησαν (1444) κατὰ κράτος εἰς τὴν ἐν ΒΑΡΝΑΙ αἰματηρὴν ΜΑΧΗΝ. Ο νέος βασιλεὺς εὑρίσκετο μεταξὺ τῶν φονευθέντων ἡ κεφαλὴ δ' αὐτοῦ περιεφέρθη ἐπὶ Τόργην, καὶ τὸν πρεσβευτὴν Ιουλιαρδὸν κατέλαβε φεύγοντα δ θάνατος.

§ 142. Ο-ε δ' ἀποθνάντος Μουράτου τοῦ Β', ἔγινεν Σουλάνος τῶν Ὀθωμανῶν ὁ δραστήριος μὲν, ἀλλὰ φίλαρχος καὶ αἴμοδιψῆς αὐτοῦ υἱὸς ΜΩΑΜΕΘ ὁ Β'. (1451—1481), ἐπλησίαζεν ἡ τελευταῖα ὥρα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Αποφασίσας οὗτος νὰ κάμη τὴν Κωνσταντινούπολιν πρωτεύουσαν τοῦ κράτους αὐτοῦ, ἐκκούζεν εἰς τὸν φόρουν ὑποτελῆ αὐτοκράτορα τὸν πόλεμον, προέβη εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεως, καὶ ἐστενοχώρησεν αὐτὴν δι' ἐπανειλημμένων ἐφόδων ἐπὶ 50 ἡμέρας εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε καὶ τοι ὑπεραπισθέντων ἀνδρείως τῶν διχονοσύντων κατοίκων αὐτῆς καὶ τῶν Γενουη-

σίων (1), δὲν γίδυνόθη νὰ ἀγθέξῃ περισσότερον εἰς τὰς πολιορκητικὰς μηχανὰς (29 Μαΐου 1453). "Οτε δ' οἱ Τούρκοι ἀνέβησαν τὰ τείχη, ὁ τελευταῖος αὐτοκράτωρ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ, εἰς τὸν ὅποιον ἐζῆν ἀκόμη φρόνημα διὰ τὸ παλαιὸν μεγαλεῖον τῆς πατρίδος, τὴν ἐλευθερίαν καὶ θρησκείαν, ἀνεμίχθη μὲν τὰ πυκνότατα στήφη τῶν ἀγωνίζομένων, καὶ ἐπεσε μαχόμενος ἀνδρείως ἐπὶ τῶν περιτειχισμάτων τῆς πρωτευούσης αὐτοῦ. Ἡ παλαιὰ ἔδρα τῆς Βυζαντινῆς λαμπρότητος ἔγεινεν ἡ βασιλικὴ πόλις τοῦ Σουλτάνου. Ἡ Ἀγία Σοφία μετεβλήθη εἰς τζαμίον, εἰς τοὺς Χριστιανοὺς κατόικους ἐπεβλήθη ὁ ζυγός τῆς δουλείας, καὶ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τοῦ Χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ ἐνέπηξεν ὁ θριαμβεύων Ἰσλαμισμὸς τῶν Τούρκων τὴν ἡμισελληγον. "Εντρομοι δ' ἔφυγον πολλοὶ λόγιοι εἰς τὴν Δύσιν, καὶ συνεισέφερον εἰς τὴν διάδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας, συντελεσάσης τὰ μέγιστα εἰς τὴν πανταχόθεν ἀναφρινομένην πρόοδον τῶν νέων χρόνων. Τὴν πτῶσιν δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπηκολούθησεν ἡ ἐκπόρθησις τοῦ αράτους τῆς Γραπτεζούντος, τῆς ὁποίας ὁ τελευταῖος κυριάρχης ἀπεκεφαλίσθη, ὡς καὶ ἡ κατάκτησις τῆς Στερεάς Ἐλλάδος καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἦν εἰς μάτην ὑπερήσπισαν μετὰ πολλῆς ἀνδρείας οἱ Ἐνετοί. Ματαλὼς προσέτι πρόσεπαθησαν οἱ πάπαι Νικόλαος ὁ Ε'. καὶ Πλος ὁ Β'. (Αἶνειας Σύλβιος) νὰ ἔχουνται τὸν κοιμηθέντα θρησκευτικὸν ζῆλον πρὸς σταυροφορίαν κατὰ τοῦ ασπονδοτάτου ἔχθροῦ τῆς χριστιανωσύνης—ἄτακτα μόνον στίφη ἐστράτευσαν ὑπὸ εὐγλωττόν τινα Φραγ-

(1) Περίεργον κατὰ τὴν πολιορκίαν ἦτο τὸ ὅπό τινος Οὐγγρου Ὁρμπᾶν καλουμένου, κατασκευασθὲν κανόνιον. Ἐρριπτε οφαίρας ἐκ λίθου, ἔχούσας ἐνδέκα πελάμις περιφέρειαν, καὶ εἴλης δώδεκα σταθῆρας (καντάρια). Ἐσύρετο ὑπὸ πεντήκοντα ζευγῶν βοῶν, διακόσιοι 8' ἄνθρωποι ἐθάδιζον ἔκατέρωθιν διὰ νὰ κρατῶσιν αὐτὸν εἰς λευρροπλανή, καὶ πεντήκοντα ἀμάξοποιοὶ καὶ διακόσιοι σκαπτανῆς ἐπροπορεύοντο διὰ νὰ ἐτοιμάζωσι τὰς δόδος καὶ γεφύρας. Ἐχρειάζοντο δύο δρόμοι ἵνα γεμισθῆ, καὶ 70 ἄνθρωποι ἡσχολοῦντο εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἔρριψεν εἰληὴ δικτὸν βολᾶς, καὶ ἐν τῷδη μαστοῖσι συνέτριψεν εἰς τεμάχια τὸν Ὁρμπᾶν.—Ο Μωάμεθ ἐφέρθη μετὰ πολιτικῆς συνέσεως, δώσας εἰς τὸν τόπον Πατριάρχην Γεννάδιον θρησκευτικὴν ἄμα καὶ πολιτικὴν ἔξουσίαν.

κισκανδόν μοναχὸν (Καπιστράνον) πρὸς βοήθειαν τοῦ ἡρωϊκοῦ Οὐνιάδου εἰς τὸ σκληρῶς ταλαιπωρούμενον Βελιγράδιον. Ἡ Σερβία καὶ Βλαχία συνεσωματώθησαν μετὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους, καὶ ἡ Μολδαύα ἔγεινε φόρου ὑποτελής πρὸς δὲ τὴν Στυρίαν, Καρινθίαν καὶ Κορνιόλαν ἔκαμαν τὰ Τουρκικὰ στίφη καταστρεπτικωτάτας ἐπιδρομάς. Μόνον δ' εἰς τὰς ὁρεινὰς χώρας τῆς Αἰγαίας καὶ Ἡπείρου διετήρει μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ χυριαρχίαν ἀνεξάρτητον δὲ ἐμπειροπόλεμος ἥρως Γεώργιος Καστριώτης, δὲ ἐπικληθεὶς Ἀλέξανδρος (ΣΚΕΝΤΕΡΜΠΕΗΣ) καὶ τῆς Οὐγγαρίας τὴν αὐτονομίαν ἔσωσεν ἡ παρὰ τὸ Βελιγράδιον τελευταῖα νίκη (1467) τοῦ Οὐνιάδου. Ἀλλ' ἐπὶ ΣΟΥΛΕΙΜΑΝΟΥ (Σολιμάρου) τοῦ Μεγαλοπρεποῦς (1520—66), ὅστις ἥρπασεν ἀπὸ τοὺς ἵπποτας Ἰωαννίτας μετ' ἀνδρειοτάτην ἀντίστασιν τὴν νῆσον Ρόδον (§ 65), περιῆλθε μετὰ τὴν τρομερὰν ΕΝ ΜΟΧΑΤΣΙΩ ΜΑΧΗΝ (1522) καὶ τὸ ἥμισυ τῆς Οὐγγαρίας μετὰ τῆς Βούδης εἰς τὴν ἔξουσίαν τῶν Ὀθωμανῶν, οἵτινες μάλιστα εἰσέβαλον τῷρα λεηλατοῦντες μέχρι τῶν τειχῶν τῆς Βιέννης καὶ κατετρόμαζαν δλην τὴν Δύσιν (1529). Ἐπὶ Σολιμάνου εἶχε τὸ Τουρκικὸν κράτος τὴν εὑρτάτην αὐτοῦ ἔκτασιν καὶ τὴν μεγίστην ἐσωτερικὴν ισχύν. Καὶ ἐν Ασίᾳ μὲν περιελάμβανε τὴν Συρίαν καὶ δλην τὴν μέχρι τοῦ Τιγρίδος χώραν ἐν Αφρικῇ δὲ τὴν Διγυπτον καὶ τὴν Βόρειον παραλίαν μετὰ τῶν πειρατικῶν κρατῶν, Ἀλγερίας, Τύριδος, καὶ Τριπολίεως. Μετὰ τὸν Σολιμάνον δὲ, ὅστις ἀπέθανεν (1566) εἰς βαθὺ ἥδη γῆρας ἐμπροσθεν τοῦ Σιγήθου ἐν Οὐγγαρίᾳ, ἐπιπτε κατὰ μικρὸν ἡ πολεμικὴ δύναμις τῶν Τούρκων ὑπὸ τὴν ἐκθηλυντικὴν ἐπιδρασιν τῆς ἀσιτίας καὶ φιληδονίας. Οἱ Γενίτζαροι ἔχαυνοῦντο, οἱ δικασταὶ καὶ ἐπαρχοὶ διεφθείροντο δώροις, καταπιέσεις δὲ καὶ ἄνομοι φρολογίαι ἐρήμονον ἀνθρώπων τὰς ἐπαρχίας. Ἐξαγοράσις δὲ καὶ ἐρημία ἀπεκάθισαν μετ' ὀλίγον εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν καταληφθεῖσας χώρας τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Καταβιβάζοντες μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸ παραπέτασμα τῆς σκηνῆς τοῦ κόσμου, δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν μετ' ἐθνικῆς μεγαλοφροσύνης, ὅτι ἐνῷ σύμπασσα ἡ Δύσις ἡτο βαθισμένη εἰς τὰ σκότη τῆς ἀμαθείας καὶ βαρεφορτητος, εἰς μόνον τὸ Ἑλληνικὸν χράτος τοῦ Βυζαντίου διετυροῦντο εἰσέτι ζώπυρα τῆς ἀρχαίας παιδείας καὶ φιλοτεχνίας καὶ ἀν δὲν ἔλειψαν καὶ ἐντεῦθεν πράξεις ὑποδεικνύουσαν πως τὴν ἐποχὴν ἔκεινην (οἷον οἱ σκληροὶ τῶν εἰκονομάχων διωγμοὶ κ. τ. τ.), οὐδέποτε ὅμως ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει θεοβλάδεια ἔσθιασε τὴν στυγηνὴν τῶν δυτικῶν θρησκομανίαν, τὴν παραδίδουσαν εἰς τὰς φλόγας μυριάδας αἱρετικῶν ἢ ἀναγκάζουσαν πολλοὺς ὑπόπτους εἰς τὸν λαθὸν νὰ υφίστανται τὴν παράδοξον δοκιμασίαν τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐκπνέουσα δ' ἀκόμη ἡ Ἑλληνικὴ ἐλευθερία ἐξέπειρψε τοὺς αἰδίους ἔκεινους τοῦ φωτὸς σπινθῆρας, οἵτινες σκεδασθέντες ἐν Ἰταλίᾳ, Γερμανίᾳ, ἐν μέρει δὲ εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀνῆψαν τὴν μεγάλην ἔκεινην τοῦ πολιτισμοῦ λάμψιν, ἐξ ἣς φωτίζεται σήμερον τοσοῦτον εὐδαιμόνως ἡ καυχωμένη διὰ τὸν πολιτισμὸν αὐτῆς Εύρωπη.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΤΟΜΟΥ.

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

1. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΘΝΩΝ ΚΑΙ Η ΕΓΚΛΩ-
ΔΡΥΣΙΣ ΤΟΥ ΜΟΝΟΘΕΙΣΜΟΥ.

ά. 'Η νίκη τοῦ Χριστιανισμοῦ κατὰ τοῦ εθνισμοῦ.

1. § 1. 'Η Χριστιανικὴ ἐκκλησία τῶν πρώτων αἰώνων.
Διαγμοὶ τῶν Χριστιανῶν.

2. § 2. Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καὶ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβά-
της. Διάταγμα τοῦ Κωνσταντίνου περὶ τοῦ χράτους καὶ τῆς
ἐκκλησίας.—§ 3. Ἀρειανισμός. Αύγουστινος. Πατέρες τῆς ἐκ-
κλησίας.—§ 4. Ἰουλιανὸς ὁ Ἀποστάτης.

β'. 'Η μεταράστασις τῶν εθνῶν.

1. § 5. Θεοδόσιος ὁ Μέγας. Οὖννοι καὶ Βησιγότθοι.

2. § 6. Βησιγότθοι. Βουργούνδιοι. Βανδάλοι. Ἀλαρῆχος.
Στηλίχων. Ραδάγαιος.—§ 7. Ὁ Ἀλαρῆχος εἰς τὴν Ἰταλίαν.
—§ 8. Οἱ Βανδάλοι εἰς τὴν Ἀφρικήν.

3. § 9. Ἀττίλας ὁ βασιλεὺς τῶν Ούγγων (450). Ἡ μάχη
τῶν Ούγγων. Ἀκυλητία.

4. § 10. Καταστροφὴ τοῦ Δ. Ρωμαϊκοῦ χράτους (476).

5. § 11. Θεοδωρῆχος ὁ Ὀστρογότθος (π. 500).

6. § 12. Χλωδοβίκος ὁ βασιλεὺς τῶν Φράγκων καὶ οἱ Μερ-
είγγιοι.—Μάχη ἐν Τολπιάκῳ.—§ 13. Οἱ Μερείγγιοι καὶ οἱ
Μαιόρδομοι αὐτῶν.

7. § 14. Οἱ Ἀγγλοσάξωνες.

8. § 15—27. Τὰ τῆς Βυζαντινῆς Αύτοκρατορίας.—§ 27.
Οἱ Σλαυητοὶ λαοί.

γ'. Ὁ Μωάμεθ καὶ οἱ Ἀραβεῖς.

§ 28. Ἀραβία.—§ 29. Μωάμεθ ὁ Προφήτης.—§ 30. Οἱ

Μωαρμεθανοί εἰς τὴν Περσίαν καὶ Αἴγυπτον.—§ 31. Ἀλῆς καὶ οἱ Ὀμεϊάδαι.—§ 32. Οἱ Ἀραβίς εἰς τὴν Ἰσπανίαν καὶ Γαλλίαν.—§ 33. Οἱ Ἀββασίδαι εἰς τὸ Βαγδάτιον.—§ 34. Οἱ ἀγῶνες τῶν Χριστιανῶν καὶ Μωαρμεθανῶν εἰς τὴν Ἰσπανίαν.—§ 35. Πολιτισμὸς καὶ φιλολογία τῶν Ἀράβων.

2. Ο ΜΕΣΑΙΩΝ.

ἀ. Ὁ αἰών τῶν Καρολιδῶν.

1. § 36. Πιπήνος ὁ Μικρὸς (752—768) καὶ Κάρολος ὁ Μέγας (768—814). Πιπήνος ὁ Μικρὸς καὶ Βονιφάκιος.—§ 37. Σάξονες καὶ Κογγολάρδοι.—§ 38. Σαξονικὸς πόλεμος καὶ ἡττα ἐν ᾿Ρογκεβάλλη.—§ 39. Κάρολος ὁ Μέγας αὐτοκράτωρ τῆς Ῥώμης.—§ 40. Ἐσωτερ. διοίκησις τοῦ Καρόλου.

2. § 41. Διάλυσις τοῦ Φραγκικοῦ κράτους. Δουδοβίκος ὁ εὐσεβής. Συνθήκη τοῦ Βεροδούνου.—§ 42. Κάρολος ὁ Παχὺς καὶ Ἀρνοῦλφος.—§ 43. Κάρολος ὁ Ἀπλούς καὶ Οὐγος Καπέτος.

β'. Νορμανδοί καὶ Ιαροί.

§ 44. Σκανδινανία. Ἰσλανδία. Ρωσία.—§ 45. Ἀγγλία Ἀλφρέδος. Κανοῦτος. Γουλλιέλμος ὁ Κατακτητής.—§ 46. Κάτω Ἰταλία. Ροβέρτος Γουλισκάρδος.

3. Η ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΟΡΩΜΑΪΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ.

1. § 47. Ο βασιλικὸς οἶκος τῆς Σαξονίας (969—1024). Ερρίκος ὁ Ὄργιθοθήρας.—§ 48. Ὅθων Α'. ὁ Μέγας.—§ 49. Ὅθων Β'. καὶ Ὅθων Γ'.—§ 50. Ερρίκος Β'. Πολιτισμὸς τῆς Γερμανίας ἐπὶ τῶν Ὅθωνων.

2. § 51. Ο Σαλοφραγκικὸς αὐτοκρατορικὸς οἶκος (1024—1125). Κορράδος Β'. καὶ Ερρίκος Γ'.—§ 52. Ερρίκος Α'. καὶ οἱ Σάξονες.—§ 53. Ερρίκος Δ'. καὶ ὁ Πάπας Γρηγόριος Ζ'.—§ 54. Θάνατος Ερρίκου τοῦ Δ'.—§ 55. Ερρίκος Ε'. καὶ Αοθάρος ὁ Σάξων.

4. Η ΜΕΓΙΣΤΗ ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΑΙΩΝΑ ΓΩΝ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΩΝ.

1. § 56. Λι σταυροφορίαι. Η ἐν Κλαραμοντίῳ ἐκκλησιαστικὴ σύνοδος.—§ 57. Πέτρος ὁ ἔξ αὐτιανοῦ καὶ Βάλθερος ὁ Ακτήμιον.—§ 58. Η πρώτη σταυροφορία ὑπὸ τῶν Γοδοφρέων.

θόν Βουελλάνος.—§ 59. Ὁ Δλωσις τῆς Ἱερουσαλήμ.—§ 60. Ἡ β'. σταυροφορία.—§ 61. Ἡ γ'. σταυροφορία.—§ 62. Ἡ δ'. σταυροφορία. Τὸ Λατινικὸν κράτος ἐν Κωνσταντινούπολει. —§ 63. Ἡ ἑ. σταυροφορία· αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος Β'.—§ 64. Ἡ ζ'. σταυροφορία ὑπὸ Λουδοβίκου τὸν Θ'.—§ 65. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν σταυροφοριῶν. Ἰπποτικὰ τάγματα.—§ 66. Πόλεμος πρὸς τοὺς Ἀλβιγενσίους.

2. § 67. Οἱ Ὁχενστῶφοι (1138—1245). Κορράδος ὁ Γ'. Γουέλφοι καὶ Γιβέλλινοι.—§ 68. Ὁ Φρειδερίκος Βαρβαρόσσας εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ Ἀρνόλδος Βρεσκίας.—§ 69. Τὸ Μεδιόλανον καταστρέφεται. Κτίζεται ἡ Ἀλεξάνδρεια.—§ 70. Ἡ ἐν Αεγανάνῳ μάχη. Βιρήνη τῆς Κωνσταντίας. Φρειδερίκος ὁ Βαρβαρόσσας κατὰ Βρρίκου τοῦ Λέοντος.—§ 71. Ἐρρίκος ὁ ΣΤ'. καὶ Φίλιππος ὁ Σουεβίας.—§ 72. Ὁ πάπας Ἰννοκέντιος Γ'. καὶ ὁ αὐτοκράτωρ "Οθων Δ'".—§ 73. Πόλεμος τοῦ Β'. Φρειδερίκου κατὰ τοῦ παπισμοῦ.—§ 74. Ἀνταυτοκράτωρ ἐν Γερμανίᾳ.—§ 75. Θάνατος τοῦ Β'. Φρειδερίκου.—§ 76. Ἡρώικὸς θάνατος τοῦ Μανφρέδου ἐν Βενοβέντῳ.—§ 77. Θάνατος τοῦ Κορροδίνου. Ὁ Σικελικὸς ἐσπερινός.

3. Πολιτικὰ κατασκευάσματα τοῦ Μεσαιωνος.—§ 78. Τιμαριωτικὸν σύστημα.—§ 79. Ἰπποτισμός.—§ 80. Ἱεραρχία. —§ 81. Μοναχοί.—§ 82. Τάγματα τῶν προσαιτούντων. Φραγκισκανοὶ καὶ Δομινικανοὶ.—§ 83. Τὰ τῶν πόλεων.—§ 84. Φιλολογία 1) Σχολαστικοὶ καὶ Μυστικοὶ.—§ 85. 2) Ἐπιστήμη καὶ Ἰστοριογράφοι. 3) Ποίησις καὶ 4) Τέχνη.

ΠΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΤ. ΚΑΙ ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ.

1. § 86. Ἡ μεσοβασιλεία (1250—1273). Χειροκρατεία. Συμμαχίαι πόλεων.

2. § 87. Γένεσις τῆς Ἀψοθουργικῆς δυνάμεως καὶ τῆς Ἐλευθερικῆς ὁμοσπονδίας.—§ 88. Ρουδόλφος ὁ Ἀψοθούργου. Διαγωγὴ τοῦ Ρουδόλφου ἐντὸς τοῦ κράτους.—§ 89. Ἀδόλφος ὁ Νασσοβίας καὶ Ἀλβέρτος ὁ Αὐστρίας.—§ 90. Συμμαχία τοῦ Ρυτλίου. Γουλλιέλμος Τέλος. Μοργάρτη.

3. § 91. Φίλιππος ὁ Ὦραῖος τῆς Γαλλίας καὶ ὁ αὐτοκράτωρ Λουδοβίκος ὁ Βαυαρός. Ὁ Φίλιππος Δ'. καὶ ὁ πάπας Βο-

νιφάνκος Ή'. Οι πάπαι εἰς τὸν Αὐενίωνα.—§ 92. Διάλυσις τοῦ τάγματος τῶν Ναϊτῶν.—§ 93. Ἐρήκος ὁ Λουξεμβούργου.—§ 94. Λουδοβίκος ὁ Βαυαρὸς καὶ Φρειδερίκος ὁ Ωραῖος.—§ 95. Συνέλευσις τῶν ἐκλεκτόρ. εἰς Ρένσιν. Θάνατος τοῦ Λουδοβίκου.

4. § 96. Οι Λουξεμβούργοι αὐτοκράτορες.—§ 97. Κάρολος Δ'. Βεγκέσλχος. Ὁ πόλεμος τῶν Γερμανικῶν πόλεων.—§ 98. Ρουπέρτος ὁ ἐκ Παλατινάτου καὶ Σιγισμοῦνδος.

5. § 99. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχίσμα καὶ αἱ μεγάλαι σύνοδοι.—§ 100. Τὸ σχίσμα τῆς ἐκκλησίας Βικλέφος καὶ Οὔσσος.—§ 101. Ἡ ἐν Κωνσταντίᾳ σύνοδος. Ὁ πόλεμος τῶν Οὔσσιτῶν.—§ 102. Ἡ ἐν Βασιλείᾳ σύνοδος.

6. § 103. Ἡ Γερμανία ἐπὶ Φρειδερίκου Γ'. καὶ Μαξιμιλιανοῦ Α'. Ἀλβέρτος Β'. καὶ Φρειδερίκος Γ'.—§ 104. Μαξιμιλιανὸς Α'. Μετάπλασις τοῦ Γερμανικοῦ πολιτεύματος.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ.

1. § 105. Γαλλία.—ά. Ἡ Γαλλία ἐπὶ τῶν Καπετιδῶν τοῦ παλαιοτέρου γένους (987—1328).—β'. § 106. Ἡ Γαλλία ἐπὶ τῶν Βιλεσιανῶν (1328—1589). Φίλιππος ὁ ΣΤ'. καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀγαθός, Κρέουν καὶ Πικτάβιον.—§ 107. Κάρολος Ε'. καὶ ΣΤ'. Ἐμφύλιος πόλεμος.—§ 108. Μάχη ἐν Αζιγκουρτίῳ.—§ 109. Παρθένος τῆς Αἴρηλίας. Λουδοβίκος ΙΔ'.

2. § 110. Ἀγγλία. Ἐρήκος Πλανταγενέτου καὶ Θωμᾶς Βεκκέτος.—§ 111. Ριχάρδος ὁ Λεοντόκαρδος καὶ Ἰωάννης ὁ Ακτήμων.—§ 112. Ἐδουάρδος Α'. καὶ οἱ ὑπὲρ ἐλευθερίας πόλεμοι τῶν Σκώτων.—§ 113. Ἐδουάρδος Γ'. ὁ σίκος Δαγκαστρίας.—§ 114. Οἱ ἀγῶνες τοῦ ἑρυθροῦ καὶ λευκοῦ ρόδου.

3. § 115. Ισπανία καὶ Πορτογαλλία. Ισπανικὰ καθεστώτα εἰς τὸν Νεστιῶνα.—§ 116. Αραγωνία καὶ Καστίλα.—§ 117. Φερδινάνδος καὶ Ισαβέλλα. Ιεροδικεῖον.—§ 118. Διωγμὸς τῶν Μαύρων.

4. § 119. Ἰταλία.—ά. Ἀγω Ἰταλία. Βενετία.—§ 120. Γένουνα.—§ 121. Μεδιόλανον.—§ 122. Σαβωδία καὶ Πεδιμόντιον.—β'. Μέση καὶ Κάτω Ἰταλία.—§ 123. Φλωρεντία. Κόσμος ὁ ἐκ Μεδίκων.—§ 124. Δαυρέντιος ὁ Μεγαλοπρεπής.

Σαβαναρόλας. Ἀκμὴ τῆς τέχνης.—§ 125. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν κράτος. Φερράρα.—§ 126. Νεάπολις καὶ Σικελία.

5. § 127. Τὸ νέον Βουργουνδικὸν κράτος. Καθεστῶτα τοῦ κράτους ἐπὶ τῶν πρώτων δουκῶν.—§ 128. Κάρολος ὁ Τολμηρός.—§ 129. Τὸ Βουργουνδικὸν κράτος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καρόλου.

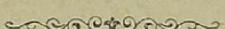
6. § 130. Σκανδιναυτία. Ἐγκαθίδρυσις τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς τὰς τρεῖς Σκανδιναυϊκὰς χώρας.—§ 131. Ἡ Δανιμαρκία πρὸ τῆς ἐνώσεως τῆς Καλμαρίας.—§ 132. Ἡ Σουηδία πρὸ τῆς ἐνώσεως τῆς Καλμαρίας καὶ μετ' αὐτήν.

7. § 133. Οὐγγαρία. Στέφανος ὁ Ἄγιος. Οἱ Σάξονες εἰς τὴν Τροχουλβανίαν. Τὸ «χρυσοῦν προνόμιον».—§ 134. Λουδοβίκος ὁ Μέγας καὶ Ματθ. Κορβίνος.

8. § 135. Πολωνία. Καθεστῶτα τῆς Πολωνίας. Κασιμίρ ὁ Μέγας.—§ 136. Οἱ Ἱαγέλλωνες. Ἐπαύξησις τῆς δυνάμεως τῶν εὐγενῶν.

9. § 137. Τὸ Ρωσικὸν κράτος. Οἱ ἄρχων Ρουρικὸς οἶκος. Ιέραν Βασιλείεστις.

10. § 138. Μογγόλοι καὶ Τοῦρκοι. Τσιγγισχάνης ὁ Μογγόλος καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.—§ 139. οἱ Ὁθωμανοὶ Τοῦρκοι εἰς τὴν Μικρὰν Ασίαν.—§ 140. Βαγιαζίτης καὶ Τιμούρ. —§ 141. Μουράτης Β'. Οἱ Χριστιανικοὶ στρατοὶ νικῶνται εἰς τὴν Βάρναν.—"Αλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μέγεθος καὶ πτῶσις τοῦ Ὁθωμανικοῦ κράτους.

Δ 1771

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ,

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ ΜΕΝ ΓΕΡΜΑΝΙΣΤΙ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡ. ΟΓΗΒΕΡΟΥ Δ. Φ.,

Καθηγητοῦ κτλ. ἐν Ἑιδελβέργῃ.

ΜΕΤΑΓΛΩΤΤΙΣΘΕΙΣΑ ΔΕ

ΥΠΟ

Α. Ι. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ

Ἐγχρίσει τοῦ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς
Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως Υπουργείου.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΣΑΙΩΝΟΣ.

ΕΚΔΟΣΙΣ Ε'. ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΗ.

Τάχος ἐπὶ πᾶσι μέγιστον
Δέξιος δὲ εἰ παραβέσις μὲν τὰ μικρὰ
οὐκ εἴησιν ἄναγκαια, λέγοις δὲ ἵκε-
νῶς τὰ μεγάλα· μᾶλλον δὲ καὶ πα-
ρόχλειπτέον πολλά.

Δούκιανοῦ Π. Δ. I. Σ. 5/

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΠΑΡΑ ΤΩΙ ΕΚΔΟΤΗΙ Κ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΗΙ.

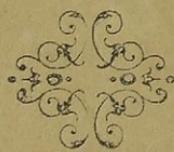
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

(Ἐν διδῷ Περικλέους, ἡρ. 14.)

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ

(διδῷ Ερμοῦ, ἡρ. 7)

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Γενικότητας

αται δραχμῶν 2,50.

τε γαλλούς, βόλι Τυρκιάς, τόποι άγρων.
και πελαγούς πλαγίο το μαλιάνικο,
οι δύο φεύγουντες τα νέα στοιχία πιστοί.

τε γαλλούς, βόλι Τυρκιάς, τόποι άγρων.
νοι άγρων τη μαλιά και τη γλυπτική της γραμμής
και πελαγούς πλαγίο το μαλιάνικο.
και τα τιτούς πλαγίο της γλυπτικής
μένει αγγαθά τα νέα στοιχία πιστοί
, αποφεύγοντας την α' οξειδωματική

, γαλλούς, βόλι Τυρκιάς, τόποι άγρων,

γαλλούς, βόλι Τυρκιάς, τόποι άγρων.
πελαγούς πλαγίο το μαλιάνικο.
φεύγουντες τα νέα στοιχία το ίδιο.

la metà del Salto il pauroso ed illuminante
e, gran marea salte le capanne da terra
nella metà
γαλλούς, βόλι Τυρκιάς, τόποι άγρων
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής